

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ
ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΚΔΟΘΕΙΣ

ΓΗΘ

ΧΡΙΣΤΟΥ Β. ΔΩΔΟΥ

Δ. Φ. ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Β' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

«ὦ πατρίς, εἶθε πάντες οἱ ναῖουσί σε»
«οὔτω φιλοῖεν ὡς ἐγώ· καὶ ῥαδίως»
«οἰκοῦμεν ἂν σε, κούδεν ἂν πάσχοις κακόν.»
[Λυκοῦργος κατὰ Λεωκράτους]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΑΙΜΟΛΛΑΝ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1900

17252

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ
ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΚΔΟΘΕΙΣ

ΥΠΟ

ΧΡΙΣΤΟΥ Β. ΔΩΔΟΥ

Δ. Φ. ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Β'. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

*Ὡ πατρίς, εἶθε πάντες οἱ ναῖουσί σε
οὔτω φιλοῖεν ὡς ἐγώ· καὶ ξαδίως
οἰκοῖμεν ἂν σε, κούδεν ἂν πάσοις κακόν.*

Λυκούργος κατὰ Λεωκράτους.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1900

ΤΗ, ΣΕΠΤΗ, ΣΚΙΑ,
ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΜΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ Σ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΑΤΡΟΥ

ΕΥΛΑΒΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἀπό τινος χρόνου παρατηρεῖται παρ' ἡμῖν ἀδιαφορία τις περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Αἰτίαν οὐσιώδη τοῦ φαινομένου τούτου πλὴν ἄλλων πολλῶν θεωρῶν τὴν ἔλλειψιν καταλλήλων βοηθημάτων καὶ εἰς τὴν πλήρωσιν ταύτης ἐπιθυμῶν καὶ ἐγὼ τὸ ἐπ' ἐμοὶ νὰ συντελέσω ἡσχολήθην εἰς τὴν μελέτην τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους καὶ παρεσκευάσα τὴν ἔκδοσιν ταύτην κυρίως χάριν τῶν μαθητῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχουσιν ἐκτενέστεραι ἐκδόσεις, ἠναγκάσθην χάριν τῶν θελόντων νὰ ἐγκύψωσι βαθύτερον εἰς τὰ νοήματα τοῦ ἀθανάτου ῥήτορος νὰ δώσω εἰς τὴν ἔκδοσίν μου εὐρύτερόν πως χαρακτῆρα καὶ νὰ περιλάβω ἐν αὐτῇ παρατηρήσεις ἀνωτέρας μὲν τῆς μαθητικῆς ἀντιλήψεως, ἀναγκαίας ὅμως πρὸς πληρεστέραν τοῦ λόγου κατανόησιν. Ὅδηγούς ἐν τῇ ἐργασίᾳ μου εἶχον τὴν ἔκδοσιν τοῦ αἰδιδίμου Κοραῆ καὶ τὰς ἀρίστας τῶν Γερμανικῶν ἐκδόσεων, ἰδίᾳ τὴν τοῦ Maetzner, Rehdanz καὶ Nicolai. Ὡς πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ κειμένου ἐτήρησα θέσιν ἐκλεκτικὴν παραλαμβάνων ἐκ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων τὴν κατὰ τὴν γνώμην μου ὀρθοτέραν, ἰδίᾳ δὲ ἠκολούθησα τὴν ἔκδοσιν τοῦ Scheibe (1895). Ἐγὼ μίαν μεταβολὴν ἐπήνεγκον εἰς τὸ κείμενον. Τὴν ἐν § 20 φράσιν « ἢ μὴ ἔλθειν » ἐκλείσα ἐντὸς ἀγκυλῶν θεωρῶν αὐτὴν, δι' οὗς λόγους ἐν ταῖς σχε-

τικαίς σημειώσεσιν ἐκθέτω, παρεμβληθεῖσαν πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐννοίας τοῦ « ἀμνημονεῖν ». Ἡ πρόθεσίς μου ἦτο νὰ παράσχω ἔκδοσιν κατὰ τὸ δυνατόν ἀρτίαν καὶ αὐτάρκη. Ἐνεκα τούτου οὐδὲν χωρίον τοῦ λόγου χρῆζον ἐρμηνείας τινὸς παρέρχομαι ἀπαρατήρητον, οὐδὲν σημεῖον σκοτεινὸν ἔχον ἀνάγκην ἀναπτύξεως ἀρίνω ἀδιαφώτιστον. Κατὰ πόσον ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ μου δὲν γνωρίζω. Περὶ τούτου θὰ κρίνωσιν οἱ ἐπαίοντες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Ανκοῦργος ὁ υἱὸς τοῦ Ανκόφρονος Βουτάδης τὸν δῆμον ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ὀλίγον πρὸ τοῦ Δημοσθένους, πιθανῶς περὶ τὸ 390 π. Χ., κατήγετο δὲ ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου καὶ ἐπιφανεστάτου ἱερατικοῦ ἐν Ἀθήναις γένους τῶν Ἑτεροβουτάδων. Τὸ γένος τοῦτο ἀνήγε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Βούτην τὸν υἱὸν τοῦ Ἐρεχθέως, ἐξ αὐτοῦ δὲ λαμβάνετο ἡ ἱεραία τῆς Πολιάδος Ἀθηναῖς καὶ ὁ ἱερεὺς τοῦ Ποσειδῶνος Ἐρεχθέως, ὅπερ ἀξίωμα κληρονομικὸν ἐν τῇ οἰκογενεῖα του περιεβλήθη καὶ αὐτὸς ὁ Ανκοῦργος. Μεταξὺ τῶν ἐγγυτάτω προγόνων αὐτοῦ ὀνομαστοὶ ὑπῆρξαν ὁ ἐπίπαπος αὐτοῦ Ανκομήδης καὶ ὁ ὑπὸ τῶν 30 φονευθεὶς πάππος Ανκοῦργος, εὗς ὁ δῆμος «ταφαῖς δημοσίᾳ εἰμίμησε». Νέος ὢν ἠκροάσατο τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἰσοκράτους, οὗ τὸν διδακτικὸν καὶ γνωμολογικὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως μάλιστα ἔχει μιμηθῆ. Ἡ διδασκαλία τῶν δύο τούτων ἠθικωτάτων τῆς ἀρχαιότητος διδασκάλων τοσοῦτον ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἦθους αὐτοῦ, ὥστε ὁ Ανκοῦργος ἀνεδείχθη ἔντε τῷ δημοσίῳ καὶ ἰδιωτικῷ αὐτοῦ βίῳ ἀνὴρ χρηστός, εὐσεβής, ἔντιμος, ἀκέραιος καὶ καθόλου χαρακτήρ ἄξιος ἐτέρων παρωχημένων τῶν Ἀθηνῶν χρόνων. Ἄμεμπτος αὐτὸς ἠθικῶς ἀπῆρτε τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν τήρησιν τῶν νόμων παρὰ πάντων τῶν πολιτῶν. Διὸ ἀνέλαβε τὸ βαρὺ καὶ ἀπεχθὲς καθῆκον νὰ καθαρῶσιν τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν πονηρῶν καὶ νὰ σύρῃ πρὸ τοῦ δικαστηρίου τοὺς πολιτικοὺς ἐγκληματίας πρὸς τιμωρίαν, οὗς πάντας σχεδὸν κατώρθωσε νὰ καταδικάσῃ. Τὰς κατηγορίας του ἔκαμνε μετὰ τοσαύτης σφοδρότητος καὶ ἐμπαθείας, ὥστε τινὲς τῶν σοφιστῶν ἔλεγον «Ανκοῦργον οὐ μέλανι, ἀλλὰ θανάτῳ χρίοντα τὸν κάλαμον».

κατὰ τῶν πονηρῶν οὕτω συγγράφειν». Μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (π. Χ. 338) τὸν Λυσικλέα ἕνα τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ στρατηγῶν τῶν Ἀθηναίων κατηγορήσῃ καὶ κατεδίκασεν εἰς θάνατον. Τοῦ κατὰ Λυσικλέους λόγου περιεκτικὴν παριστοιῶσαν τὴν δομικότητα τῆς κατηγορίας περιέσωσεν ἡμῖν Διόδωρος ὁ Σικελιώτης 16, 88 «ἔστρατήγεις, ὧ Λυσικλείς, καὶ χιλίων μὲν πολιτῶν τετελευτηκότων, διςχιλίων δὲ αἰχμαλώτων γεγεννηκότων, τροπαίου δὲ κατὰ τῆς πόλεως ἔσθηκός, τῆς δ' Ἑλλάδος ἀπάσης δουλευούσης καὶ τούτων ἀπάντων γεγεννημένων σοῦ ἡγουμένου καὶ στρατηγοῦντος τολμᾶς ζῆν καὶ τὸ ἥλιου φῶς ὄρεᾶν καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλειν ὑπόμνημα γεγονὸς αἰσχύνῃς καὶ ὀνειδούς τῇ πατρίδι». Συγχρόνως κατηγορήσῃ καὶ κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὸν Ἀρεοπαγίτην Αὐτόλυκον, διότι μετὰ τὴν μάχην ἐκείνην παρὰ τὸ ψήφισμα τοῦ δήμου τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας εἰς ἀσφαλὲς μέρος μετέφερον (ὑπεξέθετο). Τὸν μετὰ τὴν νίκην τῶν Μακεδόνων ἰσχυρότατον δημογωγὸν Δημάδην, τὸν Μενέσαιχμον καὶ ἄλλους κατηγορήσῃ καὶ πάντας εἴλε. Τὸν Δίφιλον, ὅστις ὑπεξαιρέσας ἐκ τῶν ἀργυρῶν μεταλλείων τοὺς μεσοκρινεῖς (*) κίονας εἶχε πλουτήσῃ παρανόμως, κατεδίκασεν εἰς θάνατον καὶ ἐκ τῆς δημευθείσης περιουσίας του ἀνὰ 50 δραχμὰς εἰς τοὺς πολίτας διένειμε.

§ 2. Ἡ ἐν τοῖς δικαστικοῖς τούτοις ἀγῶσιν ἐπικράτησις τοῦ Λυκούργου ὀφείλεται οὐχὶ τόσοσιν εἰς τὴν ζῆτορικὴν του δεινότητα, ὅσων εἰς τὸ δίκαιον τῶν κατηγοριῶν του καὶ εἰς τὴν πεποιθήσιν τῶν δικαστῶν ἐπὶ τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτηῆρός του. Τόσων σταθερὰ ἴσταιο πάντοτε παρὰ τῷ λαῷ ἢ φήμῃ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εὐκρινείας του, ὥστε ἐν τοῖς δικαστηρίοις «τὸ φῆσαι Λυκούργον ἐδόκει βοήθημα εἶναι τῷ συναγορευομένῳ», εἰς τὴν ἐπόλησίν του δὲ ταύτην μᾶλλον ἀπέβλεπεν ὁ Ὑπερείδης λέγων πρὸς τὸν κατήγορον τοῦ πελάτου

(*) Οὗς κατελιπον μέσους κίονας ἀνέγειν τὴν γῆν οἱ μεταλλεῖς, οὗτοι μεσοκρινεῖς ὀνομάζοντο (Πολυδ.).

του « οὐ Λυκοῦργον ἐκάλεις συγκατηγορήσοντα οὔτε τῶ λέγειν οὐδενὸς τῶν ἐν τῇ πόλει καταδεέστερον ὄντα παρὰ τούτοις τε (τοῖς δικασταῖς) μέτριον καὶ ἐπιεικῆ δοκοῦντα εἶναι; »

§ 3 Εἰς τὴν τοιαύτην παρὰ τῶ λαῶ θέσιν του συνετελείη ἡ ἀπλοῦτης τῶν τρόπων καὶ ἡ λιτότης τοῦ βίου του, ἥ τις ἐξίσου αὐτὸν πρὸς τὸν ταπεινότατον πολίτην. Καίπερ εὖπορος καὶ ἐπιφανῆς ἐφόρει τὸ αὐτὸ ἱμάτιον θέρους καὶ χειμῶνος καὶ ὑποδήματα « ταῖς ἀναγκαίαις μόνον ἡμέραις ». Μὴ ὦν φύσει ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἐκ τοῦ προχείρου λέγειν ἀνεπλήρου τὴν ἔλλειψιν ταύτην διὰ μεγίστης ἐπιμελείας καὶ φιλοπονίας. Ἐμελέτα καὶ ἡσκέτο νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐπὶ δὲ τῆς μικρᾶς κλίνης του ὑπῆρχε μόνον κώδιον (προσάτιον δέρμα) καὶ προσκεφάλαιον, ἵνα εὐκόλως ἀφνιπνίζηται καὶ μελετᾷ. Ἦτο ἐχθρὸς τῆς πολυτελείας, εἰσήγγχε δὲ νόμον, καθ' ὃν ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ 6000 δραχμῶν νὰ μεταβῇ γυνὴ εἰς Ἐλευσίνα κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐπὶ ὀχλήματος. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ Καλλιστῶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀθρωνος παρέβη τὸν νόμον, ὃ δὲ Λυκοῦργος ἐξηγόρασε τὴν σιωπὴν τῶν συκοφαντῶν ἀντὶ ἐνὸς ταλάντου. Κατηγοροῦμενος δὲ ὕστερον ἐν τῶ δήμῳ ἐπὶ τούτῳ εἶπεν « ἀλλ' οὐκ ἐγὼ διδοῦς, οὐ λαμβάνων ἐώραμαι ». Ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων του ἐδαπάνη πολλά, πρὸς τὸν ἐλέγξαντα δὲ αὐτὸν οὐ περι λόγους διατριβῶν μισθοὺς τοῖς σοφισταῖς δίδωσιν « ἀλλ' εἷ τις ἐπαγγέλλοιτο, ἔφη. τοὺς υἱοὺς ἀμείνους αὐτῶ ποιήσῃ, οὐ χιλίας, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας προήσῃσθαι ». Ἡ σύμφυτος πρὸς τὸν καθόλου ἀδιστηρὸν χαρακτηρὰ του παρορησία οὔτε πρὸ τῆς ὀργῆς τοῦ λαοῦ ἐκάμπτετο οὔτε πρὸ οἰασδήποτε ἰσχύος ἐπτοεῖτο. Τῶν Ἀθηναίων ποτὲ οὐκ ἀνεχομένων αὐτοῦ δημηγοροῦντος, κατερχόμενος τὸ βῆμα ἀνέκραξεν « ὦ ἡερικραία μάστιξ, ὡς πολλῶν ταλάντων εἰ ἀξία ». Ὅτε δὲ τινες προτάσει τοῦ Δημάδου ἤθελον ἐν Ἀθήναις νὰ ἀνακηρυχθῇ θεὸς ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τὰ ἐν Ἀσίᾳ κατορθώματά του « καὶ ποδαπὸς, ἀνείπεν, ὁ θεὸς οὗτος, οὐ τὸ ἱερὸν ἐξιόντας δεήσει περιεράνασθαι; »

§ 4. Τὸ μεγαλεῖον τῆς πατριδος του καὶ ἡ ἀνύψωσις τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν ὑπῆρξε τὸ ὕψιστον ἰδεῶδες τοῦ βίου του. Πρὸς πραγμάτωσιν τούτου ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατριδος του καὶ ἠγωνίσθη πάσῃ δυνάμει κατὰ τῶν ὑπονομευτῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ πατριωτικοῦ κόμματος Δημοσθένους, οὗ ὑπῆρξεν ὁ δεξιὸς βραχίον. Ἔνεκα τούτου ἐμσεῖτο ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, αὐτοῦ δὲ πρὸ πάντων καὶ τοῦ Δημοσθένους τὴν παράδοσιν ἀπήτησεν, ἀλλὰ δὲν ἐπέμεινεν, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Θηβῶν (335 π. Χ.) ὁ Ἀλέξανδρος.

§ 5 Ἐν ἔτει 343 π. Χ. ἀπῆλθε μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων εἰς Πελοπόννησον ὡς πρέσβυς, ἵνα τὰς ἐκεῖ πόλεις ἀπὸ τοῦ δῆθεν προστάτου αὐτῶν Φιλίππου ἀποσπάσῃσιν. Ἡ πρεσβεία δὲ αὕτη ἀποτελεῖ ἴσως τὴν μόνην περιστασίαν, καθ' ἣν ὁ Λυκοῦργος ἀνεμίχθη εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῶν Ἀθηνῶν, διότι τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων εἶχεν ὁ Δημοσθένης, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἠσχολεῖτο περὶ τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα τῆς πόλεως καὶ ἰδίᾳ τὰ οἰκονομικά, εἰς ἃ πρὸ πάντων ὀφείλει τὴν δόξαν του. Ταμίαι τῶν δημοσίων χρημάτων ἦτο πρότερον ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὁ Εὐξουλος, ἀλλ' οὗτος φιλειργητικὸς ὢν κατεσπατάλα τὸν δημόσιον πλοῦτον εἰς δημοσίας τέρφεις καὶ διασκεδάσεις καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τοῦ ἀπαύστως προχωροῦντος Φιλίππου διὰ τῆς παρτελοῦς παραμελήσεως τῶν στρατιωτικῶν παρασκευῶν τῆς χώρας ἀνέκοπτεν, εἰς τοῦτον δὲ ἀπέκλινον καὶ οἱ Φιλιππίζοντες τῶν ζητόρων. Κατὰ τὸ ἔτος 338 ὀλίγον πρὸ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡτις ταμίαις ἐξελέχθη ὁ Λυκοῦργος διὰ τὰ ἔτη 338 — 334, ἐν ᾧ δὲ νόμος ζήτητος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λυκούργου προταθείς ἀπηγόρευε τὴν ἐκ δευτέρου ἐκλογὴν (μὴ πλείω πέντε ἐτῶν διέπειν τὸν χειροτονηθέντα ἐπὶ τὰ δημόσια χρήματα), ὁ Λυκοῦργος διετήρησε τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐπὶ δύο ἔτι τετραετίας μέχρι τοῦ 326 ἐκλεγομένου κατὰ τύπους ταμίου κινὸς τῶν φίλων του. Ὡς ταμίαις ὁ Λυκοῦργος ηὔξησε τὰς

δημοσίας προσόδους διὰ τῆς εὐρέσεως νέων πόρων ἀπὸ 600 τάλαντων εἰς 1200 κατ' ἔτος, διὰ δὲ τῆς τιμίας καὶ σώφρονος διαχειρίσεως αὐτοῦ ἐπλήρωσε τὸ δημόσιον ταμεῖον χρημάτων καὶ τοσοῦτον τὴν πίστιν αὐτοῦ ἀνύψωσεν ὥστε ἰδιῶται ἐν καιρῷ ἀνάγκης τοῦ κράτους ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτὸν ἐπὶ ἐπιστροφῇ 650 τάλαντα (ὄρ. κατωτέρω τὸ ψήφισμα).

§ 6. Κατὰ τὰς τρεῖς τετραετίας (*) καθ' ἃς ἦτο διαχειριστὴς τῶν δημοσίων χρημάτων διήλθον διὰ τῶν χειρῶν του τάλαντα κατ' ἄλλους μὲν 14000, κατ' ἄλλους δὲ 18650, τὰ ὁποῖα ἔδαπάνησεν εἰς πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ ἐκτέλεισιν διαφόρων ἔργων, ὁποῖα ἀπὸ τοῦ Περικλέους οὐδέποτε εἶχον ἴδῃ αἱ Ἀθηναί. Ἐφερῆν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὄπλα πολλὰ καὶ βελῶν πέντε μυριάδας, ἠΰξησε δι' ἐπισκευῆς τῶν παλαιῶν καὶ κατασκευῆς νέων τὸν ἀριθμὸν τῶν νεῶν, ἐν αἷς διὰ πρώτην φορὰν τετρήρεις καὶ πεντήρεις, εἰς 400, ἐπεράτωσε τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 377 ἀρξαμένην ἀνοικοδόμησιν τῶν ὑπὸ τῶν 30 κρημισθέντων νεωρῶν ἢ νεωσοίκων (372 τὸν ἀριθμὸν), ἐπεράτωσε τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 347 ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Εὐβούλου ἀρξαμένην οἰκοδομὴν τῆς νέας μεγάλης σκευοθήκης δυναμένης νὰ περιλάβῃ τὰ σκευὴ 1000 νεῶν. Ἀνήγειρε διὰ λιθίνης ἴσως οἰκοδομῆς τὸ ἐν Λυκείῳ γυμνάσιον καὶ ἐφύτευσε καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παλαιόστραν ὠκοδόμησε. Κατεσκευάσασεν τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον ἰσοπεδώσας θεοῖν τινα πρὸς χάριν του ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Διονίου δωρηθεῖσαν καὶ τὴν κρηπίδα αὐτῷ περιέθηκε. Ἀπεπεράτωσε τὴν εὐρυνσιν καὶ διακόσμησιν τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, ὅπερ ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ περὶ τὰς 30000 θεατῶν, καὶ ἔστησεν ἐντὸς αὐτοῦ τοὺς χαλκοῦς ἀνδριάντας τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου καὶ συγχρόνως

(*) Κατὰ τὸν Ψευδοπλούταρχ. ἐπὶ τρεῖς πενταετηρίδας, πενταετηρὶς δὲ κατὰ Κοραῆν λέγεται καταχρηστικῶς τὸ τετραετὲς διάστημα, πρὸς. Λυκ. κ. Λεωκρ. § 102 σημειώσιν.

ἀντέγραψε κατὰ νόμον ὑπ' αὐτοῦ προταθέντα τὰ δράματα ἀδ-
τῶν, ἵνα τὸ ἐπίσημον τοῦτο κείμενον χρησιμεύη εἰς ἀντιπαρα-
βολὴν κατὰ τὰς παραστάσεις. Ὑπεστήριξε τὴν κωμωδίαν διὰ
τῆς εἰσαγωγῆς τῶν κωμικῶν ἀγῶνων κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν
χύτρων (τὴν τρίτην τῶν Ἀρθεστηρίων), ἐκανόνισε δὲ διὰ νό-
μου τὸν ἀγῶνα τῶν κυκλίων χορῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πο-
σειδῶνος ἐν Πειραιῇ. Πρὸς τοῦτοις κατεσκευάσε τῇ θεῷ νίκας
ὀλοχρύσους πομπεῖα (σκευὴ πομπῆς) χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ
κόσμον χρυσοῦν δι' ἑκατὸν κληφόρους. Ἀναγράψας δὲ πά-
σας ταύτας τὰς δαπάνας ἀνέθηκεν ἐν στήλῃ πρὸ τῆς ὑπ' αὐ-
τοῦ κατασκευασθείσης παλαίστρας «σκοπεῖν τοῖς βουλομένοις
οὐδεὶς μέντοι ἐδνηθήη ἐλέγξαι τὸν ἄνδρα νοσοφισμοῦ».

§ 7. Εἰς τὸ τέλος τῆς διαχειρίσεώς του προσῆλθεν ὁ Λυ-
κοῦργος εἰς τὸ Μητροῶνον καὶ τὸ βουλευτήριον, ἵνα δώσῃ εὐ-
θύνας. Κατὰ ταύτας μόνος κατήγορος ἐπαρουσιάσθη ὁ προ-
σωπικὸς αὐτοῦ ἐχθρὸς Μενέσαιμχος κατηγορηθεὶς ἄλλοτε ὑπὸ
τοῦ Λυκούργου ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ τιμωρηθείς. ἄλλ' οὐδὲν εὔρεν
ἵνα τὸν ἄνδρα ἐλέγξῃ. Εὐθὺς μετ' ὀλίγον τῷ 325 π. Χ. ὁ
Λυκούργος ἀπέθανεν «ἐπιεικῆς νομοθεὶς παρὰ πάντα τὸν
τοῦ βίου χρόνον καὶ ἐν λόγοις ἐπαινεθείς καὶ μηδένα ἀγῶνα
ἄλκυς καίτοι πολλῶν κατηγορησάντων». Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ
ζῶντα ἐτίμησαν τὸν Λυκούργον διὰ στεφάνων καὶ εἰκότων
καὶ πιθανώτατα διὰ σιτήσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ προεστῆτατον τῶν
ἀπογόνων του ἐν τῷ Πρυτανείῳ καὶ ἀποθανόντα δημοσίᾳ δα-
πάνῃ ἔθαψαν, τὸν δὲ τάφον αὐτοῦ εἶδεν ὁ Πανσανίας πλησίον
τῆς Ἀκαδημείας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἔνθα ὑπῆρχον τὰ μνημεῖα τῶν
ὀνομαστοτάτων Ἀθηναίων.

§ 8. Ἀλλὰ τὸ μῖσος τῶν οὐτιδανῶν ἠκολούθησε τὸν Λυ-
κοῦργον καὶ πέραν τοῦ τάφου. Ὁ γνωστὸς αὐτοῦ ἐχθρὸς Με-
νέσαιμχος διαδεχθείς τὸν Λυκούργον ἐν τῇ διοικήσει τῶν δη-
μοσιῶν χρημάτων κατηγορήσε διὰ τοῦ Θρασυκλέους τοὺς παῖ-
δας αὐτοῦ δι' ἀνύπαρκτον ἔλλειμμα ἐκ τῆς διαχειρίσεως τοῦ
πατρὸς των ὑφειλόμενον. Οἱ Ἀθηναῖοι παραιοθένεις κατε-

δίκασαν αὐτοὺς καὶ μὴ δυναμένους νὰ πληρώσωσιν εἰς τὸ δεσμοκτήριον ἀπήγαγον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Δημοσθένης φυγὰς ὦν ἕνεκα τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἀρπάλου ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους «ὡς κακῶς ἀκούοιεν ἐπὶ τοῖς Λυκούργου παιδίοις», μετενόησαν καὶ ἀπέλυσαν αὐτοὺς Δημοκλέους τοῦ μαθητοῦ τοῦ Θεοφράστου, ἴσως δὲ καὶ Ὑπερείδου (*) ὑπὲρ αὐτῶν συνηγοροῦντος. Ἡ μετὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον ἐπὶ τῶν διαδόχων ἐπισκίασα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δυστυχία ἐξήγειρε παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ζοηρὰν τὴν ἀνάμνησιν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ὄθεν προτάσει τοῦ ῥήτορος Στρατοκλέους τῷ 307/6 π. Χ. ἐψήφισαν χαλκοῦν ἀνδριάντα ὑπὲρ τοῦ Λυκούργου καὶ στήσιν ἐν τῷ πρυτανείῳ ὑπὲρ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν ἀπογόνων του. Τοῦ ψηφίσματος τούτου ἔχομεν τεμάχια λιθίνης ἐπιγραφῆς καὶ ἀντίγραφον διασωθὲν ὑπὸ τοῦ Ψευδοπλουτάρχου ἐν βίῳ Λυκούργου ἑνιαχοῦ μόνον πρὸς ἄλληλα συμφωτοῦντα. Λυκόφρων ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Λυκούργου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἄπαιδος πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του Ἀζρωνος ἐζήτησεν ὡς εἰς αὐτὸν ἀνήκουσαν τὴν ἐν τῷ πρυτανείῳ στήσιν, τοῦτο δὲ φαίνεται ὅτι δηλοῦσιν αἱ ἐν ἀρχῇ τοῦ ψηφίσματος λέξεις «Λυκόφρων — Βουτάδῃ».

ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

(Ψευδοπλουτάρχ. σελ. 851).

«Λυκόφρων Λυκούργου Βουτάδης ἀπεγράφατο αὐτῷ εἶναι
 » στήσιν ἐν πρυτανείῳ κατὰ τὴν δοθεῖσαν δωρεὰν ὑπὸ τοῦ
 » δήμου Λυκούργῳ Βουτάδῃ. — Ἐπὶ Ἀναξικράτους ἄρχοντος
 » ἐπὶ Ἀντιοχίδος ἕκτης πρυτανείας Στρατοκλῆς Εὐθυδήμου
 » Διομεινὸς εἶπεν ἐπειδὴ Λυκούργος Λυκόφρωνος Βουτάδης

(*) Τοῦτο μαρτυρεῖ ἀπόσπασμα λόγου αὐτοῦ περιλαμβάνον συντόμως τὰ κεφάλαια τοῦ βίου τοῦ Λυκούργου ἔχον ἢ δε· «τίνι φήσουσιν οἱ παριόντες αὐτοῦ τὸν τάφον; Οὗτος ἐδῶ μὲν σωφρόνως, ταχθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ διοικήσει τῶν χρημάτων εὖρε πόρους, ὠκοδόμησε δὲ τὸ θέατρον, τὰ νεώρια, τριηρεὶς ἐποίησατο, λυμέναι· τοῦτον ἡ πόλις ἠτίμωσε καὶ τοὺς παῖδας ἔδῃσεν αὐτοῦ».

» παραλαβῶν παρὰ τῶν ἑαυτοῦ προγόνων οἰκίαν ἐκ παλαιοῦ
 » τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὖνοϊαν καὶ οἱ πρόγονοι οἱ Λυκούργου
 » Λυκομήδης τε καὶ Λυκοῦργος καὶ ζῶντες ἐτιμῶντο ὑπὸ τοῦ
 » δήμου καὶ τετελευτηκόσιν αὐτοῖς δι' ἀνδραγαθίαν ἔδωκεν ὁ
 » δῆμος δημοσίας ταφὰς ἐν Κεραμειῶν, καὶ Λυκοῦργος αὐτὸς
 » πολιτευόμενος νόμους τε πολλοὺς καὶ καλοὺς ἔθηκε τῇ πα-
 » τρίδι καὶ γενόμενος τῆς κοινῆς προσόδου ταμίης τῇ πόλει
 » ἐπὶ τρεῖς πεντηετρίδας καὶ διανείμας ἐκ τῆς κοινῆς προσόδου
 » μυρία καὶ ὀκτακισχίλια καὶ ἑνακόσια τάλαντα, πολλὰ τῶν
 » ἰδιωτῶν διὰ πίστεως λαβῶν [καὶ προδανείσας] καὶ εἰς τοὺς
 » τῆς πόλεως καιροὺς καὶ τοῦ δήμου, τὰ πάντα ἑξακόσια πεν-
 » τήκοντα τάλαντα, δόξας δὲ ἅπαντα ταῦτα δικαίως διωκημέ-
 » ναι πολλάκις ἐστεφανώθη ὑπὸ τῆς πόλεως, ἔτι δὲ αἰρεθεὶς ὑπὸ
 » τοῦ δήμου χορήματα πολλὰ συνήγαγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ
 » παρασκευάσας τῇ θεῶν κόσμον, νίκαστε δλοχρῶσους πομπεῖά
 » τε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ κόσμον εἰς ἑκατὸν κληφόρους,
 » χειροτονηθεὶς δ' ἐπὶ τῆς τοῦ πολέμου παρασκευῆς ὄπλα μὲν
 » πολλὰ καὶ βελῶν μυριάδας πέντε ἀνήνεγκεν εἰς τὴν ἀκρό-
 » πολιν, τετρακοσίας δὲ τριήρεις πλωίμους κατεσκεύασε, τὰς
 » μὲν ἐπισκευάσας, τὰς δ' ἐξ ἀρχῆς ναυπηγησάμενος, πρὸς δὲ
 » τούτοις ἡμίεργα παραλαβῶν τοὺς τε νεωσοίκους καὶ τὴν σκευο-
 » θήκην καὶ τὸ θέατρον τὸ Διονυσιακὸν ἐξειργάσατο καὶ ἐπετέ-
 » λεσε τό τε στάδιον τὸ Παραθηναϊκὸν καὶ τὸ γυμνάσιον τὸ κατὰ
 » Λύκειον κατεσκεύασε καὶ ἄλλαις πολλαῖς κατασκευαῖς ἐκό-
 » σμησε τὴν πόλιν, Ἀλεξάνδρου τε τοῦ βασιλέως ἅπασαν μὲν
 » τὴν Ἀσίαν κατεστραμμένον, κοινῇ δὲ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν ἐπι-
 » τάττειν ἀξιοῦντος, ἐξαιτήσαντος Λυκοῦργου ὡς ἐναντία πρῶτι-
 » τοντα αὐτῷ οὐκ ἔξέδωκεν ὁ δῆμος παρ' Ἀλεξάνδρου φόβον,
 » καὶ διδοὺς εὐθύνας πολλάκις τῶν πεπολιτευμένων ἐν ἑλευθέρα
 » καὶ δημοκρατουμένῃ τῇ πόλει διετέλεσεν ἀνεξέλεγκτος καὶ
 » ἀδωροδόκητος τὸν ἅπαντα χρόνον ὅπως ἂν εἰδῶσι πάντες
 » διότι τοὺς προαιρουμένους ἐπέθ τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς
 » ἑλευθερίας δικαίως πολιτεύεσθαι καὶ ζῶντας μὲν περὶ πλεί-

» στον ποιείται και τελεντήσασι δὲ ἀποδίδωσι χάριτας ἀειμνή-
 » στους, ἀγαθῇ τύχῃ, δεδόχθαι τῷ δήμῳ ἐπαινεῖσαι μὲν Λυ-
 » κοῦργον Λυκόφρονος Βουτάδην ἀρετῆς ἕνεκα και δικαιοσύνης
 » και στήσαι αὐτοῦ τὸν δήμον χαλκῆν εἰκόνα ἐν ἀγορᾷ, πλήν
 » εἴπου ὁ νόμος ἀπαγορεύει μὴ ἰστιάσαι, δοῦναι δὲ στήσην ἐν
 » πρυτανείῳ τῶν ἐκόνων ἀεὶ τῶν Λυκούργου τῷ προσεζυτάτῳ
 » εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ἀναθεῖναι δ' αὐτοῦ, και εἶναι κύρια,
 » πάντα τὰ ψηφίσματα τὸν γραμματεῖα τοῦ δήμου ἐν στήλαις
 » λιθίνας και στήσαι ἐν ἀκροπόλει πλησίον τῶν ἀναθημάτων,
 » εἰς δὲ τὴν ἀναγραφὴν τῶν στήλων δοῦναι τὸν ταμίαν τοῦ
 » δήμου πενήκοντα δραχμὰς ἐκ τῶν εἰς τὰ ψηφίσματα ἀνα-
 » λισκομένων τῷ δήμῳ».

Τὰ δὲ τεμάχια τῆς στήλης (δύο τὸν ἀριθμὸν ἀνακαλυφθέντα
 ἐν Ἀθήναις τὸ μὲν τῷ 1860, τὸ δὲ τῷ 1862), κατὰ λίαν
 πιθανὴν συμπλήρωσιν ἔχουσι οὕτω·

α' Ἐπὶ Ἀναξικράτους ἄρχοντος, ἔδοξε τῷ δήμῳ, Στρατοκλῆς
 » Εὐθυδήμου Διομιεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ Λυκοῦργος Λυκόφρονος
 » Βουτάδης παραλαβὼν παρὰ τῶν ἑαυτοῦ προγόνων οἰκείαν
 » ἐκ παλαιοῦ τὴν πρὸς τὸν δήμον εὐνοίαν
 » κεκοσμημένην τὴν πόλιν ἐπισκενάσας κορτίτονα τῆς
 » ὑπαρχούσης αὐτεπάνγελτος τοὺς νεωσοίκους ἐξωκοδόμησε,
 » τὴν δὲ σκευοθήκην και τὸ θέατρον τὸ Διονυσιακὸν ἐξηργά-
 » σατο, τό τε στάδιον τὸ Παναθηναϊκὸν και τὸ γυμνάσιον τὸ
 » κατὰ τὸ Λύκειον κατεσκεύασεν και ἄλλαις δὲ πολλαῖς κατα-
 » σκευαῖς ἐκόσμησεν ὅλην τὴν πόλιν, και φόβων και κινδύνων
 » μεγάλων τοὺς Ἕλληνας περιστάτων Ἀλεξάνδρῳ Θεβῶν
 » ἐπικρατήσαντι και πᾶσαν τὴν Ἀσίαν και ἄλλα δὲ τῆς οἰκου-
 » μένης μέρη καταστρεψαμένῳ διετέλει ἐναντιούμενος ὑπὲρ τοῦ
 » δήμου ἀδιάφορον και ἀνεξέλεγκτον αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος
 » και τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων σωτηρίας διὰ παντὸς τοῦ
 » βίου παρέχων, και ὑπὲρ τοῦ τὴν πόλιν ἐλευθέρων εἶναι και
 » αὐτόνομον πάσῃ μηχανῇ ἀγωνιζόμενος· διόπερ ἐξαίτησαντος
 » αὐτὸν Ἀλεξάνδρου ὁ δήμος ἀπέγνω μὴ συνχωρῆσαι μηδὲ

» λόγον ποιῆσθαι τῆς ἐξαιτήσεως, ἅμ' ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσιν
 » συνειδώς, ὧν μετέσχευ. Λυκούργω τὴν ἀπολογίαν δικαίαν
 » οὔσαν καὶ δοῦς εὐθύνας πολλάκις τῶν πεπολιτευμένων τε
 » καὶ τῶν διωκημένων ἐν ἔλευθέρῳ καὶ δημοκρατουμένῳ τῇ
 » πόλει

§ 9 Ὁ Λυκούργος κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων συνέγραψε περὶ τοὺς 15 λόγους, ἐξ ὧν περιορώθη εἰς ἡμᾶς εἰς μόνον ὁ κατὰ Λεωκράτους, τῶν δὲ ἄλλων ἀποσπάσματα. Ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη κατὰ τὸ ἔτος 330 π.Χ., ἤτοι 8 ἔτη μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, ἣ δὲ ὑπόθεσις αὐτοῦ εἶνε αὕτη. Ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡτις, ἐν ᾗ ὁ λαὸς συνήροχοτο εἰς ἐκκλησίαν καὶ ὅλως ἔκτακτα μέτρα πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος ἐνήφιζεν, ὁ Λεωκράτης πλούσιος Ἀθηναῖος ἔχων ἐργαστήριον χαλκοτύπων ἔφυγεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ῥόδον καὶ διὰ τῶν ψευδῶν ἐκεῖσε ἀγγελῶν του περὶ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἀθηνῶν σπουδαίως ἔβλαψε τὰ Ἀθηναϊκὰ συμφέροντα. Μετὰ 3 ἔτη ἐγκατεστάθη ἐν Μεγάροις, ὅθεν μετὰ 5 ἔτη ἐπανήλθεν εἰς Ἀθήνας νομίζων ὅτι ἡ προᾶξις του πλέον εἶχε λησμονηθῆ. Ἄλλ' ὁ ἄγρυπνος τῶν ἡθῶν ἐπιτηρητὴς καὶ ἀμείλικτος τῶν πονηρῶν διώκτης καὶ πικρὸς εἰσαγγελεὺς Λυκούργος μὴ ἀνεχόμενος νὰ βλέπῃ σοσοῦντα διὰ τῆς ἀγορᾶς τὸν προδότην τῆς πατρίδος κατήγγειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ. Ἡ τοιαύτη καταγγελία ἢ γιγνομένη οὐχὶ πρὸ τῶν ἀρμοδίων δικαστικῶν ἀρχῶν, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ τῆς βουλῆς πρὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἐκαλεῖτο εἰσαγγελία, ἣ δὲ προᾶξις εἰσαγγέλλειν. Ἡ εἰσαγγελία ἦτο συνήθης εἰς βαρύτερα πολιτικὰ ἐγκλήματα καὶ εἰσήγετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν πρώτην τακτικὴν συνεδρίαν ἐκάστης πρυτανείας. Ὁ λαὸς ἀπεφαινετο ἐὰν ὁ καταγγελλόμενος ἦτο ἄξιος νὰ παραπεμφθῆ εἰς δίκην καὶ ἐν καταφατικῇ ἀποφάσει παρεπέμπετο ἢ ὑπόθεσις διὰ τὰ περαιτέρω εἰς τὸ δικαστήριον τῆς Ἠλιαίας, ὅπερ ἐπρεπε νὰ ἀποτελεῖται ἐκ 1000 ἢ 1500 δικαστῶν. Εἰσαγγελία πρὸς τούτοις ἐκαλεῖτο καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς καταγγελίας (τὸ κατηγο-

ρητήριον) τὸ περιλαμβάνον τὰ κεφάλαια τῆς κατηγορίας, ἐφ' οὗ ὁ κατήγορος ὄφειλε νὰ ἀναγράψῃ καὶ τὸ τίμημα (τὴν ποινήν), οὗ ἄξιον ἐθεώρει τὸν κατηγορούμενον. Τὸ τίμημα τοῦτο ἠδύνατο τὸ δικαστήριον ἢ νὰ ἀποδεχθῆ ἢ νὰ τροποποιήσῃ ἢ ὅλως νὰ ἀπορρίψῃ. Ἐν τῇ προκειμένῃ δίκῃ ὁ Λεωκράτης ἠθρώθη δι' ἰσοψηφίας, τοῦτο δὲ γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Αἰσχίνου (3.252), ὅστις κατὰ τὸ θέρος τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὸν Κτησιφῶντα καὶ τὸν Δημοσθένην κατηγορῶν λέγει «ἕτερος (ὁ Λεωκράτης) δ' ἐκπλεύσας εἰς Ῥόδον. οὗ τὸν φόβον ἀνάνδρως ἠνεγκε πρόην ποτ' εἰσηγγέληται καὶ ἴσαι αὐτῷ αἱ ψήφοι ἐγένοντο· εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν, ὑπερώρισ' ἂν ἢ ἀπέθανεν».

§ 10. Ἐγείρεται ὁμοίως τὸ ζήτημα, ἐὰν ἡ προᾶξις τοῦ Λεωκράτους εἶνε προδοσία ὑπὸ ἀδοτηρᾶν νομικὴν ἔνοιαν καὶ ἐπομένως ἐὰν τὸ δικαστήριον δικαίως ἀπεφάσισεν. Κατὰ τὸν Ἀνκοῦργον αὐτὸν (§ 8 καὶ 9) νόμος εἰδικὸς προσέλεπων τὸ ἀδίκημα τοῦ Λεωκράτους δὲν ὑπῆρχεν, ἅμα δὲ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς ἡττης ὁ λαὸς συνελθὼν εἰς ἐκκλησίαν (§ 16) ἐψήφισεν «παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὰ τεῖχη κατακομίζειν, τοὺς δὲ στρατηγούς τάττειν εἰς τὰς φυλακάς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν οἰκούντων Ἀθήνησι, καθ' ὅτι ἂν αὐτοῖς δοκῆ». Τὸ ψήφισμα τοῦτο παρέξῃ ὁμοίως ὁ Αὐτόλυκος ὑπεκθήμενος τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ὁ δὲ λαὸς μετὰ τοῦτο ἐψήφισεν (§ 53) «ἐνόχους εἶναι τῇ προδοσίᾳ τοὺς φεύγοντας τὸν ὑπὲρ τῆς παιρίδος κίνδυνον». Ἐὰν λοιπὸν καὶ ὁ Λεωκράτης εἶχε παραβῆ τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο, ὁ Ἀνκοῦργος θὰ ἐπεκαλεῖτο αὐτὸ καὶ ἡ προδοσία ἀμέσως θὰ ἀπειδεικνύετο. Ἀλλ' ὁ Ἀνκοῦργος δὲν στηρίζει τὴν κατηγορίαν τ.υ. ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος ἐκείνου, ὅπερ ἅπαξ μόνον ἀναφέρει, ἀλλὰ παριστᾷ τὸν Λεωκράτην ὡς παραβάντα γενικῶς τὸ σύμπλεγμα τῶν νόμων τὸ κανονίζον τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τοὺς τετελευτηκότας, πρὸς τὴν παιρίδα, πρὸς τοὺς θεοὺς, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνεται οὗ τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο εἶνε ὥρας τινας μεταγενέστερον τῆς φυγῆς τοῦ Λεω-

κράτους Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ὁ Λεωκράτης οὐδένα ὄητὸν τῆς πολιτείας νόμον πορέξῃ ἀπαγορεύεται τὴν ἐξ Ἀθηρῶν ἀναχώρησιν, ἐπομένως ἢ προῶξίς του κείτοι οὐχὶ ἐν τῇ νομικῇ, ἀλλ' ἐν τῇ ἠθικῇ σφαίρᾳ, δυναμένη γὰρ χαρακτηρηθῆ ὡς ἔλλειψις πατριωτισμοῦ καὶ ἐγωϊστικῆ δειλία οὐχὶ δὲ ὡς προδοσία, οὕτω δὲ χαρακτηρίζει τὴν προῶξιν καὶ ὁ Αἰσχίνης ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι χωρίῳ λέγων «ὅτι τὸν φόβον ἀνάνδρως ἤνεγκεν». Ὁ Λυκούργος ὁμως προσπαθεῖ τὸ ἠθικὸν παράπτωμα νὰ παραστήσῃ καὶ ὡς ἐγκλημα ἐν νομικῷ πνεύματι, τοῦτο δὲ ἐγένετο αἰτιῶν τῶν πολλῶν ὑπερβολῶν καὶ σοφισμάτων, ἅτινα ἐν τῇ ὑψηλοτέρᾳ καὶ ἰδεώδει γνώμῃ τοῦ Λυκούργου περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ πατριώτου εὐρίσκονσι τὴν δικαιολογίαν των. Ἄλλ' ὅτι τὸ ψήφισμα ἐψηφίσθη ὀλίγην ὥραν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Λεωκράτους, τοῦτο οὐδαμῶς μεταβάλλει τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως. Ἡ φυγὴ τοῦ Λεωκράτους, καὶ ἂν ἢ κατηγορία εἶνε νομικῶς ἀστήρικτος, εἶνε προῶξίς αἰσχρὰ καὶ ἐπονειδίστος προκαλοῦσα τὴν ἠθικὴν βδελυγμίαν καὶ πατριωτικὴν ἀγανάκτησιν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ζητήμασι δικάζει οὐχὶ ὁ νοῦς, ἀλλ' ἡ καρδία. τὰς δὲ ἀποφάσεις κανονίζει οὐχὶ ἡ ψυχρὰ λογικὴ καὶ τὸ αἰσθητὸν γράμμα τῶν νόμων, ἀλλ' ἡ θέρημυ τοῦ συναισθήματος, εἶνε θαῦμα οὐχὶ τὸ ὅτι οἱ ἡμίσεις τῶν δικαστῶν ἐψηφισαν ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ Λυκούργου, ἀλλὰ τὸ ὅτι οἱ ἡμίσεις τῶν δικαστῶν ἐψηφισαν ὑπὲρ τοῦ Λεωκράτους, τὴν δὲ ἐξήγησιν τοῦ θαύματος παρέχει τὸ γεγονός τῆς μεσολαβήσεως 8 ἐτῶν μεταξὺ τῆς πράξεως καὶ τῆς δίκης καὶ ἰδίᾳ ἢ ἕνεκα τοῦ θριάμβου τῶν Μακεδονικῶν ὅπλων ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπικράτησις ἐν Ἀθήναις καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα τοῦ Μακεδονικῷ κόμματος Ἐὰν ὁ Λεωκράτης ἐδικάζετο πρὸ 8 ἐτῶν συγχρόνως μὲ τὸν Αὐτόλυκον, εἶνε ἀμφίβολον ἂν θὰ ἠθφοῦτο, ὅπως, ἂν ὁ Αὐτόλυκος ἐδικάζετο μετὰ 8 ἔτη συγχρόνως μὲ τὸν Λεωκράτην, εἶνε ἀμφίβολον παρ' ὅλην τὴν ὀητὴν παρὰ τὴν οὐσίαν τοῦ ψηφίσματος ἂν θὰ κατεδικάζετο.

§ II Ὁ Ανκούργος ὑπολείπεται ἄλλων προγενεστέρων ἢ συγχρόνων δητόρων κατὰ τὴν δεινότητα καὶ χάριν, ὑπερέχει ὁμως πάντων κατὰ τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὸ ἦθος. Ὁ Δημοσθένης συναρπάζει δι' ἀπαραμίλλου εὐγλωττίας, ὁ Ανκούργος ἐπιβάλλεται διὰ τῆς εὐγενείας τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἠθικῆς μεγαλοπρεπείας. Ἡ φράσις αὐτοῦ δὲν εἶνε τόσον ἐπαγωγός, πολὺν τὸ τραχὺ καὶ σκληρὸν κατὰ τὸν Ἑρμογένη ἔχουσα, ἢ κατασκευὴ τῆς περιόδου δὲν εἶνε ἱκανῶς στοργγύλη, ἢ δὲ ἔκθεσις εἶνε περιτολόγος πολλάκις ἐπανερχομένη εἰς τὸ ἦδη εἰρημένον. Ἐπιτέλειται συχνὰ εἰς ἔκτενεις δηγήσεις ἐκ τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ ἐκ τοῦ λαμπροῦ τῶν Ἀθηῶν παρελθόντος ἢ παρεισάγει μακρὰ χωρία ποιητῶν, δι' ὧν ἡ κυρία ἐπόθεσις σχεδὸν ἐξαφανίζεται. Ἔχει ὁμως καὶ μέρη μετὰ Δημοσθενείου δεινότητος γεγραμμένα, ἰδίᾳ δὲ διαπρέπει κατὰ τὴν λεγομένην δείψωσι, ἣτοι τὴν ἠθικὴν αὔξησιν καὶ μεγάλυνσιν τοῦ προκειμένου πράγματος, ἐν ἧ θεωρεῖται τέλειος τεχνίτης καὶ ἐπὶ-δειγμα. Ἀλλὰ παρ' ὅλας ταύτας τὰς τεχνικὰς ἑλλείψεις ὁ κατὰ Λεωκράτους λόγος, ἐν ᾧ ἀποτυπῶνται ὁ ἔντιμος καὶ αὐστηρὸς χαρακτήρ τοῦ Ανκούργου, ἐπῆρξε πάντοτε ἕνεκα τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ περιεχομένου διδακτικώτατον καὶ παιδαγωγικώτατον ἀνάγνωσμα πληροῦν τὸν ἀναγνώστην μεγάλων αἰσθημάτων φιλοπατρίας, εὐσεβείας, δικαιοσύνης καὶ λοιπῶν ἀρετῶν. Ἐνεκα τούτου Δίων ὁ Χρυσόσοιμος (λόγ. XVIII, 479 R) συνιστῶν εἰς ἐπιφανῆ νεανίαν τὴν κατὰ προτίμησιν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ λέγει «ἀλλὰ καὶ Ανκούργω συμβουλεύεσάμι' ἂν ἐντυγχάνειν σοι ἐλαφροτέρω τούτων (Δημοσθένους, Αυσ., Αἰσχίν., Ὑπερείδ.) ὄντι καὶ ἐμφαίνοντί τινα ἐν τοῖς λόγοις ἀπλότητα καὶ γενναϊότητα τοῦ τρόπου» Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ μὲν Nicolai λέγει ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ λόγου τούτου ὀφείλει γὰρ ἐπάροχῃ ἐν ταῖς καρδίαις πάντων τῶν λαῶν πάντων τῶν χρόνων, ὁ δὲ μέγας τῆς Γερμανίας διδάσκαλος καὶ παιδαγωγὸς Μελάγχθων (praecceptor Germaniae) ἐξαίρων ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεώς του, ἦν χάριν τῆς νεολαίας τῆς πατρίδος του ἐξεπέ-

ρησε. τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τοῦ λόγου τούτου καὶ συνιστῶν τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ ὡς συντελεστικὴν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθῶν ἐπιλέγει : *haec cum honestissime gravissimeque hic dicantur, ego quidem prodesse moribus harum ipsarum rerum commemorationem, quae in hac oratione colliguntur, judico.*

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Προοίμιον 1—16.

1—3. *Εὔχομαι εἰς τοὺς θεοὺς, ἔάν ὁ κατηγορούμενος εἶνε ἔνοχος νὰ τιμωρηθῆ ἄμειλίκτως, ἔάν δὲ ἀθῶος νὰ ἀπαλλαγῆ πανηγυρικῶς.*

3—7. *Δυστυχῶς ἡ κοινωνία παραγνωρίζουσα τὴν χρησιμότητα τῶν κατηγορῶν ἔχει κακὴν ἰδέαν περὶ αὐτῶν. Ἐγὼ ὁμως ἀδιαφορῶν περὶ τῆς γνώμης ταύτης ἀνέλασον τὴν κατηγορίαν οὐχὶ ἐξ ἔχθρας προσωπικῆς, ἀλλ' ἐκ πατριωτικοῦ καθήκοντος.*

7—11. *Ἡ παροῦσα δίκη εἶνε σπουδαιότερα πάσης ἄλλης δημοσίας δίκης. Αἱ ἄλλαι ἀφορῶσιν εἰς μέρος μόνον τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως, αὕτη δὲ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν αὐτῆς, ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπάρχει νόμος εἰδικὸς περὶ τοῦ ἀδικήματος, ἡ ἀπόφασις ἡμῶν θὰ μένη ἀείμνηστος καὶ θὰ χρησιμεύῃ εἰς τοὺς μεταγενεότερους ὡς νόμος· ὥστε πρέπει νὰ εἶνε δικαία.*

11—14. *Καὶ ἐγὼ ὁμως θὰ κάμω τὴν κατηγορίαν δικαίαν χωρὶς νὰ ἐκτραπῶ εἰς διαβολὰς καὶ παρεκβάσεις ἔξω τῆς ὑποθέσεως, ὅπερ πράττουσιν οἱ πολλοὶ τῶν κατηγορῶν τῇ ἐπιμέμπῳ ἀνοχῇ ὑμῶν*

14—16. *Ἡ δίκη τοῦ Λεωκράτους δὲν εἶνε ὁμοία μὲ τὰς τῶν ἄλλων ἰδιωτῶν. Ὁ Λεωκράτης εἶνε γνωσιότατος εἰς τὸ Πανελλήνιον διὰ τὴν ἀπαγγελίαν του, ἡ δὲ περὶ αὐτοῦ ἀπόφασις ὑμῶν θὰ κριθῆ ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων.*

Διήγησις 16—19.

16. Ὁ Λεωκρ. ἅμα ἀγγελθέντος τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ ἀτυχήματος ἀπέπλευσεν εἰς Ῥόδον καὶ ἐκεῖ ἀπήγγειλεν ὅτι ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν εἶχε κυριευθῆ, τοῦτο δὲ σπουδαίως ἔβλαψε τὴν πόλιν ἠθικῶς καὶ ὄλικῶς.

19—21. Μάρτυρες τούτων

21—25. Μετὰ 3 περιόπου ἐτῶν διαμονὴν ἐν Ῥόδῳ ὁ Λεωκράτης ἦλθεν εἰς Μέγαρα, ἔνθα διέμεινε περὶ τὰ 5 ἔτη μὴ τολμῶν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας. Ἐκεῖθεν ἐπώλησε τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς δούλους. Μάρτυρες τούτων

25—28. Ἀλλὰ καὶ ἀσέβειαν δεινὴν διέπραξε, διότι τοὺς ἐφρεστίους θεοὺς μετεπέμψατο εἰς Μέγαρα καὶ οὕτως ἐστέρησεν αὐτοὺς μὲν τῆς νομίμου λατρείας, τὴν δὲ χώραν τῆς προστασίας τῶν θεῶν. Καὶ παρανομίαν ἄλλην, διότι ἐσιτήγει παρὰ τοὺς νόμους εἰς Λευκάδα καὶ Κόρινθον.

28—36. Ἐγὼ ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκαλυφθῆ ἡ ἀλήθεια προὔτινα μάρτυρας πάντων τούτων τοὺς δούλους αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Λεωκράτης ἠρνήθη νὰ παραδώσῃ αὐτοὺς πρὸς βασιτισμόν, ἡ δὲ ἄρνησις αὕτη ἀποτελεῖ ὁμολογίαν.

36—52. Τὸ ἔγκλημα λοιπὸν εἶνε ὁμολογούμενον, ἵνα δὲ ἐννοήσητε τὸ μέγεθος αὐτοῦ, θὰ σᾶς κάμω βραχεῖαν ὑπόμνησιν τῆς τότε καταστάσεως (ἀραγινώσκειται ψήφισμα τοῦ Ὑπερείδου, καθ' ὃ ἡ βουλὴ ἐχορημάτιζεν ἔνοπλος, ἔπεται δὲ θαυμασία περιγραφή τῆς καταστάσεως (38—46), ἐν ἧ ὄσαν τὴν πόλιν κατέλιπε Λεωκράτης, ἵνα δὲ διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἐξαρθῆ ἡ αἰσχρὰ διαγωγὴ αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ λαμπρὸν ἐγκώμιον (46—52) τῶν ἐν Χαιρωνείᾳ πεσόντων, ἐξ ὧν πάντων συμπεραίνεται ὅτι ὁ Λεωκρ εἶνε ἄξιος τῆς ἐσχάτης τιμωρίας).

52—55 Νὰ ἀθρώσῃτε αὐτὸν δὲν δύρασθε. Λεωμεύει ἑμῶς ἢ ἀπόφρασις τοῦ Ἀρείου πάγου κατὰ τῶν ἀποπειραθέντων τότε νὰ φύγῳσι, ἢ ἀπόφρασις ἑμῶν αὐτῶν (τοῦ δικαστηροῦ τῆς Ἡλιαίας) κατὰ τοῦ Αὐτολύκου, τὸ ψήφισμα τοῦ δήμου περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων.

Δύσις τῆς ἀπολογίας τοῦ Λεωκράτους 55—75.

Θὰ εἶπῃ ὁμως α') "Οτι ἐξέπλευσεν ὡς ἔμπορος (55—59). Τὴν δικαιολογίαν ταύτην καταρρίπτει ὁ τρόπος τῆς ἀναχωρήσεως ἢ πενταετίας ἐν Μεγάροις διαμονή, τὸ ἀκατάλληλον τῆς ἐποχῆς, τὸ ὅτι αὐτὸς οὐδέποτε μειῆλθε τὸν ἔμπορον.

β') "Οτι ἡ προᾶξις δὲν εἶνε προδοσία, διότι δὲν ἦτο φύλαξ οὔτε νεωρίων οὔτε στρατοπέδων κ.τ.λ. (59—63). Κατ' ἐμὲ εἶνε προδοσία τοῦ χειροτέρου εἶδους. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν τῶν τοιούτων προδίδουσι μέρος τῶν τῆς πόλεως οὗτος προῦδωκεν ὅλην τὴν πόλιν. Ἐκεῖνοι ἀδικοῦσι μόνον τοὺς ζῶντας, οὔτοις καὶ τοὺς ἀποθανόντας καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ἱερά. Διὰ τῆς προδοσίας ἐκείνων ἢ πόλις ἐφίσταται οὔσα δούλη, διὰ τῆς προδοσίας τούτου ἢ πόλις γίνεται ἀνάστατος (ἔρημος), ἢ δὲ ἀνάστασις τῆς πόλεως εἶνε θάνατος αὐτῆς.

γ') Θὰ παραστήσῃ τὸ πρᾶγμα μηδαμινὸν λέγων ὅτι οὐδὲν τούτων ἠδύνατο νὰ γείνη δι' ἑνα ἄνθρωπον. Κατ' ἐμὲ ὁμως ἡ σωτηρία τῆς πόλεως ἐξαρτᾶται ἐκ τούτου τοῦ Λεωκρο. Διότι ἡ πόλις εἶνε ἄθροισμα ἀτόμων, ὧν ἕκαστον ὀφείλει νὰ φυλάττῃ αὐτὴν ἐν τῷ κύκλῳ τῶν καθηκόντων του. Ὁ προδοὺς λοιπὸν ἐν τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως καὶ τὸ ἐλάχιστον δύναται νὰ προδώσῃ καὶ οἰαδήποτε συμφέροντα αὐτῆς ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν (ὅπως ὁ κλέφας τὰς δέκα δραχμὰς δύναται νὰ κλέψῃ καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα) καὶ μεγάλας καταστροφὰς νὰ προξενήσῃ. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ ἐκτιμῇσι τῶν ἀδικημάτων τῆς προδοσίας πρέπει νὰ λαμβάνηται ἕπ' ὄψιν ὅχι ἡ ἰδιότης (ποσὸν καὶ ποιὸν) τῆς πράξεως, ἀλλ' ἡ φύσις (ἢ οὐσία) αὐτῆς, ὅχι δηλ. τί ἔκαμεν ὁ προδοτής, ἀλλὰ τί δύναται νὰ κάμῃ, καὶ

ἐπειδὴ αἱ πράξεις τῆς προδοσίας, καίπερ παραλλάσσουσαι κατ' ἰδιότητα, κατὰ φύσιν εἶνε αἱ αὐταί, διὰ τοῦτο ἢ αὐτὴ τιμωρία, θάνατος, πρέπει νὰ ἐπιβάλληται εἰς πάντας τοὺς προδότας. Τὸ ὅτι δὲ εἶνε εἷς καὶ οὐχὶ πολλοὶ οἱ προδόται, τοῦτο εἶνε ὑμέτερον εὐτύχημα καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπιδράσῃ τὸ παράπαν ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως ὑμῶν, ἀλλὰ τὸναντίον, διότι εἶνε εἷς, πρέπει νὰ θανατωθῇ, ἵνα μὴ μολύνῃ καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας.

δ') Θὰ εἶπῃ ὅτι δὲν εἶνε προδοσία τὸ ὅτι ἔφυγεν ἐκ τῆς πόλεως, διότι καὶ οἱ πρόγονοι ἐπὶ Ξέρξου καταλιπόντες τὴν πόλιν διέεθσαν εἰς Σαλαμίνα (68—75). Ἡ παραβολὴ ὁμως τοῦ καλλίστου τῶν ἔργων πρὸς τὸ αἰσχιστον εἶνε αὐτόχροημα ἀνοησία καὶ περιφρόνησις ὑμῶν. Ἐκίῃνοι δὲν κατέλιπον τὴν πόλιν. ἀλλ' ἐξήτησαν τόπον εὐθετώτερον πρὸς πόλεμον καὶ ἐπετέλεσαν τὴν λαμπρὰν σειρὰν τῶν ἀθανάτων ἐκείνων κατορθωμάτων, ὧν τὴν κατακλιῖδα ἀποτελεῖ ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἐλευθερίας πάντων τῶν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν κατοικούντων Ἑλλήνων. Οὗτος ὁμως ἔφυγεν αἰσχροῶς ἵνα σώσῃ τὸ ἔλεινόν σαρκίον του.

75—79. Καὶ τὰ λαμπρὰ ἔθιμα περὶ τῆς ἀμύνης τῆς πατρίδος τὰ ἀνέκαθεν κρατοῦντα ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, ἐὰν λάβῃτε πρὸ ὀφθαλμῶν θὰ τιμωρήσῃτε τὸν Λεωκράτην. Παρ' ὑμῶν ὑπάρχει ἔθιμον νὰ δοκιζῶνται οἱ ἔφησοι τὸν ὄρκον τοῦ στρατιώτου. Ὁ Λεωκρ. ὁμως τὸν λαμπρὸν τοῦτον ὄρκον κατέπαυσε καὶ οὕτω (79—83) κατέστρεψε τὸ κῦρος τοῦ ὄρκου γενικῶς, ὅστις εἶνε ἡ συνεκτικὴ δύναμις τῆς κοινωνίας καὶ οὗ τὴν χρησιμότητα ἀνεγνώρισαν πάντες οἱ ἐν Πλαταιαῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους παραταξάμενοι δοκισθέντες καὶ τηρήσαντες πιστῶς τὸν ὄρκον των.

83—90. Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Κόδρου τοῦ ἑξαπατήσαντος τοὺς ἔχθροὺς ἵνα φονευθῇ ἐπιβάλλει τὴν τιμωρίαν τοῦ Λεωκράτους.

90 — 94 Ἐτόλμησεν ὁμοῦς νὰ εἴπῃ (ἐν κύκλῳ φίλων του) ὅτι, ἐὰν συνηθάνετο ἑαυτὸν ἔνοχον, οὐδέποτε θὰ ἤρχετο ἵνα δικάσῃ. Ἡ δικαιολογία αὕτη συνήθης εἰς πάντας, τοὺς κλέπτας πρὸ πάντων καὶ ἱεροσύλους, ἀποδεικνύει τὴν ἀναίδειάν του μόνον, οὐχὶ καὶ τὴν ἀθρόότητά του. Κατ' ἐμὲ θεὸς τις ἐτύφλωσε καὶ ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀδικηθέντων, ἵνα τιμωρηθῇ. Ὅτι δὲ οἱ θεοὶ ἀναμιγνύονται εἰς τὰς κατὰ τῶν ἀδίκων τιμωρίας μαρτυροῦσι τὰ ἀναμφισβητήτου ἀληθείας ἱαμβεῖα τοῦ Εὐριπίδου καὶ ὁ χορημὸς ὁ δοθεὶς εἰς τὸν Καλλίστρατον.

94 — 98. Ἰδίᾳ ὁμοῦς οἱ θεοὶ ἐπισκοποῦσι καὶ βραβεύουσιν ἢ τιμωροῦσι τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς τετελευτηκότας καὶ πρὸς ἑαυτοὺς εὐσεβείαν Παράδειγμα εἶνε τὸ λεγόμενον περὶ τῶν εὐσεβῶν τῆς Κατάνης. Ὡστε καὶ ὑμεῖς μιμούμενοι τοὺς θεοὺς πρέπει νὰ τιμωρήσῃτε τὸν ἔνοχον καὶ εἰς τὰ τρία ταῦτα εἶδη τῆς ἀσεβείας.

102 — 111. Καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου τοῦ κει ἐξοχῆν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀγαπηθέντος ποιητοῦ εἶναι μεσιτὰ μεγάλων παραδειγμάτων παιρωτισμοῦ, ἃ ζηλοῦντες οἱ πρόγονοι ἐμορφώθησαν πρὸς ἀρετὴν οὕτως, ὥστε ἤθελον νὰ ἀποθνήσκωσιν ἐπὲρ ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὡς κοινῆς πατρίδος, καὶ ἀνεδείχθησαν τοιοῦτοι (105 — 108) ὥστε οἱ παρ' ὑμῶν ἡγεμόνες ἐθεωρήθησαν ὑπέρτεροι τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους τῶν ἐν Σπάρτῃ βασιλευόντων Παράδειγμα ὁ Τυρταῖος, ὅστις εἰς Σπάρτην κατὰ χρησμόν μετακληθεὶς τοσοῦτον ἡγάπηθη, τοσοῦτον ἐνθουσιασμόν διὰ τῶν ἀθανάτων ἔλεγειων του διήγειρε, ὥστε οἱ Σπαρτιῶται οὐ μόνον τῶν παρόντων κινδύνων ἀπηλλάγησαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἡμῶν τὴν ἡγεμονίαν διημφισβήτησαν διαπράξαντες ἔργα ἐφάμιλλα τῶν ἡμετέρων προγόνων, ὡς μαρτυρεῖ ἐπὲρ ἐκείνων μὲν τὸ ἐν Θερμοπύλαις, ἐπὲρ τῶν ἡμετέρων δὲ προγόνων τὸ ἐν Μαραθῶνι

ἐπίγραμμα. Πρὸς ταῦτα ὁμως τὰ ἔργα οἰκτρὰν ἀντίθεσιν ἀποτελεῖ ἢ προᾶξις τοῦ Λεωκράτους καταισχύραντος τὴν ἀπὸ τοσοῦτων αἰῶνων καὶ μετὰ τοσοῦτων μόχθων συλλεγεῖσαν δόξαν τῆς πόλεως, ὃν χάριν τῆς ὑπολήψεως ὑμῶν πρέπει νὰ θανατώσητε.

111—128. Ἀνάλογον πρὸς τὴν φιλοπατριάν εἶχον οἱ πρόγονοι καὶ τὸ κατὰ τῶν προδοτῶν μῖσος. Τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ κατὰ τοῦ νεκροῦ τοῦ Φρουρίχου ψήφισμα, τὸ κατὰ τοῦ Ἰππάρχου (112), τὸ κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Δεκελείου πολέμου μεταστάντων εἰς Δεκέλειαν (§ 120), τὸ ἐν Σαλαμῖνι πάθημα τοῦ βουλευτοῦ Ανκίδου (122), ἔτι δὲ τὸ αὐσηρηότατον κατὰ τῶν προδοτῶν ψήφισμα τοῦ Διοφάντου (124), καθ' ὃ εἶσθε δεσμευσμένοι ἐκ τοῦ ὄρκου τῶν πατέρων νὰ φονεύσητε τὸν Λεωκράτην.

128—131. Ομοίαν αὐστηρότητα κατὰ τῶν προδοτῶν ἔδειξαν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, παράδειγμα δὲ ὁ Πανσανίας, οἷνες καὶ νόμον ἔθεντο ἐπιβάλλοντα θάνατον κατὰ τῶν μὴ θελότων νὰ κινδυνεύωσιν ἕπερ τῆς πατρίδος καὶ τῶν δειλῶν.

131—135. Ὁ Λεωκράτης ὁμως πολλὸν δικαιότερον τῶν ἐκ τῶν στρατοπέδων φευγόντων ὀφείλει νὰ ἀποθάνῃ. Ἐκεῖνοι τοῦλάχιστον ἐπανερχονται εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς, οὗτος δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ἐστίαν ἐγκατέλιπε δειχθεὶς κατὰ τοῦτο κατώτερος καὶ αὐτῶν τῶν πτηνῶν. Διὰ τοῦτο δικαίως αὐτὸν πᾶσαι οἱ πόλεις, εἰς ἃς κατέφυγεν, ἐξεδίωξαν, πολλὸν δὲ δικαιότερον θὰ φονεύσητε ὑμεῖς καὶ διότι ἐπάθετε ὑπ' αὐτοῦ τὰ δεινότατα καὶ διότι εἶνε ὁ μόνος τῶν προδοτῶν, ὅστις τιμωρεῖται μετὰ τὴν προᾶξιν, ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι τιμωροῦνται πρὸ τῆς προᾶξεως

135—141 Διαβολὴ τῶν συνηγόρων.

Τινὲς τῶν συνηγόρων θὰ ζητήσωσι τὴν ἀθώωσιν τοῦ λόγου τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας των. Οἱ τοιοῦτοι εἶνε ἀνάξιοι προσοχῆς, διότι εἶνε ἄνθρωποι τοῦ αὐτοῦ μὲ τὸν Λεωκρ. φροῦδατος καὶ διότι αὐτὸς ὁ ἐν Ἄδου πατὴρ του, ὁ στενιώτατος τῶν φίλων του, θὰ εἶνε κατ' αὐτοῦ, διότι τὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Διὸς τοῦ Σωτήρος ἀνδριάντα αὐτοῦ κατέλιπεν εἰς τοὺς πολεμίους, προῖξις ἀξία τῆς ἐσχάτης τιμωρίας, ἣν δὲν ἀνέγραφα εἰς τὸ κατηγορητήριον ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς τοῦ Σωτήρος.

Ἄλλοι (138) θὰ προσπαθήσωσι νὰ παρασύρῳσιν ἡμᾶς διὰ τῆς ῥητορικῆς των δεινότητος. Οἱ τοιοῦτοι εἶνε ἄξιοι τῆς ἐσχάτης τιμωρίας, τὸ μὲν διότι τὸ συνηγορεῖν ὑπὲρ τῶν ἀδικημάτων εἶνε ἀπόδειξις ὅτι καὶ τῆς πράξεως δύνανται νὰ μετασχηματίζωσιν (λόγος γὰρ ἔργου σκιή), τὸ δὲ διότι μεταχειρίζονται τὴν δεινότητά των καθ' ἑμῶν καὶ ὄχι ὑπὲρ ἑμῶν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοκρατίας.

Ἄλλοι (139) ἵπποτοροφήσαντες ἢ χορηγήσαντες θὰ ζητήσωσι τὴν ἀθώωσιν τοῦ χάριον τῶν λειτουργῶν των. Ἡ ἀξιώσις ὁμῶς αὕτη εἶνε παρὰ λόγῳ ὑπερβολικὴ. Διότι, ἐν ᾧ ἐκ τῶν λειτουργῶν τούτων ὠφελήθησαν (ἠθικῶς) αὐτοὶ χωρὶς τὸ παρὰ χάριον νὰ ὠφελήσωσι τὴν πόλιν, ἐγείρουσιν ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης. Τοιαύτας ἀξιώσεις δικαιοῦνται νὰ ἔχωσιν οἱ λειτουργήσαντες λειτουργίας ὠφελούσας τὴν πόλιν. Ἄλλὰ τὰ μέσα τῆς ἐκδηλώσεως τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης εἶνε ἄλλα. Τὴν ἀθώωσιν τῶν κατηγορουμένων καὶ μάλιστα τῶν προδοτῶν δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξῃ εὐεργέτης τῆς πόλεως δικαιοῦμενος νὰ λάβῃ ὡς ἀμοιβήν.

141—146 Καὶ χάριον τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδῶν σας, οἵτινες οὐδὲ τοῦ κοινοῦ ἔλεου παρ' αὐτοῦ ἠξιώθησαν, πρέπει νὰ τιμωρήσῃτε τὸν Λεωκράτην μὴ προσέχοντες εἰς τὰς παρακλήσεις καὶ ἰκεσίας του, διότι καὶ αὐτὸς οὐδένα ἠλέησεν, ἀλλὰ πάντα καὶ πάντα ἀστόργως ἐγκατέλιπεν.

146. Ἀξιολύμωρητος πρὸς τούτοις εἶνε καὶ διότι παρέβη τὸ περὶ εὐσεβείας ψήφισμα ὑμῶν.

Ἐπίλογος 146 — τέλους.

Ἐγὼ λοιπὸν ἐξεπλήρωσα τὸ ἐμὸν καθήκον καὶ προσήγαγον ἐνώπιόν σας ἄνθρωπον ἐνεχόμενον εἰς τὰ μέγιστα τῶν ἀδικημάτων, προδοσίαν, δῆμον κατάλυσιν, ἀσέβειαν, γονέων κάκωσιν, λιποτάξιον καὶ ἀστρατείαν. Ὑμέτερον ἔργον εἶνε νὰ τιμωρήσητε αὐτόν. Ἀναλογιζόμενοι λοιπὸν ὅτι ἀθροῦντες τὸν Λεωκράτην καταδικάζετε τὴν πατρίδα εἰς θάνατον καὶ ἀνδραποδισμόν καὶ νομίζοντες ὅτι ἡ χώρα, τὰ δένδρα, οἱ λιμένες, τὰ νεώρια, τὰ τεῖχη ἰκτετεύουσιν ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς καταδίκης του, τιμωρήσατε αὐτὸν παραδειγματικῶς.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ
ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Μετὰ τὰ ἐν Χαιρωνείᾳ δεινὰ ψήφισμα ποιῆ ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ὥστε μῆτε τινὰ ἔξω γενέσθαι τῆς πόλεως μῆτε μὴν ἐκθέσθαι παῖδας καὶ γυναῖκας. Λεωκράτης οὖν τις ἐξεληθὼν τῆς πόλεως, καὶ ἀρικόμενος ἐν Ῥόδῳ καὶ πάλιν ἐν Μεγάροις, ἦλθεν ἐν Ἀθήναις καὶ παρρησιαζομένου αὐτοῦ κατηγορίαν ποιῆται ὁ Λυκούργος αὐτοῦ ὡς προδότου. Ἡ δὲ στάσις ὄρος ἀντονομάζων· ὁμολογεῖ γὰρ καὶ Λεωκράτης ἀπολιπεῖν τὴν πόλιν, οὐ μέντοι προδιδόναι. Ἄλλιοι στοχασμὸν ἀπὸ γνώμης. ὡς τοῦ μὲν ἐξελεῖν ὁμολογουμένου, ἀμφιβαλλομένης δὲ τῆς προαιρέσεως, ποία γνώμη ἐξῆλθεν, εἴ' ἐπὶ προδοσίᾳ εἴ' ἐπὶ ἐμπορίᾳ. Ἄλλοι δὲ ἀντίστασιν· λέγει γὰρ οὐκ ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἐξελεῖν ἀλλ' ἐπὶ ἐμπορίᾳ. Ἔοικε δὲ ἡ τοῦ λόγου ὑπόθεσις τῇ τοῦ κατὰ Ἀυτολύκου.

§ 1. **παρρησιαζομένου**] μετὰ παρρησίας (ἐλευθέρως) ὁμιλοῦντος, ὅπερ εἰς τοὺς ἀτίμους, ἐπομένως καὶ εἰς τὸν Λεωκράτην ὡς προδότην δὲν ἐπετρέπετο. Ἰσχυρότερον τοῦ ἐν § 5 ἐμβάλλοντα.

§ 2. **στάσις**] τὸ ζήτημα, ὅπως ἐκφαίνεται ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν ἀντιμαχομένων, ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς πράξεως. — **ὄρος ἀντονομάζων**] ὅταν ἡ πράξις ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ οὕτω, ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἄλλως χαρακτηρίζεται, ὅταν δὴλ. ἐν ὄνομα ἀντιτίσῃται εἰς ἕν ἄλλο (π.γ. προδοσία, δειλία). — **στοχασμὸν ἀπὸ γνώμης**] ὅταν ὁμολογῆται ἡ πράξις, διαμφισβητῆται δὲ ἡ προαίρεσις τοῦ δράστου, ἥτοι τὸ ὑπεύ-

θυνον ἢ μὴ αὐτοῦ (π.γ. ἐπὶ προδοσίᾳ, ἐπὶ ἐμπορίᾳ). — **ἀντίστασιν**] ὅταν ἡ πράξις ὁμολογῆται ὡς παράνομος καὶ ἀξιοποινος, ἀντισταθμίζηται ὁμως δι' ἄλλων μεγαλειτέρων ὀφελειῶν (Λυκ. κατ. Λεωκρ. 57 τίνα ἐμπορίαν εἰσάγων χρησιμώτερος ἐγένετ' ἂν τῇ πόλει). Ἀλλὰ πρὸς ὀρισμὸν τῆς στάσεως ἀπαιτεῖται ἡ γνώσις τῶν ἰσχυρισμῶν ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων. Ἐν τῇ προκειμένῃ δίκῃ εἶνε ἀγνωστον τί ἰσχυρίσθη ὁ Λεωκράτης, ἕνεκα τούτου ἡ στάσις ὀρίζεται ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ἀναφερομένων ἐνδεχομένων ἀντιρρήσεων τοῦ Λεωκράτους. Εἰς τοῦτο δὲ ὀφείλεται ἡ διαφωνία περὶ τὸν ὀρισμὸν τῆς στάσεως.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ

ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

Δικαίαν, ὧ Ἀθηναῖοι, καὶ εὐσεβῆ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τὴν ἀρχὴν τῆς κατηγορίας Λεωκράτους τοῦ κρινο-

Προοίμιον § 1—16.

§ 1. Ὁ εὐσεβὴς Λυκούργος ἀναλαβὼν τὸν κατὰ τοῦ Λεωκράτους ἀγῶνα οὐχὶ ἐκ λόγων προσωπικῶν, ἀλλ' ἐκ πατριωτικοῦ καθήκοντος, ἀρχεται τῆς κατηγορίας οὐχὶ διὰ τῶν συνήθων προομιῶν, δι' ὧν ἡ καταδίκη τοῦ κατηγορουμένου ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιδιώκεται, ἀλλὰ διὰ πανηγυρικῆς ἐπικλήσεως τῶν θεῶν εὐχόμενος, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος εἶνε ἔνοχος, νὰ τιμωρηθῆ ἀμειλίκτως, ἐὰν δὲ ἀθῆος, νὰ ἀπαλλαγῆ. Τῆς ἐπικλήσεως ταύτης προτάσσει ὡς εἰσαγωγὴν μικρὰν περίουον (δικαίαν-ποιήσομαι) πανηγυρικὴν ἐπίσης καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον διὰ τῆς συσσωρεύσεως τεσσάρων ὑψίστων ἠθικῶν ἐνοιῶν καὶ κατὰ τὴν μορφήν διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τεσσάρων αὐτοτελῶς ἀπ' ἀλλήλων χωριζομένων κώλων [δικαίαν | καὶ εὐσεβῆ | καὶ ὑπὲρ ἡμῶν | καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν].

Δικαίαν, εὐσεβῆ, ὑπ. ἡμῶν, ὑπ. τ. θεῶν] καὶ τὰ τεσσάρων ταῦτα κείνται ὡς κατηγορούμενα εἰς τὸ ἀντικείμεν. ἀρχὴν, ἀπαγγελτεία δὲ χωριστὰ ἀπ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τόνου. Ἰδίᾳ ἐξαιρεται τό: δικαίαν καὶ διὰ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τοῦ ὅλου λόγου καὶ διὰ τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τῶν ἄλλων δ' αὖ τῆς κλητικῆς.

Ἡ ἀρχὴ τῆς κατηγορίας εἶνε δικαία ὡς σύμφωνος μὲ τοὺς νόμους καὶ ἀμερόληπτος, εὐσεβὴς ὡς σύμφωνος μὲ τὴν θελήσειν τῶν θεῶν καὶ περιέχουσα τὴν εὐχὴν, ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν διότι τὸ νὰ τιμωρῶνται οἱ ἔνοχοι καὶ νὰ ἀπαλλάσσονται οἱ ἀθῆοι εἶνε ὠφελίμου καὶ εἰς τὴν πολιτείαν καὶ εἰς τὴν θρησκείαν. — Ὡς Ἀθηναῖοι] ἀντί, ὧ ἄνδρες δικασταί, διότι οἱ δικασταί ἰθροφύοντο ὡς ἀντιπρόσωποι πάντων τῶν πολιτῶν, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτῶν ὡς ἀποφάσεις τῆς πόλεως. Ὡς ἄνδρες δημοσίᾳ ἀποθνήσκουσιν, ὑπὸ τῆς πόλεως ἀποθνήσκουσιν, Δημ. 19, 80 ὡς εἶπε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ ὄνομα εἶναι λέγω, τὴν πόλιν λέγω. — τοῦ κρινομένου] τοῦ (σήμερον) δικαζομένου. Τὸ παθητ. κρίνομαι λέγεται ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου § 13. 20, τὸ δὲ ἐνεργητικ. κρίνω ἐπὶ τῶν δικαστῶν καὶ σημ. δικάζω καὶ ἐπὶ τοῦ κατηγοροῦ καὶ σημ. εἰσάγω εἰς δίκην, εἰς ἀγῶνα καθίστημι (§ 2). Ἡ ἐξήγησις τῆς περιόδου αὐτῆς δικαίαν καὶ εὐσεβῆ καὶ συμφέρουσαν εἰς ἡμᾶς καὶ συμφέρουσαν εἰς τοὺς θεοὺς θὰ κάμω τὴν ἀρχὴν κ.λ. — Ἀποκλείεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ ὑπόνοια προσωπικοῦ μίσους κατὰ τοῦ Λεωκράτους, δηλοῦται δὲ

μένου ποιήσομαι. *Εὐχομαι γὰρ τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς καὶ τοῖς ἥρωσι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἰδρυσμένοις, εἰ μὲν εἰσήγγελκα Λεωκράτη δικαίως καὶ κρίνω τὸν προδόντα αὐτῶν καὶ τοὺς νεῶς καὶ τὰ ἔδη καὶ τὰ τεμένη καὶ τὰς ἐν τοῖς νόμοις θυσίας τὰς ὑπὸ τῶν ὑμετέρων προγόνων*² *παραδεδομένας, ἐμὲ μὲν ἄξιον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων κατήγορον ποιῆσαι, ὃ καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ πόλει συμφέρει, ὑμᾶς δὲ ὡς ὑπὲρ πατέρων καὶ παίδων*

ὅτι συναίσθημα εὐλοπατρίας καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς θεοὺς υπηγόρευσε τὴν κατηγορίαν, ἣν πᾶσαν διαπνέει δικαιοσύνης καὶ εὐθεσίας πνεῦμα. — *Εὐχομαι* — καὶ ὑφ' ὑμῶν τῶν δικαστῶν] ἡ σύνταξις τῆς σχοινοτενοῦς ταύτης περιόδου αὕτη: εὐχομαι τῇ Ἀθηνᾷ κ.λ., εἰ μὲν εἰσήγγελκα καὶ κρίνω . . . ἐμὲ μὲν ποιῆσαι, ὑμᾶς δὲ γεῖσθαι· εἰδὲ μὴ . . . καθίστημι, (εὐχομαι) σωθῆναι αὐτόν. — *γὰρ*] «ὄθλα δὴ, λοιπὸν», ἐπεξηγεῖ τὰ κατηγορούμενα δικαίαν κ.λ. — *τῇ Ἀθηνᾷ*] ὀνομάζει ταύτην ὡς πολιούχον. — *ἥρωσι*] ἐννοεῖ τοὺς ἐγχωρίους ἢ ἐπιχωρίους ἥρωας τῶν Ἀθηναίων, ἐν οἷς ἦσαν οἱ δέκα ἐπώνυμοι ἥρωες § 88. Ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσιν ἡ τιμὴ τῶν ἡρώων ἦτο συνθεθεμένη μετὰ τῆς λατρείας τῶν θεῶν καὶ πολλαῖς γίνεται αὐτῶν μνεῖα μετὰ τῶν θεῶν, Δείναρχ. 1, 64 μαρτύρομαι τὰς σεμνὰς θεὰς καὶ τοὺς ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους καὶ τὴν Ἀθηνᾶν τὴν Πολιάδα καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, οἱ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἡμῶν εἰλήχασιν, Θουκ. 4.87.2 μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι, Δημ. 18.184 (ψήφισμα) εὐξαμένους καὶ θύσαντας θεαῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέχουσι τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τῶν Ἀθηναίων. — *τοῖς*

ἰδρυσμένοις] ὡς ἰδρύματα ὑπάρχουσιν, οἵτινες δὴλ. τιμῶνται. Τοῦ ῥήματος τούτου γίνεται χρῆσις ἐπὶ ἀγαμάτων καὶ ἱερῶν οἰκοδομημάτων (ναῶν, βωμῶν κ.λ.). — *Εἰσήγγελκα*] «ἔγω καταγγείλη», εἰσαγωγή § 9. — *αὐτῶν*] τῶν θεῶν, ἡ γενική εἰς τὰ ἐπόμενα οὐσιαστικά, ὧν ἡ ἀπαρίθμησις διὰ τοῦ πολυσυνδύτου σχήματος αὐξάνει πρὸ τῶν ἀκροατῶν τὸ γενόμενον ἀδίκημα. — *ἔδη*] «τὰ ἀγάλματα». «Ἐδος οὐ μόνον τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκὼν (Θωμ. Μάγιστρος)». — *τεμένη*] ἀλλαχού αὐτοὶ οἱ ναοὶ, ἐνταῦθα ἱεροὶ ἀγροὶ καὶ ἄλση. — *τὰς ἐν τοῖς νόμοις θυσίας*] ἐν τοῖς νόμοις τοῦ Σόλωνος ἦσαν αναγεγραμμέναι δημόσιαι θυσίαι. Αὐταὶ παρὰ τῷ Λυσία (30, 17) λέγονται θυσίαι αἱ ἐκ τῶν κύρσεων καὶ (30, 19) πάτριαι θυσίαι, ἃς κατὰ τὸν Πολυδεῦκα, 8, 90 «ὁ (ἄρχων) βασιλεὺς διοικεῖ». Ταῦτα προῦδωκεν ὁ Λεωκράτης, διότι τὸ κατ' αὐτὸν δὲν ἐτελοῦντο. —

§ 2. *ἄξιον*] (ἄγειν = ζυγίζειν) ἰσοβαρῆ, τοιοῦτον δὴλ. ὥστε τὸ βάρος τῆς κατηγορίας νὰ ἰσοροπῆ πρὸς τὸ βάρος τῶν ἀδικημάτων. — *ἔ]* εἰς ὄλην τὴν προηγουμένην πρότασιν (ποιῆσαι τοὺς θ. ἐμὲ κ.λ.), διὸ ἐτέθη κατ' οὐδέτερον γένος. — *καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ πόλει*] συνώνυμα, § 43 εἰς τὴν τῆς

καὶ γυναικῶν καὶ πατριδος καὶ ἱερῶν βουλευομένους, καὶ ἔχοντας ὑπὸ τῆ ψήφῳ τὸν προδότην ἀπάντων τούτων, ἀπαραιτήτους δικαστὰς καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον γενέσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα παρανομοῦσιν· εἰ δὲ μήτε τὸν προδότην τὴν πατρίδα μήτε τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερά εἰς τουτοῖ τὸν ἀγῶνα καθίστημι, σωθῆναι αὐτὸν ἐκ τοῦ κινδύνου καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ ὑφ' ἑμῶν τῶν δικαστῶν.

Ἐξουλόμην δ' ἂν, ὃ ἄνδρες, ὥσπερ ὠφέλιμόν ἐστι τῆ 3 πόλει εἶναι τοὺς κρίνοντας ἐν ταύτῃ τοὺς παρανομοῦντας, οὕτω καὶ φιλόανθρωπον αὐτὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπελήφθαι νῦν δὲ περιέστηκεν εἰς τοῦτο, ὥστε τὸν ἰδίᾳ κινδυνεύοντα καὶ ὑπὲρ

πόλεως καὶ τοῦ δήμου σωτηρίαν. Ἡ τοιαύτη συσσώρευσις συνωνύμων λέξεων πρὸς αὔξησιν (amplificatio) εἶνε συνήθης εἰς τοὺς βήτορας. — ὡς βουλευομένους καὶ ἔχοντας] = ἔχοντες ὑπ' ὄψι σας ὅτι σκεπτεσθε διὰ τὸ καλὸν τῶν πατέρων . . . καὶ ὅτι ἔχετε. — ὑπὸ τῆ ψήφῳ] = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ψήφου σας, § 27 ἔχοντες ἐν τῆ ὑμετέρᾳ ψήφῳ, § 115 ὑποχείριον ἔχοντες τῆ ψήφῳ. Ὁ κατηγορούμενος ἔρχεται ὑπὸ τὴν ψήφον (Αἰσχ. 3, 19), ὁ δὲ κατηγορῶν ἄγει ὑπὸ τὴν ψήφον (Δημ. 51, 126). — ἀπαραιτήτους] = μὴ ἐπιδεχομένους παράκλησιν, ἀδυσωπήτους. — τοῖς παρανομοῦσι] ὅσκι. ἀντιχρηστ. — κατὰ τὸν ἀπρακτικόν τὸν τοιαύτα καὶ τηλικαῦτ. παρανομίας. — ἀγῶνα] ἡ λέξις μεταφορικῶς καὶ σημ. πᾶσαν δίκην ἰδιωτικὴν ἢ δημοσίαν. Ἰδίᾳ δὲ ἡ μὲν ἰδιωτικὴ λέγεται δίκη, ἡ δὲ δημοσία γραφὴ ἢ καὶ δίκη. Ἡ μεταφορὰ ἐκ τοῦ δρόμου, ὅθεν διώκων ὁ κατηγορῶν, φεύγων ὁ κατηγορούμενος, ὄλλισκεται (= καταδικάζεται), ἐκφεύγει ἢ ἀποφεύγει ὁ κατηγορούμενος, αἰρεῖ

ἢ οὐχ αἰρεῖ ὁ κατηγορῶν.

§ 3 τοὺς κρίνοντας] = τοὺς εἰσάγοντας εἰς δίκην, τοὺς κατηγοροῦντας. — ἐν ταύτῃ] ὁ γλ. τῆ πόλει, ἢ δεκτικῇ αὐτῶν. ἀντὶ τῆς αὐτῆς χάριν ἐμφάσεως § 117, 126. — παρὰ τοῖς πολλοῖς] ποιητ. αἴτιον = ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἀντιθετικῶς πρὸς τοὺς ὀλίγους ὀρθοφρονοῦντας. — ὑπελήφθαι] = νὰ εἶχεν ἐκλήφθῃ, θεωρηθῇ. Ἡ ἔννοια: οἱ κἀτηγοροὶ εἶνε ὠφελιμώτατοι εἰς τὴν πόλιν καὶ πράττουσιν ἔργον φιλόανθρωπον, διότι καταδικάζοντες τοὺς ἐγκληματοῦντας σφύζουσι τὴν κοινωνίαν, οἱ πολλοὶ (ὁ κόσμος) ὅμως δὲν ἔχουσι τοιαύτην ἰδέαν περὶ αὐτῶν. — περιέστηκεν] = ἔχει καταπέσει. Τὸ βῆμα τοῦτο λέγεται ἐπὶ μεταβολῆς ἢ εἰς τὸ βέλτιον (σπανιώτερον) ἢ εἰς τὸ χεῖρον (συχνότερον). Ὑποκείμε. τὸ πρᾶγμα τῶν κἀτηγῶρων. — τὸν ἰδίᾳ κινδυνεύοντα] = ὁ προσωπικῶς κινδυνεύων. Ἐν ταῖς δημοσίαις δίκαις ὁ κἀτηγορῶν, ἐὰν δὲν ἐλάβανε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, κατεδικάζετο εἰς 1000 δραχμῶν ζημίαν καὶ εἰς στέρησιν τοῦ δικαιοῦματος τοῦ

τῶν κοινῶν ἀπεχθανόμενον οὐ φιλόπολιν, ἀλλὰ φιλοπράγμονα δοκεῖν εἶναι, οὐδὲ δικαίως οὐδὲ συμφερόντως τῇ πόλει. Τρίτῃ γάρ ἐστι τὰ μέγιστα, ἃ διαφυλάττει καὶ διασώζει τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν, πρῶτον μὲν ἢ τῶν νόμων τάξεις, δεύτερον δ' ἢ τῶν δικαστῶν ψῆφος, τρίτον δ' ἢ τούτοις τὰ δεικνύματα παραδιδούσα κρίσις. Ὁ μὲν γὰρ νόμος πέφυκε προλέγειν ἃ μὴ δεῖ πράττειν, ὁ δὲ κατήγορος μὴνύειν τοὺς ἐνόχους τοῖς ἐκ τῶν νόμων ἐπιτιμίαις καθεστῶτας, ὁ δὲ δικαστὴς κολάζειν τοὺς ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων ἀποδειχθέντας αὐτῶ, ὥστ' οὐθ' ὁ νόμος οὐθ' ἢ τῶν δικαστῶν ψῆφος ἄνευ τοῦ παραδώσοντος αὐτοῖς τοὺς ἀδικούντας ἰσχύει. Ἐγὼ δέ, ὡς Ἰθνηαῖοι, εἰδὼς Λεωκράτην φυγόντα μὲν τοὺς ὑπὲρ τῆς πατριίδος κινδύνους, ἐγκαταλιπόντα δὲ τοὺς αὐτοῦ πολίτας, προ-

ποιεῖσθαι κατηγορίας ὁμοίας φύσεως. — **καὶ ὑπὲρ τῶν κ. ἀπεχθανόμενον]** = καὶ χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ (ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἴδιον) γιγνόμενος μισήτης (τοῖς κατηγορουμένοις καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις αὐτῶν). Φιλόπολις ὁ φιλόπατρις. Φιλοπράγμων ὁ ἀγαπῶν τὰ ἔργα πράγματα, περισπαροῦς, φιλόδικος, συκοφάντης. — **οὐδὲ δικαίως]** ἀποδοκιμασία τῆς προηγουμένης ἐννοίας.

§ 4. **καὶ τὴν εὐδαιμονίαν]** = καὶ ἐπομένως τὴν εὐδαιμονίαν (=ἐλευθερίαν, ὅπερ ἀγαθὸν παρέχει μόνῃ τῇ δημοκρατίᾳ), § 61, 127, 150. — **ἢ τῶν νόμων τάξεις]** γενικ. ὑποκειμ. = αἱ νομικαὶ διατάξεις, Ἰσθ. 3, 37 ταῦτά προστάττουσιν οἱ νόμοι ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν, Ἰσθ. 15, 5 ἄκυρον ἐποίησε τὴν τούτων (τῶν στρατηγῶν) τάξιν. — **ἢ κρίσις]** = ἡ κατηγορία. Ἡ φυσικὴ θέσις τῆς κατηγορίας εἶνε πρὸ τῆς ψήφου τῶν δικαστῶν, ἀλλ' ὁ βῆτιον θέλων τὰ ἐξάρη αὐτῆν, ἐπειδὴ περὶ τοῦ κατηγοροῦ ἐνταῦθα πρόκειται ἐπιτ.

δες μετεθεσεν εἰς τὸ τέλος. — **πέφυκε]** «φύσει προφορισται». — **προλέγειν]** = δημοσίᾳ λέγειν, πρὸλ. προκηρύττειν. — **ἐνόχους]** κατηγορουμ., τὸ τοὺς εἰς τὸ καθεστῶτας. — **τοῖς . . . ἐπιτιμίαις]** = εἰς τὰς (ἐκ τῶν νόμων ἀπορροῦσας) νομίμους ποινάς. — **τοῦ παραδώσοντος]** = τοῦ θέλοντος τὰ παραδιδῆναι. Ὁ μελλων πολλὰς σημ. τὸν βουλόμενον ἢ δυνάμενον τὰ ἐνεργῆσαι ἢ τὰ πάθη τὸ ὑπὸ τοῦ βῆματος σημαίνόμενον, § 133 μετίζουσι = βούλωνται μετέχειν, Σοφ. Ἰων. Οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν, Ἰσοκρ. Ἀθην. 29 δ' ἐνδείαν τοῦ θεραπεύσοντος.

§ 5. **δὲ]** ἀντιθετικὸς. Οἱ πολλοὶ τοιαύτην ἰδέαν ἔχουσι, ἐγὼ δὲ μὴ (ἀδιαφορῶν περὶ τῆς γνώμης αὐτῶν), ἐπειδὴ γνωρίζω κλ. — **τοῖς γεγραμμένοις]** = τοῖς ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς εἰσαγγελίας περιεχομένοις ἀρθροῖς τῆς κατηγορίας, § 55 τοῖς εἰσηγγεμένοις, 150 τὰ κατηγορημένα. Ταῦτα δὲ ἴσαν (§ 147) προδοσία, δῆμου κατάλυσις,

δεδωκότα δὲ πᾶσαν τὴν ἑμετέραν δύναμιν, ἅπασι δὲ τοῖς γεγραμμένοις ἔνοχον ὄντα, ταύτην τὴν εἰσαγγελίαν ἐποιησάμην, οὔτε δι' ἔχθραν οὐδὲμίαν οὔτε διὰ φιλονεκίαν οὐδ' ἠντιοῦν τοῦτον τὸν ἀγῶνα προελόμενος, ἀλλ' αἰσχρὸν εἶναι νομίσας τοῦτον περιορᾶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλοντα καὶ τῶν κοινῶν ἱερῶν μετέχοντα, τῆς τε πατρίδος ὄνειδος καὶ πάντων ὑμῶν γεγενημένον. Πολίτου γὰρ ἐστὶ δικαίου μὴ διὰ τὰς ἰδίας ἔχθρας εἰς τὰς κοινὰς κρίσεις καθιστάναι τοὺς τὴν πόλιν μηδὲν ἀδικουῦντας, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὴν πατρίδα τι παρανομοῦντας ἰδίους ἐχθροὺς εἶναι νομίζειν καὶ τὰ κοινὰ τῶν ἀδικημάτων κοινὰ καὶ τὰς προφάσεις ἔχειν τῆς πρὸς αὐτοὺς διαφορᾶς.

Ἄπαντας μὲν οὖν χορὴ νομίζειν μεγάλους εἶναι τοὺς δημο- 7
σίους ἀγῶνας, μάλιστα δὲ τοῦτον ὑπὲρ οὗ νῦν μέλλετε τὴν ψή-

ἀσείδεια, γονίων κἀκώσις, λιποτάξιον καὶ ἀστρατεία. — οὔτε δι' ἔχθραν] ἢ σύνταξις: ἐποιησάμην τὴν εἰσαγγελ. προελόμενος (= ἀποφασίσας (§ 31) χρον. μετοχ.) τὸν ἀ. τ. οὔτε δι' ἔχθ. οὔτε διὰ φιλονικ., ἀλλὰ νομίσας (ἐπειδὴ ἐν' ἡμῖνα). — οὐδ' ἠντιοῦν] = οὐδὲ οἰανδήποτε, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην, ὁ οὐδὲ ἐλαττωτικός. — ἐμβάλλοντα] — νὰ εἰσέρχεται αὐθαδῶς. Ἡ εἰς τὴν ἀγορὰν εἰσοδος ἦτο ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς ἀτίμους, τοὺς φονεῖς, λιποτακτας (ὡς ὁ Λεωκράτης) κλ., Αἰσχ. 3, 176 ὁ νομοθέτης τὸν ἀστράτευτον καὶ τὸν δειλὸν καὶ τὸν λιπόντα τὴν τάξιν ἔξω τῶν περιφανηρίων τῆς ἀγορᾶς ἐξείργει καὶ οὐκ ἐξ' εἰσέναι εἰς τὰ ἱερά τὰ δημοτελεῖ. Κοινὰ δὲ ἱερά ἦσαν δημόσιαι ἱεροτελεστῖαι, ὧν τὴν δαπάνην κατέβαλλεν ἡ πόλις. Τὸ ἀντίθετον ἰδιωτικὰ ἱερά.

§ 6. εἰς τὰς κοινὰς κρίσεις] ἀλλαγῶς λέγεται: εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας ἢ δημοσίας δίκας καθιστάναι,

ἐν § 46 συνάπτονται ἀμφότερα τὰ ἐπιθέτα: ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ κοινῶς ἀγῶσι. — εἰς τὴν πατρίδα] = κατὰ τῆς πατρίδος, σημ. τὸ πρόσωπον, καθ' οὗ ἡ πράξις, πρὸς. ἀσεδεῖν, ἀδικεῖν, ὑβρίζειν εἰς τινα. — τε | ἐπιθ. συσταίχ. αἰτιατικ. — καὶ ἔχειν] ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νομίζειν = καὶ ὅτι τὰ κοινὰ (τὰ πάντα βλάπτοντα) ἀδικήμ. φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς, ἐμπεριέγουσι κοινὰς (διὰ πάντας) καὶ τὰς ἀφορμὰς τῆς πρὸς τοὺς παρανομοῦντας ἔχθρας, δηλ. ἐκ τοῦ κοινῶς ἀδικήματος πᾶς πολίτης βλάπτεται, ἐπομένως πᾶς πολίτης ἔχει ἀφορμὴν νὰ μισῇ καὶ νὰ καταδικῇ τὸν ὑφ' αὐτῆν.

§ 7 ὑπὲρ οὗ] = περὶ οὗ. — τὰς τῶν παρὰν. γραφὰς] = τὰς ἕνεκα εἰσαγωγῆς παρανόμων ψηφισμάτων δίκας. Τὸν προτεινόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ψήφισμα ἀντιβαίνει εἰς τοὺς κειμένους νόμους πᾶς πολίτης ἐπὶ ἔτος εἶχε δικαίωμα νὰ κατηγορήσῃ. Ἡ κατηγορία ἐκαλεῖτο γραφὴ παρανόμων. —

φρον φέρειν. Ὅταν μὲν γὰρ τὰς τῶν παρᾶνόντων γραφὰς δικάζητε, τοῦτο μόνον ἐπιανορθοῦτε καὶ ταύτην τὴν προᾶξιν κωλύετε, καθ' ὅσον ἂν τὸ ψήφισμα μέλλῃ βλάπτειν τὴν πόλιν· ὁ δὲ νῦν ἐνεσθηκῶς ἀγὼν οὐ μικρὸν τι μέρος συνέχει τῶν τῆς πόλεως οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον. ἀλλ' ὑπὲρ ὅλης τῆς πατριδος καὶ κατὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀείμνηστον καταλείρει τοῖς 8 ἐπιγιγνομένοις τὴν κρίσιν. Οὕτω γὰρ ἐστὶ δεινὸν τὸ γεγενημένον ἀδίκημα καὶ τηλικούτον ἔχει τὸ μέγεθος, ὥστε μήτε κατηγορίαν μήτε τιμωρίαν ἐνδέχασθαι εὖρεῖν ἄξιαν, μηδὲ ἐν τοῖς νόμοις ὄρισθαι τιμωρίαν ἄξιαν τῶν ἁμαρτημάτων. Τί γὰρ χοῆπαθεῖν τὸν ἐκλιπόντα μὲν τὴν πατριδα, μὴ βοηθήσαντα δὲ τοῖς πατράοις ἱεροῖς, ἐγκαταλιπόντα δὲ τὰς τῶν προγόνων θήκας, ἅπασαν δὲ τὴν πόλιν ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις παραδόντα; τὸ μὲν γὰρ μέγιστον καὶ ἔσχατον τῶν τιμημάτων, θά-

Τοῦτο μόνον] ὁπλ. καθ' ὅσον ἂν τὸ ψήφισμα κλ. Ἡ ἀναφορ. πρότασις καθ' ὅσον κλ. ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦτο μόνον καὶ εἰς τὸ ταύτην τὴν πρ. κωλύετε, εἰς ἐκεῖνο μὲν ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ τοπικοῦ σημείου = καθ' ὅτι, εἰς τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς τοπικῆς ἐκτάσεως. Ἡ ἐννοία: ἐπιδιορθοῦτε τοῦτο μόνον τὸ μέρος καθ' ὃ τὸ ψ. μελλεῖ νὰ βλάψῃ τὴν πόλιν (ὁπλ. τὸ βλαπτόμενον μέρος) καὶ ἐμποδίζετε (= δὲν ἀφίνετε νὰ γείνη, προλαμβάνετε) τὴν προᾶξιν ταύτην (= τὴν ἐκ τῆς παρανομίας βλάβην) εἰς ὅσῃν ἐκτασιν τὸ ψ. μελλεῖ κλ. Τὸ ἐπιανορθοῦτε καὶ τὸ κατωτέρω συνέχει (συγκαταεῖ) ὑπενοθυμίζουσι μεταφορὰν ἀπὸ οἰκοδομημάτων.—**Ὁ νῦν ἐνεσθηκῶς]** = ὁ τῶρα διεξαγόμενος, ὁ παρών, § 31. Φυσικωτέρα θὰ ἦτο ἡ θέσις τῶν προτάσεως περιόδου οὕτω: ὁ . . . ἀγὼν οὐ μικρὸν μέρος συνέχει, ἀλλ' ὑπὲρ ἀπά-

σης τῆς πατριδος (ἐστί), οὐδ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον (ἔσται), ἀλλὰ καταλείψει.—**κατὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος]** ποιητικῶς ἀντί: κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου (Δημ. 22, 72), ἢ κατὰ χρονικὴν διάρκειαν.—**τὴν κρίσιν]** = τὴν ἀπόφασιν.—

§ 8. **τὸ ἀδίκημα]** κυρίως ἦτο ἀναγώρησις ἐκ τῆς πόλεως ἐν ὄρα κινδύνου, Εἰσαγ. § 10.—**κατηγορίαν]** τίτλον κατηγορίας περιλαμβάνοντα τὸ πολλαπλοῦν (προδοσι., δήμ. κατάλυσις, ἀσέβ., γον. κάκωσις, λιποτάξι., ἀπτρατεῖαν) ἀδίκημα τοῦ Λεωκράτους.—**μήτε ἐνδέχασθαι μήτε ὄρισθαι]** = μήτε νὰ εἶνε δυνατόν (νὰ εὔρη τις κλ.) μήτε κἂν νὰ ἔχη ὄρισθῆ. Ἐν τῇ δια τοῦ μήτε — μηδὲ συνδέσει ἐξαιρεται τὸ β' κῶλον.—**πατρώοις ἱεροῖς]** = τὰ ἱερά τῆς οἰκογενείας (οἱ λεγόμενοι θεοὶ ἐφέστιοι καὶ μύχιοι) § 25, 38, 56.—**θήκας]** = τοὺς τάφους.—**τῶν τιμημάτων]** = τῶν ποινῶν, Εἰσ. § 9.—

ρατος, ἀναγκαῖον μὲν ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμιον, ἔλαττον δὲ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων καθέστηκε. Παρεῖσθαι δὲ τὴν ὑπὲρ 9 τῶν τοιούτων τιμωρίαν συμβέβηκεν, ὡς ἄνδρες, οὐ διὰ θράθυμίαν τῶν τότε νομοθετούντων, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴτ' ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις γεγενῆσθαι τοιοῦτον μηδὲν μῆτε ἐν τοῖς μέλλουσιν ἐπίδοξον εἶναι γενήσεσθαι. Διὸ καὶ μάλιστα, ὡς ἄνδρες, δεῖ ὑμᾶς γενέσθαι μὴ μόνον τοῦ νῦν ἀδικήματος δικαστὰς ἀλλὰ καὶ νομοθέτας. Ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἀδικημάτων νόμος τις διώριζε, ὀρίδιον τούτῳ κανόνι χρωμένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας· ὅσα δὲ μὴ σφόδρα περιεῖληφεν ἐνὶ ὀνόματι προσαγορεύσας, μείζω

θάνατος] ἐπεξηγήσεις. — ἀναγκαῖον.. ἐπιτίμιον] = εἶνε ὑποχρεωτικὴ ἐκ τῶν νόμων ἀπορρέουσα ποινή, ἦν δὴλ. ἐξ ἀνάγκης εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ μεταχειρισθῶμεν, διότι οἱ νόμοι δὲν διαλαμβάνουσι μεγαλειτέραν. — καθέστηκε] ἰσχυρότερον τοῦ ἐστί.

§ 9. παρεῖσθαι] παρίεμαι = παραμελοῦμαι. — ὑπὲρ τῶν τοιούτων] οἷον τὸ τοῦ Λεωκράτους, ἡ ὑπὲρ αἰτίαν, Λυσ. 31, 27 διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος οὐδὲς περὶ αὐτοῦ ἐγράφη νόμος. Τίς γὰρ ἂν ποτε βήτωρ ἐνεθυμήθη ἢ νομοθέτης ἤλπισεν ἀμαρτήσεσθαι τινα τῶν πολιτῶν τοιαύτην ἀμαρτίαν; θράθυμιαν] = ἀλγυρίαν, ἀμελείαν. — τότε] τίθεται πολλάκις ἐπὶ γρόνου οὐχὶ βήτης ὀνομασμένου, ἀλλ' ὡς γνωστοῦ ὀποτιθεμένου. — ἐν τοῖς πρότερον] ὡς πρὸς τοὺς νομοθέτας. — ἐπίδοξον] = τὸ προσδοκώμενον καὶ ἐλπίζόμενον (Φρόνιχ.), ἐπίδοξός εἰμι = προσδοκῶμαι. ὑπάρχει ἐλπίς, ἰδέα περὶ ἐμοῦ. — καὶ μάλιστα] ὁ καὶ ἐπιτακτικ. = πολλὸ μάλιστα. — ὅσα μὲν — ὅσα δὲ] αἱ ἀναφορ. προτάσεις ἀπολύτως ἰσχυραμοῦσαι πρὸς αἰτιατικ. τῆς ἀναφορᾶς = ὡς πρὸς (ὅσον ἀφορᾶ εἰς) τὰ ἀδική-

ματα, ὅσα κλ., Εὐριπ. Μῆδ. 453 ἀδ' εἰς τυράννους ἐστὶ σοὶ λελεγμένα, πᾶν κέρδος ἤγοῦ ζημιουμένη φυγή. — διώριζε] = ἔχει ἀκριβῶς ὄριση. — τούτῳ] τῷ νόμῳ. — κανόνι] «ὡς ὑπόδειγμα». Κανὼν = ὁ γράμας, ἡ βήγα. — ὅσα δὲ κλ.] = ὡς πρὸς τὰ ἀδικήματα ὅμως ἐκεῖνα (ἐννοεῖ πολλά συγγρόνους ἐπὶ νόμου ὀριζόμενα ἀδικήματα συναποτελούμενα σύνθετον καὶ μεγαλιτέρον ἀδικήμα), τὰ ὅποια νόμος δὲν ἔχει ἀσθηρῶς περιλάβη ὀνομάτας αὐτὰ δι' ἐνὸς ὀνόματος, ἔχει δὲ τις διαπράξη μεγαλιτέρα τούτων (τῶν ἐνὶ ὀνόματι προσηγορευμένων), εἶνε δὲ ἔνοχος εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως, εἶνε ἀνάγκη κλ. Δια τὰ ἐγκλήματα δὴλ. προδοσίας, δῆμ. καταλύσεως, γον. κακίσεως, ἀσεβείας, ἀστρατείας, λιποταξίου καθ' ἑαυτὰ ὑπάρχουσι εἰθικοί νόμοι, διὰ τὸ ἀθροῖσμα ὅμως αὐτῶν τὸ ἀποτελεῦν τὸ ἐγκλήμα τοῦ Λεωκρ. δὲν ὑπάρχει νομικός ὀρισμός περιλαμβάνων πάντα ταῦτα. Ὅταν λοιπὸν πρόκειται περὶ τοιοῦτου ἀθροίσματος ἀδικημάτων, ἢ ἀπόφασις τῶν δικαστῶν θὰ μὲν παράδειγμα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. — μείζω δὲ κλ.] μεταβολὴ τῆς συντάξεως εἰς παρατακ-

δὲ τούτων τις ἡδίκηκεν, ἅπασι δὲ ὁμοίως ἔνοχός ἐστιν, ἀναγκαῖον τὴν ὑμετέραν κρίσιν καταλείπεσθαι παρὰδειγμα τοῖς
 10 ἐπιγυρομένοις. Ἐὖ δ' ἴστε, ὧ ἄνδρες, ὅτι οὐ μόνον τοῦτον νῦν
 κολάσετε κατεψηφισμένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς νεωτέρους ἅπαντας
 ἐπ' ἀρετὴν προτρέφετε. Δύο γάρ ἐστι τὰ παιδεύοντα τοὺς νέους,
 ἢ τε τῶν ἀδικούντων τιμωρία καὶ ἢ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς
 διδομένη δωρεά· πρὸς ἐκάτερον δὲ τούτων ἀποζέλοντες τὴν
 μὲν διὰ τὸν φόβον φεύγουσι, τῆς δὲ διὰ τὴν δόξαν ἐπιθυ-
 μοῦσι. Διὸ δεῖ, ὧ ἄνδρες, προσέχειν τούτῳ τῷ ἀγῶνι καὶ μηδὲν
 περὶ πλείονος ποιήσασθαι τοῦ δικαίου.

11 Ποῦσομαι δὲ κἀγὼ τὴν κατηγορίαν δικαίαν, οὔτε ψευ-
 δόμενος οὐδὲν οὔτ' ἔξω τοῦ πράγματος λέγων. Οἱ μὲν γὰρ
 πλεῖστοι τῶν εἰς ὑμᾶς εἰσιόντων πάντων ἀτοπώτατον ποιοῦσιν
 ἢ γὰρ συμβουλεύουσιν ἐνταῦθα περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων,
 ἢ κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσι πάντα μᾶλλον ἢ περὶ οὓ μὲλ-
 λετε τὴν ψῆφον φέρειν. Ἔστι δ' οὐδέτερον τούτων χυλεπόν,

κτικὴν, ἐκ τούτου ἢ προσθήκη τῆς δει-
 κτικῆς ἀνωνομίας τούτων.—**ὁμοίως**
 εἰς τὸ ἅπασιν.

§ 10. **εὖ δ' ἴστε κλ.]** ὁ διπλοῦς
 σκοπὸς τῆς τιμωρίας, ὁ σωφρονισμὸς
 τοῦ παρεκτροπομένου καὶ ὁ παραδειγ-
 ματισμὸς τῶν ἄλλων.—**κατεψηφισμέ-
 νοι]** παρακείμε. τοῦ μέλλοντος (μέλλον
 τετελεσμένος) = ἐάν τὸν ἔγχετε καταδι-
 κάσει.—**δύο γὰρ κλ.]** ἀξιόλογος παι-
 δαγωγικὴ παρατήρησις.—**πρὸς ἐκάτ.**
δὲ] ὁ δὲ = γὰρ § 51.—**τούτων]**
 τῆς τιμωρίας καὶ τῆς δωρεᾶς.—**περὶ
 πλείονος ποιοῦμαι τι]** = τιμῶ πε-
 ρισσότερον, θεωρῶ σπουδαιότερον, προ-
 τιμῶ τι.

§ 11. **δὲ]** ἀντιθετὴ = ἀλλὰ καὶ ἐγώ.—
οὔτε ψευδόμενος κλ.] ἐπέξηγᾷ τὸ
 δικαίαν = χωρὶς ὀφλ. μήτε νὰ ψεύδω-
 μαι μήτε νὰ λέγω. — **ἔξω τοῦ**

πράγματος] = ἔξω τῆς ὑποθέσεως.
 Λεγεται καὶ ἔξω τῆς γραφῆς, ἔξω τῆς
 κατηγορίας, ἔξω τῆς ὑποθέσεως, τὸ
 ἀντίθετον λέγειν εἰς τὸ πρᾶγμα, πρὸς
 τὸ πρᾶγμα, οἱ τοῦ πράγματος λόγοι.
 — **τῶν εἰς ὑμᾶς εἰσιόντων]** = τῶν
 εἰσερχομένων εἰς τὸ δικαστήριόν σας.
 Τὸ εἰσιῖναι λεγεται ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν
 διαδίκων καὶ ἐπὶ τῶν δικαστῶν, ἐν-
 ταῦθα ἐπὶ τῶν κατηγορῶν.—**πάντων]**
 οὐδέτ. = ἀπὸ ὅλων.—**ἢ γὰρ]** = ἢ ὀφθα
 δή.—**ἐνταῦθα]** ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἐν
 ᾧ τόπος κατάλληλος πρὸς τοῦτο ἦτο
 ἢ ἐκκλησία.—**πάντα μᾶλλον]** οὐδέ-
 τερ. = πᾶν ἄλλο πρᾶγμα μᾶλλον. Ἐ-
 ξαστάται ἐκ τοῦ διαβάλλουσιν, ἀλλὰ
 πρέπει νὰ νοηθῇ καὶ εἰς τὸ κατηγοροῦ-
 σαι κατὰ γενικὴν, Ἰσοκρ. 18, 40 ἀξιοῦ-
 τε μὴ ἐκείνων κατηγορεῖν, ὑπερ ὧν
 μηδὲς ἀπολογήσεται, ἀλλ' ὡς εὐληφᾷ

οὐθ' ὑπὲρ ὧν μὴ βουλευέσθε γνώμην ἀποφῆρασθαι, οὐθ' ὑπὲρ ὧν μηδεὶς ἀπολογήσεται κατηγορίαν εὐρεῖν, ἀλλ' οὐ δίκαιον 12 ὑμᾶς μὲν ἀξιοῦν δικαίαν τὴν ψῆφον φέρειν, αὐτοὺς δὲ μὴ δικαίαν τὴν κατηγορίαν ποιῆσθαι. Τούτων δὲ αἴτιοι ὑμεῖς ἐστε, ὧ ἄνδρες· τὴν γὰρ ἐξουσίαν ταύτην δεδώκατε τοῖς ἐνθάδε εἰσι-
 οῦσι, καὶ ταῦτα κάλλιστον ἔχοντες τῶν Ἑλλήνων παράδειγμα τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ συνέδριον, ὃ τοσοῦτον διαφέρει τῶν ἄλλων δικαστηρίων, ὥστε καὶ παρ' αὐτοῖς ὁμολογεῖσθαι τοῖς ἀλίσκο-
 μένοις δικαίαν ποιῆσθαι τὴν κρίσιν. Πρὸς ὃ δεῖ καὶ ὑμᾶς 13 ἀποβλέποντας μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος λέγου-
 σιν· οὕτω γὰρ ἔσται τοῖς τε κρινόμενοις ἄνευ διαβολῆς ὁ ἀγὼν

τὰ γρήματα διδάσκειν, περὶ οὐπερ ὑμᾶς δεῖ ψηφίζεσθαι. — οὐτε ἀποφῆ-
 νασθαι οὐτε εὐρεῖν] ἰπεξήγησις τοῦ οὐδῆτερον = οὐτε τὸ νὰ ἐκφράσῃσι δηλ. τὴν γνώμην των... οὐτε τὸ νὰ εὐ-
 ρωσὶ κλπ.

§ 12. ὑμᾶς μὲν ἀξιοῦν] ὑποκείμεν. τοὺς κατηγοροῦς = ἀπὸ σᾶς· μὲν νὰ ἔ-
 γωσι τὴν ἀξίωσιν — τὴν ἐξουσίαν] = τὴν ἀδειαν, τὸ δικαίωμα. — καὶ ταῦτα ἔχοντες] = καὶ μάλιστα ἐν ᾧ ἔ-
 ἔχετε. Διὰ τοῦ καὶ ταῦτα ἐξαιρεῖται τὸ ἄτοπον τῆς προηγουμένης ἐννοίας § 32.

— Τῶν Ἑλλήνων] γενικ. διαιρετικὴ εἰς τὸ ὑποκείμεν. = μόνου ὑμεῖς ἐκ τῶν Ἑλλήνων, κατ' ἄλλους εἰς τὸ ὑπερ-
 θετικ. γενικὴ συγχρητικὴ = κάλλιστον ὡς πρὸς τοὺς Ἑλληνας, Ἡρόδ. 7,70 οἱ ἐκ τῆς Λιβύης Αἰθίοπες οὐλλώτατον τρίγωνμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. — τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ συνέδρῳ] συ-
 γνότερον ἢ ἐν τῇ ἔξ' Ἀρείου πάγου βου-
 λῆ, ἧς ὀνομαστὴ ἦτο ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀκρίβεια τῶν ἀποφάσεων, Αἰσχ. 1,92 γρήσασθε δὲ παραδείγματι τῆ βουλή τῇ ἔξ' Ἀρείου πάγου, τῇ ἀκριβεστάτῳ συνεδρίῳ τῶν ἐν τῇ πόλει. — παρ'

αὐτ. τοῖς ἀλίσκομ.] ποιητ. αἰτ. = ὑπ' αὐτῶν τῶν καταδικαζομένων, τοῦ ὁμολογεῖσθαι ὑποκείμεν. τὸ συνέδριον, Δημοσθ. 23,66 ἐνταῦθα μόνον οὐδεὶς πώποτε οὐτε φεύγων ἀλοῦς οὐτε δίκων ἠτιηθεὶς ἐξήλεγθεν ὡ· ἀδικῶς ἐδικάσθη τὰ κρινόμενα.

§ 13 πρὸς ὃ] = πρὸς τοῦτο οὖν, μετὰ τοῦ ἀποβλέποντας. Ἐπιτρέπειν] ἀπολύτως ἄνευ ἀντικειμ. Περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. Λουκιαν Ἀνάχαρ. 19 ἀποδίδεται λόγος ἐκατέρῳ τῶν κρινομένων... Οἱ δὲ ἔστ' ἂν μὲν περὶ τοῦ πράγματος λέγωσιν, ἀνέχεται ἡ βουλή καθ' ἡσυχίαν ἀκούουσα ἦν δέ τις ἢ φροῖμα (προῦμα) εἶπῃ πρὸ τοῦ λόγου ὡς εὐνούτερους ἀπεργάσασαι αὐτοὺς ἢ οἰκτον ἢ δεινῶσιν ἔξωθεν ἐπάγγῃ τῇ πράγματι, παρελθὼν ὁ κή-
 ρυξ κατεσιώπησεν εὐθὺς οὐκ ἐὼν λη-
 ρεῖν πρὸς τὴν βουλήν, ὡς γυμνὰ τὰ γεγεννημένα οἱ Ἀρεοπαγῖται βλέπειεν. — οὕτω] = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐὰν δηλ. δὲν ἐπιτρέπητε. — ἄνευ διαβολῆς] ἐνεργητικῶς, οἱ κατηγορούμενοι δηλ. δὲν θὰ δύνανται νὰ διαβάλλωσι τὸν κατήγορον, Δημ. 41,13 οὐδὲ προτή-

καὶ τοῖς διώκουσιν ἥκιστα συκοφαντεῖν καὶ ὑμῖν εὐοχοτάτην τὴν ψῆφον ἐνεργεῖν. Ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἄνευ τοῦ λόγου, μὴ δικαίως δεδιδαγμένους δικαίαν θέσθαι τὴν ψῆφον

- 14 Δεῖ δ' ὧ ἄνδρες, μηδὲ ταῦτα λαθεῖν ὑμᾶς, οὐ οὐχ ὁμοίος ἐστὶν ὁ ἀγὼν περὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἰδιωτῶν. Περὶ μὲν γὰρ ἀγνώτους ἀνθρώπου τοῖς Ἕλλησιν ἐν ὑμῖν αὐτοῖς ἔδοκεῖ ἂν ἢ καλῶς ἢ καὶ φαύλως ἐψηφίσθαι· περὶ δὲ τούτου οὐ τι ἂν βουλευσῆσθε, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἔσται λόγος. Ἐπιφανῆς τε γὰρ ἐστὶ διὰ τὸν ἔκπλουν τὸν εἰς Ῥόδον καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἣν ἐποιήσατο καθ' ὑμῶν πρὸς τε τὴν πόλιν τὴν τῶν
- 15 Ῥοδίων καὶ τῶν ἐμπόρων τοῖς ἐπιδημοῦσιν ἐκεῖ οἱ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιπλέοντες δι' ἐργασίαν ἀπήγγελλον ἅμα περὶ τῆς πόλεως ἢ Λεωκράτους ἀκηκόεσαν οἱ ἴσασι τὰ τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων ἔργα ἐναντιώτατα τοῖς τούτῳ διαπεπραγ-

κει, ὅταν τις φανερῶς ἐξελέγχηται, μεταστρέφοντα τὰς αἰτίας ἐγκαλεῖν καὶ διαβάλλειν. Εἰς τὰ ἐπόμενα ἀπαρέμφατα. ληπτέον τὸ ἔσται ἀντὶ τοῦ ἐξέσται.— **Εὐοχος]** ὁ σύμφωνος μὲ τὸν ὄρκον.— **ἄνευ τοῦ λόγου]** = ἄνευ τοῦ τοιοῦτου (τοῦ εἰς τὸ πρᾶγμα ἀναφερομένου) λόγου, ἐπεξηγείται διὰ τῆς ἐπομένης μετοχῆς = χωρὶς ὀηλ. νὰ ἔχητε διδαχθῆ ὀρθῶς.

§ 14. **μηδὲ ταῦτα λαθεῖν ὑμᾶς]** = καὶ τὰ ἐξῆς νὰ μὴ διαφύγῃσι τὴν προσοχὴν σας, νὰ ἔχητε ὑπ' ὄψει σας.— **καὶ τῶν ἄλλων]** = καὶ ὁ περὶ τῶν ἄλλων, ἢ τῶν περὶ τῶν ἄλλων ἰδιωτῶν.— **ἐν ὑμῖν αὐτοῖς]** = μεταξὺ σας, τὸ αὐτοῖς διασταλτικόν.— **ἢ καὶ]** ἀδιαφορίαν περὶ τὴν ἐκλογὴν δηλοῖ.— **ἔσται λόγος]** = θὰ εἶνε ἀντικείμενον ὀμιλίας, ὑποκείμενον ὄτι ἂν βουλευσῆσθε περὶ τούτου (τοῦ Λεωκράτους).— **ἐπιφανῆς]** = πασίγνωστος, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἀγνώτος, ὅ τε εἰς τὸ διὰ τὸν ἔκπλου.— **καθ'**

ὑμῶν] πρὸς βλάβην ὑμῶν.— **πρὸς τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἐπιδημοῦσι]** λέγεται ἀπαγγέλλω τινὶ καὶ πρὸς τινα, ἐνταῦθα ἀμφότερα. Τὸ ἐπιδημεῖν συνήθως λέγεται ἐπὶ ξένων διατριβόντων ἐν τινὶ τόπῳ, τὸ ἀντίθετον ἐνδημεῖν. Τὴν διαφορὰν τῶν ἐμπόρων καὶ καπήλων παρέχει ὁ Πλάτων πολιτ. 371 ἢ οὐ καπήλους καλοῦμεν τοὺς πρὸς ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν διακονοῦντας ἰδρυμένους ἐν ἀγορᾷ, τοὺς δὲ πλάνητας ἐπὶ τὰς πόλεις ἐμπόρους;

§ 15. **δι' ἐργασίαν]** ἐργασία τὸ βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, ἐνταῦθα τὸ ἐμπόριον § 55, 57, 58.— **οἱ ἴσασι]** τὸ οἱ ἄλλοι ἀναφέρουσιν εἰς τὸ ὑποκείμεν. τοῦ ἀπήγγελλον ἔμποροι καὶ ἢ διορθοῦσι τὸ χωρίον: καὶ ἴσασι, ἢ θεωροῦσι τὴν ἀναφορ. πρότασιν ὡς ἀσυνδέτως πρὸς τὴν προηγούμενην ἐκφερομένην, ἄλλοι δὲ κατὰ σύνεσιν εἰς τὸ οἰκουμένην (= ὅλον τὸν κόσμον, ὅλους τοὺς ἀνθρώπους). Ἄλλὰ πιθανώτερον τὸ χωρίον εἶνε ἐλ-

μείνους ὄντα. Ὡστε περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστὶν ὁρθῶς βουλεύσασθαι περὶ αὐτοῦ. Ἐὖ γὰρ ἴστε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι ᾧ πλεῖστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τῷ πρὸς τε τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς δόσιως καὶ πρὸς τὴν πατριδα φιλοτίμως ἔχειν, τούτου πλεῖστον ἀμελεῖν δόξαιτ' ἂν, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν οὗτος διαφύγοι τιμωρίαν.

Δέομαι δ' ὑμῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀκοῦσαί μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους, καὶ μὴ ἄχθεσθαι ἐὰν ἄρξωμαι ἀπὸ τῶν τῆ πόλει τότε συμβάντων, ἀλλὰ τοῖς αἰτίοις ὀργίζεσθαι καὶ δι' οὗς ἀναγκάζομαι νῦν μεμνηθῆσθαι περὶ αὐτῶν. Γεγενημένης γὰρ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης καὶ συνδραμόντων ἀπάντων ὑμῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐψηφίσατο ὁ δῆμος παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὰ τεῖχη κατακομίζειν, τοὺς δὲ στρατηγούς τάττειν εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν οἰκούντων Ἀθήνησι, καθ' ὅτι ἂν αὐτοῖς δοκῇ. Λεωκράτης δὲ ¹⁶

λιπὲς κατ' ἄλλους. — ᾧ διαφέρετε] τὸ ᾧ (= καθ' ὃ) ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦτου, ἐπεξηγείται δὲ καθ' ἕξιν ὑπὸ τοῦ: τῷ ἔχειν (= κατὰ τὸ ὅτι: δῆλ. διακείσθε).

Διήγησις 16—19.

§ 16. Δέομαι — περὶ αὐτῶν] προδιόρθωσις, ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ διηγέσει εἶνε δυσάρεστα ὡς ὑπομνησκοντα γαλεπούς καιρούς τῆς πόλεως. Προδιόρθωσις δὲ λέγεται δικαιολογία διὰ βήθησόμενον δυσάρεστον, τὸ ἀντίθετον ἐπιδιόρθωσις. — τοῖς αἰτίοις καὶ δι' οὗς] δὲν εἶνε δύο διάφοροι τάξεις ἀνθρώπων, ἀλλὰ δύο τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων χαρακτηρισμοί, ὧν ὁ δεύτερος ἐξηγεῖ τὸν πρῶτον. Ἡδύνατο νὰ εἴπη: τοῖς αἰτίοις καὶ ἀναγκάζουσί με, Δημ. 19,87 δεῖ τὸν αἴτιον καὶ παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐκείνῳ μισεῖν. Αἴτιον εἶνε ὁ Λεωκράτης καὶ οἱ

περὶ αὐτὸν (συγγενεῖς, φίλοι, συνήγοροι). — γὰρ] = δῆλα δὴ, λοιπόν. Ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ διήγησις. — συνδραμόντων] = ἐν σπουδῇ συνελθόντων. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἀθηναίων ὑπὲρ τῆς κινδυνεύουσας πατρίδος χαρακτηρίζεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Λεωκράτην. — κατακομίζειν] = νὰ μεταφέρωσι κάτω (μέσα) ἐκ τῶν περιχώρων, σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν Δημ. 18, 36, τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰσκομίζεσθαι Δημ. 19, 86. — εἰς τὰς φυλακὰς] τὸν τόπον σημαίνει καὶ οὐχὶ τὴν πράξιν § 38, Θεουκ. 3, 26, 6 οὐδεὶς ἐτόλμα βοηθεῖν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φυλακῆς. — τῶν Ἀθηναίων] γεν. διαίρετικ. εἰς τὸ τάττειν. — τῶν ἄλλων τῶν οἰκ. Ἀθήνησι] τῶν μὴ Ἀθηναίων, δῆλα δὴ τῶν μετοίκων καὶ ξένων. — καθ' ὅτι] τρόπος = ὅπως, ἡ ὑποτακτικὴ μετὰ τοῦ ἂν, διότι ἐπαναλαμβάνει αὐτολεξεῖ τὸ ψήφισμα, ἐν πλαγίῳ λόγῳ θὰ ἦτο εὐκτικὴ ἀπλή.

τούτων οὐδενὸς φροντίσας, οὐσκευασάμενος ἢ εἶχε χρήματα μετὰ τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὸν λέμβον κατεκόμισε, τῆς νεῶς ἦδη περὶ τὴν ἀκτὴν ἐξορμούσης καὶ περὶ δειλὴν ὄψιαν αὐτὸς μετὰ τῆς εἰαίρας Εὐρηνίδος κατὰ μέσσην τὴν ἀκτὴν διὰ τῆς πυλίδος ἐξελθὼν πρὸς τὴν ναῦν προσέπλευσε καὶ ᾤχετο φεύγων, οὔτε τοὺς λιμένας τῆς πόλεως ἐλεῶν, ἐξ ὧν ἀνήγετο, οὔτε τὰ τεῖχη τῆς πατρίδος αἰσχυνόμενος, ὡν τὴν φυλακὴν ἔρημον τὸ καθ' αὐτὸν μέρος κατέλειπε, οὔτε τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος καὶ τῆς Ἀθηναῖς τῆς σωτείρας ἀφορῶν καὶ προδιδούς ἐφοσθήθη, οὐδ' αὐτίκα σώσοντας ἑαυτὸν ἐκ τῶν κιν-
18 δύνων ἐπικαλέσεται. Καταχθεὶς δὲ καὶ ἀφικόμενος εἰς Ῥόδον, ὥσπερ τῇ πατρίδι μεγάλας εὐτυχίας εὐαγγελιζόμενος, ἀπήγγελεν ὡς τὸ μὲν αὐτῷ τῆς πόλεως ἐλαωκὸς καταλίποι, τὸν δὲ

§ 17. **οὐσκευασάμενος**] = ἐτοιμάσας, μαζεύσας, τὸ ἔργον ἐπὶ ἀναχωρούντων. — **χρήματα**] τὰ (πρὸς χρεῖσιν) πράγματα. — **μετὰ τῶν οἰκετῶν**] εἰς τὸ οὐσκευασάμενος καὶ εἰς τὸ κατεκόμισεν = ἔφερε κάτω (εἰς τὴν ἀκτὴν). — **ἐπὶ τὸν λέμβον**] ἀρσενικὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις = εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀναμένουσαν λέμβον, ἐν ᾗ ἢ καὶ ἐστάθμευεν ἦδη ἔξω τοῦ λιμένος (ἐν τῷ πελάγει) περὶ τὴν ἀκτὴν. Τινὲς γράφουσιν Ἀκτὴν (κεφαλαίῳ Α) « Ἀκτὴ ἐπιθαλαττιδίους τιγμαῖρα τῆς Ἀττικῆς » Ἄρσενικ. — **περὶ δειλὴν ὄψιαν**] = τὸ βράδυ βράδυ, τοῦ ἡλίου περὶ δυσμὰς ὄντος. Δειλὴ ἐλέγετο ὅλον τὸ μετὰ μεσημβρίαν μέρος τῆς ἡμέρας. Τοῦτο διηρεῖτο εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὴν μεσημβρίαν ἐκαλεῖτο δειλὴ πρωία, τὸ δὲ πρὸς τὴν ὀψίαν δειλὴ ὄψια ἢ ἀπλῶς ὄψια. — **Τῆς εἰαίρας**] χαρακτηρίζει τὸ ἦθος τοῦ Λεωκράτους. — **κατὰ μέσσην τὴν ἀκτὴν**] ἢ κατὰ τὸ ἀπέναντι = ἀντικρὺ τοῦ μέσου τῆς ἀκτῆς καὶ οὐχὶ τοῦ συνήθους τόπου τῶν ἀναχωρήσεων (τοῦ

λιμένος). Διὰ τούτου ὀρίζεται εἰς τοὺς ἀκροατὰς καὶ ἡ πόλις συντρέχοντος καὶ τοῦ ἄρθρου. — **Τὸ καθ' ἑαυτὸν μέρος**] = ὅσον ἐξηριτάτο ἀπὸ αὐτῶν. — **οὐδὲ τὴν ἀκρόπολιν... ἀφορῶν καὶ προδιδούς ἐφοσθήθη**] ἀνακλουθία ἀντί: οὐδὲ φοβούμενος τὴν ἀκρ. κλ., ἢ ἀφεώρα (μακρόθεν ἀπὸ τοῦ πλοίου ἐβλεπε) καὶ προυδίδου § 100. Οἱ ναοὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐνταῦθα ἀναφερομένων θεῶν ἦσαν ἐν τῇ ἀκροπόλει, κατὰ τὸν Ἄμμωνιον ὅμως ὁ μὲν τοῦ Διὸς τοῦ Σωτήρος ἦτο ἐν Πειραιεῖ, ὁ δὲ τῆς Ἀθηναῖς τῆς Σωτείρας ἐν τῷ δήμῳ Κορυθαλλείων. — **αὐτίκα**] = εὐθύς μετ' ὀλίγον, ἐν τῇ ἀπολογία του § 31.

§ 18. **καταχθεὶς καὶ ἀφικόμενος**] = καταπλεύσας εἰς τὸν λιμένα καὶ φθάσας εἰς τὴν πόλιν τῆς Ῥόδου. — **ὥσπερ εὐαγγελιζόμενος**] εἰρωνικῶς = ὥσάν νά ἔφερε καλὰς ἀγγελίας περὶ μεγάλων εὐτυχιῶν διὰ τὴν πατρίδα, ἢ δοτικ. τῇ πατρίδι εἰς τὸ εὐτυχίας. — **τὸ αὐτῷ τῆς πόλεως**] = τὴν πόλιν μας. Ἡ γενικὴ πόλεως ἐτέθη ἵνα ὀρίση

Πειραιέα πολιορκούμενον, αὐτὸς δὲ μόνος διασωθεὶς ἦκοι· καὶ οὐκ ἠσχύνθη τὴν τῆς πατρίδος ἀνυχίαν αὐτοῦ σωτηρίαν προσαγορεύσας. Οὕτω δὲ σφόδρα ταῦτ' ἐπίστευσαν οἱ Ῥόδιοι ὥστε τριήρεις πληρώσαντες τὰ πλοῖα κατήγον, καὶ τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ναυκλήρων οἱ παρεσκευασμένοι δεῦρο πλεῖν αὐτοῦ τὸν οἶτον ἐξείλοντο καὶ ἄλλα χρήματα διὰ τοῦτον. Καὶ οὐ ταῦτ' 19 ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν τὰς μαρτυρίας ἀπάντων, πρῶτον μὲν τὰς τῶν γειτόνων καὶ τῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ κατοικούντων, οἱ τοῦτον ἴσασιν ἐν τῷ πολέμῳ φυγόντα καὶ ἐκπεύσαντα Ἀθήνηθεν, ἔπειτα τῶν παραγενομένων εἰς Ῥόδον, ὅτε Λεωκράτης ταῦτ' ἀπήγγελλε, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Φυρκίνου μαρτυρίαν, ὃν καὶ ὑμῶν ἴσασιν οἱ πολλοὶ κατηγοροῦντα τούτου ἐν τῷ δήμῳ ὡς καὶ μεγάλα βεβλαφῶς εἶη τὴν πεντηκοστὴν μετέχων αὐτῆς.

τὸ ἄστν. Ὁ Λεωκράτης ἐν Ῥόδῳ εἶπε «τὸ ἄστν Ἀθηναίων», ὁ δὲ Λυκούργος ἀγορεύων ἐν Ἀθήναις κατ' ἀνάγκην μετέβαλεν εἰς ἄστν τῆς πόλεως, πρὸς τὰ ποιητικ. ἄστν Κυράνας, ἄστν Σούσων. Κατ' ἄλλους ἄστν ἢ ἄνω πόλις, αἱ Ἀθῆναι, πόλις ἐν γενικωτέρᾳ ἐννοίᾳ αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Πειραιεύς. — **καὶ οὐκ ἠσχύνθη** | μετὰ ἠθικῆς περιρρηνήσεως = καὶ ὅν ἐντράπη (ὁ ἄθλιος!) § 63. — **κατήγον** | = ἐβίαζον | ὡς κύριοι τῆς θαλάσσης) νὰ καταπλεύσωσιν εἰς τὸν λιμένα των, ἵνα εἰσπράττωσι λιμενικὰ τέλη. Ναύκληρος ὁ κύριος τῆς νεῶς. — **αὐτοῦ** | = ἐκεῖ, ἐν Ῥόδῳ. — **ἐξείλοντο** | τὸ ἔημα τοῦτο εἰς τὴν ναυτικὴν γλώσσαν σημ. ἐκφορτώνειν, τὸ ἀντίθετον ἐντίθεσθαι (φορτώνειν), τὸ φορτίον τοῦ πλοίου ἐλέγχετο γόμος, φορτία, χρήματα, ἐμπορεῖαι.

§ 19. **ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω** | = εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ταῦτα, ἃ λέγω, εἶνε ἀληθῆ. Συνήθως συμπληροῦται ἢ φράσις νοουμένου ἔξωθεν τοῦ ἵνα εἰδῆ-

τε. Ὁρθότερον ὅμως ἢ εἰδικῆ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει λαμβανούσης ἐννοίας «ὡς μαρτύριον». — **ἀναγνώσεται** | ὁ γραμματεὺς. — **ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ** | = ἐνθάδε, ἐν Ἀθήναις, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ παραγενομένων (= παρερεθέμενων) εἰς Ῥόδον. — **Φυρκίνου** | οὗτος φαίνεται ὅτι ἦτο ἀρχηγὸς ἑταιρείας, ἣτις εἶχεν ἐνοικίασιν τὸν φόρον τῆς πεντηκοστῆς. Πεντηκοστὴ (μῦρα ἐνοσεῖται) δὲ ἦτο φόρος $20/100$ ἐπὶ πάντων τῶν εἰς Πειραιᾶ εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων Ὁ φόρος οὗτος παρεχωρεῖτο ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀντὶ ὀρισμένου ποσοῦ εἰς ἑταιρείαν, ἣς ὁ ἀρχηγὸς ἐκαλεῖτο ἀρχώνης ἢ τελωνάρχης, τὴν πεντηκοστὴν ἐωνημένος, τὰ δὲ μέλη πεντηκοστολόγοι ἢ τελῶναι, ὧν εἰς ἦτο καὶ ὁ Λεωκράτης. Τὴν ἑταιρείαν ταύτην ὁ Λεωκρ. μεγάλως μάλιστα (καὶ μεγάλα) εἶχε ζημιώσῃ, ἂν καὶ ἦτο μέτοχος § 58.

20 *Πρὸ δὲ τοῦ ἀναβαίνειν τοὺς μάρτυρας βραχέα βούλομαι διαλεχθῆναι ὑμῖν. Οὐ γὰρ ἀγνοεῖτε, ὧ ἄνδρες, οὔτε τὰς παρασκευὰς τῶν κρινομένων οὔτε τὰς δεήσεις τῶν ἐξαιτουμένων, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐπίστασθε δι' χρημάτων ἕνεκα καὶ χάριτος πολλοὶ ἐπέισθησαν τῶν μαρτύρων ἢ ἀμνημονεῖν [ἢ μὴ ἔλθειν] ἢ ἐτέραν πρόφασιν εὔρειν, Ἄξιόυτε οὖν τοὺς μάρτυρας ἀναβαίνειν μηδὲ ὀκνεῖν μηδὲ περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὰς χάριτας ὑμῶν καὶ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἀποδιδόναί τῃ πατριδί τάληθῃ καὶ τὰ*

§ 20. *πρὸ τοῦ ἀναβαίνειν*] = πρὸ τοῦ νὰ προσέλθωσιν. Μετεχειρίσθη τὸ ἀναβαίνειν, διότι οἱ μάρτυρες ἀνήρχντο ἐπὶ βήματος. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δ' ἡμέρας ὁ μάρτυς ὤφειλε πάντως νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Ὁ γραμματεὺς ἀνεγίνωκε τότε τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τὴν κατὰ τὴν προανάκρισιν ληφθεῖσαν καὶ ἐν τῷ ἔχινῳ (= κιβωτίῳ) φυλακτομένην ὁ δὲ μάρτυς ἐβεβαίωτο τὰ ἀναγνωσθέντα ἢ διὰ λόγου ἢ κλίμων ἐν σιωπῇ τὴν κεφαλὴν (μαρτυρεῖν). Ἦδύνατο ὅμως καὶ νὰ ἀρνηθῇ τὴν μαρτυρίαν, τότε δὲ ὤφειλε νὰ ὀκισθῇ ἀπτόμενος τοῦ βίωμου ἢ καὶ τῶν ἱερῶν (ἐξόμνησθαι = μεθ' ὄρκου ἀρνεῖσθαι). Ἐὰν δὲ μηδέτερον τοῦτον (μαρτυρεῖν ἢ ἐξόμνησθαι) ἐποίει, δῆλ. ἐὰν δὲν προσήρχετο εἰς τὸ δικαστήριον, ἐζητεῖτο ἡ τιμωρία αὐτοῦ συνισταμένη εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν, ὅπερ ἐκαλεῖτο κλητεύειν καὶ ἐκκλητεύειν. — *γὰρ*] — δηλ. δῆ.— *παρασκευὰς*] = τὰς ἐνεργείας (τὰ μέσα) τῶν κατηγορουμένων (διοροδοκίας, πείσεις, ὑποσχέσεις, ἀπειλὰς). — *τῶν ἐξαιτουμένων*] = τῶν ζητούντων ὡς ἰδίαν χάριν τὴν ἀθώωσιν, § 135, 138. Οἰκείοι καὶ φίλοι τῶν κατηγορουμένων διὰ παντοίων μέσων προσεπάθουν νὰ κάμψωσι τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς μάρτυ-

ρας ὑπὲρ αὐτῶν. — *χάριτος*] = ἴνα χαρισθῶσιν εἰς τινὰς. — *ἢ ἀμνημονεῖν κ.λ.*] συνήθως ἐρμηνεύεται ἢ (νὰ ἔλθωσιν καὶ) νὰ λέγωσιν ὅτι δὲν ἐνθυμοῦνται τὰ γενόμενα ἢ νὰ μὴ ἔλθωσι καὶ νὰ εὔρωσιν ἄλλην πρόφασιν. Ἡ ἐρμηνεία ὅμως αὕτη δὲν ἐξάγεται ἐκ τῶν λέξεων. Ἡμεῖς μὴ δυνάμενοι νὰ ἐνοήσωμεν τὴν τριπλῆν διάφευσιν νομίζομεν ὅτι τὸ ἢ μὴ ἔλθειν πλεονάζει παρεμβληθέν· διὸ ἀγκυλίας τοῦτο περιελάβομεν. Ἡ ἐξήγησις καθ' ἡμᾶς αὕτη: ἢ νὰ λησμονώσι (νὰ προσέλθωσιν) ἢ ἄλλην πρόφασιν νὰ εὔρωσι, δηλ. ἐπέισθησαν νὰ μὴ προσέλθωσιν εἰς τὸ δικαστήριον προσφασισθέντες λήθην ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν (νόσον, ἀποδημίαν κ.λ.). Ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἔνοιαν τὸ γοῖον δύναται καὶ νὰ διορθωθῇ οὕτω: ἢ ἀμνημοσύνη μὴ ἔλθειν ἢ ἕτεραν πρόφασιν εὔρειν. Ὁ Λυκούργος γνωρίζων ὅτι οἱ μάρτυρες ἕνεκα διαφόρων πείσεων ἀπέφυγον νὰ προσέρχονται εἰς τὸ δικαστήριον ἐπιστᾶ ἐπὶ τοῦ ἀτόπου τούτου τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν καὶ ἀπαιτεῖ νὰ προσέλθωσιν ἀπειλῶν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὅτι θὰ ζητήσῃ τὴν τιμωρίαν των. — *τὰς χάριτας*] τὰ «γατρία» (τοῦ Λεωκρ. καὶ τῶν φίλων του). Μικρὰ παῦσις μετὰ τοῦτο. — *ὑμῶν καὶ τῆς πόλεως*] ὅ' ὄρος συγκρίσεως.

δίκαια, μηδὲ λείπειν τὴν τάξιν ταύτην καὶ μιμῆσθαι Λεωκράτην, ἢ λαβόντας τὰ ἱερά κατὰ τὸν νόμον ἐξομώσασθαι. Ἐάν δὲ μηδέτερον τούτων ποιῶσιν, ὑπὲρ ὕμῶν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοκρατίας κλητεύσομεν αὐτούς. Λέγε τὰς μαρτυρίας. >>

MARTYPIAI

Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὧ ἄνδρες, ἐπειδὴ χρόνος ἐγένετο καὶ 21 ἀφικνεῖτο Ἀθήνηθεν πλοῖα εἰς τὴν Ῥόδον καὶ φανερόν ἦν ὅτι οὐδὲν δεινὸν ἐγεγόνει περὶ τὴν πόλιν, φοβηθεὶς ἐκπλεῖ πάλιν ἐκ τῆς Ῥόδου καὶ ἀφικνεῖται εἰς Μέγαρον καὶ ὄκει ἐν Μεγάροις πλείω ἢ πέντε ἔτη προστάτην ἔχων Μεγαρέα, οὐδὲ τὰ δοια τῆς χώρας αἰσχυρόμενος, ἀλλ' ἐν γειτόνων τῆς ἐκθροιάσης αὐτὸν πατριδὸς μετοικῶν. Καὶ οὕτως αὐτοῦ κατεργάκει αἰδίων φυγὴν, ὥστε μεταπεμψάμενος ἐντεῦθεν Ἀμύνταν τὸν 22

— ἀποδιδόναι] ἢ ἀπὸ τὸ ὀφειλόμενον, διότι τὸ μαρτυρεῖν ἦτο καθήκον. Ὅ μὴ μαρτυρῶν παρέδρανε τὸ καθήκον τοῦτο, ἐπομένως ἦτο λιποτάκτης τούτου τοῦ καθήκοντος. — καὶ μιμῆσθαι] ἐννοεῖται τὸ μῆ. — ἢ] διαζευκτικόν, τὸ πρῶτον μέλος τῆς διαζεύξεως ἀποτελοῦσι τὰ προηγούμενα ἀπαρέμματα ἰσοδυναμοῦντα πρὸς τὸ μαρτυρεῖν. Ἀπλούστερον θὰ ἔλεγεν: ἀξιούτε τοὺς μάρτυρας μαρτυρεῖν ἢ ἐξομώσασθαι, ἀπερ ἀμφότερα ἀποτελοῦσι τὸ εἶθεῖν, Δημ. 45, 60 ἢ μαρτυρεῖτε ἢ ἐξομώσασθε, 19, 176 δυσὶν ἑτέρων ἢ μαρτυρεῖν ἢ ἐξομώσασθαι ἀναγκάσω, 59, 28 ἀναγκάσω μαρτυρεῖν ἢ ἐξομώσασθαι κατὰ τὸν νόμον, ἢ κλητεύσω αὐτόν, Λισχ. 2, 68 ἐκκλητεύε εἰάν μὴ θέλη δευρὶ παρῆναι. — εἰάν μὴδ. τ. ποιῶσι] δηλ. εἰάν δὲν εἴθωσι. — κλητεύσομεν] θὰ προκαλέσωμεν τὴν τιμωρίαν των. Ἐγκαθῆκα τὸ κλητεύειν ἐπὶ τοῦ ῥήτορος, ἀλλ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κλητῆρος τοῦ δικαστηρίου. — λέγε]

γραμματεῦ. — Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν μαρτυριῶν ἢ ἄλλων ἐγγράφων οἱ ῥήτορες δέικοπτον τὸν λόγον των ἐπιλαμβανομένου τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας.

§ 21. ἐπειδὴ χρ. ἐγένετο] = ἀφ' οὔ ἐπίρασε (κάμποτος) καιρός, περὶ τὰ 3 ἔτη. Ὁ ἐπόμενος παρατακτικὸς ἐπανάληψιν. — προστάτην ἔχων] οἱ μετοικοὶ ἐν Ἀθήναις, ἐπειδὴ δὲν ἀπέτέλουσαν μέρος τῆς πολιτείας, εἶχον δὲ παντοειδῆς δόσοληψίας μετὰ τῶν πολιτῶν, ὑπερχροῦντο ἕκαστος νὰ ἐκλέξη πολίτην τινὰ, ἵνα ἀνιπροσωπεύῃ αὐτὸν εἰς πάσας τὰς νομίμους δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις του. Ὁ πολίτης οὗτος ἐκαλεῖτο προστάτης, ἢ δὲ πράξις ἐπὶ προστάτου οἰκεῖν § 145, προστάτην ἔχειν ἢ νέμειν. Ἡ συνήθεια αὕτη φαίνεται ὅτι ἐπεκράτει καὶ ἐν Μεγάροις. — ἐν γειτόνων] = ἐγγύς, λέγεται καὶ ἐκ γειτόνων, μεθ' οὔ καὶ συγγέται. Τὸ πλῆρες ἐν χώρᾳ γειτόνων.

§ 22. αἰδίων] (αἰ) = αἰώνιον. — ὥστε] εἰς τὸ ἀποδοῦσθαι = ὥστε. νὰ

τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἔχοντα τὴν πρεσβυτέραν καὶ τῶν φίλων Ἀντιγέννην Ἐπιτεῶνα, καὶ δεηθεὶς τοῦ κηδεστοῦ προῖσθαι παρ' αὐτοῦ τὰνδράποδα καὶ τὴν οἰκίαν, ἀποδόσθαι ταλάντου. Καὶ ἀπὸ τούτου προσέταξε τοῖς τε χρήσιαις ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα καὶ τοὺς ἐράνους διενεγκεῖν, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῷ ἀποδοῦναι. Διοικήσας δὲ ταῦτα πάντα ὁ Ἀμύντας αὐτὸς πάλιν ἀποδίδοται τὰνδράποδα πέντε καὶ τριάκοντα μνῶν Τιμοχάρει Ἀχαρνεῖ τῷ τὴν νεωτέραν ἔχοντι τούτου ἀδελφῆν· ἀργύριον δὲ οὐκ ἔχων δοῦναι ὁ Τιμοχάρης, συνθήκας ποιησάμενος καὶ θέμενος παρὰ Λυσικλεῖ, μίαν μνᾶν τόκον ἔφερε τῷ Ἀμύντι. Ἴνα δὲ μὴ λόγον οἴησθε εἶναι ἀλλ' εἰδῆτε τὴν ἀλήθειαν, ἀγαγνώσεται καὶ τούτων ὑμῖν τὰς μαρτυρίας. Εἰ μὲν οὖν ζῶν ἐνύγχανεν ὁ Ἀμύντας, ἐκείνον ἂν αὐτὸν παρειχόμεν νυνὶ δὲ ὑμῖν καλῶ τοὺς συνειδότας. Καί μοι λέγε ταύτην τὴν

πώλησιν (ταῦτα) ἀντὶ ἐνὸς ταλάντου. — **ἔχοντα**] ὡς σύζυγον. — **Ἀντιγέννην**] ὡς μάρτυρα τῆς πράξεως. — **Ἐπιτεῶνα**] ἐκ Ἐπιπέτης δήμου τῆς ἑκκροπίδος φυλῆς. — **κηδεστοῦ**] τοῦ γαμβροῦ του. — **ἀπὸ τούτου**] τοῦ ταλάντου. — **χρήσιαις**] (κίχηρημι) = δανεισταῖς. — **τοὺς ἐράνους**] ἔρανοι ἐκαλοῦντο ἑταιρείαι ἰδιωτῶν σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἀμοιβαίαν συνδρομὴν τῶν μελῶν. Ἐάν μὲλος τι περιπίπτειν εἰς ἐνδειαν χρηματικὴν, ἐξήτει βοήθειαν παρὰ τῶν ἄλλων μελῶν (ἔρανον συλλεγεῖν), ἣν ὑπεχερῆτο νὰ ἀποδώσῃ, ὅτε ἤθελεν εὐπορήσῃ. Καὶ τὸ καταβαλλόμενον ὑφ' ἑκάστου τῶν μελῶν ποσὸν ἐκαλεῖτο ἔρανος, ὡς ἐνταῦθα. Ὅθεν τοὺς ἐράνους διενεγκεῖν (ἢ διὰ χωρισμὸν) σημ. νὰ πληρώσῃ εἰς τὰ διάφορα μέρη τὸ καταβληθὲν ποσόν

§ 23. **διοικήσας** = διευθετήσας. —

συνθήκας] συνθήκαι πράξεις συμφωνητικῆ μεταξὺ ἰδιωτῶν, κοινῶς ὀνόλογον, (πρὸβλ. συμβόλαια, συγγραφαί). Αὗται ἐγίνοντο ἐνώπιον μαρτύρων καὶ κατετίθετο παρὰ τινι ἀξιόπιστῳ προσώπῳ, ὡς ἐνταῦθα παρὰ τῷ Λυσικλεῖ τραπεζίτῃ ἴσως. — **μίαν μνᾶν τόκον**] τὸν μῆνα, ἦτοι $3\frac{1}{2}\%$ κατ' ἔτος. Ὁ Rhedanz θεωρῶν τὸν τόκον τούτον ἀπίστευτον, διότι τὸ δανειστὸν ἦτο ἀσφαλὲς καὶ μεταξὺ συγγενῶν, μεταξὺ τῶν ποσίων ὁ Δημ. 30, 7 ἀναφέρει τόκον 10% , γράφει ἡμιμναστὸν ἦτοι $17\frac{1}{2}\%$. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ τόκος ἐποικίλλε μεταξὺ τῶν 10% καὶ 36% , ἀλλὰ τῶν ὑψηλῶν τόκων τὰ παραδείγματα εἶνε σπάνια. — **λογον**] «λόγη», ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλαγὴ πρὸς τὸ ἔργον. — **καλῶ**] γρ. μιλῶντος, ὑμῖν δοτ. γαρυστικ. — **καί μοι λέγε**] λέγε λοιπὸν, παρακαλῶ ὁ καὶ συλλογιστικ. ἀντὶ

μαρτυρίαν, ὡς ἐπρίατο παρὰ Λεωκράτους ἐν Μεγάροις τὰ ἀνδράποδα Ἀμύντας καὶ τὴν οἰκίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ

Ἀκούσατε δὲ καὶ ὡς ἀπέλαβε τετραράκοντα μνᾶς παρὰ 24 Ἀμύντου Φιλόμηλος Χολαργεὺς καὶ Μενέλαος ὁ προσεεύσας πρὸς βασιλέα.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ

Λαεὲ δέ μοι καὶ τὴν τοῦ Τιμοχάρους τοῦ προιαμένου τᾶνδράποδα παρ' Ἀμύντου πέντε καὶ τριάκοντα μνῶν, καὶ τὰς ουνθήκας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. ΣΥΝΘΗΚΑΙ.

Τῶν μὲν μαρτύρων ἀκηκόατε, ὧ ἄνδρες· ἄξιον δ' ἐστὶν 25 ἐφ' οἷς μέλλω λέγειν ἀνανακτῆσαι καὶ μισῆσαι τουτιοῦ Λεωκράτην. Οὐ γὰρ ἐξήρκεσε τὸ σῶμα τὸ ἐαυτοῦ καὶ τὰ χρήματα μόνον ὑπεκθέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱερά τὰ πατρῶα, ἃ τοῖς ὑμετέροις νομίμοις καὶ πατρῷοις ἔθειον οἱ πρόγονοι παρέδωσαν αὐτῷ ἰδρυσάμενοι, ταῦτα μετεπέμψατο εἰς Μέγαρα καὶ ἐξήγαγεν ἐκ τῆς χώρας, οὐδὲ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν πατρῶων ἱερῶν φοβηθεῖς, ὅτι ἐκ τῆς πατρίδος αὐτὰ κινήσας συμφεύγει αὐτῷ, ἡ δὲ ἀπόμνησιν ἔχει καὶ ἀντιμνησθῆναι τῆς χώρας τῶν

οὔν. — ὡς ἐπρίατο] ἐπεξηγησὶς εἰς τὸ μαρτυρίαν.

24 ἀπέλαβε] ἔλαβεν ὀπίσω. — Χολαργεὺς] ἐκ Χολαργου δήμου τῆς Ἀκαμαντιδος φυλῆς. — Οὔτοι φαίνεται ὅτι ἦσαν δανεισταὶ τοῦ Λεωκράτους. — βασιλέα] τῶν Περσῶν.

§ 25. οὐ γὰρ ἐξήρκεσε] = δὲν ἠρκέσθη δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ μεταφέρῃ ἔξω εἰς ἀσφαλὲς μέρος. — τὸ σῶμα] τὸ πρόσωπόν του, ἑαυτὸν § 43, 115, 117. — ἱερά τὰ πατρῶα] § 8. Τὰ ἐπί-

θετα πάτριος, πατρῶος, πατρικός διαφέρουσι κατὰ τὴν εὐρύτητα τῆς σημασίας, πάτριος = τῶν προγόνων (λαοῦ ἢ ἔθνους ὅλου), πατρῶος = τῶν πατέρων (προγόνων μίαις οἰκογενείας), πατρικός = τοῦ πατρός. — πρόγονοι] τοῦ Λεωκράτους. — ἰδρυσάμενοι] ἀφ' οὗ τὰ ἐτοποθετήσαν μονίμως § 1, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ κατωτέρω κινήσας. — οὐδὲ φοβηθεῖς] = χωρὶς νὰ φοβῆθῃ τοῦλάχιστον τὴν ἐπωνυμίαν των, πατρῶα ἱερά. Ἡ γενικ. πατρ. ἱερῶν πα-

ἐκλείποντα τοὺς νεῶς καὶ τὴν χώραν ἣν κατεῖχον, ἠξίωσε, καὶ ἰδρύσασθαι ἐπὶ ξένης καὶ ἀλλοτρίας, καὶ εἶναι ὀθνεῖα τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς νομίμοις τοῖς κατὰ τὴν Μεγαρέων πόλιν εἰθισμένοις.

26 Καὶ οἱ μὲν πατέρες ὑμῶν τὴν Ἀθηναίων ὡς τὴν χώραν εἰληχυῖαν, δμώνυμον αὐτῇ τὴν πατρίδα προσηγόρευον Ἀθήνας, ἵνα οἱ τιμῶντες τὴν θεὸν τὴν δμώνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλίπωσι. Λεωκράτης δὲ οὔτε νομίμων οὔτε πατρῶν οὔτε ἱερῶν φροντίσας τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐξαγωγίμων ὑμῖν καὶ τὴν παρὰ τῶν θεῶν βοήθειαν ἐποίησε. Καὶ οὐκ ἐξήρκεσεν αὐτῷ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὴν πόλιν ἀδικῆσαι, ἀλλ' οἰκῶν ἐν Μεγάροις, οἷς παρ' ὑμῶν ἐξεκομίσαστο χρήμασιν ἀφορμῇ χρώμενος, ἐκ τῆς Ἡπείρου παρὰ Κλεοπάτρας εἰς Λευκάδα ἐσιτήγει καὶ ἐκεῖθεν

27 εἰς Κόρινθον. Καίτοι, ὦ ἄνδρες, καὶ περὶ τούτων οἱ ὑμέτεροι νόμοι τὰς ἐσχάτας τιμωρίας ὀρίζουσιν, ἂν τις Ἀθηναίων ἄλλοσέ ποι σιτηγήσῃ ἢ ὡς ὑμᾶς. Ἐπειτα τὸν προδόντα μὲν ἐν τῷ πολέμῳ, σιτηγήσαντα δὲ παρὰ τοὺς νόμους, μὴ φροντίσαντα δὲ μήτε ἱερῶν μήτε πατρίδος μήτε νόμων, τοῦτον ἔχοντες ἐν τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ οὐκ ἀποκτενεῖτε καὶ παραδείγμα τοῖς ἄλλοις

ἴσμεν θεῶν

ράθεις ἀντὶ τὴν ἐπωνυμίαν, τὰ πατρῷα ἱερά.—**ὄτι ἠξίωσε**] ἡ σύνταξις: ὄτι (διότι) ἠξίωσε (ἔκρινε καλὸν) συμφεύγειν αὐτῷ (νὰ μετέχῃσι τῆς ἐξουρίας μετ' αὐτοῦ) καὶ ἰδρύσασθαι (ὑποκ. ὁ Λεωκρ.) καὶ εἶναι (ὑποκ. τὰ ἱερά).—**κινήσας**, = μετακινήσας, τὸ ῥῆμα λέγεται ἐπὶ πραγμάτων ἱερῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὀξῇ τις.—**ὀθνεῖα**] (ἔθνος, ἢ νόθος) = ξένα.

§ 26. **τὴν Ἀθ. ὡς εἰληχυῖαν**] = ἐπειδὴ ἡ Ἀθηνᾶ ἔχει λάθῃ διὰ κλήρου, αἰτιατικῆ ἀπόλυτος ἀντιδοτικ. εἰς τὸ δμώνυμον αὐτῇ (μὲ τὸ ἴδιον μὲ αὐτὴν ὄνομα, δηλ. Ἀθήνας).—**ἐξαγωγίμων**] «εἶδος ἐξαγωγῆς», ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κατ' ἐμπορίαν ἐξαγομμένων προϊ-

όντων (§ 100 στίχ. 10).—**ὑμῖν**] πρὸς βλάβην σας.—**ἀφορμῇ**] = ὡς κεφάλαιον, καπιτάλι.— Ἡ Κλεοπάτρα ἦτο ἀδελφὴ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδ. καὶ σύζυγος Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως τῶν Μολοσσῶν, ἀνθ' οὗ κατὰ τὴν εἰς Ἱταλίαν ἐκστρατείαν τοῦ ἐδάσλευε. Κατὰ τοὺς γάμους αὐτῆς ἐδολοφονήθη ὁ πατήρ της Φίλιππος.

§ 27. **περὶ τούτων**] οὐδετέρ. γένους, ἐπεξηγῆται διὰ τοῦ ἂν τις σιτηγήσῃ.—**ὡς ὑμᾶς**] = πρὸς ὑμᾶς.—**ἔπειτα**] ἐρώτησις μετ' ἀγανακτήσεως περιλαμβάνουσα ἀνακεφαλαίωσιν καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν προειρημένων.—**τούτον**] ἀναληπτικὸν τῶν προηγουμένων μετοχῶν προδ., σιτηγ., μὴ

ἀνθρώποις ποιήσετε; πάντων ἄρα ἀνθρώπων ἔραθυμότατοι ἔσεσθε καὶ ἥκιστα ἐπὶ τοῖς δεινοῖς ὀργιζόμενοι.

Καὶ ταῦτα δέ, ὦ ἄνδρες, ἐμοῦ θεωρήσατε, ὡς δικαίαν τὴν 28
ἐξέτασιν ποιουμένον περὶ τούτων. οὐ γὰρ οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ὑπὲρ
τηλικούτων ἀδικημάτων εἰκάζοντας ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν εἰδοῦτας
ψηφίζεσθαι, καὶ τοὺς μάρτυρας μὴ δώσοντας ἔλεγχον μαρτυ-
ρεῖν ἀλλὰ δεδωκότας. Προουκαλεσάμην γὰρ αὐτοὺς πρόκλη-
σιν ὑπὲρ τούτων ἀπάντων γράφας καὶ ἀξίων βασανίζειν τοὺς
τούτου οἰκέτας. Καὶ μοι λέγε ταύτην.

φροντίς. — ἄρα] δηλοῖ τὴν λύπην τοῦ λέγοντος, διότι τὸ συμπέρασμα εἶνε ἀνάξιον τοῦ ἀξιώματος ἢ τῆς ὑπολήψεως τοῦ προσώπου = θὰ εἶθε λοιπὸν (τὸ λέγω μὲ λύπην μου) κλ. § 54, 78, 145. — ἔραθυμότατοι] = ἀδιαφοροῦτατοι.

§ 28. καὶ ταῦτα] εἰς τὸ ἐπόμεν. προουκαλεσάμην γάρ. — ἐμοῦ] γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ καὶ ταῦτα = καὶ ταύτην τὴν πράξιν ἐμοῦ. — ὡς] ὁμοιοματικόν. Ἡ ἐξήγησις: παρατηρήσατε δὲ καὶ τὰ ἐξῆς, τὰ ὅποια ἔπραξα ἐγώ, ὡς ἄνθρωπος θέλων νὰ κάμῃ περὶ τούτων δικαίαν τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀληθείας. — οὐ γὰρ] ἢ αἰτιολογ. αὕτη πρότασις κείται παρενεθετικῶς αἰτιολογοῦσα τὴν ἐν τῷ καὶ ταῦτα ἐμοῦ ἔννοιαν. Ἡ ἐξήγησις: διότι νομίζω ὅτι περὶ τόσον μεγάλων ἀδικημάτων πρέπει σὺς νὰ ψηφίζητε ὄχι εἰκάζοντες (κατ' εἰκασίαν), ἀλλὰ γνωρίζοντες τὴν ἀλήθειαν, καὶ (ὅτι πρέπει) οἱ μάρτυρες νὰ μαρτυρῶσιν ὄχι μελλόντες νὰ δώσωσιν ἔλεγχον (τῆς ἀληθείας τῶν μαρτυριῶν των, ὡς οἱ ἐλεύθεροι), ἀλλ' ἔχοντες δώση (ὡς οἱ δούλοι). Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ μαρτυρία τῶν δούλων δὲν ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν, ἐὰν μὴ προηγουμένως ἐβασανίζοντο, οἱ

δὲ ἐλεύθεροι μετὰ τὴν δίκην ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς δίκην ψευδομαρτυριῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ μαρτυρία τῶν δούλων ἠλέγχετο πρὸ τῆς δίκης, ἐπομένως ἦτο ἀξιοπιστοτέρα, ἢ δὲ τῶν ἐλευθέρων μετὰ τὴν δίκην. — προουκαλεσάμην γάρ] ἐπεξηγεῖ τὸ καὶ ταῦτα. Ὅταν δούλοι ἐγίνωσκον ὑπόθεσιν τινα, ὁ κύριος αὐτῶν μετὰ ἔγγραφον αἰτήσιν τοῦ διαδίκου ἐκαλεῖτο νὰ παραδώσῃ τοὺτους πρὸς βασανισμόν. Τοῦτο ἐκαλεῖτο προκαλεῖσθαι, ἢ δὲ πράξις καὶ ἡ ἔγγραφος αἰτήσις πρόκλησις. — αὐτοὺς] τὸν Λεωκρ. καὶ τοὺς δούλους του. — ὑπὲρ τούτων ἀπάντων] ἦτοι φυγῆς εἰς Ῥόδον, μετοικήσεως εἰς Μέγαρα κλ. — Ἡ ἔννοια τῆς σκοτεινῆς ταύτης παραγράφου εἶνε αὕτη: ἐγώ, ἐπειδὴ νομίζω ὅτι ὑμεῖς περὶ τόσον μεγάλων ἀδικημάτων πρέπει νὰ ψηφίζητε ὄχι κατ' εἰκασίαν, ἀλλ' ἐν πλήρει γνώσει τοῦ ἀληθοῦς καὶ ὅτι πρέπει ἡ ἀλήθεια τῶν μαρτυριῶν νὰ ἐξελέγχηται οὐχὶ μετὰ τὴν δίκην, ὡς τῶν ἐλευθέρων, ἀλλὰ πρὸ τῆς δίκης, ὡς τῶν δούλων, ἰδοὺ τί ἔπραξα ὡς ἄνθρωπος θέλων νὰ γείνη ἡ ἐξέτασις δίκαια προεκάλεσα δηλ. ὡς μάρτυρας τοὺς δούλους του.

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

29 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, τῆς προκλήσεως. Ἐὰν τοίνυν ταύτην Λεωκράτης οὐκ ἐδέχετο καὶ κατεμαρτύρει αὐτοῦ ὅτι προδοτὴς τῆς πατρίδος ἐστίν· ὁ γὰρ τὸν πάντ' αὐτῷ συνειδίτων ἔλεγχον φρυγῶν ὠμολόγηκεν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰσηγγελλόμενα. Τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδεν ὅτι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων πολὺ δοκεῖ δικαιοτάτον καὶ δημοτικὸν εἶναι, ὅταν οἰκέται ἢ θεράπαινοι συνειδῶσιν ἃ δεῖ, τούτους ἐλέγχειν καὶ βασανίζειν, καὶ τοῖς ἔργοις μᾶλλον ἢ τοῖς λόγοις πιστεύειν, ἄλλως τε καὶ περὶ πραγμάτων κοινῶν καὶ μεγάλων καὶ συμφερόντων τῇ πόλει; Ἐγὼ τοίνυν τοσοῦτον ἀφῆσθηκα τοῦ ἀδίκως τὴν εἰσαγγελίαν κατὰ Λεωκρά-
30 τούς ποιήσασθαι, ὅσον ἐγὼ μὲν ἐξουλόμην τοῖς ἰδίοις κινδύνοις ἐν τοῖς Λεωκράτους οἰκέταις καὶ θεράπαιναις βασανισθεῖσι τὸν ἔλεγχον γενέσθαι, οὔτοι δὲ διὰ τὸ συνειδέναι ἑαυτῶ οὐχ ὑπέμεινεν ἀλλ' ἔφυγε. Καίτοι, ὦ ἄνδρες, πολὺ θάπτον οἱ

§ 29. ἄμα οὐκ ἐδέχ. κατεμαρτ.] = συγχρόνως δὲν ἐδέχ. καὶ κατεμαρτ., πομπένως εὐθὺς ὡς (μῶλις) δὲν ἐδέχ. κατεμαρτύρ. — τὰ εἰσηγγελλόμενα] = τὰ κεφάλαια τῆς εἰσαγγελίας § 5. — ἀμφισβητουμένων] περὶ ὧν ὑπάργει ἀμφισβήτησις, τὸ ἀντίθετον: τὰ ὁμολογούμενα. — δικαιοτάτον] διότι ἡ ἐξέλεγχξις τῆς μαρτυρίας γίνεται πρὸ τῆς δίκης. — δημοτικόν] = εὐνοϊκόν, τιμητικόν διὰ τὸν λαόν, διότι οἱ πολῖται δὲν βασανίζονται ὡς οἱ δοῦλοι. Τὰς μαρτυρίας τῶν δούλων ὁ Λυκούργος θεωρεῖ ἀξιπιστοτέρας, ἀλλὰ ταύτας ἄλλοι βήτορες ψεύουσι. — ἐλέγχειν καὶ βασανίζειν] ἐν διὰ θυστὴν ἀντί: ἐλέγχειν βασανίζοντας. — Τοῖς ἔργοις] = εἰς τὰ πράγματα, δηλ. εἰς τὰς μετὰ βασάνων μαρτυρίας τῶν δούλων, διότι αὐτὰ δὲν περιωρίζοντο εἰς λόγους μόνον, ὡς αἱ τῶν ἐλευθέρων.

Ἐνεκα τούτου § 33 οἱ δοῦλοι λέγονται ἔργῳ ἐξελεγχόντες. — ἄλλως τε καὶ] ἔννοεῖται κρινόντας. Τὸ ἄλλως τε καὶ συντάσσεται μετὰ ὑποθετικῆς, χρονικῆς, αἰτιολογικῆς προτάσεως ἢ μετοχῆς τιθεμένης ἢ νοουμένης ὡς ἐνταῦθα.

§ 30. ὅσον] = ὥστε. — τοῖς ἰδ. κινδύνοις] = μὲ προσωπικούς μου κινδύνους. Τοιοῦτοι εἶνε ἀποζημιώσεις δι' ἐνδεχομένην βλάβην τῶν δούλων καὶ συνέπειαι τῆς ἀπωλείας τῆς δίκης ἐκ πιθανῆς ψευδομαρτυρίας αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ Λεωκρ. — ἐν τοῖς οἰκ.] ὄργανον = διὰ τῶν οἰκετ., λέγεται καὶ ἔλεγχος γίγνεται ἐκ τινος. — διὰ τὸ συνειδέναι ἑαυτῶ] ἔννοεῖτ. ἐνόχη ὄντι = διότι συνησθάνετο ἑαυτὸν ἔνοχον ὄντα. — ἔφυγε] ἐν. παραδοῦναι: τοὺς δούλους § 32. — θάπτον] = ῥᾶον. —

Λεωκράτους οἰκείται καὶ θεράπυται τῶν γενομένων ἂν τι ἤρ-
νήθησαν ἢ τὰ μὴ ὄντα τοῦ αὐτῶν δεσπότου κατεφεύσαντο.

Χωρὶς τοίνυν τούτων Λεωκράτης ἀναβοήσεται αὐτίκα ὡς 31
ιδιώτης ὢν καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ῥήτορος καὶ συκοφάντου δεινότη-
τος ἀναρπαζόμενος. Ἐγὼ δὲ ἡγοῦμαι πάντας ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι
τῶν μὲν δεινῶν καὶ συκοφαντεῖν ἐπιχειρούντων ἔργον ἔστιν
ἅμα τοῦτο προαιρεῖσθαι καὶ ζητεῖν τὰ χωρία ταῦτα ἐν οἷς τοὺς
παραλογισμοὺς κατὰ τῶν ἀγωνιζομένων ποιήσονται, τῶν δὲ
δικαίως τὰς κρίσεις ἐνισταμένων καὶ τοὺς ἐνόχους ταῖς ἀραῖς
ἀκριβῶς ἀποδεικνύων τὰναντία φαίνεσθαι τούτοις ποιούντας,
ὥσπερ ἡμεῖς. Οὕτωσὶ δὲ διαλογίσεσθε περὶ τούτων παρ' ὑμῖν 32

κατεφεύσαντο] ἐν. ἂν = ἢ ἠδύναντο
νὰ καταθέσῃσι ψευδῶς ἀναλήθη πράγ-
ματα κατὰ τοῦ κυρίου των.

§ 31. **Χωρὶς τοίνυν τούτων**] =
ἕστερον λοιπὸν ἀπὸ ταῦτα (ὅτι δὲν
ἔδῃθη τὴν πρόκλησιν), τὸ χωρὶς τού-
των ἰσοδυναμεῖ τῷ: πρὸς τούτοις, Πλ.
Κρίτ. 3, 1 χωρὶς τοῦ ἔστερησθαι...
καὶ πολλοῖς δόξω. — **ἀναβοήσεται**] =
θὰ βάλῃ τῆς φωνῆς, ἢ ἀνὰ ἐπίτασιν.
— **ὡς ὢν**] κατηγορημ. μετοχ. ἀντι-
ὡς ἔστιν. Ὁ εὐθὺς λόγος: ἰδιώτης
εἰμὶ καὶ ἀναρπάζομαι. — **Ἰδιώτης**]
ἐνταῦθα σημ. συγχρόνως τὸν ἄκακον
(ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν συκοφάντην)
καὶ τὸν ἄπειρον τῆς ῥητορικῆς καὶ
ἀπλοῦν πολίτην (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν
ῥήτορα τὸν πολιτικὴν ἐπιτροχὴν ἔχοντα),
τὸ ἀναρπάζομαι = γίνεσθαι ἀνάρπαστος,
ἀφανίζομαι, ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν θυελ-
λῶν ἢ ὀρνέων. — **τῶν δεινῶν**] πε-
ρὶ τὸ λέγειν. — **ἅμα προαιρεῖσθαι**
καὶ ζητεῖν] = μόλις ἀποφασίζουσι
τοῦτο (τὸ συκοφαντεῖν) ἀμέσως νὰ
ζητῶσι. — **τὰ χωρία**] = τὰς θέ-
σεις, ἐντὸς τῶν ὁποίων νὰ κάμωσι (ἀ-
ναφορ. τελ. πρότασις). Ἡ μεταφορὰ

ἀπὸ τῶν παγίδων καὶ τῶν τοιούτων.
Χωρία ἐνταῦθα εἶνε τὰ μέσα τὰ συντε-
λοῦντα πρὸς ἐπισκόπισιν τοῦ ἀληθοῦς
οἷον ἢ μὴ προσαγωγὴ μαρτύρων. —
τοὺς παραλογισμοὺς] = τοὺς ψευδεῖς
συλλογισμοὺς, τὰ σοφίσματα. τὰς ψευ-
δολογίας των. — **τῶν ἐνισταμένων**]
= τῶν στήνόντων, τῶν ἐπιχειρούντων.
Μεταφορὰ ἀπὸ τῆς ὑφαντικῆς. —
ἀκριβῶς] εἰς τὸ ἀραῖς = τοὺς ἐνό-
χους εἰς τὰς ἀράς ἀκριβῶς, τοὺς προ-
δοτάς. Πρὸ πάσης συνεδρίας τῆς βου-
λῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἠϋ-
χοντο διὰ τοῦ κήρυκος ἐξώλειαν κατὰ
τῶν συμβούλων τῶν ἐξαπατηόντων τὸν
δῆμον καὶ τῶν προδοτῶν. — **τὰναντία**
τούτοις] = τὰ ἐναντία πρὸς ταῦτα, νὰ
πρὸςάγωσι δηλ. πάντα τὰ μέσα τῆς
ἀποδείξεως τοῦ ἀληθοῦς. — **Ἡμεῖς**] =
ἐγὼ καὶ οἱ σύντροφοί μου, ἐν. ποι-
υόμεν.

§ 32. **οὕτωσὶ διαλογίσεσθε**] τὸ
Δημοσθενικὸν “ἴδ' ἀέψασθε”. —
παρ' ὑμῖν αὐτοῖς] = καθ' ὑμᾶς αὐ-
τούς, μέσα σας. Ἡ ἔννοια: τὸ γεγονὸς
τῆς προκλήσεως καὶ μὴ παραδόσεως
τῶν δούλων ἀποδεικνύει ὅτι ἐγὼ δὲν

αὐτοῖς. *Τίνας ἀδύνατον ἦν τῇ δεινότητι καὶ ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ λόγου παραγαγεῖν; κατὰ φύσιν γοῦν βασανιζόμενοι πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ πάντων τῶν ἀδικημάτων ἔμελλον φράσειν οἱ οἰκείται καὶ αἱ θεράπαιναί. Ἄλλὰ τούτους ὁ Λεωκράτης παραδοῦναι ἔφηνε, καὶ ταῦτα οὐκ ἄλλοτρίους ἀλλ' αὐ-*
 33 *τοῦ ὄντας. Τίνας δὲ δυνατόν εἶναι δοκεῖ τοῖς λόγοις ψυχαγωγῆσαι καὶ τὴν ὑγρότητα αὐτῶν τοῦ ἦθους τοῖς δακρύοις εἰς ἔλεον προαγαγέσθαι; τοὺς δικαστάς. Ἐνταῦθα Λεωκράτης ὁ προδότης τῆς πατρίδος ἐλήλυθεν, οὐδὲν ἕτερον ἢ φοβεύμενος μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκίας οἷ τ' ἐξελέγχοντες τῷ ἔργῳ καὶ ὁ ἐξε-*

συκοφαντῶ (διότι ὁ συκοφάντης ἀποφύγει τὰς ἀποδείξεις), ἀλλ' ὅτι ὁ Λεωκρ. ἠθέλησε νὰ καλύψῃ τὴν ἐνοχίαν του διὰ τῆς ἐπισκοπίσεως τοῦ ἀληθοῦς ἴδου πῶς σφεθεῖς. Τοὺς δούλους δὲν εἶνε δυνατόν διὰ λόγων καὶ παρακλήσεων νὰ παρασύρω ὥστε νὰ μὴ καταθέσῃ τὴν ἀλήθειαν, διότι ἡ δδὴν ἰὼν βασάνων εἶνε ἐπικρατεστέρα τῆς ἐντυπώσεως τῶν λόγων μου. Παραθίδων λοιπὸν τούτους πρὸς ἀνάκρισιν ἀποκαλύπτομαι ἀναμφερίστως ἔνοχος. Τοὺς δικαστάς ὅμως δύναμαι διὰ τοῦ λόγου νὰ παρασύρω καὶ διὰ τῶν δακρύων μου νὰ συγκινήσω. Ἄς ἀποκρύψω λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς μὴ παραδόσεως τῶν δούλων, ἵνα ἔχω δικαιολογίαν ὅτι συκοφαντοῦμαι καὶ ἐλευθέρων τὸ στάδιον τῶν παρακλήσεων. — *ταῖς παρασκευαῖς*] = διὰ τῶν τεργασμάτων τοῦ λόγου, τοιαῦτα εἶνε βητορικά σχήματα, ἐκλογὴ εὐχίων λέξεων καὶ φράσεων κλ., ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν δεινότητα τοῦ βήτορος. Παράγω = παραπλανῶ, § 92. Ἡ ἀπόκρισις εἶνε: τοὺς οἰκείας καὶ τὰς θεράπαινας, περιεχομένη ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει. — *κατὰ φύσιν*] = φυσικά.

— *γοῦν*] = δηλα δὴ. βεβαίως. Διὰ τούτου εἰσάγεται μερικὴ ἀπόδειξις, παράδειγμα. § 71, 86, 104, 132.

§ 33. *ψυχαγωγῆσαι*] = ἀπατήσαι, ψυχαγωγὸς ὁ ἀπατεῶν. Κυρίως σημ. θέλω. — *τὴν ὑγρότητα τοῦ ἦθους*] = τὴν μαλακότητα τοῦ ἦθους, τὴν εὐαισθησίαν, ἀντίθετον τὸ ἀτενές, σκληρόν, ἀκαμπτον ἦθος. Περιποίησις τῶν δικαστῶν περιέχουσα (ὡς καὶ τὸ ψυχαγωγῆσαι) δόσιον ἀποδοκιμασίας. — *προαγαγέσθαι*] = νὰ περακινήσῃ, τὸ μέσον περιποιητικόν. — Αἱ μετὰ δακρύων ἐκείαι τῶν δικαστῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὑπὸ τῶν κατηγορουμένων αὐτῶν, τῶν οἰκείων καὶ τῶν φίλων των εἶνε γνωστόταται. — *ἐνταῦθα*] = εἰς τοῦτο τὸ μέρος, πρὸς τοὺς δικαστάς δηλ. τοὺς κρίνοντας κατὰ τὰς συμπαιθείας των καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ δίκαιον. — *οὐδὲν ἕτερον ἢ*] = ὄχι δι' ἄλλον λόγον ἢ διότι ἐφοβεῖτο. Φράσις ἐλλειπτικὴ συμπληρουμένη διὰ τοῦ ποιεῖν ἢ ἄλλου βήματος, ἐνταῦθα ἐνοεῖται ἡ μετοχ. βουλούμενος. Συνηθέστερον λέγεται οὐδὲν ἄλλο ἢ καὶ σπανίως οὐδὲν πρότερον ποιοῦσι ἢ § 92, 129. — *Οἱ ἔργῳ ἐξελέγχοντες*] §

λεγχόμενος γένηται. Τί γὰρ ἔδει προφάσεων ἢ λόγων ἢ σκήψεως; ἄπλοῦν τὸ δίκαιον, ῥᾶδιον τὸ ἀληθές, βραχὺς δ' ἔλεγχος. Εἰ μὲν ὁμολογεῖ τὰ ἐν τῇ εἰσαγγελίᾳ ἀληθῆ καὶ ὅσια εἶναι, 34 τί οὐ τῆς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίας τυγχάνει; εἰ δὲ μὴ φησι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, τί οὐ παραδédωκε τοὺς οἰκέτας καὶ τὰς θεραπαινάς; προσήκει γὰρ τὸν ὑπὲρ προδοσίας κινδυνεύοντα καὶ παραδιδόναι βασανίζειν καὶ μηδένα τῶν ἀκριβεστάτων ἐλέγχων φεύγειν. Ἄλλ' οὐδὲν τούτων ἔπραξεν, ἀλλὰ καταμε- 35 μαρτυρηκῶς ἑαυτοῦ ὅτι προδότης ἐστὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν νόμων, ἀξιώσει ἑμᾶς ἐναντία ταῖς αὐτοῦ ὁμολογίαις καὶ μαρτυρίαις ψηφίσασθαι. Καὶ πῶς δίκαιόν ἐστι τὸν τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀπολογίας αὐτοῦ ἐξ ἄλλων τε πολλῶν καὶ ἐκ τοῦ μὴ δέξασθαι τὰ δίκαια περιηρημένον, τοῦτον εἶσαι ἑμᾶς

§ 29 — **Τί γὰρ ἔδει**] = διότι (ἐὰν δὲν ἐφοβείτο τοῦτο) τί ἀνάγκη εἶχε προφάσεων κλ. (δῆλ. ὅτι κατ' ἐμπορίαν ἐξέπλευσε κ.λ.). — **προφάσ. ἢ λόγων ἢ σκήψεως**] συσφύρευσις τριῶν συνωνύμων λεξεων, ἐξ ὧν ἄλλοι ἤθηρες συνάπτουσι μόνον τὰς δύο, Δημ. 1, 6 οὐδὲ λόγος οὐδὲ σκήψις, 19, 100 σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ. Λόγοι = καθαρὰ λόγια, ἱπομ. ψευδεῖς λόγοι, σκήψις = δικαιολογία.

§ 34. **ἄπλοῦν κλ.**] = ἄπλοῦν εἶναι τὸ μέσον τῆς ἀποδείξεως τοῦ δικαίου (τῆς προκειμένης δίκης, οὐχὶ γενικῶς ὡς τὸ τοῦ Εὐρύπιδου ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφη), εὐκόλον τὸ μέσον τῆς εὐρέσεως τοῦ ἀληθοῦς, σύντομον τὸ μέσον τῆς ἐξελέγγεως. Ἡ ὅλη ἔννοια ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομένης περιόδου καὶ ἰδίᾳ διὰ τοῦ δευτέρου μέρους αὐτῆς. — **εἰ μὲν ὁμολογεῖ**] δίλημμα: ἢ ὁμολογεῖ δῆλ. ὅτι εἶνε ἔνοχος ἢ δὲν ὁμολογεῖ. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ τιμωρηθῆ καὶ πᾶσα ἀπόδειξις εἶνε περιττή, ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει

ὡσεὶ να παραδῶση τοὺς δούλους. — **Εἰσαγγελία**] = ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς κατηγορίας § 137, εἰσαγ. § 9. — **ὅσια**] ὅσιον = τὸ σύμφωνον πρὸς τοὺς θεοὺς νόμους, ἰσχυρότερον τοῦ δικαίου = τὸ σύμφωνον πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους, § 77 ὄρκ.—**τὸν κινδυνεύοντα**] = ὁ δικαζόμενος, ὁ κατηγορούμενος. — **ὑπέρο**] = περί. Ἡ ἔννοια τῆς παραγράφου αὕτη: ἐὰν ὁ Λεωκρ. ᾔτο ἀθῆος τὴ ἀνάγκη εἶχε νὰ καταφεύγῃ εἰς προφάσεις. Κρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς του μέσον ἀποδείξεως ὑπ' ἐμοῦ ὑποδειχθὲν ἄπλοῦν, εὐκόλον, εὐξελεγκτον. Ἡδύνατο δῆλ. νὰ παραδῶση τοὺς δούλους του. Μὴ παραδοῦς δὲ τούτους ὠμολόγησεν ἐμμέσως ὅτι εἶνε ἔνοχος καὶ τιμωρητός.

§ 35. **καὶ πῶς**] ὁ καὶ συλλογιστ. = οὖν, εἰσάγει ἐρώτησιν μετ' ἀγανακτῆσεως ὡς τὸ ἔπειτα § 27, 121. — **τὴν ἐξουσίαν**' = τὸ δικαίωμα. — **ἐκ τοῦ μὴ δέξ. τὰ δίκαια**] τὸ νομικὸν μέσον τῆς ἀποδείξεως, τὴν πρόκλησιν § 33, ἢ ἐκ τὴν αἰτίαν. — **τὸν περιη-**

- αυτοὺς ὑπὲρ τῶν ὁμολογουμένων ἀδικημάτων ἐξαπατῆσαι;
- 36 Περὶ μὲν οὖν τῆς προκλήσεως καὶ τοῦ ἀδικήματος, ὅτι ὁμολογούμενόν ἐστιν, ἱκανῶς ὑμᾶς ἠγοῦμαι, ὧ ἄνδρες, μεμαθηκέναι ἐν οἷς δὲ καιροῖς καὶ ἡλίκοις κινδύνοις τὴν πόλιν οὖσαν Λεωκράτης προδεδωκεν, ἀναμνησάμενοι ὑμᾶς βούλομαι. Καί μοι λαβὴ τὸ ψήφισμα, γραμματεῦ, τὸ Ὑπερείδου, καὶ ἀναγνώσκει.

ΨΗΦΙΣΜΑ

- 37 Ἀκούετε τοῦ ψηφίσματος. ὧ ἄνδρες, ὅτι τὴν βουλήν τοὺς πεντακοσίους καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ χρηματιοῦσαν περὶ φυλακῆς τοῦ Πειραιέως· ἐν τοῖς ὅπλοις ἔδοξε, καὶ πρῶταί τε διεσκευασμένην ὅτι ἐν δοκῇ τῶ δήμῳ συμφέρον εἶναι. Καίτοι, ὧ ἄνδρες, εἰ οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι ἕνεκα τοῦ βουλευέσθαι ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν τῇ τῶν στρατιωτῶν τάξει διέτριβον,

ρημένον] = ὁ ὅποιος ἔχει ἀπογομνώσῃ ἑαυτόν, ἔχει ἀποβάλλῃ. Περιαιροῦμαι τι (ἀντίθετον περιβάλλομαι, περιτίθεμαι τι) = ἀφαιρῶ τι, ὅπερ εἶνε περίξ μου, ἀπογομνωῦμαι § 122. — **τοῦτον]** ἀναληπτικὸν τῆς προηγουμένης μετοχῆς. — **ὑμᾶς αὐτοὺς]** ὑποκ. τοῦ ἑἶσαι = ὑμεῖς αὐτοί.

§ 36. **καὶ τοῦ ἀδικήματος ὅτι]** πρόληψις ἀντί: καὶ (περὶ τοῦ) ὅτι τὸ ἀδικήμα. Ὁ Ὑπερείδης ἦτο ὀνομαστός ἤθιωρ, συνηλικιώτης, συμμαθητής καὶ σύντροφος πολιτικός τοῦ Λυκούργου φανερούς ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου.

§ 37. **ὅτι ἔδοξε]** ἐπεξήγησις τοῦ ψηφίσματος, § 23. Ἡ περιουσία τοῦ ψηφίσματος ἐπαναλαμβάνεται αὐτολεξεί, ὅθεν τὸ ὅτι εἰσαγωγικόν. — **τὴν βουλήν τοὺς πεντακοσίους]** ὁμοιωτικῶς πάντοτε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἡ βουλή ἀπετίλει τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους. Οἱ βουλευταὶ ἦσαν 500, εἰς ἑκάστης φυλῆς 50, διὰ κλήρου κατ'

ἔτος ἐκλεγόμενοι. Οἱ βουλευταὶ ἐκάστης φυλῆς ἐκ περιτροπῆς εἶχον τὴν προεδρείαν ἐπὶ 35 ἡμέρας. Οὗτοι τότε ἐκαλοῦντο πρυτάνεις, ἡ φυλή, εἰς ἣν ἀνήκον, πρυτανεύουσα καὶ ὁ χρόνος τῶν 35 ἡμερῶν πρυτανεία. — **χρηματιοῦσαν]** = ἔνα ἐνεργήτη. Τεχνικός ὄρος ἐπὶ ἀρχόντων ἐν τῇ ἰδιότητι τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἐνεργούντων, τὸ Λατινικ. agere. Τὸ μέστ. χρηματίζεσθαι = συλλέγειν χρήματα. — **ἐν τοῖς ὅπλοις]** εἰς τὸ καταβαίνειν = ἐνοπλος § 107. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφράζει τὸ διεσκευασμένην (= ὀπλισμένην) καὶ τὸ κατοικίῳ ἐν τῇ τῶν στρατιωτ. τάξ. διέτριβον. Οἱ βουλευταὶ ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς υποχρεώσεως, ἡ ἀπόσασις δὲ τοῦ νὰ ἐκτελῶσι τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἑνοπλῶν τὸ ἐκτάκτως χρίσασιν τῶν περιστάσεων δηλοῖ. — **ὅτι ἐν δοκῇ]** ἐν. αὐτῇ, ὑπενθυμίζει τὸ Ῥωμαϊκὸν videant consules ne quid detrimenti respublica capiat. —

ἄρ' ὑμῖν δοκοῦσι μικροὶ καὶ οἱ τυχόντες φόβοι τότε τὴν πόλιν
 κατασχεῖν; ἐν οἷς Λεωκράτης οὕτως καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως 38
 ἀποδοῦν ὄχρετο καὶ τὰ χρήματα τὰ ὑπάρχοντα ἐξεκόμισε καὶ
 ἱερὰ τὰ πατρῶα μετεπέμψατο, καὶ εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἤλ-
 θεν ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἔρημοι μὲν ἦσαν οἱ ναοί,
 ἔρημοι δὲ αἱ φυλακαὶ τῶν τειχῶν, ἐξελέλειπτο δὲ ἡ πόλις καὶ
 ἡ χώρα. Καίτοι καὶ ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὧ ἄνδρες, τίς οὐκ 39
 ἂν τὴν πόλιν ἠλέησεν, οὐ μόνον πολίτης ἀλλὰ καὶ ξένος ἐν
 τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐπιδεδημηκῶς; τίς δ' ἦν οὕτως ἢ μι-
 σόδημος τότε ἢ μισαθήναιος, ὅστις ἐδυνήθη ἂν ἄτακτον αὐτὸν
 ὑπομείναι ἰδεῖν, ἠνίκα ἢ μὲν ἦτα καὶ τὸ γεγονός πάθος προσ-
 ηγγέλλετο, ὄρθῃ δὲ ἦν ἡ πόλις ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν. αἱ δ' ἐλ-
 πίδες τῆς σωτηρίας τῷ δήμῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ πενήκοντα ἔτη γε-
 γονόσι καθειστήκεσαν, ὄρθῃ δ' ἦν ἐπὶ μὲν τῶν θυρῶν γυ 40
 ναϊκὰς ἐλευθέρως περιφόβους κατεπιτηχίας καὶ πυνθανομένας
 εἰ ζῶσι, τὰς μὲν ὑπὲρ ἀνδρός, τὰς δ' ὑπὲρ πατρός, τὰς δ' ὑπὲρ
 ἀδελφῶν, ἀναξίως αὐτῶν καὶ τῆς πόλεως ὀρωμένας, τῶν δ'

οἱ τυχόντες]—οἱ συνήθεις. Ὁ τυχῶν
 = οἰοσθήποτε, κοινός, εὐτελής § 62.
 Ὁ πληθυντικός διὰ τὰ διάφορα εἶδη
 τοῦ φόβου.

§ 38. ἐν οἷς] = ἐν τῷ μέσῳ τού-
 των ὅμως. — κατὰ τὴν αὐτοῦ
 προαίρεσιν] = ὅσον ἐξήρτατο ἐκ τῆς
 προαίρεσιν αὐτοῦ τοῦ ἴδιου.

§ 39. ἐπιδεδημηκῶς] § 14, ὁ
 ὅποιος δῆλ. εἶχεν ἐπισκεφθῆ αὐτὴν
 κατὰ τὴν προτέραν εὐτυχίαν τῆς. —
 μισόδημος ἢ μισαθήναιος] τὸ πρῶ-
 τον ἀφορᾷ εἰς πολίτας ὀλιγαρχικούς
 ἐχθροὺς τῆς δημοκρατίας, τὸ δεύτερον
 εἰς ξένους. — ὅστις] μετὰ τὸ τοσοῦτος
 ἢ οὕτως πολλῆς = ὥστε § 69. —
 ἄτακτον] = μὴ τεταγμένον ἐν τῷ
 στρατῷ § 43, 57. — ἢ ἦτα καὶ τὸ
 πάθος] [ῥητορικός πλεονασμός — ὄρ-
 θῃ] = ἀνάστατος, 'ς τὸ ποδᾶρι. —

τῷ δήμῳ] δοτ. χαριστικ. = διὰ τὸν
 δῆμον. — Ἐπειδὴ αἱ ὑπὸ τὰ ὄπλα
 ἡλικία ἦσαν ἀκόμη ἔξω τῶν Ἀθηνῶν,
 ἐφύλαττον τὰ τεῖχη αἱ δέκα τελευ-
 ταῖαι ἡλικίαι, οἱ ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη γε-
 γονότες. Ἐν Ἀθήναις αἱ στρατεύσιμοι
 ἡλικία ἦσαν 42 ἀπὸ τοῦ 18 - 60 ἔτους.

§ 40. ἐπὶ τῶν θυρῶν] παρὰ τὰ
 Ἀθηναϊκὰ ἔθιμα, κατ' αἱ γυναῖκες
 ἔμενον ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. — περι-
 φόβους] κατηγορ. εἰς τὸ κατεπιτηχίας
 = νὰ ἔχουν ζαρώση περίφοβοι καὶ νὰ
 ἐρωτῶσιν ἐὰν ζῶσιν, ἀλλὰ μὲν περὶ
 τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ δὲ κλ. — ὀρωμένας]
 ἐπεσήγησ. εἰς τὰς προηγουμένας μετο-
 χὰς = νὰ ἀνατρεφῶνται δῆλ ἔξω (πρὸ
 τῶν ὀμμάτων τῶν ἀνθρώπων, ἐν ἀν-
 τιθέσει πρὸς τὴν προτέραν ἀπομόνωσιν
 των) κατὰ τῶν μὴ ἐμπρέποντα
 μήτε εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν μήτε εἰς τὸ

ἀνδρῶν τοὺς τοῖς σώμασιν ἀπειρηκότητας καὶ ταῖς ἡλικίαις προ-
 σβυτέρους καὶ ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ στρατεύεσθαι ἀφειμένους
 ἰδεῖν ἦν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τότε ἐπὶ γήρως δδῶ περιφθει-
 41 ρομένους, διπλᾶ τὰ ἱμάτια ἐμπεπορημένους; Πολλῶν δὲ καὶ
 δεινῶν κατὰ τὴν πόλιν γιγνομένων, καὶ πάντων τῶν πολιτῶν τὰ
 μέγιστα ἦν τυχηκῶτων, μάλιστα ἂν τις ἠλγήσειε καὶ ἐδάκρυεν ἐπὶ
 ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς, ἠνίχ' ὄραν ἦν τὸν δῆμον ψηφισά-
 μενον τοὺς μὲν δούλους ἐλευθέρους, τοὺς δὲ ξένους Ἀθηναίους,
 τοὺς δ' ἀτίμους ἐπιτίμους· οὗς πρότερον ἐπὶ τῶ ἀυτόχθων εἴ-
 42 ραι καὶ ἐλεύθερος ἐσομένυτο. Τοσαύτη δὲ ἡ πόλις ἐκέχρητο
 μεταβολῇ, ὥστε πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων

ἀξίωμα τῆς πόλεως. Τοῦ χωρίου τοῦ-
 του ποικίλαι διορθώσεις ἔχουσι προ-
 ταθῆ. Ἐπὲρ τῆς γραφῆς ὀρωμένας συν-
 ηγοροῦσι § 55, 141. — **τοὺς ἀπει-
 ρηκότητας**] (ἀπαγορεύω = ἀποκρίνω)
 = τοὺς σωματικῶς ἐξησθενημένους. —
ταῖς ἡλικίαις] ὁ πληθυντικὸς εἰς τὸ
 πλῆθος τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τοὺς
 διαφόρους τῆς ἡλικίας βαθμοὺς ἀναφέ-
 ρεται § 44. — **ἰδεῖν ἦν**] ἐπανάληψις
 τοῦ ἀνωτέρου ὄραν ἦν μετ' ἐναλλαγῆς
 τοῦ χρόνου. — **ἐπὶ γήρως δδῶ**] =
 ἐπὶ τῇ τοῦ γήρως ἐξόδῳ, εἰς τὸ χεῖλος
 τοῦ τάφου. Ἡ φράσις ἐκ τοῦ Ὀμή-
 ρου, παρ' ᾧ λέγεται ἐπὶ γήραος οὐδῶ.
 Ὀδὸς (Ἰωνικῶς οὐδὸς) = κατώφλιον,
 Λουκιαν. ἀπολ. οὐδὸς βιότου = τέλος
 τοῦ βίου. — **περιφθειρομένους**] =
 νὰ περιφέρονται οἰκτρῶς, μὲ τὰ ὄπλα
 ἀνὰ χεῖρας. Τὴν οἰκτρὰν εἰκόνα ἀπέ-
 λει τὸ τρίμον τῶν μελῶν καὶ τὸ ἀσύ-
 νηθες τῆς ἀμφιέσεως, ὅπερ ἐξηγεῖται
 διὰ τῆς ἐπομένης μετοχῆς. Ἰσοκρ. ἐ-
 πιστολ. 9, 10 ἐνίας δ' αὐτῶν ἐν βάρ-
 κει περιφθειρομένας δι' ἐνδοειαν τῶν
 ἀναγκαίων. Τὸ φθεῖρεσθαι καὶ τὰ ἐξ
 αὐτοῦ σύνθετα ἐκφθεῖρεσθαι, εἰσφθεῖρε-

σθαι, ἀποφθεῖρεσθαι κ.λ. μεταχειρίζον-
 ται ἐπὶ τῶν ἐπὶ βλάβῃ ἰδίᾳ ἢ ἀλλοτρίᾳ
 πορευομένων, ἐκφθεῖρου = γάσου ἔξω,
 οὐκ ἐς κόρακας ἀποφθερεῖ; — **ἐμπε-
 πορημένους**] ἐπεξηγήσεις = νὰ φο-
 ρῶσι ὅλῃ τὰ ἱμάτιά των διπλᾶ (κα-
 τηγορ.). Οἱ γέροντες ἐφόρουσι διπλω-
 μένα τὰ ἱμάτια, ἵνα γείνωσι βραχύτε-
 ρα καὶ ὀλιγώτερον ἐμποδίζωσιν αὐτοὺς
 εἰς τὰς κινήσεις των. Τὰ ἱμάτια συν-
 ἤπτοντο κατὰ τὸν δεξιὸν ὄμων διὰ
 πόρπης (περόνης), ἐκ τούτου τὸ ἐμ-
 πορπῶμαι (= θηλυκάνωμα, ἔπομ.
 φορῶ).

§ 41. **ψηφισάμενον**] = ψηφι-
 σματι ποιησάμενον. Το ψήφισμα κατὰ
 τὸν Κοραῆν ἦτο τοῦ Ὑπερείδου. Οἱ
 δοῦλοι ἐλευθεροῦμενοι κατετάσσοντο
 εἰς τοὺς μετοίκους ἔχοντες προστατὴν
 τὸν πρότερον κύριον, οἱ μέτοικοι εἰς
 τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν. Ἄτιμος ὁ ἐ-
 στερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμά-
 των, τὸ ἀντίθετον ἐπίτιμος. — **αὐτό-
 χθων**] ὁ ἐντόπιος = διότι ἀπετελείτο
 ἐξ ἐντοπίων καὶ ἐλευθέρων (ὄχι ξένων
 καὶ δούλων, ὡς τώρα).

§ 42. **μεταβολῇ**] = τόσον ἢ θέσις

ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι, ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις ἀγαπᾶν ἐὰν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀσφαλῶς δύνηται κινδυνεύσαι, καὶ πρότερον μὲν πολλῆς χώρας τῶν βαρβάρων ἐπάρχειν, τότε δὲ πρὸς Μακεδόνας ὑπὲρ τῆς ἰδίας κινδυνεύειν· καὶ τὸν δῆμον ὄν πρότερον Λακεδαιμόνιοι καὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες Ἕλληρες βοηθὸν ἐπεκαλοῦντο, οὗτος ἐδεῖτο τῶν ἐξ Ἄνδρου καὶ Κέω καὶ Τροϊζῆνος καὶ Ἐπιδαύρου ἐπικουρίαν αὐτῷ μεταπέμψασθαι. Ὡστε, ὦ ἄνδρες, τὸν ἐν τοῖς 43 τοιοῦτοις φόβοις καὶ τηλικούτοις κινδύνοις καὶ τοσαύτῃ αἰσχύρῃ ἐγκαταλιπόντα τὴν πόλιν, καὶ μήτε ὄπλα θέμενον ὑπὲρ τῆς πατριδος μήτε τὸ σῶμα παρασχόντα τάξαι τοῖς στρατηγῶσι, ἀλλὰ φυγόντα καὶ προδόντα τὴν τοῦ δήμου σωτηρίαν, τίς ἂν ἢ δικαστῆς φιλόπολις καὶ εὐσεβεῖν βουλόμενος ψήφῳ ἀπολύσειεν, ἢ δῆτωρ κληθεὶς τῷ προδότη τῆς πόλεως βοηθήσειε, τὸν οὐδὲ συμπενηθῆσαι τὰς τῆς πατριδος συμφορὰς τολμήσαντα

τῆς πόλεως εἶχε μεταβληθῆ. — ἀγαπᾶν] μετὰ προτάσεως ἢ μετοχῆς ἢ μετὰ δοτικῆς = ἀρκεῖσθαι, εὐχαριστεῖσθαι. — εαυτῶν] κατὰ σύνεσιν ἀντὶ αὐτῆς. — ἐπάρχειν] = δεσπόζειν, λέγεται συνήθως ἐπὶ ἀρχόντων χώρας διὰ τῶν ὄπλων κυριευθείσης § 62. — Μακεδόνας] περιφρονητικῶς — τὸν δῆμον. . . οὗτος] ἀνακολουθία προελθούσα ἢ ἐξ ἀντιστρόφου ἑλξως (ἀντὶ ὁ δῆμος, ὄν) ἢ διότι ὁ δῆτωρ εἶχεν ἐν νῷ τὴν ἐκ τοῦ ἀνωτέρου ὥστε ἐξάρτησιν, ἀλλ' ἔνεκα τῆς παρεμπεσοῦσης ἀναφορῆς προτάσεως μετέβαλε τὸν λόγον εἰς ἀνεξάρτητον εἰπὼν ἐδεῖτο (ἀντὶ δεῖσθαι). — ἐδεῖτο] ἡ σύνταξις: ἐδεῖτο (= εἶχεν ἀνάγκην) τῶν ἐξ Ἄνδρου (ὥστε) μεταπέμψασθαι. Τὸ ἀπαρέμψατον δῆλ. χρησιμεύει ὡς ἐπεξηγηματικῆ προσθήκῃ, τῶν ἐξ Ἄνδρου (= τῶν ἐν Ἄνδρῳ ἐξ Ἄνδρου) ἢ συνήθως βραχυλογία εἰς τοὺς συνάρθρους προσ-

διορισμοὺς τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως, ἢ ἐκ διὰ τὸ μεταπέμψασθαι, τὰ ὀνόματα Ἄνδρου, Κέω κλ. μετὰ περιφρονήσεως, ἢ δοτικ. αὐτῷ εἰς τὸ ἐπικουρίαν.

§ 43. ὄπλα θέμενον] σταθέντα εἰς τὴν γραμμὴν, παραταχθέντα, ἀλλαχοῦ τὸ ὄπλα τίθεσθαι = σταματᾶν, στρατοπεδεύειν. — Αἱ μετοχαὶ αὗται εἶνε εἰρημέναι γενικῶς καὶ ὑποθετικῶς ἀσχετῶς πρὸς τὸν Λεωκράτην, ἐκ τούτου ἢ ἀρνησις μὴ, αἱ κατωτέρω ὅμως τὸν οὐδὲ τολμήσαντα κλ. ἀναφέρονται ὀρισμένως εἰς τὸν Λεωκράτην, ἐκ τούτου τὸ οὐδέ. — ἢ δῆτωρ] = ἢ τίς δῆτωρ εἰ κληθεῖν (ὡς συνήγορος). Ἡ χρῆσις συνηγορῶν ἐπετρέπετο εἰς ἀμφοτέρους τοὺς διαδίκους. — τὸν οὐδὲ τολμ.] ἡ αἰτιατικ. γὰρ τὸ ἀπολύσειεν, διότι ὁ δῆτωρ εἰς τὴν γνώμην τῶν δικαστῶν ἀπολείπει μᾶλλον. Συμβάλλομαι = συνεισφέρω.

οὐδὲ ^{χρῶν}συμβέβλημένον οὐδὲν εἰς τὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ δήμου
 44 σωτηρίαν; Καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οὐκ ἔστιν ἤτις
 ἡλικία οὐ παρέσχετο ἑαυτὴν εἰς τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν, ὅτε
 ἢ μὲν χώρα τὰ δένδρα συνεβάλλετο, οἱ δὲ τετελευτηκότιες τὰς
 θήκας, οἱ δὲ νεῶ τὰ ὄπλα. Ἐπεμελοῦντο γὰρ οἱ μὲν τῆς τῶν
 τειχῶν κατασκευῆς, οἱ δὲ τῆς τῶν τάφρων, οἱ δὲ τῆς χαρακώ-
 σεως· οὐδεὶς δ' ἦν ἀργός τῶν ἐν τῇ πόλει. Ἐφ' ὧν οὐδενὸς τὸ
 45 σῶμα τὸ ἑαυτοῦ παρέσχετο τάξαι Λεωκράτης. Ὡν εἰκὸς ὑμᾶς
 ἀναμνησθέντας τὸν μηδὲ ξυνεπενεγκεῖν μηδ' ἐπ' ἐκφορὰν ἐλ-
 θεῖν ἀξιώσαντα τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δήμου σω-
 τηρίας ἐν Χαιρωνείᾳ τελευτησάντων θανάτῳ ζημιῶσαι, ὡς τὸ
 ἐλὶ τούτῳ μέρος ἀτάφων ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν γεγεννημένων·
 ὧν οὗτος οὐδὲ τὰς θήκας παριῶν ἡσχύνθη ὀγδόῳ ἔτει τὴν πα-
 τρίδα αὐτῶν προσαγορεύων.

46 Περὶ ὧν, ὧ ἄνδρες, μικροῦ πλείω βούλομαι διελεῖν, καὶ
 ὑμῶν ἀκοῦσαι δέομαι καὶ μὴ νομίζεῖν ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς

§ 44. οὐκ ἔστιν ἤτις... οὐ] =
 δὲν ὑπάρχει καμμία ἡλικία ἢ ὅποια
 δὲν, ἄρα πᾶσα ἡλικία. — τὰ δένδρα]
 πρὸς κατασκευὴν χαρακίων ἢ σταυρῶν
 (= πάλων). Τὰ ἐκ τούτων ὀχυρώ-
 ματα χαρακώματα ἢ σταυρώματα. —
 τὰς θήκας] = τοὺς λίθους τῶν τά-
 φων τῶν πρὸς ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν.
 — τὰ ὄπλα] = τὰ ὄπλα τῶν. Ἔθος
 ἦν τὰ ἀπὸ τῶν πολέμων ὄπλα ἐν τοῖς
 ἱεροῖς ἀνατιθέναι (Σχολιαστ. Ἀριστοφ.
 ἐπ. 789). — ἐφ' ὧν οὐδενός] = ἐπὶ
 οὐδενὸς ὅμως τούτων (τῶν ἔργων).
 — τὸ σῶμα] § 25.

§ 45. ὧν] = τούτων ὧν, τῶν ἀ-
 νωτέρω περιγραφέντων, ἀνταποκρίνε-
 ται πρὸς τὸ ἐν οἷς καιροῖς καὶ ἡλικίαις
 κινδύνους § 36. — *συνεπενεγκεῖν*] =
 μηδὲ ἐναγίσματα μετὰ τῶν ἄλλων νὰ
 προσφέρῃ. Τὸ *ἐπενεγκεῖν*] εἶνε σύ-
 νηθες ἐπὶ τῶν εἰς τοὺς νεκροὺς προσφε-

ρομένων δώρων, ἀνθίων, ἀρωμάτων
 κλ. Ὁ Relidanz διατηρῶν τὴν γραφὴν
 τῶν χειρογράφων γράφει *συνενεγκεῖν*
 (= φέρειν μαζί, βοηθεῖν εἰς τὸ φέρειν)
 καὶ ἐξηγεῖ τὸν-μη κρίναντα ἄξιον μηδὲ
 νὰ βοηθήσῃ νὰ σηκώσῃσι (τὴν λάρ-
 νακα) μηδὲ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν
 ἐκφορὰν τῶν. Ἄλλοι ἄλλως διαρθούσι.
 — *ὡς γεγεννημένων*] = ἔγοντες
 ὑπ' ὄψει σας ὅτι ἔχουν μείνῃ κλ. —
 τὸ ἐπὶ τοῦτο μέρος] = ὅσον ἐξηγο-
 ῦται ἀπὸ τούτου. — *παριῶν*] = ἐν
 εἴῃ διήρχετο πλησίον τῶν § 142. —
προσαγορεύων] = ὅτε οὕτω ἔτη
 ὕστερον τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐχαίριετα.

§ 46. Παρέκβασις δευτέρα § 46 - 51,
 ἢ πρώτη ἀπὸ § 36 - 46. Παρέκβασις
 δὲ κατὰ τὸν Οὐλλπιανὸν εἶνε λόγος ἐ-
 ξαγωγῆς (extra causam) συναγωνι-
 ζόμενος δὲ πρὸς τὸν ἀγῶνα.

περὶ ὧν] = ἀλλὰ περὶ τού-

τοιούτους λόγους τῶν δημοσίων ἀγώνων· αἱ γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εὐλογία τὸν ἔλεγχον σαφῆ κατὰ τῶν τάναντία ἐπιτηδευόντων ποιούσιν. "Εὐ δὲ καὶ δίκαιον τὸν ἔπαινον, ὅς μόνος ἄθλον τῶν κινδύνων τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐστί, τοῦτον, ἐπειδὴ κἀκείνοι εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως τὰς ψυχὰς τὰς αὐτῶν ἀνάλωσαν, ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ κοινοῖς ἀγῶσι τῆς πόλεως μὴ παραλιπεῖν. Ἐκείνοι γὰρ τοῖς πολεμίοις ἀπήνησαν ἐπὶ 47 τοῖς ὄριοις τῆς Βοιωτίας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας μαχόμενοι, οὐκ ἐπὶ τοῖς τείχεσι τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχοντες, οὐδὲ τὴν χώραν κακῶς ποιεῖν προέμενοι τοῖς ἐχθροῖς, ἀλλὰ τὴν μὲν αὐτῶν ἀνδρείαν ἀσφαλεστέραν φυλακὴν εἶναι νομίζοντες τῶν λιθίνων περιβόλων, τὴν δὲ θρέψασαν αὐτοὺς αἰσχυρόμενοι περιορᾶν πορθουμένην, εἰκότως· ὥσπερ γὰρ πρὸς 48 τοὺς φύσει γεννήσαντας καὶ τοὺς ποιητοὺς τῶν πατέρων οὐχ ὁμοίως ἔχουσιν ἄπαντες ταῖς εὐνοίαις, οὕτω καὶ πρὸς τὰς χώρας τὰς μὴ φύσει προσηκούσας ἀλλ' ὕστερον ἐπικτήτους γενομένας καταδεέστερον διάκεινται. Τοιαύταις δὲ γνώμαις χρη-

των, τῶν ἐν Χαίρωνεσσιν πεσόντων. — **Τῶν δημο. ἀγώνων]** εἰς τὸ ἄλλοτρίους. — Τὸ χωρίον τοῦτο ποικίλως διορθοῦται καὶ ἐρμηνεύεται. Τὰ γεισιόγραφα ἔχουσιν ἀγῶνας. — **εὐλογία]** = ἔπαινοι.

§ 47. **ἐκείνοι γὰρ]** τὸ γὰρ = λοιπόν, δηλαδὴ, εἰς τὸ μικρῶ πλεῖον. — **οὐδὲ προέμενος]** προίμαι = ἀφίνω τι εἰς τὴν διάκρισιν τινος, καταλείπω ἔρμαιον. Ἡ ἐννοια τῆς μετοχῆς ταύτης εἶνε λογικῶς ἐπακολουθημα τῆς προηγούμενης, μεθ' ἧς ἀποτελεῖ μίαν ἐννοίαν = διότι δὲν ἐστήριζον τὰς ἐλπίδας των εἰς τὰ τείχη ὥστε νὰ ἀφίνωσι κλ. ἀλλὰ διότι ἐνόμιζον. — **εἰκότως]** = εὐλόγως. Ἐπιδοκιμασία τῆς προηγούμενης προτάσεως. Πολλὸ ὀρθῶς οἱ Ἄθην. ἀπήνησαν τοῖς πολεμίοις ἐπὶ τοῖς ὄριοις τῆς Βοιωτίας, διότι τὴν

Ἀττικὴν ὡς φυσικὴν πατρίδα των ἡγάπων περισσότερον παρὰ τὴν Βοιωτίαν ἐπικτήτων γενομένην (διὰ συμμαχίας).

§ 48. **τοὺς φύσει γεν. καὶ τ. ποιητοὺς]** = τοὺς φυσικοὺς καὶ τοὺς θετούς. — **προσηκούσας]** = σχετιζόμενας μὲ αὐτοὺς, ἀνηκούσας εἰς αὐτοὺς. — **ὕστερον ἐπικτήτ. γενομένας]** = τὰς κατόπιν ἀποκτηθείσας. Φαινομενικὸς πλεονασμὸς, κυρίως τὸ ὕστερον εἶνε χρονικόν, τὸ δὲ ἐπὶ τοπικὸν πρὸβλ. § 118. — **καταδεέστ. διάκεινται]** ἐνν. ταῖς εὐνοίαις = διάκεινται ἐλλιπέστερον κατὰ τὴν εὐνοίαν, δηλ. ἀγαπῶσιν αὐτὰς ὀλιγώτερον. — **τοιαύταις γνώμαις χρησάμενοι]** μετοχ. παραχωρητ. = ἐν αἷ δὲ εἶχον τοιαύτας γνώμας, δηλ. ἦσαν τὸσον φιλοπάτριδες, καὶ μετέσχον τῶν κινδ. ἐξ ἴσου

σάμενοι, καὶ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν ἐξ ἴσου τῶν κινδύνων μετα-
σχόντες, οὐχ ὁμοίως τῆς τύχης ἐκοινώνησαν τῆς γὰρ ἀρετῆς
οὐ ζῶντες ἀπολαύουσιν, ἀλλὰ τελευτήσαντες τὴν δόξαν κατα-
λελοιπάσιν, οὐχ ἠτιηθέντες, ἀλλ' ἀποθανόντες ἔνθαπερ ἐτάχθη-
σαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀμύνοντες. Εἰ δὲ δεῖ καὶ παραδοξόια-
49 τον μὲν εἰπεῖν ἀληθὲς δέ, ἐκεῖνοι νικῶντες ἀπέθανον. Τὰ γὰρ
ἄθλα τοῦ πολέμου τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐστὶν ἐλευθερία καὶ
ἀρετή· ταῦτα γὰρ ἀμφοτέρω τοῖς τελευτήσασιν ὑπάρχει. Ἔπειτα
δὲ οὐδ' οἷόν τ' ἐστὶν εἰπεῖν ἠτιηθῆσθαι τοὺς ταῖς διανοαῖς μὴ πτή-
ξαντας τὸν τῶν ἐπιόντων φόβον. Μόνους γὰρ τοὺς ἐν τοῖς πολέ-

μὲ τοὺς ἀρίστους ἄνδρας. — οὐχ ὁ-
μοίως τῆς τύχης ἐκοινώνησαν] = δὲν μετέσχον τῆς τύχης ὁμοίως
(τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι), δὲν ὑπῆρ-
ξαν δὴλ. ἐπίσης εὐτυχεῖς (τυχηροὶ)
ὅπως ἄλλοι γενναῖοι ἄνδρες, οἵτινες
ἐπ'ἀνέρχονται νικηταί, ὡς π. γ. οἱ ἀ-
γωνιστὰ τοῦ Μαραθῶνος § 108, Ἴσοκρ.
4, 92 ἴσας δὲ τὰς τόλμας παρασχόν-
τες (οἱ Λακεδ. ἐν Θερμοπύλαις καὶ οἱ
'Αθην. ἐν Σαλαμῖνι) οὐχ ὁμοίως ἐχρή-
σαντο ταῖς τύχαις, ἀλλ' οἱ μὲν διε-
φθάρησαν καὶ ταῖς ψυχαῖς νικῶντες
τοῖς σώμασιν ἀπεῖπον· οὐ γὰρ δὴ τοῦ-
τό γε θέμις εἰπεῖν ὡς ἠτιηθήσαν. οὐ-
δεῖς γὰρ αὐτῶν φυγεῖν ἤξιωσε. — τῆς
γὰρ ἀρετῆς κλ.] = διότι δὲν ἀπο-
λαύουσι ζῶντες τῶν καρπῶν τῆς ἀν-
δρείας τῶν, τῆς δόξης, ἀλλ' ἀποθανόν-
τες ἔχουν ἀφήσῃ ὅπισθω (εἰς τὸν ἐπάνω
κόσμον) τὴν δόξαν τῶν. — οὐχ ἠτι-
ηθέντες, ἀλλ' ἀποθανόντες] με-
τοχ. αἰτιολογ. εἰς ἀμφοτέρας τὰς προη-
γουμένας προτάσεις = (λέγω δὲ ταῦτα)
διότι δὲν ἠτιηθήσαν, ἀλλ' ἔπεσον ἐκεῖ
ἀκριβοῦς, ὅπου ἐτάχθησαν, ἀμυνόμενοι
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Ἡ μετοχ. ἀμύ-
νοντες προσδιορίζει τὸ ἀποθανόντες.

§ 49. τὰ γὰρ ἄθλα... ταῦτα

γὰρ ἀμφοτέρω] αἰτιολογικαὶ προτά-
σεις προσδιορίζουσαι ἀμφοτέρω τὸ
νικῶντες ἀπέθανον, ὣν ἡ δευτέρα συμ-
πληροῦ τὴν πρώτην. Κυρίως ἔγουμεν ἐν-
ταῦθα συλλογισμὸν (ὑπὸ τύπον ἐπι-
χειρήματος), οὗ τὸ μὲν συμπέρασμα
εἶνε νικῶντες ἀπέθανον, τὸ δὲ ἡγούμε-
νον (αἱ προκείμεναι) αἱ δύο αἰτιολογ.
προτάσεις, ἡ πρώτη ὡς μεζῶν, ἡ δευ-
τέρα ὡς ἐλάττωον, ἦτοι τὰ ἄθλα τῶν
νικῶντων ἐστὶν ἐλευθερ. καὶ ἀρετή,
τούτοις ὑπάρχει ἐλευθερ. καὶ ἀρετή.
ἄρα οὗτοι ἀπέθανον νικῶντες. Ἡ δού-
νατο ἐν τῇ ἐπιχειρήματι νὰ τεθῆ ἡ
μῖα μόνον ἢ νὰ προταχθῆ ἡ δευτέρα ἢ
νὰ συνδεθῶσι διὰ τοῦ καί. Τὰς ποι-
κίλας διορθώσεις καὶ γνώμας τῶν ἐρ-
μηνευτῶν ἐν τῇ χωρίῳ τούτῳ παρα-
λείπομεν. — ἀρετή] = δόξα ἀνδρείας.
— τοὺς μὴ... πτήξαντας κλ.] =
ἐκεῖνοι, οἵτινες κατὰ τὰ φρονήματα (ἐ-
πομ. ὣν τὰ φρονήματα, αἱ ψυχαὶ) δὲν
ἐκάμφθησαν πρὸ τοῦ φόβου κλ. Ἡ αἰ-
τιατικὴ τὸν φόβον εἶνε ἀντικείμενον
καὶ οὐχὶ σύστοιχ. αἰτιατικ. εἰς τὸ πτή-
ξαντας, ὡς ἀπειλὰς πτήξας Ἰσυχ. Προμ.
174, λέγεται καὶ φόβῳ πτήσω. —
τῶν ἐπιόντων] = τῶν ἐπερχομέ-
νων, τῶν ἐχθρῶν, κατὰ τὸν Rehdanz

μοις καλῶς ἀποθνήσκοντας οὐδ' ἂν εἰς ἡτιῆσθαι δικαίως φή-
σειε τὴν γὰρ δουλείαν φεύγοντες εὐκλεᾶ θάνατον αἰροῦνται. **Ε**δήλωσε δὲ ἡ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ· μόνοι γὰρ τῶν ἀπάν- 50
των τὴν τῆς Ἑλλάδος ἐλευθερίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν σώμασιν εἶχον.
Ἔμα γὰρ οὗτοί τε τὸν βίον μετέλλαξαν καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς
δουλείαν μετέπεσαν· συνετάφη γὰρ τοῖς τούτων σώμασιν ἡ τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερία. Ὅθεν καὶ φανερόν πᾶσιν ἐποίησαν
οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυ-
νεύοντες. Ὡστε, ὦ ἄνδρες, οὐκ ἂν αἰσχυνθῆιεν εἰπὼν στέφανον
τῆς πατρίδος εἶναι τὰς ἐκείνων ψυχάς. Καὶ δι' ἃ οὐκ ἀλόγως 51
ἐπιτήδευον, ἐπίστασθε, ὦ Ἀθηναῖοι, μόνοι τῶν Ἑλλήνων τοὺς
ἀγαθοὺς ἀνδρας τιμᾶν εὐρήσετε δὲ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἐν
ταῖς ἀγοραῖς ἀθλητὰς ἀνακειμένους, παρ' ὑμῶν δὲ στρατηγούς

οὐδέτερον. = τοῦ μελλοντος, ἡ γεν. ἀν-
τικειμενική. — οὐδ' ἂν εἰς] τὸ οὐδὲ
εἰς = οὐτε ἕνας ἰσχυρότερον τοῦ συν-
θέτου οὐδέεις. — φεύγοντες] ἐνεστ.
προσπαθείας.

§ 50. **εδήλωσε]** ἀμεταβάτως =
φανερὰ ἐγένετο. ἐφάνη. Λυσ. 20, 12
ἐν τοῖς τοιοῦτοις δηλοῦσιν (= φαίνον-
ται) οἱ ἂν φίλοι ὄσι. — Περὶ τοῦ πράγ-
ματος πρόβλ. Δημοσθ. 60, 23 γεγένη-
ται, φανερόν ὅτι ἡ πᾶσα τῆς Ἑλλάδος
ἄμα ἐλευθερία ἐν ταῖς τούτων ψυχαῖς
διεσώζετο. — **τὸν βίον μετέλλαξαν]**
= ἀπέθανον, λέγεται καὶ ἄνευ τοῦ βίου
— **τὰ τῆς Ἑλλάδος]** ἡ Ἑλλάς ἢ
ὅτι Ἑλληνικόν. Δημ. 60, 24 ἄμα
γὰρ τὰ τούτων πνεύματα ἀπηλλάγη
τῶν οἰκείων σωματίων καὶ τὸ τῆς Ἑλ-
λάδος ἀξίωμα ἀνήρηται. — **συνετά-
φη γὰρ]** Λυσ. 2, 60 ἄξιον ἦν ἐπὶ
τῶδε τῷ τάφῳ τότε κείρεσθαι τῇ Ἑλ-
λάδι καὶ πενθῆσαι τοὺς ἐνθάδε κειμέ-
νους ὡς συγκαταθαπτομένης τῆς αὐ-
τῶν ἐλευθερίας τῇ τούτων ἀρετῇ. Ἡ
ἐν Χαιρωνείᾳ ἤτα ἔθεωρετο ἔθνικόν

δυστύχημα. Ἔκτοτε ἡ Ἑλλάς ἀπό-
λεσε τὴν ἀνεξαρτησίαν της. — **πολε-
μοῦντες]** μετοχ. κατηγορημ. εἰς τὸ
φανερὸν ἐποίησαν, (Θουκ. 3, 64 δηλον
ἐποιήσατε οὐδὲ τότε... μηδίσαντες.
— **ὄθεν]** = ἐξ οὗ, ἐκ τούτου δέ. — **ιδίᾳ]**
= πρὸς ἰδίους σκοπούς. — **στέφανον]**
= κόσμημα, τιμὴ § 139.

§ 51. **καὶ δι' ἃ]** = καὶ διὰ ταῦτα
(τὴν ἀρετὴν δηλ. καὶ τὴν ἐλευθερίαν),
ἃ ἀναφέρεται εἰς τὸ τιμᾶν. — **ἐπιτη-
δεύω]** = ἀσχολοῦμαι περὶ τι μετὰ
ζήλου, τὸ ἐχω ὡς ἔργον. — **εὐρή-
σετε δὲ]** ὁ δὲ = γὰρ § 10. — **ἀ-
θλητὰς]** = ἀνδριάντας ἀθλητῶν. —
ἀνακειμένους] παρακειμ. τοῦ ἀνα-
τίθεμαι, ἀνακείμενος ὁ ἀνατεθειμένος
(Θωμ. Μάγ.), Πλουτάρ. ἀποφθηγ.
180 ἐν Μιλήτῳ πολλοὺς ἀνδριάντας
ἀθλητῶν θεασάμενος Ὀλύμπια καὶ Πύ-
θια νενικηκότων, καὶ ποῦ τὰ τηλικαύ-
τα, ἔφη, ἦν σώματα, ὅτε οἱ βάρβα-
ροι ὑμῶν τὴν πόλιν ἐπολιόρχουν; Ἐν
Ἀθήναις τῆς τιμῆς ταύτης εἶχον ἀξιο-
θῆ ὁ Σόλων, ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀρι-

ἀγαθούς καὶ τοὺς τὸν τύραννον ἀποκτείναντας. Καὶ τοιοῦτους μὲν ἄνδρας οὐδ' ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος ὀλίγους εὐρεῖν ῥάδιον, τοὺς δὲ τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νενικηκότας εὐπετῶς πολλαχόθεν ἔστι γεγονότας ἰδεῖν. Ὡσπερ τοίνυν τοῖς εὐεργεταῖς μεγίστας τιμὰς ἀπονέμετε, οὕτω δίκαιον καὶ τοὺς τὴν πατρίδα καταισχύνοντας καὶ προδιδόντας ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις κολλάζειν.

- 52 Σκέρασθε δέ, ὦ ἄνδρες, ὅτι οὐδ' ἐν ὑμῖν ἔστιν ἀπορηφίσασθαι Λεωκράτους τοιούτῳ τὰ δίκαια ποιοῦσι. τὸ γὰρ ἀδίκημα τοῦτο κεκριμένον ἔστι καὶ κατεγνωσμένον· ἢ μὲν γὰρ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ (καὶ μηδεὶς μοι θορυθήσῃ ταύτην γὰρ ὑπολαμβάνω μεγίστην τότε γενέσθαι τῇ πόλει ὠθηρίαν) τοὺς φυγόντας τὴν πατρίδα καὶ ἐγκαταλιπόντας τότε τοῖς πολεμίοις λαβοῦσα ἀπέκτεινε. Καίτοι, ὦ ἄνδρες, μὴ νομίζετε τοὺς τὰ τῶν ἄλλων φονικὰ ἀδικήματα δσιώτατα δικάζοντας αὐτοὺς ἢ εἰς τινα τῶν

στοχεῖταιν (οἱ τυραννοκτόνοι), ὁ Κόνων, ὁ Ἰπικράτης, ὁ Τιμόθεος, βραδύτερον δὲ διαφθαρέντων τῶν ἡθῶν πολλοί. — οὐδ' ἐξ ἀπάσης κλ.] ἢ ἀρνησις εἰς τὸ ῥάδιον, ἢ δὲ ἐπίδοσις εἰς τὸ ὀλίγους = καὶ ὀλίγους μόνον εἶνε δύσκολον νὰ εὕρη τις. — στεφανίτας] τοὺς γυμνικούς ἀγῶνας, διότι ὁ νικῶν ἐλάμβανε στέφανον. Οὗτοι κατ' ἀρχὰς ἦσαν χρηματῖται. Ὁ στέφανος ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ἦτο ἐκ κοτίνου, ἐν τοῖς Πυθίοις ἐκ δάφνης, ἐν τοῖς Ἰσθμίοις ἐκ πίττου καὶ ἐν τοῖς Νεμείοις ἐξ ὄρεοσελίου. — εὐπετῶς] = εὐκόλως

§ 52. οὐδ' ἐν ὑμῖν ἔστι] = ὅθεν εἶνε καὶ εἰς τὸ χέρι σας, ἐκτός δ' ἄλλ. τοῦ ὅτι ὅθεν εἶνε δίκαιον. Ἡ φράσις λέγεται καὶ ἐπὶ τινι, παρ' ἄτινι εἶναι. Ἀπορηφίσομαι = ἀθωώνω. — τὰ δίκαια ποιοῦσι] = εἰάν θελήτε νὰ κάμητε τὰ δίκαια, ὁ ἕνεστ. τοῦ σκοπομένου. — κεκριμένον] = δεδικασμένον. — καί

μοι μηδεὶς θορυθήσῃ] = καὶ παρακαλῶ μὴ θορυθήσῃ κανεῖς. Τὸ σχῆμα προδιόρθωσις § 16. Ὁ ἔπαινος τοῦ Ἀρείου πάγου οὐ πάνυ δημοτικοῦ ὑπολαμβάνομένου καὶ ἡ ἀξίωσις τοῦ ῥήτορος ἵνα οἱ δίκασται βυθμίτωσι τὴν γνώμην των πρὸς τὸ ἔκτροπον καὶ αὐστηρὸν προηγούμενον αὐτοῦ ἡδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τοὺς δικαστὰς καὶ ἰδίᾳ τοὺς εὐνοοῦντας τὸν Λεωκράτην. Περὶ τῆς αὐστηρότητος τοῦ Ἀρ. πάγου μετὰ τὴν ἐν Χαρρωνεῖα μάχην ὁ Αἰσχ. 3, 252 λέγει: ἐγένετό τις, ἀχθομαι δὲ πολλὰς μεμνημένος τῆς ἀτυχίας τῆς πόλεως, ἐνταῦθα ἀνὴρ ἰδιώτης, ὅς ἐκπλεῖν μόνον εἰς Σάμον ἐπιχειρήσας ὡς προδότης τῆς πατρίδος ὑπὸ τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς θανάτῳ ἐζημιώθη. — ταύτην] τὴν βουλὴν. — λαβοῦσα] = συλλαβοῦσα. — τῶν ἄλλων] = τὰ ὅποια ἄλλοι διεπραξαν. — δσιώτατα] = εὐδοκίτατα, εὐσυνειδητότατα. — αὐτοὺς

πο λιπῶν τοιοῦτόν τι παρανομῆσαι. Ἄλλὰ μὴν Ἀυτολύκου μὲν 53
 ἡμεῖς κατεψηφίσασθε, μέναιτος μὲν αὐτοῦ ἐν τοῖς κινδύνοις,
 ἔχοντος δ' αἰτίαν τοὺς νείεις καὶ τὴν γυναικα ὑπεκθέσθαι, καὶ
 ἐπιμωρήσασθε. Καίτοι εἰ τὸν τοὺς ἀχρήστους εἰς τὸν πόλεμον
 ὑπεκθέσθαι αἰτίαν ἔχοντα ἐπιμωρήσασθε, τί δεῖ πάσχειν ὄσις
 ἀνὴρ ὢν οὐκ ἀπέδωκε τὰ τροφεία τῇ πατρίδι; ἐπι δὲ ὁ δῆμος,
 δευρὸν ἡγησάμενος εἶναι τὸ γιγνόμενον, ἐψηφίσατο ἐνόχους εἶναι
 τῇ προδοσίᾳ τοὺς φεύγοντας τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κίνδυνον,
 ἀξίους εἶναι νομίζων τῆς ἐσχάτης τιμωρίας. Ἄ δὴ κατέγνωσται 54
 μὲν παρὰ τῷ δικαιοτάτῳ συνεδρίῳ, κατεψηφίσται δὲ ὑφ' ἡμῶν
 τῶν δικάζειν λαχόντων, ὁμολογεῖται δὲ παρὰ τῷ δήμῳ τῆς με-
 γίστης ἄξια εἶναι τιμωρίας, τοῦτοις ἡμεῖς ἐναντία ψηφιεῖσθε;
 πάντων ἄρ' ἀνθρώπων ἔσεσθε ἀγνωμονέστατοι, καὶ ἐλαχίστους
 ἔξετε τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν κινδυνεύοντας.

Ὡς μὲν οὖν ἔνοχος ἔστι τοῖς εἰσηγγελλμένοις ἅπασιν, ὧ ἄν- 55
 δρες, Λεωκράτης, φανερόν ἐστι πυνθάνομαι δὲ αὐτὸν ἐπιχει-

ἄν παρανομῆσαι] = ὅτι αὐτοὶ ἡδύ-
 ναντο νὰ διαπράξωσι κατὰ τινος τῶν
 πολιτῶν τοιαύτην τινα παρανομίαν (νὰ
 φονεύσωσι ὄγλ. ἀδικίως τινά). Ὁ Ἄ-
 ρειος πάγος εἰδικάζει τὰ ἐγκλήματα φό-
 νου ἑκουσίου, φαρμάκων, τραύματος
 ἐκ προνοίας καὶ πυρκαϊῆς.

§ 53. Ἄλλὰ μὴν] = ἀλλὰ βεβαίως,
 τίθεται ἐπὶ μεταβάσεως εἰς μεγαλειτέρα
 καὶ σπουδαιότερα. — Ἀυτολύκου μὲν]
 εἰσαγωγ. § 1, ὁ μὲν εἰς τὸ κατωτέρω
 ἔτι δὲ ὁ δῆμος. — ἡμεῖς] μετ' ἐμφά-
 σεως, ἢ Ἠλιαία. — μέναιτος μὲν] =
 ὁ ὁσείως ἔμεινε τοῖς ἀλλοῖσιν (μὲν) αὐ-
 τός. Ἡ ἀντίθεσις οὐχὶ πρὸς τὴν οἰκο-
 γενεῖαν τοῦ Ἀυτολύκου, ἀλλὰ πρὸς τὸν
 Λεωκράτην. — αἰτίαν ἔχοντα] τὸ αἰ-
 τίαν ἔχω = κατηγοροῦμαι, λέγεται καὶ
 ἐν αἰτία ἐμὴ, τὸ ἐνεργητικ. αἰτιώμαι τινα.
 — τὰ τροφεία] = τὴν ἀμοιβὴν τῆς
 τροφῆς. Ἡ πατρίς λέγεται ἢ θρέψασα

(§ 21, 47, 85), ἀπαιτεῖ δὲ παρὰ τῶν
 τέκνων τῆς ὡς ἀμοιβῆν ἀμυκαν ἐν ὄρα
 κινδύνου καὶ ἀξίτησιν ἑαυτῆς ἡθικῆν καὶ
 ὕλικήν. — τὸ γιγνόμενον] = ἐκεῖνο,
 τὸ ὁποῖον ἐγίγνετο, ὑπὸ τοῦ Ἀυτολύκ.
 καὶ τῶν καταδικασθέντων ὑπὸ τοῦ Ἄ-
 ρείου πάγου. — ἐψηφίσατο] προτά-
 σει τοῦ Ὑπερείδου.

§ 54. Ἄ δὴ] = περὶ τῶν ἀδικημά-
 των τούτων, ἄ. Περὶ τῆς ἀναφορικ. προ-
 τάσεως ὄρ. § 9. — κατέγνωσται] =
 ἔχουν καταδικασθῆ, § 52 ἀδικημα κατε-
 γνωσμένον. — λαχόντων] οἱ δικα-
 σταὶ ἐκλερωθῆντο κατ' ἔτος. — τοῦτοις]
 ὄγλ. ταῖς καταδικαστικαῖς ἀποφάσεσι
 καὶ τῇ ὁμολογίᾳ Ἄναληπτικὸν οὐχὶ τοῦ
 ἄ, ἀλλὰ τῶν ἀψηφισμένων ἐνεργειῶν τῶν
 προηγουμένων βημάτων. — ἄρα] § 27.
 — ἀγνωμονέστατοι] = ἀνοητότατοι.

§ 55. πυνθάνομαι] = πληροφο-
 ροῦμαι ἀκούω. Λεξίς συνήθης ἐν τῇ

ρήσειν ὑμᾶς ἑξαπατᾶν λέγοντα ὡς ἔμπορος ἐξέπλευσε καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν ἀπεδήμησεν εἰς Ῥόδον. Ἐὰν οὖν ταῦτα λέγη, ἐνθυμεῖσθε, ᾧ ὁφείδως λήψεσθε αὐτὸν ψευδόμενον. Προῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἐκ τῆς ἀκτῆς κατὰ τὴν πυλίδα ἐμβαίνουνσιν οἱ καὶ ἔμποριαν πλέοντες, ἀλλ' ἐκ τοῦ λιμένος, ὑπὸ πάντων τῶν φίλων δορῶμενοι καὶ ἀποστελλόμενοι· ἔπειτα οὐ μετὰ τῆς ἐταίρας καὶ τῶν θεραπειῶν, ἀλλὰ μόνος μετὰ παιδὸς τοῦ διακοῦντος. Πρὸς δὲ τούτοις τί προσῆκεν ἐν Μεγάροις τὸν Ἀθηναῖον ὡς ἔμπορον πέντε ἔτη κατοικεῖν καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πατρῶα μετακομίζεσθαι καὶ τὴν οἰκίαν τὴν ἐνθάδε πωλεῖν, εἰ μὴ κατεγνώκει τε αὐτοῦ προδεδωκέναι τὴν πατρίδα καὶ μεγάλα πάντα ἡδικηκέναι; ὃ καὶ πάντων γένοιτ' ἂν ἀτοπώτατον, εἰ περὶ ὧν αὐτὸς προσεδόκα τεύξεσθαι τιμωρίας, ταῦθ' ὑμεῖς ἀπολύ-
57 σετε κύριοι γενόμενοι τῆς ψήφου. Χωρὶς δὲ τούτων οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν ἀποδέχεσθαι ταύτην τὴν ἀπολογίαν. Πῶς γὰρ οὐ δεινὸν τοὺς μὲν ἐπὶ ἔμποριαν ἀποδημοῦντας σπεύδειν ἐπὶ τὴν

εἰσαγωγῇ τῆς προκαταλήψεως, δῆλ. τῆς ἀνασκευῆς ἐνδοχομένου δικαιολογιῶν τοῦ κατηγορουμένου. — **κατὰ ταυτ. τ. ἐργασίαν**] = κατ' ἔμποριαν, § 57. ἢ κατὰ τὸν σκοπόν. — **ἐνθυμεῖσθε ᾧ κλ**] ἰδοὺ διὰ τίνος μέσου θὰ συλλάβητε ἐπ' αὐτοφῶρη αὐτὸν ψευδόμενον — **γὰρ**] = δῆλα δὴ. — **κατὰ τὴν πυλίδα**] ἢ κατὰ τὸ ἀπέναντι § 17. — **ἀποστελλόμενοι**] = προπεμπόμενοι. — **ἔπειτα οὐ**] ἔνν. ἐμβαίνει ὁ κατ' ἔμποριαν ἐκπλέων. Μετάβασις ἐκ τοῦ πληθυντ. εἰς τὸν ἐνικόν. — **μετὰ παιδός**] = μεθ' ἑνὸς δούλου, ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ αὐτόν. Λέγεται καὶ οἰκίτης διάκονος

§ 56. **τί προσῆκε**] = τίνα σχέσιν, τίνα λόγον εἶγε. — **κατεγνώκει τε**] ὃ τε εἰς τὸ προδεδωκέναι § 14. — **ὃ καὶ**] προεξαγγελτ. παράθεσις, ἔνν. ἐστὶ τοῦτο. Πολλάκις τὸ εἰς ὃ ἀναφέρεται ἢ

ἀναφορ. ἀντωνυμία ἐπιτάσσεται ταύτης ὡς ἐπεξηγησις ἐκπερομένη ἢ δι' ἀπαρεμφάτου, ἢ διὰ κυρίας προτάσεως μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ γάρ, ἢ διὰ δευτερευούσης προτάσεως μετὰ τοῦ ὅτι, ὅτε, ὅταν, εἰ, μή. Ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία τότε τίθεται ἢ μόνη ἢ μετὰ τοῦ δὲ (ἐπὶ μεταβάσεως εἰς νέον τι) ἢ μετὰ τοῦ καί, ὡς ἐνταῦθα, τότε δὲ ἢ ἀναφορ. ἀντων. ἀναφέρεται οὐ μόνον εἰς τὸ ἐπόμενον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ προηγούμενον, κυμαίνεται δῆλ. μετὰ τοῦ προηγούμενου καὶ ἐπομένου. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν διὰ τοῦ ὃ νοεῖται τὸ κατεγνώκειν καὶ τὸ εἰ! — ἀπολύσετε, § 82. — **ἀπολύσετε**] ἐνταῦθα μετ' αἰτιατικ. τοῦ ἐγκλήματος = ἀπὸ τούτων ἀπαλλάξετε, συνήθως μετ' αἰτιατ. τοῦ προσώπου ἀπολύειν τινά. — **κύριοι γενόμενοι**] = τώρα, ὅτε ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται ἡ ἀπόφασις. — **χωρὶς τούτων**] ὅρ. ἀνωτ. πρῶτον μὲν, ἔπειτα, πρὸς τούτους.

τῆς πόλεως βοήθειαν, τοῦτον δὲ μόνον ἐν τοῖς τότε καιροῖς καὶ κατ' ἐργασίαν ἐκπλεῖν, ἤνίκα οὐδ' ἂν εἰς προσκλήσασθαι οὐδὲν ἂν ἐζήτησεν, ἀλλὰ τὰ ἐπάρχοντα μόνον διαφυλάξει; ἡδέως δ' ἂν αὐτοῦ πνθοίμην, τίνα ἐμπορίαν εἰσάγων χρησιμότερος ἐγένετο ἂν τῇ πόλει τοῦ παρᾶσχειν τὸ σῶμα τάξει τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι μεθ' ὑμῶν μαχόμενος. Ἐγὼ μὲν οὐδεμίαν ὁρῶ τηλικαύτην οὔσαν βοήθειαν. Ἄξιον δὲ εἶπαι οὐ μόνον αὐτῷ διὰ τὴν προᾶξιν ὀργίζεσθαι 58 ταύτην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον· φανερῶς γὰρ ψεύδεσθαι τετόλμηκεν. Οὔτε γὰρ πρότερον οὐδὲ πώποτε ἐγένετο ἐπὶ ταύτης τῆς ἐργασίας, ἀλλ' ἐκέκμητο χαλκοτύπους, οὔτε τότε ἐκπλεύσας οὐδὲν εἰσήγαγεν ἐκ Μεγάρων, ἐξ ἔτη συνεχῶς ἀποδημήσας. Ἐγὼ δὲ καὶ τῆς πεντηκοστῆς μετέχων ἐτύγχανεν, ἦν οὐκ ἂν καταλιπὼν κατ' ἐμπορίαν ἀπεδήμει. Ὡστ' ἂν μὲν τι περὶ τούτων λέγῃ, οὐδ' ὑμᾶς ἐπιτρέψειν αὐτῷ νομίζω. Ἦξει δ' ἴσως ἐπ' ἐκείνον τὸν λόγον φερόμενος, ὃν αὐτῷ 59 συμβέβουλεύκασι τινες τῶν συνηγόρων, ὡς οὐκ ἔνοχός ἐστι τῇ

§ 57. καὶ κατ' ἐργασίαν] ὁ καὶ ἐπιδοτικ. — πρὸς ἐργασίαν μάλιστα § 15. Προσκιτῶμαι] = πρὸς τοῖς ἐπάρχουσι κτῶμαι (προσαποκτῶ), τὸ ἀντίθετον ἀποκτῶμαι (χάνω). — τίνα ἐμπορίαν] = τί ἐμπόρευμα, ἡ μετοχ. εἰσάγων τροπικῆ (= τῷ εἰσάγειν). — τοῦ παρᾶσχειν] = ἡ τῷ παρᾶσχειν καὶ ἀμύνασθαι (= ἡ παρᾶσχόν καὶ ἀμυνόμενος). Τὸ μαχόμενος εἰς τὸ ἀμύνασθαι, ἡ ὀνομαστικὴ διὰ τὴν ταυτοπροσωπίαν. — ἐγὼ μὲν] = ἐγὼ τοῦλάχιστον. — οὔσαν] = ὑπάρχουσαν.

§ 58. ἄξιον δὲ] ὁ δὲ = ἀλλά. — τὴν προᾶξιν] = τὴν φυγὴν. — τὸν λόγον] τὴν δικαιολογίαν, ὅτι ἐξέπλευσεν ὡς ἐμπόρος. — ἐγένετο ἐπὶ κτλ.] = ἡσχολήθη εἰς ταύτην τὴν ἐργασίαν. — χαλκοτύπους] = χαλκῆς. Ὁ Λεω-

κράτης εἶγεν ἐργαστήριον δούλων κατασκευαζόντων χαλκᾶ σκευή. — τῆς πεντηκοστῆς] § 19. — ἦν οὐκ ἂν] = τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφήσῃ καὶ νὰ ταξιδεύσῃ χάριν ἐμπορίου. — ἂν μὲν τι] ὁ μὲν εἰς τὸ κατωτέρω ἦξει δέ. — οὐδ' ὑμᾶς] τὸ οὐδὲ εἰς τὸ ἐπιτρέψειν = νομίζω ὅτι ὑμεῖς οὐδὲ κἂν θὰ ἐπιτρέψητε.

§ 59. ἦξει δ' ἴσως] = ἴσως ὅμως θὰ βρωθῇ μετὰ μεγίστης ὀρυκτικῆς (σὰν στραβὸς) ἐπάνω εἰς τὴν ἐξῆς δικαιολογίαν. Μεταφορὰ ἀπὸ πλοίου ὑπὸ θυσίλλης ἐλαυνομένου καὶ ῥιπτομένου εἰς τὴν πρώτην παρατυχοῦσαν ζήτησιν εἰς ἀνθρώπον οὗ τὸ πνεῦμα ῥιπτάζεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς εὐρέσεως δικαιολογίας. Αἱ μετοχαὶ φερόμενος καὶ φέρων (ἀμεταβ.) μετὰ τῶν κινήσεως σημαίν-

προδοσίᾳ οὔτε γὰρ ἰεωρίων κύριος οὔτε πηλῶν οὔτε στρατοπέδων οὔθ' ὄλως τῶν τῆς πόλεως οὐδενός. Ἐγὼ δ' ἠγοῦμαι τοὺς μὲν τούτων κυρίους μέρος ἄν τι προδοῦναι τῆς ὑμετέρας δυνάμεως, τουτονὶ δ' ὄλην ἐκδοτον ποιῆσαι τὴν πόλιν. Ἐτι δ' οἱ μὲν τοὺς ζῶντας μόνον ἀδικοῦσι προδιδόντες, οὔτος δὲ καὶ τοὺς τετελευτηκότας καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ ἱερὰ τῶν πατρῶων
60 νομίμων ἀποστερῶν. Καὶ ὑπὸ μὲν ἐκείνων προδοθεῖσαν οἰκεῖσθαι ἄν συνέβαινε δούλην οὔσαν τὴν πόλιν, ὃν δὲ τρόπον οὔτος ἐξέλιπεν, ἀοίκητον ἄν γενέσθαι. Ἐτι δὲ ἐκ μὲν τοῦ κακῶς πράττειν τὰς πόλεις μεταβολῆς τυχεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον εἰκός ἐστιν, ἐκ δὲ τοῦ παντάπασί γενέσθαι ἀνάστατον καὶ τῶν κοινῶν ἐλπίδων στερηθῆναι. Ὡσπερ γὰρ ἀνθρώπων ζῶντι μὲν ἐλπίς ἐκ τοῦ κακῶς πράττειν μεταπεσεῖν, τελευτήσαντι δὲ συναγαιρεῖται πάντα δι' ὧν ἄν τις εὐδαιμονήσειεν, οὔτω καὶ περὶ τὰς πόλεις συμβαίνει πέρας ἔχειν τὴν ἀτυχίαν ὅταν ἀνάστατοι γένωνται. Εἰ γὰρ δεῖ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, πόλεώς ἐστι θάνατος ἀνάστα-

τικῶν βημάτων εἰκονίζουσι τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως = μετὰ μεγίστης ὀρμῆς, maximo impetu, summo studio. Αἰσχ. 3, 89 πάλιν ἔκε φερόμενος εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, Ἡρόδ. 8, 87 (ἡ ναῦς) διωκομένη ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλή. — **ἰεωρίων**] ταῦτα ἦσαν στοαί, ἐν αἷς ἱεροποθεοῦντο ἀνεκόμεναι πρὸς προφύλαξιν αἱ νῆες, ἐναυπηγοῦντο νεαί, ἐπεσκευάζοντο παλαιαὶ καὶ ἐφυλάττοντο τὰ εἰς αὐτὰς χρήσιμα σκεύη (εἰσαγωγ. § 6). Λέγονται καὶ νεώσοικοι, συνήθως ὅμως νεώσοικοι ἢ θέσις ἐκάστης νεώς, νεώριον ἢ νεώρια τὸ ὅλον. — **κύριος**] = προϊστάμενος, ἐπιτετραμμένος τὴν φυλακὴν, ἐνν. τὸ ῥῆμα ἦν. — **ὄλως**] ἐνν. εἰπεῖν = διὰ τὰ εἰπεῖν γενικῶς, ἐν γένει. — **προδοῦναι ἄν**] = προδοῦναι ἄν (εἰ συμ-

βαίη προδοῦναι). — **ἐκδοτον ποιῆσαι**] = ἐκδοῦναι, προδοῦναι. Ἐκδοτος ὁ παραδεδομένος ἐντελῶς, ὁ ὄν εἰς τὴν διάκρισιν τινος.

§ 60. **προδοθεῖσαν**] = εἰ προυδόθη. — **ἀοίκητον ἄν**] ἐνν. συνέβαινε. — **ἀνάστατον**] = ἔρημον. Ἀνάστατος λέγεται ἐπὶ ἀνθρώπων ἐκδιωκομένων ἐκ τῆς πατρίδος των (§ 84 ἑξαναστήσαντας) καὶ ἐπὶ πόλεων ἐρημωθεισῶν μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν κατοίκων των. Ὁ ἐνικός, διότι ὁ βῆτωρ ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων. — **κοινῶν ἐλπίδων**] ἄς πάντες ἔχουσι, τῆς βελτιώσεως ὀθλ. τῆς τύχης των. — **συναγαιρεῖται**] = συναφανίζονται. — **πέρας ἔχειν**] = νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψιστον αὐτῆς σημείον, εἰς τὸ τέλος τῆς, εἰς τὸ μὴ περαιτέρω.

τον γενέσθαι. Τεκμήριον δὲ μέγιστον ἡμῶν γὰρ ἡ πόλις τὸ 61
 μὲν παλαιὸν ὑπὸ τῶν τυράννων κατεδουλώθη, τὸ δ' ὕστερον
 ὑπὸ τῶν τριάκοντα, καὶ ὑπὸ Λακεδαιμονίων τὰ τείχη καθη-
 ρέθη· καὶ ἐκ τούτων ὁμῶς ἀμφοτέρων ἠλευθερώθημεν καὶ τῆς
 τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίας ἠξιώθημεν προστάται γενέσθαι·
 ἀλλ' οὐχ ὅσαι πόλις ἀνάστατοι γέγονασιν Τοῦτο μὲν γάρ, εἰ 62
 καὶ παλαιότερον εἰπεῖν ἔστι, τὴν Τροίαν τίς οὐκ ἀκήκοεν, οὐ
 μεγίστη γεγενημένη τῶν τότε πόλεων καὶ πάσης ἐπάρξασα τῆς
 Ἀσίας, ὡς ἅπαξ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατεσκάφη, τὸν αἰῶνα
 ἀοίκητός ἐστι; τοῦτο δὲ Μεσσηνίην πεντακοσίους ἔτεσιν ὕστε-
 ρον ἐκ τῶν τυχόντων ἀνθρώπων συνοικισθεῖσαν;

Ἴσως οὖν τῶν συνηγῶρων αὐτῷ τολμήσει τις εἰπεῖν, μι- 63

§ 61. **τεκμήριον δέ]** ἔνν. ἐστὶ τὸδε, γὰρ = δηλαδὴ. — **ὑπὸ τῶν τυράννων]** τοῦ Πεισιστράτου καὶ τῶν υἱῶν του. — **ὑπὸ τῶν τριάκοντα]** ἔνν. κατεδουλώθη. — **τὰ τείχη]** τὰ μακρὰ καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ. — **ἐκ τούτων ἀμφοτέρων]** δηλ. τῆς τυραννίας τοῦ Πεισιστρ. καὶ δευτέρου τῆς τυραννίας τῶν 30 καὶ τῆς καθαιρέσεως τῶν τειχῶν. — **προστάται]** ἔννοσὶ ἔνθεν μὲν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 477-404, ἔνθεν δὲ τὴν μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην σχετικὴν ἀκμὴν τῶν Ἀθηνῶν Περὶ τῆς εὐδαιμονίας ὅρ § 4.

§ 62. **ἀλλ' οὐχ]** ἔνν. οὕτως ἐπραξάν. — **τοῦτο μὲν — τοῦτο δέ]** = οὕτω π. χ. — οὕτω. Τύπος δι' οὗ εἰσάγονται παραδείγματα. Δημ. Φιλ. 3, 11. — **εἰ καὶ]** προδιόρθωσις (§16) διὰ τὴν παλαιότητα τοῦ παραδείγματος. — **παλαιότερον]** = ὀλίγον παλαιὸν διὰ τὸ εἶπω. — **τὴν Τροίαν]** χάριν ἐμφάσεως προετέθη οὐ μόνον τῆς δευτερευούσης πρῶτασεως διὰ προ-

λήψεως, ἀλλὰ καὶ τῆς κυρίας. — **ἐπάρξασα]** § 42. — **πάσης τῆς Ἀσίας]** ἔφητορική υπερβολή, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω πεντακοσίους ἔτεσι, διότι καὶ ἡ Τροία δὲν ἐδέσποσε πάσης τῆς Ἀσίας καὶ τὸ διάστημα μεταξύ τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων καὶ τοῦ ἔτους 369, καθ' ὃ ἡ Μεσσηνία συνοικήθη ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον τῶν 500 ἐτῶν, δηλ. 300 περίπου ἔτη. Ἀλλὰ τοὺς ἔφητορας δὲν δεσμεύει ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια — **τὸν αἰῶνα]** = τὸν ἅπαντα χρόνον. — **ἐκ τῶν τυχόντων]** § 37. Κατὰ τὸν Πausανίαν ὁμῶς (4, 26, 4) οἱ Θηβαῖοι μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην πέμψαντες ἀγγέλους ἀνεκάλου τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ, Σικελίᾳ καὶ ἅπανταχοῦ Μεσσηνίους εἰς τὴν πατρίδα των. «Οἱ δὲ θῆσσον ἢ ὡς ἂν τις ἤλπισε συναλέθησαν γῆς τε τῆς πατρίδος πόθῳ καὶ διὰ τὸ ἐς Λακεδαιμονίους μίσους παραμειναν ἀεὶ σφίσι». — **συνοικισθεῖσαν]** ἐκ τοῦ τίς οὐκ ἀκήκοεν.

§ 63. **αὐτῷ]** εἰς τὸ συνηγῶρων κατὰ τὸ συνηγορεῖν τι. — **τολήσει]**

κρὸν τὸ πρᾶγμα ποιῶν, ὡς οὐδὲν ἂν παρ' ἓνα ἄνθρωπον ἐγένετο τούτων· καὶ οὐκ αἰσχύνονται τοιαύτην ἀπολογίαὶν ποιούμενοι πρὸς ὑμᾶς, ἐφ' ἣ δικαίως ἂν ἀποθάνοιεν. Εἰ μὲν γὰρ ὁμολογοῦσι τὴν πατριδα αὐτὸν ἐκλιπεῖν, τοῦτο συγχωρήσαντες ὑμᾶς ἐτίωσαν διαγνῶναι περὶ τοῦ μεγέθους· εἰ δ' ὅλως μηδὲν τούτων πεποίηκεν οὐδ' ἄν μανία δὴ πού τοῦτο λέγειν ὡς οὐδὲν γενήνται παρὰ τοῦτον; ἤγοῦμαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, τοῦναντίον τούτοις παρὰ τοῦτον εἶναι τῶ πόλει τὴν σωτηρίαν. Ἡ γὰρ πόλις οἰκεῖται κατὰ τὴν ἰδίαν ἐκάστου μοῖραν φυλαττομένη· ὅταν οὖν ταύτην ἐφ' ἑνὸς τις παριδῆ, λέληθεν ἑαυτὸν ἐφ' ἀπάντων τοῦτο πεποιηκώς. Καίτοι ὀρέδιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὰς τῶν ἀρχαίων νομοθετῶν διανοίας ἀποξέλεψαντας τὴν ἀλήθειαν

= θὰ ἔγῃ τὸ θράσος. — **ποιῶν**] = θείων νὰ παραστήσῃ, Ἰσοκρ. 20, 5 ἐπιχειρήσει μικρὸν ποιῆν τὸ πρᾶγμα διασύρων τὴν κατηγορίαν. — **παρ' ἓνα**] ἢ παρὰ αἰτίαν = διὰ, Ἰσοκρ. 6, 52 εἰ εἰς μόνος Λακεδαιμόνιος βοηθήσειεν, ὑπὸ πάντων ἂν ὁμολογεῖτο παρὰ τοῦτον γενέσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς. Τὸ δὲ παρὰ τοῦτον ἐστὶ (§ 64, 66) = ἀπὸ τοῦτον ἐξαρτᾶται, Πλ. Ἡθικ. 222 οὐ παρ' ἓνα τὰ Σπέρτας. Ἡ παρὰ ἐν τοῖς τοιοῦτοις σημ. τὸ ἐπιφέρειν τὴν κρίσιν. — **τούτων**] τῶν εἰρημέων, εἰς τὸ οὐδέν. — **καὶ οὐκ αἰσχύνονται**] § 18. — **ἐφ' ἣ**] αἰτίαν. — **ἀποθάνοιεν ἂν** = θύναται νὰ θανατωθῶσιν, πρὸλ. 114, 135, 138. — **εἰ μὲν γὰρ**] δίλημμα. Ἀξιοτιμώρητοι οἱ συήγοροι ἐν περιπτώσει μὲν ὁμολογίας τοῦ ἀδικήματος, διότι ἀποφαίνονται ἀναρμοδίως περὶ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ δικαστικῶν καθηκόντων ἀντιποιοῦμενοι, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει διὰ τὸ μωρὸν τῶν ἰδεῶν τῶν (ὅτι οὐδὲν παρ' ἓνα ἄνθρωπον κλ.). — **συγχωρήσαντες**] = παραδεχθέντες.

§ 64. **τοῦναντίον τούτοις**] ἐπιρηματικῶς = ἀντιθέτως πρὸς τοῦτους. — **οἰκεῖται**] = κατοικεῖται, ἐπομ. ὑφίσταται, διατηρεῖται. — **φυλαττομένη**] = ἐὰν φυλάττηται, δηλ. ἐὰν ἕκαστος πολίτης φυλάττῃ αὐτὴν κατὰ τὴν λαχοῦσαν εἰς αὐτὸν μερίδα (ἐκ ταύτης). — **ὅταν οὖν τις**] = ὅταν λοιπὸν πολίτης τις παραβλέψῃ (δὲν προσέξῃ, δὲν φυλάξῃ, ἐπομ. προδώσῃ) ταύτην (τὴν πόλιν) ἐπὶ ἑνὸς σημείου (ἐπὶ μιᾷς θέσεως λαχοῦσης εἰς αὐτόν), χωρὶς νὰ τὸ ἐνοῶσῃ ἔγει κάμη τοῦτο ἐπὶ ὅλων ἐν γένει (τῶν σημείων, τῶν θέσεων), εἶνε ἂν νὰ ἔγῃ κάμη τοῦτο ἐπὶ ὅλων (τῶν σημείων), δηλ. παρέσχε δείγμα ὅτι ἐπὶ πάσης θέσεως, ἥτις ἤθελε γείνη μερὶς τοῦ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο (ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ κλέψας τὰς 10 δραχμάς δύναται νὰ κλέψῃ καὶ τὰ 100 τάλαντα). — **καί τοι**] = καὶ τῷ ὄντι. — **πρὸς τὰς τῶν**] εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων νομοθετῶν. Ἐννοεῖ ἰδίᾳ τὸν Ἀράκοντα οὗ οἱ νόμοι διὰ τὴν μὴ διάκρισιν παινῶν ἐλέγετο ὅτι ἦσαν γεγραμμένοι αἵματι. — Ὁ

εβρεῖν. Ἐκείνοι γὰρ οὐ τῷ μὲν ἑκατὸν τάλαντα κλέψαντι θά- 65
 νατον ἔταξαν, τῷ δὲ δέκα δραχμὰς ἔλαιτον ἐπιτίμιον οὐδὲ τὸν
 μὲν μεγάλη ἱεροσυλήσαντα ἀπέκτειναν, τὸν δὲ μικρὰ ἐλάττονι
 τιμωρία ἐκόλαζον· οὐδὲ τὸν μὲν οἰκέτην ἀποκτείναντα ἀργυροῦ
 ἐζημίουν, τὸν δὲ ἔλεθερον εἶργον τῶν νόμων ἀλλ' ὁμοίως ἐπι-
 πᾶσι καὶ τοῖς ἐλαχίστοις παρανομήμασι θάνατον ὥρισαν εἶναι
 τὴν ζημίαν.] Οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἴδιον ἕκαστος αὐτῶν ἀπέβλεπε τοῦ 66
 γεγενημένου πράγματος, οὐδ' ἐντεῦθεν τὸ μέγεθος τῶν ἀμαρτη-
 μάτων ἐλάμβανον, ἀλλ' αὐτὸ ἐσκόπουν τοῦτο, εἰ πέφυκε τὸ ἀδί-
 κημα τοῦτο ἐπὶ πλείον ἑλθὼν μέγα βλάπτειν τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ
 γὰρ ἄτοπον ἄλλως πως περὶ τούτου ἐξετάζειν. Φέρε γὰρ, ὡς
 ἄνδρες, εἴ τις ἕνα νόμον εἰς τὸ Μητροῶν ἑλθὼν ἐξαλείφειεν,
 εἴτ' ἀπολογοῖτο ὡς οὐδὲν παρὰ τοῦτον τῇ πόλει ἐστίν, ἄρ' οὐκ

Σὺλων διέκρινε περιπτώσεις κλοπῆς.

§ 65 γὰρ] ἔδρα δὴ. — τῷ κλέ-
 ψαντι] δοτικ. ἀντιγριστ. = διὰ τὸν
 κλέψαντα, Ἰσοκρ. 20, 6 ὁσὺ δ' ὕμᾶς
 ὅταν του καταγῶθ' ἱεροσυλίαν ἢ κλο-
 πῆν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος ὧν ἂν λή-
 θωσι τὴν τιμῆσιν ποιουμένους, ἀλλ'
 ὁμοίως ἀπάντων θάνατον καταγγινώ-
 σκονταί. — οὐδὲ τὸν μὲν] μετὰ μι-
 κροῦς παύσεως, τὸ ἄρθρον τὸν μὲν—
 τὸν δὲ εἰς τὸ ἀποκτείναντα = τὸν φο-
 νία δούλου, τὸν φονία ἐλευθέρου. —
 εἶργον τῶν νόμων] ἀπέκλειον
 τῶν νόμων, ἔθετον ἐκτός (τῆς προστα-
 σίας) τῶν νόμων, πρὸς τὸ τῆς ἐκκλησίας
 ἀφορίζεω. « Δράκων (Δημ. 20, 158)
 γράφων χέρνιθος εἶργεσθαι τὸν ἀνδρο-
 φόνον, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν, ἀ-
 γορᾶς ». Τὸ ἀντίθετον τυγχάνει τῶν
 νόμων § 93, μετέγειν ἱερῶν κλ. § 142.
 — ἐπὶ πᾶσι] τὸ αἶτιον.

§ 66 πρὸς τὸ ἴδιον] = εἰς τὴν
 ἰδιότητα τῆς γενομένης πράξεως, δηλ.
 τὸ ποσὸν (πολὺ ἢ ὀλίγον) καὶ τὸ
 ποῖον (δράστην, παθόντα, περιστάσεις,

ἅτινα πάντα ἀποτελοῦσι τὴν λεγομέ-
 νην ἐν τῇ ἔητορικῇ qualitatē). —
 ἐντεῦθεν] δηλ. ἐκ τῆς ἰδιότητος
 (τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ). — ἐλάμ-
 βανον] = ἔπαιρνον. ὠρίζον. — αὐτὸ
 τοῦτο] = μόνον τοῦτο (δηλ. τὴν φύ-
 σιν, τὴν οὐσίαν). ἐπεξηγείται διὰ τῆς
 ἐπομένης ὑποθετικ. προτάσεως. — πέ-
 φυκε] = φύσει προῦρισται τὸ ἀδικη-
 μα, ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ κεῖται. — ἐπὶ
 πλείον ἑλθὼν] = μεγαλειτέρας δια-
 στάσεις λαθῶν, ἐπιταθῶν, Σοφ. Φιλοκτ.
 258 ἢ δ' ἐμὴ νόσος καὶ τίθηλε καπὶ
 μέζον ἔργεται. — ἄλλως πως] ἢ
 ἀποβλέποντας εἰς τὴν φύσιν τῆς πρά-
 ξεως. — περὶ τούτου] τοῦ ἀδικη-
 ματος τοῦ Λεωκρ. — φέρε γὰρ] =
 ἔλα π. γ., προσφώνησις ἀποκρυσταλ-
 λωθῆσα εἰς τύπον, διὸ καὶ πρὸ πλη-
 θυντικοῦ. — Μητροῶν] ναὸς τῆς
 μητρὸς τῶν θεῶν (Ῥέας Κυβέλης) ἐν
 τῇ ἀγορᾷ παρὰ τὸ βουλευτήριον χρη-
 σιμεύων καὶ ὡς ἀρχεῖον τῶν ἐπὶ πλα-
 κῶν κεκαραγμένων νόμων καὶ ψηφισ-
 μάτων (δημόσια γράμματα). — οὐκ

- ἂν ἀπεκτείναιτ' αὐτόν; ἐγὼ μὲν οἶμαι δικαίως, εἶπερ ἐμέλλετε
 67 καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν. τὸν αὐτὸν τοῖνυν τρόπον κολαστέον
 ἐστὶ τοῦτον. εἰ μέλλετε τοὺς ἄλλους πολίτας βελτίους ποιή-
 σειν· καὶ οὐ τοῦτο λογιεῖσθε εἰ εἷς ἐστὶ μόνος ὁ ἄνθρωπος,
 ἀλλ' εἰς τὸ πρᾶγμα. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἠγοῦμαι τὸ μὴ πολλοὺς
 τοιοῦτους γενέσθαι ἡμέτερον εὐτύχημα εἶναι, τοῦτον μένοι
 διὰ τοῦτο μείζονος τιμωρίας ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτι μόνος τῶν
 68 ἄλλων πολιτῶν οὐ κοινήν ἀλλ' ἰδίαν τὴν σωτηρίαν ἐζήτησεν.
- Ἄγαν κτιῶ δὲ μάλιστα, ὧ ἄνδρες, ἐπειδὰν ἀκούσω τῶν
 μετὰ τούτου τινὸς λέγοντος ὡς οὐκ ἐστὶ τοῦτο προδιδόναι, εἴ
 τις ὄχρητο ἐκ τῆς πόλεως· καὶ γὰρ οἱ πρόγονοί ποθ' ἡμῶν τὴν
 πόλιν καταλιπόντες, ὅτε πρὸς Ξέρξην ἐπολέμουν, εἰς Σαλαμίνα
 διέβησαν. καὶ οὕτως ἐστὶν ἀνόητος καὶ παντάπασιν ἡμῶν κατα-
 πεφρονηκώς, ὥστε τὸ κάλλιστον τῶν ἔργων πρὸς τὸ αἰσχιστον
 69 συμβαλεῖν ἠξίωσε. Ποῦ γὰρ οὐ περιζόητος ἐκείνων τῶν ἄν-
 δρῶν ἢ ἀρετὴ γέγονε; τίς δ' οὕτως ἢ φθονερός ἐστὶν ἢ παν-
 τάπασιν ἀφιλότιμος, ὃς οὐκ ἂν εὐξαιτο τῶν ἐκείνοις πεπραγ-

ἂν ἀπεκτείναιτε] μικτὸς τύπος ὑπο-
 θετικοῦ λόγου. — **ἐγὼ μὲν οἶμαι]** =
 ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω, ἔνν. ἀποκτείν-
 ναι ἂν. — **εἶπερ ἐμέλλετε]** = ἔάν
 εἶχετε κατὰ νοῦν, ἔάν ἠθέλετε.

§ 67 **ἀλλ' εἰς τὸ πρᾶγμα]** ἔνν.
 λογιεῖσθε = ἀλλ' ὀφείλετε νὰ κάμητε
 (νὰ κανονίσγητε) τὸν λογαριασμόν σας
 (περὶ τοῦ μεγέθους) ἐπὶ τοῦ πράγμα-
 τος, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ πρᾶγμα, λαμ-
 βάνοντες δηλ. πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν φύ-
 σιν, τὴν οὐσίαν τῆς πράξεως. Ὁ μελ-
 λων σημ. πράξιν, ἣν ὀφείλει τὸ ὑποκ.
 νὰ ἐκτελέσῃ. Περὶ τῆς συντάξεως πρὸβλ.
 Δημ. 57, 7 λέγειν εἰς τὸ πρᾶγμα,
 Λυσ. 20, 17 πάντα μάλλον κατηγο-
 ροῦσιν ἢ εἰς τὴν ἀρχήν — ὁ Λυκούρ-
 γος ἐναυθῆ (§ 63-68) ἰσχυρίζεται,
 σοφιστικῶς ὁμῶς, ὅτι ἡ πράξις τοῦ
 Λεωκράτους πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ οὐχί

κατὰ τὴν ἰδιότητα ἀλλὰ κατὰ τὴν φύ-
 σιν αὐτῆς (πρὸβλ. σελ. 23, γ').

§ 68. **ἀκούσω]** ἐν ἰδιαιτέρᾳ συν-
 διαλέξει. — **τῶν μετὰ τούτου τινὸς]**
 = τινὰ τῶν συνηγόρων του. — **οὐκ
 ἐστὶ τοῦτο προδιδόναι]** ἡ πράξις.
 δηλ. τοῦ Λεωκράτους καὶ κατὰ φύσιν
 ἐξεταζομένη δὲν εἶνε προδοσία. — **εἰ
 τις]** ἐπεξηγήσεις τοῦ τοῦτο. — **καὶ παν-
 τάπασιν ὃ καταπεφρονηκώς]**
 = καὶ καθ' ὀλοκληρίαν σᾶς ἔχει πε-
 ρεφρονήσῃ, σᾶς θεωρεῖ καθ' ὀλοκλη-
 ρίαν μορῶς, ὥστε νὰ ἀπατηθῆτε ἐκ
 τοιαύτης ἀτόπου συγκρίσεως. Οἱ ῥή-
 τωρες συνήθιζον νὰ διαβάλλωσι τοὺς
 ἀντιπάλους των ἐπὶ ἑλλείψει σεβασμοῦ
 πρὸς τοὺς νόμους, τὸν λαόν, τοὺς δι-
 κατάς. — **συμβαλεῖν]** = νὰ παρα-
 δάλλῃ, νὰ συγκρίνῃ.

§ 69. **ὅς]** = ὥστε § 39. —

μένων μετασχεῖν; Οὐ γὰρ τὴν πόλιν ἐξέλιπον ἀλλὰ τὸν τόπον μετέλλαξαν, πρὸς τὸν ἐπιόντα κίνδυνον καλῶς βουλευσάμενοι Ἐτεόνικος μὲν γὰρ ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ Ἀδείμαντος ὁ Κο- 70 ρίνθιος καὶ τὸ Αἰγινήτων ναυτικὸν ὑπὸ νύκτα τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐμελλον πορίζεσθαι ἐγκαταλειπόμενοι δὲ οἱ πρόγονοι ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων βία καὶ τοὺς ἄλλους ἠλευθέρωσαν, ἀναγκάσαντες ἐν Σαλαμῖνι μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους ναυμαχεῖν. Μόνοι δὲ ἀμφοτέρων περιγεγόνασι, καὶ τῶν πολεμίων καὶ τῶν συμμάχων, ὡς ἐκατέρων προσῆκε, τοὺς μὲν εὐεργετοῦντες, τοὺς δὲ μαχόμενοι νικῶντες. Ἄρα γε ὅμοιον τῷ φεύγοντι τὴν πατριδα τετάρων ἡμερῶν πλοῦν εἰς Ῥόδον; ἢ που ταχέως ἂν ἠνέσχετό τις ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν τοιοῦτον 71 ἔργον, ἀλλ' οὐκ ἂν κατέλευσαν τὸν καταισχύροντα τὴν αὐτῶν ἀριστείαν. Οὕτω γοῦν ἐφίλουν τὴν πατριδα πάντες, ὥστε τὸν παρὰ Ξέρξου πρῶτον Ἀλέξανδρον, φίλον ὄντα αὐτοῖς

μετασχεῖν] = νὰ μετείχε, ἐν εὐθεί λόγῳ «εἴθε μετέσχον». — **πρὸς τὸν ἐπιόντα**] = ἐνώπιον, ἀπέναντι τοῦ ἐπερχομένου.

§ 70. **Ἐτεόνικος**. Μνημονικὸν ἀμαρτήματα τοῦ Λυκούργου, διότι στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμ. τότε ἦτο ὁ Εὐρυδιάδης. Ὁ Ἐτεόνικος ὑπέρθε καὶ αὐτὸς ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. — Καὶ περὶ τῶν Αἰγινήτων, μισητῶν ἐν Ἀθήναις, ἐσφαλμένως ἐκφράζεται, διότι κατὰ τὸν Ἡρόδ. VIII, 74 οἱ Αἰγινήται τότε συνετάχθησαν μετὰ τὴν γνώμην τῶν Ἀθηναίων. — **αὐτοῖς**] ἐνισχύει τὴν ἔννοιαν τῆς μεστότητος (πορίζεσθαι). — **βία**] = μετὰ τὸ στανιό, ἄκοντας, ἐπεζηγεῖται διὰ τοῦ ἀναγκάσαντες. — ὡς **προσῆκε**] ἐνν. περιγενέσθαι, ἐπεζηγεῖται διὰ τοῦ κατωτέρω νικῶντες, ὁπερ προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ εὐεργε-

τοῦντες καὶ μαχόμενοι = νικῶντες δῆλ. τοὺς μὲν (συμμάχ.) ταῖς εὐεργεσίαις, τοὺς δὲ (πολεμικούς) τῇ μάχῃ. — **ἄρα γε**] ἐρωτήσις εἰρωνική, ἐνν. ἐποίησαν. — **πλοῦν τεσσάρων ἡμερῶν**] ἡ αιτιατικὴ τοῦ μέτρου, ἡ δὲ γενικὴ τῆς ἰδιότητος.

§ 71. **ἢ που**] = βεβαίως, ὡς νομίζω. Βεβαιωτικὸν μετ' ἀμφιβολίας, ἀλλὰ τίθεται καὶ εἰρωνικῶς ἐπὶ πραγμάτων καταφανεστάτων, ὡς ἐναυθα. **ταχέως**] = γρήγορα, ἀμέσως. Ἐπαυξάνει τὴν εἰρωνείαν. — **κατέλευσαν**] = καταλέω (λας-λῆς = λίθος) = λιθοβολῶ. — **τὴν ἀριστείαν**] = τὸν ἠρωσισμόν, τὴν ἀνδραγαθίαν. — **οὕτω γοῦν**] εἰρωνικῶς = τόσον (ὀλίγον) βεβαίως, περὶ τοῦ γοῦν § 32. — **Ἀλέξανδρον**] οὗτος ἦτο βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἐστάλη δὲ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου, καὶ δὲν ἐζήτησε γῆν καὶ ὕδωρ ἀλλ' ἐ-

πρότερον, οτι γῆν καὶ ὕδωρ ἤτησε. μικροῦ δεῖν κατέλευσαν. Ὅπου δὲ καὶ τοῦ λόγου τιμωρίαν ἠξίουσαν λαμβάνειν, ἣ που τὸν ἔργω παραδόσια τὴν πόλιν δυοχειρίων τοῖς πολεμίοις οὐ μεγάλας ἂν ζημίας ἐκόλασαν. Τοιγαροῦν τοιαύταις χρώμενοι γνώμαις ἐνεθήκοντα μὲν ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες κατέστησαν, Φοινίκην δὲ καὶ Κιλικίαν ἐλόρθησαν, ἐπ' Ἐδρυμέδοντι δὲ καὶ πεζομαχοῦντες καὶ ναυμαχοῦντες ἐνίκησαν, ἑκατὸν δὲ τριήρεις τῶν βαρβάρων αἰχμαλώτους ἔλασον. ἄπασαν δὲ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιοῦντες περιέπλευσαν, καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς νίκης, οὐ τὸ ἐν Σαλαμῶνι τροπαιον ἀγαπήσαντες ἔστησαν, ἀλλ' ὄρους τοῖς βαρβάρους πῆξαντες τοὺς εἰς τὴν ἑλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦτους κωλύσαντες ὑπερβαίνειν, συνθήκας ἐποιήσαντο

κόμισε προτάσεις εἰρήνης, Ἡρόδ. 8, 136 - 144. — μικροῦ δεῖν κατελ.] = ἄλλῃ οὐκ εἴλεψε νὰ λιθοβολήσωσιν, Ἡρόδ. 8, 143 οὐ δὲ τοῦ λοιποῦ λόγου ἔχων τοιαύτῃ μὴ ἐπιφαίνουσι Ἀθηναίοισι, μὴδὲ δοκίμων χρηστὰ ὑπουργίην ἀθέμιτα ἐρθεῖν παρίνευ οὐ γὰρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν ἔοντα πρόξενόν τε φίλον τε. — ὅπου] αἰτιολογικόν = ἐπειδή, ἀφ' οὗ, ἰάν. Εἰσάγει ἐν ἐνθύμημα. δηλ. τὸν λόγῳ ἀπίκτειναν, ἄρα καὶ τὸν ἔργῳ. — ἤπου οὐκ ἂν ἐκόλασαν] εἰρωνικῶς.

§ 72. τοιγαροῦν] = διὰ τοῦτο λοιπόν. — τ. χρώμενοι γν.] § 48. — ἐνεθήκοντα] ρητορικὴ ὑπερβολή, διότι οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν διετήρησαν ἐπὶ ἑβδομήκοντα (Δημ. 9, 23) περίπου ἔτη (477 - 404), τὴν Φοινίκην καὶ τὴν Κιλικίαν δὲν ἐλόρθησαν, ἀλλὰ μόνον τὸν Φοινικικὸν στόλον ἐνίκησαν, οὕτε ἄπασαν τὴν Ἀσίαν περιέπλευσαν. — Ἐδρυμέδοντι] ποταμῷ τῆς Παμφυλίας τῷ 469 π. Χ. στρατηγοῦντος τοῦ Κίμωνος. — ἑκα-

τὸν] κατὰ τὸν Θουκ 1, 100, 1 διακοσίας.

§ 73 — καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς νίκης] προεξαγγελτικ. παράθεσις, ἐνν. ἐστὶ τοῦτο = καὶ τὸ κορυφωμα τῆς νίκης τῶν εἶνε τοῦτο. Κεφάλαιον = τὸ κυριώτατον μέρος. ἢ κεφαλή, ἢ κορυφή. — οὐκ ἀγαπήσαντες ἔστησαν] ἢ μετοχὴ ἐκφράζει τὴν κυρίαν ἰδέαν ἀντὶ οὐκ ἠγάπησαν στήσαντες = δὲν ἠρκίσθησαν ὅτι ἔστησαν, περὶ τοῦ ἀγαπᾶν § 42. — πῆξαντες] = θῆσαντες, ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν λίθων τῶν πηγυομένων ἐν τοῖς ἀγροῖς ἢ ἄλλοις κτήμασιν, Ὅμηρ. Ἰλ. Φ. 403 λίθον εἴλετο — μελανα τρηχύν τε, τὸν β' ἄνδρες πρότεροι θῆσαν ἔμμεναι οὖρον ἀρούρης. — τοὺς εἰς τὴν ἑλευθερίαν] = τοὺς (χρησιμεύοντας) διὰ τὴν ἑλευθερίαν, Θουκ. 4, 92, 4 ἤμιν δὲ εἰς πᾶσαν (= δι' ἅλην τὴν χώραν) εἰς ὄρος οὐκ ἀντιλεκτος παγίγεται. — συνθήκας] ἐνν. τὴν λεγομένην Κιμωνίειον εἰρήνην. Ταύτης μνησάντες ποιοῦνται πρῶτοι οἱ ῥήτορες ἀπὸ τοῦ Ἰσοκράτους καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ἀντλοῦντες μεταγενέστεροι ἱστορικοί. Ὁ Ἡρόδοτος ὁμοίως καὶ ὁ Θουκυ-

μακροῦ μὲν πλοῖου μὴ πλεῖν ἐντὸς Κυανέων καὶ Φασήλιδος, τοὺς δ' Ἑλληνας αὐτιονόμους εἶναι, μὴ μόνον τοὺς τὴν Εὐρώπην ἀλλὰ καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας. Καίτοι οἴεσθε ἂν, εἴ 74 τῇ Λεωκράτους διανοίᾳ χρῆσάμενοι πάντες ἔφυγον, τούτων ἂν τι γενέσθαι τῶν καλῶν ἔργων, ἢ ταύτην ἂν ἔτι τὴν χώραν κατοικεῖν ὑμᾶς; χορὴ τοίνυν, ὧ ἄνδρες, ὥσπερ τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαινεῖτε καὶ τιμᾶτε, οὕτω καὶ τοὺς κακοὺς μισεῖν τε καὶ κολλάζειν, ἄλλως τε καὶ Λεωκράτην, ὃς οὔτε ἔδεισεν οὔτε ἠσχύνθη ὑμᾶς.

Καίτοι ὑμεῖς τίνα τρόπον νενομίκατε περὶ τούτων, καὶ πῶς 75 ἔχετε ταῖς διανοίαις, θεωρήσατε· ἄξιον γὰρ ὁμῶς καίπερ πρὸς εἰδότας διελθεῖν· ἐγκώμιον γὰρ νῆ τὴν Ἀθηναίων εἰσι τῆς πόλεως οἱ παλαιοὶ νόμοι καὶ τὰ ἔθη τῶν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κατασκευασάντων, οἷς ἂν προσέχητε, τὰ δίκαια ποιήσετε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις σεμνοὶ καὶ ἄξιοι τῆς πόλεως δόξετ' εἶναι. Ὑμῖν γὰρ 76

δίδης οὐδένα λόγον ποιοῦνται περὶ αὐτῆς. Διὸ θεωρεῖται πιθανώτερον ὅτι τοιαύτη εἰρήνη οὐδέποτε ἐγένετο κατὰ τὴν ὀρθότεραν γνώμην τοῦ Καλλισθένους, Πλουτάρχ. Κίμ. 13 Καλλισθένης οὐ φησι ταῦτα συνθέσθαι τὸν βάρβαρον. ἔργῳ δὲ ποιεῖν διὰ φόβον τῆς ἡττικῆς — μακροῦ πλοῖου] = πολεμικῆ. — **Κυανέων**] αἱ Κυάναι, ἔνν. πέτραι, ἦσαν δύο μικραὶ βραχίονες νῆσοι κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Εὐξείνου πόντου, αἱ ἄλλως Πλαχταὶ καὶ Συμπληγάδες καλούμεναι. — Ἡ δὲ Φάσηλις ἦτο πόλις τῆς Λυκίας εἰς τὰ νότια τῆς μικρᾶς Ἀσίας πλησίον τῶν Χελιδονίων νήσων.

§ 74. οὕτω καὶ] ὁ καὶ ἐπιτείνει τὸ δεκτικὸν μέρος τῆς παρομοιωσεως = οὕτω ἀκριβῶς. — ἄλλως τε καὶ] § 29.

§ 75. καίτοι ὑμεῖς] = καὶ ὁμῶς σεις οἱ ἴδιοι, τὸ ὑμεῖς μετ' ἐμφάσεως. — τίνα τρόπον νενομίκατε] = πῶς

ἔχετε νομοθετήσῃ, ποῖα νόμιμα (ἔθιμα) ἀκολουθεῖτε. Νομίζω = νομοθετῶ καὶ ἔγω τι ὡς ἔθιμον (συνήθειαν), ἐνταῦθα ἀμφοτέρω διὰ τὸ κατωτέρω οἱ παλαιοὶ νόμοι καὶ τὰ ἔθη. — **περὶ τούτων**] δηλ. τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ἄμυναν τῆς πατρίδος καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνιζομένων πολιτῶν. Τὴν αὐτὴν ἔνοιαν ἐκφράζει καὶ τὸ κατωτέρω ταῦτα — **ἔχετε ταῖς διαν.**] = διανοεῖσθε, σκέπτεσθε. — **ἄξιον**] ἡ σύνταξις: ἄξιον γὰρ ἐστὶ, καίπερ πρὸς ἐκδότας διερχόμενον, ὁμῶς διελθεῖν. — **ἐγκώμιον γὰρ**] = διότι ἐγκώμιον τῆς πόλεως εἶνε οἱ παλαιοὶ νόμοι καὶ τὰ ἔθιμα ἐκεῖνων, οἵτινες ἐκανόνισαν ταῦτα (ὅρ. ἀνωτέρ. περὶ τούτων) ἐξ ἀρχῆς. Ἔθῃ ὁ ἄγραφος νόμος, ἐνταῦθα οἱ παλ. νόμοι καὶ τὰ ἔθη κυρίως εἶνε τὸ αὐτό. — **οἷς**] νόμοις καὶ ἔθεσι.

§ 76. γὰρ] = δηλαδὴ, λοιπόν. —

ἔστιν ὄρκος, ὃν ὀμνύουσι πάντες οἱ πολῖται, ἐπειδὴν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφῶσι καὶ ἔφησοι γένωνται, μήτε τὰ ἱερὰ ὄπλα καταισχυρεῖν μήτε τὴν τάξιν λείπειν, ἀμνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνω παραδώσειν. "Ὁν εἰ μὲν ὀμώμοκε Λεωκράτης, φανερῶς ἐπιώρκηκεν, καὶ οὐ μόνον ἑμᾶς ἠδίκηκεν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἠσέβηκεν· εἰ δὲ μὴ ὀμώμοκεν, εὐθύς δηλὸς ἔστι παρασκευασάμενος οὐδὲν ποιήσειν τῶν δεόντων, ἀνθ' ὧν δικαίως ἂν αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ἑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμω-
77 ρήσεσθε. Βούλομαι δὲ ἑμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ ὄρκου. Λέγε, γραμματεῦ.

ΟΡΚΟΣ

[Ὁὐ καταισχυρῶ ὄπλα τὰ ἱερὰ, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην διῶ ἂν στοιχίσω· ἀμνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ δόσιων καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν· τὴν πατρίδα δὲ οὐκ

ληξιαρχικὸν γραμματεῖον] Οἱ νέοι ἐν Ἀθήναις ἅμα εἰσερχόμενοι εἰς τὸ 18 ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν ἐνεφανίζοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἐνεγράφοντο εἰς τὸν κατάλογον τῶν πολιτῶν (ληξιαρχικὸν γραμματεῖον) καὶ λαμβάνοντες παρὰ τοῦ δήμου δύο δόρατα καὶ μίαν ἀσπίδα (ὄπλα τὰ ἱερὰ) ὠρκίζοντο εἰς τὸν ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν ναὸν τοῦ Ἀγλαύρου τὸν κατωτέρω παρατιθέμενον λαμπρὸν ὄρκον τοῦ στρατιώτου. Ἐπὶ δύο ἔτη ἀσκοῦντο εἰς τὰ ὄπλα καὶ περιπέλουν τὴν χώραν, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 ἔθεωροῦντο στρατιώται. Ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς τῶν οἱ νέοι ἔθεωροῦντο ἐνήλικες. Ὅθεν ληξιαρχικὸς παράγωγος ἐκ τοῦ λῆξι; (= κληρος, κληρονομία, οὐσία) καὶ ἄρχειν, ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς τὰ πατρῷα οἰκονομεῖν. — ἔφησοι] οἱ 18 καὶ 19 ἐτῶν. — εἰμὲν-εἰδέ] διλημμα. — εὐθύς] ἀμέσως (μὲ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ ὄρκου), εἰς τὸ παρασκευασάμενοι.

ἀμείνω ἀμείους
— ἀνθ' ὧν] αἴτιον = διὰ τὰ ὁποῖα δῆλ. τὴν καταπάτησιν τοῦ ὄρκου ἢ τὴν ἀρχῆθεν κακὴν πρόθεσιν.

ΟΡΚΟΣ

§ 77. ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ Λυκούργου ὑπάρχει μόνον τὸ ὄνομα. αὐτὸς δὲ ὁ ὄρκος περιεσώθη ἐν Στοβ. Ἀνθολ. 43, 48 καὶ ἐν Πολυδ. ὄνομασ. 81, 106, παρενεβάλωμεν ὅμως αὐτὸν χάριν τῶν μαθητῶν. — παραστάτην] = τὸν πλησίον μου (ἐκατέρωθεν) ἰστάμενον. — στοιχίσω] (στοιγέω-στοιχος) = μὲ οἰονόηποτε καὶ ἂν ταχθῶ εἰς τὴν γραμμὴν. — ἀμνῶ] ἀμεταβ. = θὰ ἀμυνθῶ. — ἱερῶν καὶ... δόσιων] ἱερὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καθιερωμένα (π. χ. ναὶ κλ.), ὅσα τὰ κατὰ θεοῦ νόμους καθιερωμένα (π. χ. θρησκευτικὰ συνήθειαι καὶ διατάξεις). Γενικώτερον ὅμως ἐν τῷ συνδασματῷ τούτῳ περιλαμβάνονται πάντα ἱερὰ καὶ μὴ ἱερὰ = profana (ναὶ

ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω ὄσης ἂν παραδέξωμαι. Καίενθηκῶσω τῶν ἀεὶ κρινόντων, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἰδρυνμένοις πείσομαι καὶ οὐσινας ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἰδρῶσθαι δημοφρόνως· καὶ ἂν τις ἀναιοῖη τοὺς θεσμοὺς ἢ μὴ πείθηται οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν. Καὶ ἱερὰ τὰ τὰ πάτρια τιμήσω. Ἰστορες τούτων Ἄγλαυρος, Ἐννάλιος, Ζεὺς, Αὐξῶ, Θαλλῶ, Ἡγεμόνη].

Καλὸς γε, ὦ ἄνδρες, καὶ ὅσιος ὁ ὅρκος. Παρὰ τοῦτον τοίνυν ἅπαντα πεποίηκε Λεωκράτης. Καίτοι πῶς ἂν ἄνθρωπος γένοιτο ἀνοσιώτερος ἢ μᾶλλον προδότης τῆς πατρίδος; τίνα δ' ἂν τρόπον ὄπλα καταισχύνειε τις μᾶλλον, ἢ εἰ λαβεῖν μὴ θέλει καὶ τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι; πῶς δ' οὐ καὶ τὸν παρασιάτην καὶ τὴν τάξιν λείπειν ὁ μὴδὲ τάξει τὸ σῶμα παρασχόν; ποῦ δ' ὑπὲρ ὀσίων καὶ ἱερῶν ἤμυεν ἂν ὁ μη-⁷⁸δένα κίνδυνον ὑπομείνας; τίνη δ' ἂν τὴν πατρίδα παρέδωκε μείζονα προδοσίᾳ; τὸ γὰρ τούτου μέρος ἐκλελειμμένη τοῖς πολεμίους ὑποχείριός ἐστιν. Εἴτα τοῦτον οὐκ ἀποκτενεῖτε τὸν ἀπάσαις ταῖς ἀδικίαις ἔνοχον ὄντα; τίνας οὖν τιμωρήσθε; τοὺς ἐν τι τούτων ἡμαρτηκότας; ῥᾶδιον ἔσται παρ' ἡμῖν

ἢ δημόσια οἰκοδομήματα, θησαυροὶ ἱεροὶ ἢ δημόσιοι, δικαιοῦματα καὶ εὐεργετήματα). Ὦν πάντες οἱ πολῖται κοινῇ μετέχουσιν. — ἀρείω] = κρείτω, κραταιότεραν. — εὐθηκῶσω = θά ὑπακούω προθύμως. — τῶν ἀεὶ κρινόντων] = εἰς τοὺς ἐκάστοτε δικάζοντας, θά σέβωμαι τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων. — Ἰστορες] (οἶδα) = μάρτυρες, ἐνν. ἕστωσαν. — Ἄγλαυρος] θυγάτηρ τοῦ Κίετροπος θυσιάσασα ἑκουσίως χάριν τῆς πόλεως κατὰ χρησμόν τὴν θυγατέρα αὐτῆς Ἀλιπίην καὶ ἀξιοθεῖσα θεῶν τιμῶν. — Ἐννάλιος] ὁ Ἄρης, Θαλλῶ] μία τῶν Ὠρῶν, Αὐξῶ. Ἡγε-

μόνη]. δύο ἐκ τῶν Χαρίτων.

Καλὸς γε] = ὠραῖος τῷ ὄντι καὶ εὐσεδῆς. — παρὰ τοῦτον ἅπαντα] = παρὰ τοῦτον ὄλον τὸν ὅρκον. — καίτοι] = καὶ τῷ ὄντι. — πῶς, τίνα, πῶς, ποῦ, τίνη] σειρά ἐρωτήσεων (πνευματικόν γένος), ὧν ἡ α' ἀναφέρεται εἰς ὄλον τὸν ὅρκον, ἢ β'. εἰς τὸ οὐ καταισχυνῶ, ἢ γ' εἰς τὸ οὐδ' ἐγκαταλείψω, ἢ δ' εἰς τὸ ἀμυνῶ ὑπὲρ ἱερ. καὶ ὀσίων καὶ ἢ ε' εἰς τὸ τὴν πατρίδα οὐκ ἐλάττω παραδώσω. — τίνη δ' ἂν] ἄρσεν. = εἰς ποῖον. — προδοσίᾳ] = διὰ προδοσίας, χλευαστικῶς. — τὸ τούτου μέρος] = ὅσον ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτόν.

ἄρα μεγάλα ἀδικεῖν, εἰ φανεῖσθε ἐπὶ τοῖς μικροῖς μᾶλλον ὀριζόμενοι.

- 79 Καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦθ' ἑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τὸ συν-
έχον τὴν δημοκρατίαν ὄρκος ἐστί. Τρία γὰρ ἐστὶν ἐξ ὧν ἡ
πολιτεία συνέστηκεν, ὁ ἄρχων, ὁ δικαστής, ὁ ἰδιώτης. Τοῦταν
τοῖνυν ἕκαστος ταύτην πίστιν δίδωσιν, εἰκότως· τοὺς μὲν γὰρ
ἀνθρώπους πολλοὶ ἤδη ἐξαπατήσαντες καὶ διαλαθόντες οὐ μό-
νον τῶν παρόντων κινδύνων ἀπελύθησαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον
χρόνον ἀθῶοι τῶν ἀδικημάτων τούτων εἰσὶ· τοὺς δὲ θεοὺς
οὐτ' ἂν ἐπιορκήσας τις λάθοι οὐτ' ἂν ἐκφύγοι τὴν ἀπ' αὐτῶν
τιμωρίαν, ἀλλ' εἰ μὴ αὐτός, οἱ παῖδες γε καὶ τὸ γένος ἅπαν τὸ
80 τοῦ ἐπιορκήσαντος μεγάλως ἀτυχήμασι περιπίπτει. Διόπερ, ὦ
ἄνδρες δικασταί, ταύτην πίστιν ἔδοσαν αὐτοῖς ἐν Πλαταιαῖς
πάντες οἱ Ἕλληνες, ὅτε ἔμελλον παραταξάμενοι μάχεσθαι πρὸς
τὴν Ξέρξου δύναμιν, οὐ παρ' αὐτῶν εὐρόντες, ἀλλὰ μιμησά-
μενοι τὸν παρ' ἑμῖν εἰθισμένον ὄρκον. Ὅν ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦ-
σαι· καὶ γὰρ παλαιῶν ὄντων τῶν τότε πεπραγμένων ὄρκων

§ 79. καὶ μὴν] = πρὸς τοῦτοις, μετὰ βίας εἰς σπουδαιότερον. — ταύτην] ἀντὶ τοῦτον (τὸν ὄρκον), ἑλθὼς πρὸς τὸ κατηγορούμενον πίστιν, ὑπερσημ. ἐνέχυρον (ἐγγύουον) πίστεως § 127. Πλὴν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτινες ὠρκίζοντο τὸν ἀνωτέρω (§ 78) παρατεθέντα ὄρκον, καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ δικασταὶ ὠρκίζοντο ὅτι θὰ εἶνε πιστοὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων των. — εἰκότως] § 47. — ἀθῶοι] (ἀθωῆ) = ζημία) = ἀτιμώρητοι, ἡ γενικ. τῆς αἰτίας. — τούτων] τῶν κεκρυμμένων. — ἐπιορκήσας] = εἰ ἐπιορκήσεις. — οὐκ ἂν λάθοι] = δὲν δύναται τις νὰ διαλαθῇ, Ξενοφ. Ἀνάβ. 2, 5, 7 ὅστις τῶν ὄρκων σύννοθεν ἑαυτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὐποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὐτ' ἀπὸ ποίου ἂν

τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι, οὐτ' εἰς πόσον ἂν σκότος ἀποδραῖν, οὐθ' ὅπως εἰς ὄχυρον χωρίον ἀποσταίῃ. Πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑπογα καὶ πανταχῇ πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσι. — οἱ παῖδες γε] ἰδέα δι' Ἑλλης τῆς ἀρχαιότητος ἐπικρατήσασα, Ἡρόδ. 6, 86 χρησμός: ὄρκου πάς ἐστὶν ἀνόνημος οὐδ' ἐπὶ χεῖρες οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται εἰσὸς κε πᾶσαν συμμάρψας ὄλεσι: γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα· ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

§ 80 αὐτοῖς] = ἀλλήλοις, — οὐχ εὐρόντες] = οὐχὶ κατ' ἰδίαν ἐφεύρεσιν, ἀλλὰ κατ' ἀπομίμησιν. Ἡ μίμησις ἐγκρατεῖα μόνον ἐν τῇ διατυπώσει τοῦ ὄρκου. Ὁ ὄρκος οὗτος θεωρεῖται ψευδής. — τὸν παρ' ἑμῖν ὄρκον]

ἀτεχνῶς ἔστιν ἐν τοῖς γεγραμμένοις ἰδεῖν τὴν ἐκείνων ἀρετὴν.
Καί μοι ἀναγίνωσκε αὐτόν.

ΟΡΚΟΣ

[Ὁὐ ποιήσομαι περὶ πλείονος τὸ ζῆν τῆς ἐλευθερίας, οὐδ' ἐγ- 81
καταλείψω τοὺς ἡγεμόνας οὔτε ζῶντας οὔτε ἀποθανόντας,
ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῶν συμμάχων ἅπαν-
τας θάψω. Καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τοὺς βαρβάρους
τῶν μὲν μαχεσαμένων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεων οὐδὲ
μίαν ἀνάστατον ποιήσω, τὰς δὲ τὰ τοῦ βαρβάρου προε-
λομένας ἀπάσας δεκατεύσω· καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρη-
σθέντων καὶ κατασληθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων οὐδὲν
ἀνοικοδομήσω παντάπασιν, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνο-
μένοις ἔασω καταλείπεσθαι τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας].

Οὕτω τοῖνυν, ὃ ἄνδρες, σφόδρα ἐνέμειναν ἐν τούτῳ πάν-
τες, ὥστε καὶ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν μεθ' ἑαυτῶν ἔσχον
βοηθόν, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν ἀγαθῶν γενομέ-
νων πρὸς τὸν κίνδυνον μάλιστα ἢ πόλις ὑμῶν ἐδοκίμησεν.

⁴Ὁ καὶ πάντων ἂν εἴη δεινότατον, τοὺς μὲν προγόνους ὑμῶν
ἀποθνήσκειν τολμᾶν ὥστε μὴ τὴν πόλιν ἀδοξεῖν, ὑμᾶς δὲ μὴ
κολάζειν τοὺς καταισχύναντας αὐτήν, ἀλλὰ περιορᾶν τὴν κοινὴν

τὸν ὄρκον τῶν ἐφήθων § 77. — ἀ-
τεχνῶς] (ἀτεχνῆς) = καθαρώς, σα-
φῶς, κατὰ διόρθωσιν τοῦ Κόντου. Τὰ
χειρόγραφα ἰσχνῶς, ὁ Κοραῆς ἰκανῶς
κατὰ τὸ ἰκανᾶ μὲν οὖν καὶ ταῦτα (§
124), ἄλλοι ἄλλως.

ΟΡΚΟΣ

§ 81. τοὺς τελευτήσαντας] =
οἱ ἂν τελευτήσωσι. — τὰς. . . προε-
λομένας] ἐκείνας, αἵτινες προετίμησαν
τὸ μέρος τοῦ βαρβάρου. — ἀπάσας
δεκατεύσω] = ὅλων τὰ κτήματα

θὰ κάμω φόρου ὑποτελή (να πληρώ-
νωσι δὴλ. τὸ δέκατον) εἰς τὸν ἐν
Δελφοῖς θεόν, Ἡρ. 7, 132 ὅσοι τῷ
Πέρσῃ ἔδωσαν σφέας αὐτοῦς Ἑλληνας
ἐόντες μὴ ἀναγκασθέντες. . . τοῦτους
δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖς θεῷ. — οὐ-
δὲν παντάπασιν] — οὐδὲν ἀπο-
λύτως.

πρὸς τὸν κίνδυνον] = ἀπέναντι
τοῦ κινδύνου. — ὁ καὶ] § 56. —
ὥστε μὴ] σκοπὸν ἐπιδικώμενον =
ἵνα μὴ. — τὴν. . . εὐκλειαν] § 110.
ταύτην] ἀναληπτικόν. — περιορᾶν

καὶ μετὰ πολλῶν πόνων συνειλεγμένην εὐκλειαν, ταύτην διὰ τῆν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν πονηρίαν καταλυομένην.

- 83 Καίτοι, ὧ ἄνδρες μόνοις ὑμῖν τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἔστιν οὐδὲν τούτων περιδεῖν. Βούλομαι δὲ μικρὰ τῶν παλαιῶν ὑμῖν διελθεῖν, οἷς παραδείγμασι χροόμενοι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων βέλτιον βουλευέσεσθε. Τοῦτο γὰρ ἔχει μέγιστον ἢ πόλις ἡμῶν ἀγαθόν, ὅτι τῶν καλῶν ἔργων παράδειγμα τοῖς Ἑλλήσοι γέγονεν ὅσον γὰρ τῷ χρόνῳ πασῶν ἔστιν ἀρχαιοτάτη, τοσοῦτον οἱ πρόγονοι ἡμῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
- 84 ἀρετῇ διενηγάσιν. Ἐπὶ Κόδρου γὰρ βασιλεύοντος Πελοποννησίους γενομένης ἀφορίας κατὰ τὴν χώραν αὐτῶν ἔδοξε στρατεύειν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν καὶ ἡμῶν τοὺς προγόνους ἐξαναστήσαντας κατανείμασθαι τὴν χώραν. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δελφὸς ἀποστείλαντες τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ λήσονται τὰς Ἀθήνας· ἀνελόντος δὲ τοῦ θεοῦ αὐτοῖς ὅτι τὴν πόλιν αἰρήσουσιν, ἐὰν μὴ τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηναίων Κόδρον ἀποκτείνωσιν, ἐστράτευον ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. Κλέομαντις δὲ τῶν Δελφῶν τις πυθόμενος τὸ χρηστήριον δι' ἀπορρήτων ἐξήγγειλε τοῖς Ἀθηναίοις· οὕτως οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς ἔξωθεν ἀνθρώπους εὐχοντες ἔχοντες διετέλουν. Ἐμβάλοντων δὲ τῶν Πελοποννησίων

καταλυομένην] = νὰ παραβλέπητε νὰ καταλύηται.

§ 83. — οὐδὲν τούτων] τῶν ἀδικημάτων τῶν σχετιζομένων μὴ τὴν ἄμυναν τῆς πατρίδος. — οἷς βουλευέσεσθε] ἀναφ. τελικ. πρότασι. (§ 31) = ἵνα μεταχειριζόμενοι ταῦτα ὡς παραδείγμ. σκεφθῆτε κλ. — περὶ τούτων] = περὶ ὧν σήμερον πρόκειται, τῶν ἀδικημάτων τοῦ Λεωκράτους. — τοῦτο ἔχει κλ.] βραχυλογικῶς ἀντί: τοῦτο ἔστι τὸ μέγιστον ἀγαθόν, ὃ ἔχει ἡ πόλις.

§ 84. Ἐπὶ Κόδρου γὰρ] τὸ γὰρ = δηλα δὴ, λοιπόν, ἐπεξηγεῖ τὸ μικρὰ τῶν παλαιῶν. — Πελοποννη-

σίους] εἰς τὸ ἔδοξε = ἀπεφάσισαν οἱ Πελοποννήσιοι. — ἐξαναστήσαντες] = ἀφ' οὗ ἐκδιώξωσι, § 60. — κατανείμασθαι τὴν χώραν] φράσις συνήθης; ἐπὶ ἐχθρῶν διαμοιραζόντων γῶραν κατακτηθεῖσαν. — ἀνελόντος] = ἀποκρίθεις, ἀναιρῶ οὐ μόνον τὸ φονεύω, ἀλλὰ καὶ τὸ μαντεύομαι (Θωμ. Μαγ.), ἀντὶ τούτου τίθεται καὶ τὸ γρῶν § 99.

§ 85. δι' ἀπορρήτων] = μυστικῶς, κρυφίως. — ἐξήγγειλε] ἢ ἐκ τὸ ἔξω, πρὸλ. τὸ ἐξάγγελος (τῶν τραγωιδῶν). — ὡς ἔοικε] = ὡς φαίνεται. Ἀλλὰ πολλὰκις τίθεται ἐπὶ βεβαίαιον πραγμάτων ἀστικῷ τρόπῳ ἢ

εἰς τὴν Ἀττικὴν τί ποιοῦσιν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ἄνδρες δικασταί; οὐ καταλιπόντες τὴν χώραν ὥσπερ Λεωκράτης ἄχοντο οὐδ' ἔκδοτον τὴν θρεψαμένην καὶ τὰ ἱερὰ τοῖς πολεμίοις παρέδωσαν, ἀλλ' ὀλίγοι ὄντες κατακλεισθέντες ἐπολιορκοῦντο καὶ διεκαρτέρουσαν εἰς τὴν πατρίδα. Καὶ οὕτως ἦσαν, ὡς ἄνδρες, γεν- 86
ναῖοι οἱ τότε βασιλεύοντες, ὥστε προηροῦντο ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀρχομένων σωτηρίας μᾶλλον ἢ ζῶντες ἐτέρας μεταλλάξαι τὴν χώραν. Φασὶ γοῦν τὸν Κόδρον παραγγείλанта τοῖς Ἀθηναίοις προσέχειν διὰν τελευτήσῃ τὸν βίον, λαβόντα πτωχικὴν στολὴν ὅπως ἂν ἀπατήσῃ τοὺς πολεμίους, κατὰ τὰς πύλας ὑποδύντα φρούρανα συλλέγειν πρὸ τῆς πόλεως, προσελθόντων δ' αὐτῶ δυοῖν ἀνδρῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν πυνθανομένων τὸν ἕτερον αὐτῶν ἀποκτείνειν τῷ δρεπάνῳ προσπεσόντα τὸν δὲ περιλειμμένον, παροξυνθέντα τῷ 87 Κόδρῳ καὶ νομίσαντα πτωχὸν εἶναι, σπασάμενον τὸ ξίφος ἀποκτείνει τὸν Κόδρον. Τοῦτων δὲ γενομένων οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κήρυκα πέμψαντες ἤξιον δοῦναι τὸν βασιλέα θάψαι, λέγοντες αὐτοῖς ἄπασαν τὴν ἀλήθειαν οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τοῦτον μὲν ἀπέδωσαν, γρόντες δὲ ὡς οὐκ εἶ δυνατόν αὐτοῖς τὴν χώραν κατασχεῖν ἀπεχώρησαν. Τῷ δὲ Κλεομάντει τῷ Δελφῷ ἡ πόλις

6 εἰς τὸ Μ.
70κ
εἰρωνείας χάριν, ὡς ἐνταῦθα, ἐπομένονος = φυσικῶς, ἀληθῶς. — **ἔκδοτον**] κατηγορούμενον προληπτικόν (τὸ λεγόμενον καὶ τοῦ ἀποτελέσματος) § 59. — **εἰς τὴν πατρίδα**] μετὰ τοῦ κατακλεισθέντες, Δημ. 22, 13 κατακλεισθέντες εἰς Σαλαμίνα. Ἄλλοι ὀλιγώτερον πιθανῶς μετὰ τοῦ διεκαρτέρουσαν καὶ ἐξήγοῦσι διὰ τὴν πατρ., ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

§ 86. **ἐτέρας**] = μὲ ἀλλήν νὰ ἀνταλλάξωσι τὴν χώραν. Ἡ γραφή τῶν χειρογράφων ἐτέραν — τὴν χώραν ποικίλως διορθοῦται. — **γοῦν**] § 32. — **πτωχικὴν στολὴν**] = στολὴν ἐπαίτου. Ἐσθῆς τὸ ἐνδυμα, στολὴ τὸ εἶ-

δος τῶν ἐνδυμάτων. — **ὅπως ἂν κλ.]** διὰ τοῦ ἂν ὁ σκοπὸς παρίσταται ὡς ἐξ ὑποθέσεως ἐξαρτώμενος = ὅπως, ἂν δυναθῇ (ὅπερ ἀμφίβολον), ἀπατήσῃ. — **κατὰ τὰς πύλας ὑποδύντα**] = διὰ τῶν πυλῶν ὑπεξελθόντων, Ὅδ. Ζ. 127 θάμνον ὑπεδύσατο Ὀδυσσεύς, Δημοσθ. 25, 28 ὑποδύει (= ἐξολισθηταίνας) παρὰ ταῦτα, Ἡσύχ. ὑποδῦναι, ὑπεκδῦναι, Ξενοφ. Ἀνάδ. 6, 5, 22 κατὰ τὴν γέφυραν ἐξεμυρόντο = διὰ τῆς γεφύρας ἀνά εἰς διεβαίνον. — **προσπεσόντα**] «ἐπιπεσών», παροξυνεσθαι τινα = ἀργίεσθαι τινα, πτωχὸς = ἐπαίτης, σπασάμενος = ἐλκύσας, σύρας.

αὐτῶ τε καὶ ἐκγόνοις ἐν Πρωτανείῳ αἰδίδιον σίτην ἐδοσαν.
 88 Ὅρατε ὁμοίως ἐφίλουν τὴν πατρίδα Λεωκράτει οἱ τότε βασιλεύοντες, οἳ γε προηροῦντο τοὺς πολεμίους ἐξαπατώντες ἀποθνήσκων ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀντὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀντικαταλλάττεσθαι. Τοιγαροῦν μονώτατοι ἐπώνυμοι τῆς χώρας εἰσίν, ἰσοθέων τιμῶν τετυχηκότες, εἰκότως ὑπὲρ ἧς γὰρ οὕτω σφόδρα ἐσπούδαζον, δικαίως ταύτην καὶ τεθνεώτες ἐκληρονόμουν Ἄλλὰ Λεωκράτης οὔτε ζῶν οὔτε τεθνεὼς δικαίως ἂν αὐτῆς μετᾴσχοι, μονώτατος δ' ἂν προσηκόντως ἐξορισθεῖ τῆς χώρας ἢν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίους ᾤχετο

§ 87. — Πρωτανείῳ]. Τὸ Πρωτανεῖον ἦτο δημόσιον κατάστημα ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως παρὰ τῇ ἀγορᾷ. Ἐν αὐτῷ ἐφυλάσσετο τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς ἐστίας, ἐξ οὗ ἀνήπτον αἱ ἀποικίαι τὸ τοῦ ἰδίου των Πρωτανείου, ἐφιλοξενούντο οἱ ξένοι τῆς πόλεως καὶ ἐπιτοῦντο οἱ Πρωτάνεις (§ 37 σημ.) καὶ οἱ ἐξοχοὶ τῶν πολιτῶν οἱ ἀξιοθέτους τῆς τιμῆς ταύτης διὰ τὰς προσωπικὰς ἢ διὰ τὰς τῶν προγόνων των πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσίας. Ἡ ἐν τῷ Πρωτανείῳ σίτησις ἦτο μεγίστη τιμῆ, ἐδίδοτο δὲ ἢ ἐπὶ ὄρισμένον χρόνον ἢ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον (ἀείσιτοι). Πρωτανεῖον εἶχε πᾶσα Ἑλληνικὴ πόλις, ἐθεωρεῖτο δὲ τοῦτο ὡς ἡ ἐστία τῆς πόλεως καὶ τὸ συμβολικὸν κέντρον τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς. — ἐδοσαν] κατὰ σύνεσιν αὐτῶ ἐδωκε.

§ 88. ὄρατε] τὸ ὄραξ καὶ σπανιώτερον τὸ ὄρατε τίθενται πολλάκις ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λόγου ἀπολύτως, ὅταν ὁ λέγων ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ τοῦ προσφωνομένου. Ἐπὶ πραγμάτων καὶ τυφλῶ δήλων ἐκφράζουσιν ἐνίοτε εἰρωνεῖαν, ὡς ἐν-

ταῦθα. Τινὲς μετ' αὐτὰ θέτουσι τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον, ὀρθότερον ὅμως ἄνευ ἐρωτήσεως, πρὸλ. τὰ παρ' ἡμῖν βλέπετε καὶ βλέπετε. — οἴγε] = οἱ ὅποιοι βεβαίως, ἢ ἀναφορ. πρότασις περιέγει αἰτιολογίαν. — ψυχὴν] = ζωὴν. — ἀντὶ τῆς κ. σωτηρίας] ἢ ἀντὶ ἡδύνατο νὰ παραλειφθῇ. Συνήθως λέγεται ἀντικαταλλάττομαι τί τιμος = ἀνταλλάσσω, δίδω καὶ παίρνω. — μονώτατοι] τίπος ὑπερθετικοῦ ἀπαντῶν ἀρχικῶς παρὰ τοῖς κωμικοῖς ('Αριστοφ. Πλ. 182, ἱπ. 351, πρὸλ. αὐτότατος). — ἐπώνυμοι τῆς χώρας] ἐπώνυμος α') ὁ λαδῶν τὸ ὄνομα ἐκ τινος καὶ β') ὁ δίδων τὸ ὄνομά του εἰς τι, ὡς ἐνταῦθα. Ἐννοεῖ τοὺς 10 ἐπωνύμους ἥρωας τῆς Ἀττικῆς ἀφ' ὧν (Πaus. 1, 5) Ἀθηναῖος ὕστερον τὰ ὀνόματα ἔσχοι αἱ φυλαί. Εἰς τούτους ὁ Λυκούργ. καταλέγει καὶ τὸν Κόδρον διὰ τὴν αὐτοθυσίαν του. Τὰ ἀγάλματα τῶν ἐπωνύμων ἕστησαν παρὰ τὸ βουλευτήριον (Πaus. 1, 5). — ἐσπούδαζον] = ἐφρόντιζον, ἐνδιεφέροντο, τὸ αὐτὸ σημαίνει καὶ τὸ σπουδάξωιν περὶ τινος § 107. — ἐκληρονόμουν] διότι ἡ χώρα φέρουσα τὸ ὄνομά των ἐθεωρεῖτο κτήμα αὐτῶν. —

οὐδὲ γὰρ καλὸν τὴν αὐτὴν καλύπτειν τοὺς τῆ ἀρετῆ διαφέ-
ροντας καὶ τὸν κάκιστον πάντων ἀνθρώπων.

Καίτοι γε ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, ὃ καὶ νῦν ἴσως ἐρεῖ πρὸς 90
ἡμᾶς, ὡς οὐκ ἂν ποτε ὑπομεῖναι τὸν ἀγῶνα τοῦτον συνειδῶς
ἑαυτῷ τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένῳ ὥσπερ οὐ πάντας καὶ τοὺς
κλέπτοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τοῦτω τῷ τεκμηρίῳ χρωμένους.
Οὐ γὰρ τοῦ πράγματός ἐστι σημεῖον, ὡς οὐ πεποιθήκαον,
ἀλλὰ τῆς ἀναιδεΐας ἦν ἔχουσιν. Οὐ γὰρ τοῦτο δεῖ λέγειν, ἀλλ'
ὡς οὐκ ἐξέπλευσεν οὐδὲ τὴν πόλιν ἐγκατέλιπεν οὐδ' ἐν Με-
γάροις κατόκησε. Ταῦτά ἐστι τεκμήρια τοῦ πράγματος, ἐπεὶ 91
γε τὸ ἐλθεῖν τοῦτον, οἶμαι θεόν τινα αὐτὸν ἐπ' αὐτὴν ἀγαγεῖν
τὴν τιμωρίαν, ἵν' ἐπειδὴ τὸν εὐκλεῖα κίνδυνον ἔφυγε, τοῦ
ἀκλεοῦς καὶ ἀδόξου θανάτου τύχοι, καὶ οὖς προύδωκε, τοῦ-
τοις ὑποχείριον αὐτὸν καταστήσειεν. Ἐτέρωθι μὲν γὰρ ἀτυ-
χῶν οὐπω δῆλον εἶ διὰ ταῦτα δίκην δίδωσιν ἐνταῦθα δὲ παρ'

οὐδὲ γὰρ καλὸν] = διότι (ἐκτός τοῦ
ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον) δὲν εἶνε καὶ εὐ-
προπέδς (εἶνε αἰσχροῦν). —

§ 90. **καίτοι γε]** = καὶ ὅμως
βεβαίως, ἀλλὰ βεβαίως. Εἰσάγει τὴν
τελευταίαν καὶ ἀσθενεστάτην ἔνστασιν
τοῦ Λεωκράτους, τὴ γὰρ ἐνισχύει τὴν
ἐννοίαν τοῦ καίτοι. — **ὡς οὐκ ἂν
ὑπομεῖναι]** = ὅτι δὲν θὰ ἀνελάμβανε
τὸν (δικαστικὸν) ἀγῶνα, δὲν θὰ προσ-
ῆρχετο εἰς τὴν δίκην § 117. Μετὰ τὰ
λεκτικά τίθεται ἐνίοτε ἀπρὸς τὴν ἡ
μετοχῆ (§ 91. ἡμεῖς) τοῦ ὡς ἢ ὅτι. Τὸ
ἀπρὸς μετατρεφόμενον μετὰ τοῦ ἂν ἰσοδυναμεῖ
ὀριστικῆ μετὰ τοῦ ἂν. Διὸ ἄλλοι γρά-
φουσιν ὡς οὐκ ἂν ὑπέμεινε, ἄλλοι δὲ
ἀπιθάνους ὡς οὐκ ἂν υπομείναι (εὐκτικ.).
— **συνειδῶς ἑαυτῷ]** = ἐὰν συνη-
σθάνετο § 30. — **ὥσπερ οὐ χρωμέ-
νους]** αἰτιατ. ἀπόλυτος, τὸ ὥσπερ εἰ-
ρωνεΐαν = ὅταν νὰ μὴ μεταχειρίζωνται
(ὅπερ ψευδές). — **καὶ τοὺς κλέπτον-**

τας] ὁ καὶ ἐπιδοτικὸς = ὅλοι (οἱ ἐγ-
κληματῖαι), πρὸ πάντων οἱ κλέπτ. καὶ
οἱ ἱεροσουλ. — **τοῦ πράγματος]** πρό-
ληψις, ἵνα ἐξαρθῆ ἢ ἀντιθέσῃ πρὸς τὸ
ἀναιδεΐας ἀντι: τοῦτο (τὸ ὑπομεῖναι
αὐτοὺς τὸν ἀγῶνα) οὐκ ἐστὶ σημεῖον
ὡς οὐ πεποιθήκασι τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ
κλ. — **οὐ γὰρ τοῦτο]** ὡς οὐκ ἂν
ὑπέμεινε τὸν ἀγῶνα.

§ 91 **ἐπεὶ γε]** = διότι ἡ
βεβαίως — **οὐ γὰρ]** αἰτιατ. τῆς
ἀναφορᾶς = ὡς ἀφορᾶ τὸ ὅτι ἦλθεν.
— **τοῦ ἀκλεοῦς]** τοῦ ὑπὸ τοῦ δικα-
στηρίου ἐπιβλήθησμένου, ἐν ἀντιθέσει
πρὸς τὸν ἔνδοξον θάνατον τὸν ἐν τῇ
μάχῃ. — **ἐτέρωθι ἀτυχῶν]** ἡ με-
τοχ. ὑποθετ. = εἰ ἀτυχεῖ, ἢ μάλλον
μετοχῆ τοῦ ὀργάνου = μετὰ τὸ νὰ ἀτυ-
χεῖ ἀλλαχοῦ, ἐκ μόνης τῆς ἀλλαχοῦ
ἀτυχίας. — **οὐπω δῆλον]** ἐνν. ἐστὶ
= δὲν εἶνε φανερόν (δὲν δηλοῦται)
ἀκόμη (ἄνευ δῆλ. ἀλλης ἀποδείξεως)

οἷς προῦδωκε, φανερόν ἐστιν ὅτι τῶν αὐτοῦ παρανομημάτων
 92 ὑπέχει ταύτην τὴν τιμωρίαν. Οἱ γὰρ θεοὶ οὐδὲν πρότερον ποι-
 οῦσιν ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν παράγουσι·
 καὶ μοι δοκοῦσι τῶν ἀρχαίων τινὲς ποιητῶν ὥσπερ χρησμοὺς
 γράψαντες τοῖς ἐπιγεγομένοις τάδε τὰ ἱαμβεῖα καταλιπεῖν

διὰν γὰρ ὀργὴν δαιμόνων βλάβητι νινά,
 τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον, ἐξαφαιρεῖται φρενῶν
 τὸν νοῦν τὸν ἐσθλόν, εἰς δὲ τὴν χεῖρον τρέπει
 γνώμην, ἢν' εἰδῆ μηδὲν ὦν ἁμαρτάνει.

ἰδιασθέντες

ἐὰν κλ., Ἰσοκρ. 10, 21 εἰ μὲν οὖν
 ὁ ταῦτα πράξας εἰς ἦν τῶν τυχόντων
 — οὐκ ἂν ποῦ δηλὸς ἦν ὁ λόγος πό-
 τερον κλ., καὶ § 38 ἐκ τῆς Κύρου
 στρατείας οὕτω δηλόν ὅτι κλ., ἐκ δὲ
 τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἄπασι φανε-
 ρόν ὅτι κλ. — **ἐνταῦθα**] ἐνν. ἀτυχῶν,
 ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομέν. ἀναφορ.
 προτάσεως = μὲ τὸ νὰ ἀτυχῆ ὅμως
 ἐνταῦθα, πλησίον ἐκείνων δηλ. οὐς...
 εἶνε φανερόν (ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀνευ ἄλ-
 λης ἀποδείξεως) ὅτι κλ. — **τῶν πα-
 ρανομημάτων**] γενικ. τῆς αἰτίας.
 — **ταύτην τὴν τιμωρίαν**] ἦν δηλ.
 περιέχει ἡ ἀτυχία του (ἐνν. τὸν ἀνα-
 § 38 αὐτὸν ἀδοξον θάνατον).

§ 38 αὐτὸν ἀδοξον θάνατον.
 ἢ] § 33, 129. — **παράγουσι**] =
 παραπλανῶσιν, ἡ λεγομένη αἰτη, θεο-
 βλάβεια. — **ὥσπερ χρησμοὺς**] τὰ
 ἱαμβεῖα παραβάλλονται πρὸς χρη-
 σμοὺς διὰ τὸ ἀναμφισβήτητον αὐτῶν
 κῦρος = ὡσάν χρησμοὺς ἀσῆκαν, ἀφ'
 οὗ ἔγραψαν, εἰς τοὺς μεταγενεστέρους
 τοὺς ἑξῆς ἱαμβικοὺς στίχους. Ἰσοκρ.
 4, 171 τοὺς λόγους ὥσπερ χρησμοὺς
 εἰς τὸν ἐπίοντα γρόνον κατέλιπον,
 Ἰσυχ. 3, 136 οἱμα ἱμῖν δόξειν οὐ ποιή-

ματα Ἡσιόδου εἶναι, ἀλλὰ χρησμὸν
 εἰς τὴν Δημοσθένους πολιτείαν. Τὰ πα-
 ρατιθέμενα ἐνταῦθα ἱαμβεῖα φαίνον-
 ται ὅτι εἶνε τοῦ Εὐριπίδου.

στίχ. 1 - 4. — **βλάβητι**] = θελή-
 νὰ βλάψῃ, ὁ ἐνεστώς τὸ σκοπούμενον.
 — **τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον**] = ἀκρι-
 βῶς τοῦτο κατὰ πρῶτον, ἐνν. ποιεῖ,
 Δημ. 23, 149 οὗτος, ἐν μὲν ἀπάντων
 πρῶτον, μισθωθεὶς... ἔδωκε. Κατ' ἄλ-
 λους τὸ τοῦτ' αὐτὸ εἶνε προεξαγγελ-
 τική παράθεσις ἢ ἐπιρρηματικὴ αἰτια-
 τική = ἀκριβῶς, Εὐρ. Ὀρ. 665 αὐτὸ
 τοῦτο, τοὺς φίλους ἐν τοῖς κακοῖς χρεῖ-
 τοῖς φιλοῖσιν ὠφελεῖν. — **ἐξαφαιρ.**
φρενῶν] = ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰς φρένας
 του. — **τὸν νοῦν τὸν ἐσθλόν**] = τὸν
 οἰασιμὸν νοῦν. Νοῦς ἐσθλὸς κυρίως εἶνε
 τὸ λογικόν, οὐ αἰσθητικόν, εἶνε ὀρθαί,
 χεῖρων δὲ γνώμη αἱ ὑπαγορεύσεις, ἡ
 καρδία, τὸ αἰσθημα, αἱ καθ' ὑπαγόρευ-
 σιν τοῦ ὁποῖου γνώμαι εἶνε χειρότεροι.
 Περὶ τοῦ πράγματος προβλ. Σοφοκλ.
 Ἄντιγ. 622 τὸ κακὸν δοκεῖν ποτ' ἐ-
 σθλὸν τῶδ' ἔμμεν στῆν φρένας θεῶς
 ἀγει πρὸς ἄταν, καὶ Σχολιαστὴν αὐ-
 τόθι: ὅταν δ' ὁ δαίμων ἀνδρὶ πορ-
 σύνη κακά, τὸν νοῦν ἔδωκε πρῶτον

Τίς γὰρ οὐ μέμνηται τῶν προεσβυτέρων ἢ τῶν νεωτέρων οὐκ ἄκηκοε Καλλίστρατον, οὗ θάνατον ἡ πόλις κατέγνω, τοῦτον φυγόντα, καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀκούσαντα ὅτι ἂν ἔλθῃ Ἀθήραζε τεύξεται τῶν νόμων, ἀφικόμενον καὶ ἐπὶ τὸν βωμόν τῶν δώδεκα θεῶν καταφυγόντα καὶ οὐδὲν ἦτιον ὑπὸ τῆς πόλεως ἀποθανόντα; δικαίως τὸ γὰρ τῶν νόμων τοῖς ἡδικοηκόσι τυχεῖν τιμωρία ἐστίν. Ὁ δέ γε θεὸς ὀρθῶς ἀπέδωκε τοῖς ἡδικοημένοις κολάσιν τὸν αἴτιον δεινὸν γὰρ ἂν εἴη εἰ ταῦτα σημεῖα τοῖς εὐσεβέσι καὶ τοῖς κακούργοις φαίνονται.

ᾧ βουλεύεται, καὶ τὸ τῆς Γραφῆς: μωραίνει κύριος λαόν, ὃν βούλεται ἀπολέσαι.

§ 93 Ὁ Καλλίστρατος ἦτο υἱὸς τοῦ Καλλικράτους Ἀφιδναῖος. Οὗτος ἦτο ρήτωρ εὐλόγιωτάτος καὶ πολιτικός θυματώτατος διευθύων τὴν πολιτικὴν τῶν Ἀθηῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν περιπλοκῶν μεταξύ Θεβῶν καὶ Σπάρτης. Ὁ κατὰ τὴν περὶ Ὁρωποῦ δίκην (366 π. Χ.), καθ' ἣν κατηγορεῖτο μετὰ τοῦ Χαδρίου ἐπὶ προδοσίᾳ, λόγος του ἀνέφλεξεν ἐν τῇ Δημοσθένει (παίδῳ ὄντι) τὸν πρὸς τὴν βητορικὴν ἐρωτα. Μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην κατηγορήθη, ἄγνωστον διὰ τί, μὴ λέγειν τὰ ἄριστα καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Δὲν περιέμεινεν ὄμως τὴν ἀπόφασιν, ἀλλ' ἔφυγεν εἰς Μακεδονίαν, ὅτε καὶ συνιῆσαν τὰ ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ἐνταῦθα ἀναφερόμενα. — ἀκούσαντα] αἰτιολ. μετοχή, αἰλοπαὶ κατηγορηματικά. — τεύξεται τῶν νόμων] γρησμός διαφορούμενος θὰ τύχῃ τῆς προστασίας τῶν νόμων § 65 (θὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὰ πολιτικά του δικαιώματα) καὶ θὰ τύχῃ τῆς νομίμου τιμωρίας. Ὁ Καλλίστρατος ἡρμήνευσεν αὐτὸν κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον καὶ ἐπανῆλθεν, οἱ δὲ Ἀθη-

ναῖοι κατὰ τὸν δεύτερον καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. — ἐπὶ τὸν βωμόν] οὗτος εἶχεν οἰκοδομηθῆ ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου, υἱοῦ τοῦ τυράννου Ἰππίου, ἐν τῇ ἀγορᾷ, Θεουκ. β, 54, 6. — δικαίως] ἐπιδοκιμάζει τὴν ἀπόφασιν τῶν πολιτῶν. — τοῖς ἡδικοηκόσι] = διὰ τοὺς ἡδικοηκούς, ἢ δοτικ. τῆς ἀναφοράς. — ὁ δέ γε θεός] = ὁ δὲ θεὸς ἴσα ἴσα, πρὸ πάντων. Ὑπεράπισις τοῦ θεοῦ, διότι οἱ ἀκροαταὶ ἠδύναντο νὰ νομίσωσιν, ὅτι ἡ τιμωρία τοῦ Καλλίστρ. ἦτο δικαία, ἀλλ' ἡ ἀπατηλὴ διαγωγή τοῦ θεοῦ ἦτο ἀναξία τῆς σοβαρότητος τοῦ θεοῦ. — ταῦτα] = τῆς αὐτῆς σαφηνείας. — σημεῖα] ἐνταῦθα = γρησμοί, λέγεται καὶ τέρατα φαίνειν. — φαίνονται] = δεικνύονται, δίδονται, παθητικόν. — κακούργοις] = τοῖς ἐργαζομένοις κακὰ, τοῖς κακοῖς, τοῖς ἀσεβέσι.

§ 94. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἰδέας ὅτι οἱ θεοὶ μεροληπτοῦσιν ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν ἐν τοῖς γρησμοῖς ὁ εὐσεβὴς Λυκούργος διηγείται τὸ λεγόμενον περὶ τῶν εὐσεβῶν τῆς Κατάνης, δι' οὗ συγγρόνως ἀποδεικνύει τὸν Λεωκράτην ἔνοχον ἀσεβείας πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸβλ. § 136 καὶ 137. Τὰ δύο ἄλλα εἶδη τῆς ἀσεβείας ἀπειδείην ἐν § 25 καὶ 76

- 94 Ἠγοῦμαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, τὴν τῶν θεῶν ἐπιμέλειαν πάσας μὲν τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ἐπισκοπεῖν, μάλιστα δὲ τὴν περὶ τοὺς γονεάς καὶ τοὺς τετελευτηκότας καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐσέβειαν, εἰκότως· παρ' ὧν γὰρ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζῆν εἰλήφαμεν καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ πεπόνθαμεν, εἰς τούτους μὴ ὅτι ἀμαρτεῖν ἄλλ' ὅτι μὴ εὐεργετοῦντας τὸν αὐτῶν βίον καταναλῶσαι
- 95 μέγιστον ἀσέβημά ἐστι. Λέγεται γοῦν ἐν Σικελίᾳ (εἰ γὰρ καὶ μυθωδέστερόν ἐστιν, ἀλλ' ἀρμόσει καὶ ὑμῖν ἅπασιν τοῖς νεωτέροις ἀκοῦσαι) ἐκ τῆς Αἴτης θύακα πυρὸς γενέσθαι· τοῦτον δὲ ζῆν φασὶν ἐπὶ τὴν ἄλλην χώραν καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλιν τινὰ τῶν ἐκεῖ κατοικουμένων. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους δομηῆσαι πρὸς φυγὴν, τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ζητοῦντας, ἓνα δὲ τινα τῶν νεωτέρων, δοῶντα τὸν πατέρα προεσβύτερον ὄντα καὶ οὐχὶ δυνάμενον ἀποχωρεῖν ἀλλὰ ἐγκαταλαμβανόμενον, ἀράμενον φέρειν.
- 96 Φορτίου δ' οἶμαι προσγενομένου καὶ αὐτὸς ἐγκατελήφθη. Ὅθεν δὴ καὶ ἄξιον θεωρῆσαι τὸ θεῖον, ὅτι τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς

(πρὸς τοὺς θεοὺς) καὶ ἐν § 45 (πρὸς τοὺς τετελευτηκότας).

Ἠγοῦμαι] = ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλους σκεπτικούς. — ἐπισκοπεῖν] = ἐφορᾶν, ἐπιβλέπειν. — εἰς τούτους μὴ ὅτι — ἀλλ' ὅτι] = εἰς τούτους (τοὺς γονεῖς) οὐ μόνον τὸ νὰ ἀμαρτωμεν (νὰ προσενεχθῶμεν ἀπρεπῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴ καταναλῶσωμεν τὸν βίον μας εὐεργετοῦντες (αὐτοὺς) εἶνε μέγιστ. ἀσέβημα. Ὁ συνήθης συνδυασμὸς τῶν μορίων εἶνε: μὴ ὅτι — ἀλλὰ (καὶ) = οὐ μόνον — ἀλλὰ καί. Ἡ ἐπανάληψις ὅμως τοῦ ὅτι μετὰ τὸν ἀλλὰ εἶνε φαινόμενον ἐξηγουόμενον μὲν (= μὴ εἶπω ὅτι τὸ ἀμαρτεῖν, ἀλλ' εἶπω ὅτι τὸ μὴ καταναλῶσαι — ἀσέβημα μέγιστόν ἐστιν), ἀλλὰ μοναδικόν. Διὸ τὸ: ὅτι διορθοῦται εἰς ἔτι (Κορ.), τό, καί, ἢ ἐξαλείφεται. — αὐτῶν] = ἡμῶν αὐτῶν.

§ 95. γοῦν] § 32. — εἰ γὰρ καὶ μυθωδέστερόν] προδιόρθωσις § 16, 62. — ἀλλ' ἀρμόσει] ὁ ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ ὅμως συνηθεστέρου μετὰ τὰς παραχωρητικὰς προτάσεις ἢ μετοχάς. — θύακα πυρός] = πύρινος θύαξ, ἡ λεγομένη λάβα. — καὶ δὴ καί] = καὶ μάλιστα καί. Σύνθεσις συνήθης ὅταν προστίθεται εἰς γενικὸν μερικόν τι καὶ ἰσχυρότερον: — κατοικουμένων] = ὑπαρχουσῶν, ἐνν. τὴν Κατάνην. — ἓνα δὲ τινα] ἓνας δὲ κάποιος. Ὁ Πausανίας (X 28) δύο ἱστορεῖ τοὺς νεανίσκους καὶ τὸν μὲν τὴν μητέρα, τὸν δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν ἀραμένους διασωθῆναι ἐκ τοῦ πυρός.

§ 96. Οἶμαι] = φυσικά, βεβαίως. — ὅθεν δὴ καὶ ἄξιον] = ἐκ τοῦ ὁποίου πρὸ πάντων εἶνε (οὐ μόνον δυνατόν ἀλλὰ) καὶ ἄξιον κλ. — τὸ θεῖον ὅτι] πρό-

εὐμενῶς ἔχει. Λέγεται γὰρ κύκλω τὸν τόπον ἐκεῖνον περιο-
ρεῦσαι τὸ πῦρ καὶ σωθῆναι τούτους μόνους, ἀφ' ὧν καὶ τὸ
χωρίον ἔτι καὶ νῦν προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσεβῶν χωρὸν· τοὺς
δὲ ταχέϊαν τὴν ἀποχώρησιν ποιησαμένους καὶ τοὺς ἑαυτῶν γο-
νεῖς ἅπαντας ἐγκαταλιπόντας ἀπολέσθαι. Ὡστε καὶ ἡμᾶς δεῖ 97
τὴν παρὰ θεῶν ἔχοντας μαρτυρίαν ὁμογνωμόνως τοῦτον κο-
λάζειν τὸν ἅπασιν τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ἔνοχον ὄντα κατὰ
τὸ ἑαυτοῦ μέρος. Τοὺς μὲν γὰρ θεοὺς τὰς πατρίους τιμὰς ἀπέ-
στέρηκε, τοὺς δὲ γονεῖς τοῖς πολεμίοις ἐγκατέλιπε, τοὺς δὲ τετε-
λευτηκότας τῶν νομίμων οὐκ εἶσε τυχεῖν. >

Καίτοι σκέψασθε, ὦ ἄνδρες· οὐ γὰρ ἀποστήσομαι τῶν πα- 98
λαιῶν ἐφ' οἷς γὰρ ἐκεῖνοι ποιοῦντες ἐφιλοτιμοῦντο, ταῦτα δικαίως
ἂν ἡμεῖς ἀκούσαντες ἀποδέχοισθε. Φασὶ γὰρ Εὐμόλπον τὸν Πο-
σειδῶνος καὶ Χιόνης μετὰ Θρακῶν ἐλθεῖν τῆς χώρας ταύτης ἀμ-

ληψίς § 62. — ἅπαντας J εἰς τὸ ἀπο-
λέσθαι, ἢ μετὰθεσις ἵνα τοισθῆ τὸ
ἐγκαταλιπόντας ὡς μάλλον ἐνδιαφέρειν
τὸν βήτορα.

§ 97. ἔχοντας J = ἀφ' οὗ ἔχετε τὴν
θειάν μαρτυρίαν, τὴν μαρτυρ. τῶν θεῶν.

§ 98. Καίτοι σκέψασθε J = καὶ
ὁμοῦ παρατηρήσατε. Ἡ πρότασις
οὐ γὰρ ἀποστήσομαι κλ. παρενθε-
τικῆ. Ὡς ἀντικείμενον τοῦ σκέψασθε
ἐννοεῖται τὸ περιεγόμενον τῆς ἀναφο-
ρικῆς προτάσεως ἐφ' οἷς — ἐφιλοτιμοῦν-
το, δηλ. τίνων ἀρχῶν ἄνθρωποι ἴσαν
ἐκεῖνοι. Σαφίστερος θὰ ἦτο ὁ λόγος
οὕτω: σκέψασθε ἐφ' οἷς ἐκεῖνοι ἐφι-
λοτιμοῦντο. ἀκούσαντες γὰρ ταῦτα δι-
καίως ἂν ἀποδέχοισθε. — ἐφ' οἷς γὰρ
κτλ. J = διότι ὅσα ἐκεῖνοι ὑπερφη-
νεύοντο (ἰθεώρουν τιμὴν τῶν) νὰ
πράττωσι, ταῦτα ἡμεῖς δικαίως ἠθέ-
λετε εὐχαριστηθῆ (ἀποδέχοισθ') ἂν
νὰ ἀκούσητε. Περὶ τοῦ φιλοτιμείσθαι
δρ. § 140, αἱ μετοχαὶ κατηγορηματι-

καί, περὶ τοῦ πράγματος πρὸλ. Δημοσθ.
18, 160 αἰσχρὸν εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα
τῶν ὑπὲρ ἡμῶν πόνων ὑπέμεινα, ἡμεῖς
δὲ μὴδὲ λόγους αὐτῶν ἀνέβησθε. —
γὰρ Εὐμόλπον J γὰρ = δηλ. ἀφ' οὗ.
Ἐμόλπος ἦτο βασιλεὺς τῆς Θράκης,
ἔγγονος τῆς Ἀθηναίας βασιλοπάιδος
Ἵρριθυίας καὶ συγγενῆς τῆς οἰκογε-
νείας τοῦ Ἐρεχθίδος. Ἦλθε κατὰ τῶν
Ἀθηναίων κατὰ πρόσκλησιν τῶν Ἐλευ-
σινίων πολεμούντων πρὸς τοὺς Ἀθη-
ναίους, ἀλλ' ἐφρονέθη ὑπὸ τοῦ Ἐρε-
χθίδος, ἂν καὶ ὁ Πausanias (1, 38)
λέγει ὅτι ἐσώθη καὶ προέστη τῶν Ἐλευ-
σινίων ἱερῶν. Ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τούτῃ ὁ
Ἐρεχθίδος εἶνε ἀντιπρόσωπος τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ τῆς λατρείας τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ δὲ
Εὐμόλπος τῆς Ἐλευσίνος καὶ τῆς λα-
τρείας τοῦ Ποσειδῶνος, ἀποτελεσμα δὲ
τοῦ ἀγῶνος ὑπῆρξεν ἡ ἔννομος τῆς Ἐλευ-
σίνος μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἡ συγγώ-
νευσις τῶν ἱερῶν ἀμφοτέρων, πρὸλ.
Ἰσοκρ. Παναθην. 193. Τὸ ἀμφισβητῶ

φρισητοῦντα, τυχεῖν δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους βασιλεύοντα
 99 Ἐρεχθέα, γυναικὰ ἔχοντα Πραξιθέαν τὴν Κηφισοῦ θυγατέρα. Με-
 γάλου δὲ στρατοπέδου μέλλοντος αὐτοῖς εἰσβάλλειν εἰς τὴν χώραν,
 εἰς Δελφούς ἰδὼν ἠρώτα τὸν θεὸν τί ποιῶν ἂν νίκην λάβοι παρὰ
 τῶν πολεμίω. Χρήσαντος δ' αὐτῷ τοῦ θεοῦ, τὴν θυγατέρα εἰ-
 θύσειε πρὸ τοῦ συμβαλεῖν τῷ στρατοπέδῳ, κρατήσειεν τῶν πολε-
 μίων, ὃ δὲ τῷ θεῷ πειθόμενος τοῦτ' ἔπραξε καὶ τοὺς ἐπιστρατευο-
 100 μένους ἐκ τῆς χώρας ἐξέβαλε. Διὸ καὶ δικαίως ἂν τις Εὐριπίδην
 ἐπαινέσειεν, οὐ τὰ τε ἄλλ' ὧν ἀγαθὸς ποιητὴς καὶ τοῦτον τὸν μῦ-
 θον προεἶλετο ποιῆσαι, ἠγούμενος κάλλιστον ἂν γενέσθαι τοῖς
 πολίταις παράδειγμα τὰς ἐκείνων πράξεις, πρὸς ἃς ἀποβλέ-
 ποντας καὶ θεωροῦντας συνεθίζεσθαι ταῖς ψυχαῖς τὸ τὴν πα-
 τρίδα φιλεῖν. Ἄξιον δέ, ὧ ἄνδρες δικασταί, καὶ τῶν ἱαμβείων
 ἀκοῦσαι ἃ πεποίηκε λέγουσαν τὴν μητέρα τῆς παιδός. Ὅψε-
 σθε γὰρ ἐν αὐτοῖς μεγαλοψυχίαν καὶ γενναϊότητα ἀξίαν καὶ
 τῆς πόλεως καὶ τοῦ γενέσθαι Κηφισοῦ θυγατέρα.

συντάσσεται δοτικῇ καὶ γενικῇ ἢ μόνῃ
 ἢ μετὰ τῆς περι (§ 108).

§ 99. αὐτοῖς] (Ἐρεχθ. καὶ Πρα-
 ξιθ.) δοτικ. ἀντιχαριστικ. — ποιῶν]
 = εἰ ποιήσῃ — χρέσαντος] § 84. —
 εἰ θύσειε] εὐκτικ. τοῦ πλαγίου λό-
 γου, ὃ εὐθὺς ἐάν θύσῃς. Ἡ σφαγια-
 σθείσα κόρη ἐκαλεῖτο Χθονία νεωτάτη
 τῶν τεσσάρων (κατὰ τὸν Ἀπολλόδο-
 ρον) θυγατέρων τοῦ Ἐρεχθείου. — ὃ
 δέ] = οὗτος. Τὸ ἀποδοτικὸν δὲ παρ'
 ἡμῖν πλεονάζει, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
 ὁμῶς καὶ ἰδίᾳ παρ' Ὀμήρῳ τίθεται σύ-
 νήθως εἰς ἀποδόσεις χρονικ. ὑποθετικ.
 ἐνδοτ. αἰτιολογ. προτάσεων ἢ μετοχῶν
 (μετὰ τοῦ ὃ, οὗτος, ἐγὼ κλ.) εἰς δή-
 λωσιν λαμβανούσης ἀντιθέσεως μεταξὺ
 τῶν δύο προτάσεων. Ἐνταῦθα ἀντι-
 τίθεται ἡ ὑπακοή τοῦ Ἐρεχθείου καὶ
 τὸ βαρὺ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ θεοῦ.

§ 100. Τὰ τε ἄλλα ὧν καὶ προ-

εἶλετο] ἀντὶ τὰ τε ἄλλα ἦν. Ἡ σύνθεσις
 μετοχῆς μετὰ ῥήματος συνήθης παρὰ
 τοῖς ἀρχαίοις § 17. Ἐν τῇ συνθέσει τὰ
 τε ἄλλα — καὶ ἐξαιρεται τὸ δεύτερον
 μέλος (= καὶ μάλιστα). — ποιῆσαι]
 = νὰ λάβῃ ὡς ὑπόθεσιν δράματος. —
 συνεθίζεσθαι] ἐνν. ἐκ τῆς μετοχῆς
 ἠγούμενος τό: ἠγεῖτο. Παράδειγμα ἀνα-
 φορικῆς προτάσ. κατ' ἀπαρέμφατον
 ὄρ § 96. Ἡ ἐξήγησις: πρὸς τὰς ὁποίας
 ἀποβλέποντες — (ἐνόμιζεν ὅτι) συηθί-
 ζουσι κατὰ τὰς ψυχὰς των εἰς τὸ νὰ ἀ-
 γαπῶσι τὴν πατρίδα. — τὸ φιλεῖν] ἐκ
 τοῦ συνεθίζεσθαι, τὸ ἐκ ῥημάτων ἀπα-
 ρέμφατον πολλάκις λαμβάνει τὸ ἄρθρον.
 — πεποίηκε] = ἔγει παραστήσῃ (ἐν τῇ
 τραγωδίᾳ). — τοῦ γενέσθαι] τῆς κατα-
 γωγῆς τῆς ὡς θυγατρὸς τοῦ Κηφισοῦ πο-
 ταμίου θεοῦ τῆς Ἀττικῆς. Τὰ παρατιθέ-
 μενα ἱαμβεῖα εἶνε ἀπόσπασμα ἀπολοσθεῖ-
 σης τραγωδίας Ἐρεχθείου ὀνομαζομένης.

Τὰς χάριτας ὅστις εὐγενῶς χαρίζεται,
ἦδιον ἐν βροτοῖσιν οἷ δὲ δρωσι μὲν,
χρόνω δὲ δρωσι, δυσγενέστερον...

Ἐγὼ δὲ δώσω τὴν ἐμὴν παῖδα κτανεῖν

1 *ὅσιν* λογιζομαι δὲ πολλὰ· πρῶτα μὲν πόλιν

οὐκ ἂν τιν' ἄλλην τῆσδε βελτίω λάξωιν

ἢ πρῶτα μὲν λεῶς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,

αὐτόχθονες δ' ἔφνυμεν· αἱ δ' ἄλλαι πόλεις,

πεσσῶν ὁμοίαις διαφοραῖς ἐκτισμέναι,

ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν εἰσαγώγμοι.

"Ὅστις δ' ἀπ' ἄλλης πόλεως οἰκίζει πόλιν.

αὐτοχθ

Στίχ. 1-5. *ὅστις χαρίζεται*] ἀναφορ. ὑποθετικ. πρότασ. = εἷτις χαρίζεται. Αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ὑποκείμεν. τῆς κυρίας προτάσεως ἰσοδυναμοῦσα μὲ ἀπαρέμφατον (τὸ χαρίζεσθαι) = τὸ νὰ κάμνη τις τὰς εὐεργεσίας εὐγενῶς εἶνε κλ. — *ἦδιον*] ὁ ὅ' ὄρος τῆς συγκρίσεως εἶνε ἡ εἰ μὴ εὐγενῶς χαρίζεται, δηλ. ἡ τὸ χρόνω χαρίζεσθαι. — *οἷ δὲ δρωσι*] τὰς χάριτας. — *χρόνω*] = μὲ τὸν καιρὸν, βραδείως. — *δυσγενέστερον*] ἐν. πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ στίχου τό: δρωσι = πράττουσι πρᾶγμα ἀγενέστερον. Τοῦ στίχου τούτου ποιητικαὶ διορθώσεις ἢ συμπληρώσεις ἔχουν προταθῆν.

Στίχ. 5-10. *πρῶτα μὲν*] ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν στίχ. 14 ἔπειτα. Τοῦ κατωτέρου πρῶτα μὲν παραλείπεται ἢ ἀπόδοσις, διότι θέμα τοῦ ποιητοῦ δὲν εἶνε τὸ ἐγκωμιὸν τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ὁ ἥρωϊσμός τῆς μητρὸς. — *λάξωιν*] = λάβοιμι. Εὐδακτικὴ μὲ κατάληξιν ἱστορικοῦ χρόνου ὀριστικῆς ἀπαντῶσα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ποιηταῖς (πρβλ. τρέφωιν = τρέφοιμι, ἀμάροτιν, ἔχωιν). — *ἢ*] = ταύτη γάρ. — *ἐπακτὸς*] = ἐπεῖσακτος,

ἐπηλυς, ἔξωθεν ἐλθὼν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐσεμνύνοντο ἐπὶ τῷ αὐτόχθονες εἶναι πρβλ. § 41, 83. Διὸ ὁ Ἀντισθένης τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τῷ γηγενεῖς εἶναι σεμνυνομένους ἐκφαυλίζων ἔλεγε μὴδὲν εἶναι κοχλιῶν καὶ ἀττελεθῶν εὐγενεστέρους (Διογ. Λαέρτ. VI, 1). — *πεσσῶν*] πεσσοὶ ἐλέγοντο αἱ ψῆφοι, δι' ὧν ἐπαίξετο παιγνιδίον τι προσφιλὲς τοῖς ἀρχαίοις ἀντίστοιχον πρὸς τὴν σημερινὴν ντάμαν. Τοῦ παιγνιδίου τούτου, οὗ σαφῆ ἰδέαν δὲν ἔχομεν, ἡ ἐφεύρεσις ἀναφέρεται εἰς τὸν Παλαμήδην ἢ εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. — *διαφοραῖς*] = δι' ἀμοιβαίων μετακινήσεων (διὰ — φοραῖς) τῶν πολιτῶν ὁμοίων μὲ τὰς ἀμοιβαίας μετακινήσεις τῶν πεσσῶν. — *εἰσὶν εἰσαγώγμοι*] = εἶνε ἐμπορεύματα εἰσαγμένα ἀπ' ἐξῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν εἶνε ψηφιδωτὰ ἐκ πολιτῶν διαφόρων πόλεων κατασκευασμένα. Περὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ εἰσαγώγμοι πρβλ. § 26, περὶ δὲ τῆς σημασίας τοῦ εἰσαγώγμος = εἰσακτός, εἰσηγμένος πρβλ. Σοφ. Οἰδίπ. κ. 27 ἔξοικῆσιμος = οἰκητός, κατοικημένος.

Στίχ. 10-15. *οἰκίζει*] = κατοικεῖ,

- ἀρμός πονηρός ὥσπερ ἐν ξύλῳ παγείς,
 λόγῳ πολίτης ἐστί, τοῖς δ' ἔργοισιν οὔ.
 Ἔπειτα τέκνα τοῦδ' ἔκαυ τόκτομεν,
 15 ὡς θεῶν τε βωμούς πατριίδα τ' ἐκρουώμεθα.
 Πόλεως δ' ἀπάσης τοῦνομ' ἔν, πολλοὶ δέ νιν
 ναίονσι· τούτους πῶς διαφθεῖραί με χροί,
 ἐξὸν προπάντων μίαν ὑπὲρ δοῦναι θανεῖν;
 εἶ περ γὰρ ἀριθμὸν οἶδα καὶ τοῦλάσσονος
 20 τὸ μείζον, οὐνὸς οἶκος οὐ πλεῖον σθένει
 πταισίας ἀπάσης πόλεος, οὐδ' ἴσον φέρει.
 Εἰ δ' ἦν ἐν οἴκοις ἀντὶ θηλειῶν στάχυς
 ἄρσσην, πόλιν δὲ πολεμία κατέιχε φλόξ,
 οὐκ ἂν νιν ἐξέπεμπον εἰς μάχην δορός
 25 θάνατον προταρβοῦσ'; ἀλλ' ἔμοιγ' ἔστω τέκνα,
 ἃ καὶ μάχοιτο καὶ μετ' ἀνδράσι πρόεποι,
 μὴ σχήματ' ἄλλως ἐν πόλει πεφνκότεα.
 Τὰ μητέρων δὲ δάκρυ', διὰν πέμπη τέκνα,
 πολλοὺς ἐθήλυν' εἰς μάχην δορωμένους.
 30 Μισῶ γυναῖκας αἵτινες πρὸ τοῦ καλοῦ
 ζῆν παῖδας εἴλονθ' αἰ παρήγεσαν κακά.

Ἐπειδὴ τὸ οἰκίζειν πόλιν σημ. κτίζειν πόλιν, ἄλλοι διαρθεῦσιν εἰς: οἰκήση. — ἀρμός] = γόμφος, ἥλος. — ἔκαυ] καὶ ἐκῆτι (συγ. τῶ ἐκῶν) = ἔνεκα. — ἐκρουώμεθα] = σφάζομεν.

Στίχ. 15-28. προπάντων] ἐκ τῆς ὑπέρ, ἢ ὀνομαστικ. πρόπας. — εἶπερ γὰρ] = διότι ἐὰν γνωρίζω τί εἶνε ἀριθμὸς καὶ ποῖον εἶνε τοῦ μικροτέρου (ὡς πρὸς τὸ μικρότερον) τὸ μεγαλύτερον. — πταισίας] = ἐὰν δυστυχήσῃ. — ἀπάσ. πόλεως] ἐνν: πταισάσης. — ἴσον φέρει] = ἴσον ζυγίζει, ἰσοδυναμεῖ. — θηλειῶν] ὀδισιαστικῶς = θυγατέρων. — στάχυς] = γόνος. — οὐκ

ἂν] ἢ ἀρνησις καὶ εἰς τὸ προταρβοῦσα, ἀνευ ἐρωτήσεως εἰς μόνον τὸ προταρβοῦσα = θά τὸν ἔστειλλον χωρὶς νὰ φοβηθῶ. — ἔστω] εὐχὴ = εἴθε νὰ ὑπάρχωσι τέκνα (δῆλ. θυγατέρες) — μάχοιτο] εὐχὴ = τὸ ὅποια εἴθε νὰ μάχωνται καὶ νὰ διαπρέπωσι κλ. — μὴ σχήματα] = καὶ ὄχι εἰδωλα, κενὰ σκιαί. — ἄλλως = ἀνοφελῶς, μάτην.

Στίχ. 28-35. πέμπη] = προπέμψωσι. — ἐθήλυνε] γυναικ. ἀριστος = χαυνῶσιν, ἀνάνδρους καθιστώσι. — πρὸ τοῦ καλοῦ] = πρὸ τῆς τιμῆς. — εἴλονθ' αἰ] = αἵτινες προτίμησαν, αἵτινες δῆλ. συνεβούλευσαν αὐ-

Καὶ μὴν θανόντες γ' ἐν μάχῃ πολλῶν μετὰ
 τύμβον τε κοινὸν ἔλαχον εὐκλείαν τ' ἴσην·
 τῇ μὴ δὲ παιδί στέφανος εἰς μιᾷ μόνῃ
 πόλεως θανοῦση τῆσδ' ἔπερ δοθήσεται. 35
 Καὶ τὴν τεκοῦσαν καὶ σὲ δύο θ' ὁμοσπόρω
 σώσει τί τοῦτων οὐχὶ δέξασθαι καλόν;
 τὴν οὐκ ἐμὴν πλὴν ἢ φύσει δώσω κόρην
 θῶσαι πρὸ γαίας. Εἰ γὰρ αἰρεθήσεται
 πόλις, τί παίδων τῶν ἐμῶν μέτεστί μοι;
 40
 οὐκοῦν ἅπαντα τοῦν γ' ἐμοὶ σωθήσεται
 ἄρξουσιν ἄλλοι, τήνδ' ἐγὼ σώσω πόλιν.
 Ἐκεῖνο δ' οὐ τὸ πλεῖστον ἐν κοινῷ μέρος,
 οὐκ ἔσθ' ἐκούσης τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἄτερ
 προγόνων παλαιὰ θέσμι' ὅστις ἐκβαλεῖ· 45
 οὐδ' ἀντ' ἐλάας χροσέας τε Γοργόνος

τοὺς κακά. Τὰ χειρόγραφα ἔχουσιν εἴ-
 λοντο καὶ ἔπερ μὴ συμβιβαζόμενον μὲ
 τὸ μέτρον ποικίλως διορθοῦται. — καὶ
 μὴν] = καὶ ὁμοίως οὗτοι, ἐὰν πέσωσιν ἐν
 τῇ μάχῃ, ἀξιοῦνται μαζὶ μὲ πολλοὺς
 κοινῷ τάφου καὶ ἴσης εὐκλείας κλ. Τὰ:
 πολλῶν, κοινόν, ἴσην ἀντιτίθενται πρὸς
 τὸ εἰς μιᾷ μόνῃ. Ἡ ἔννοια: ἀφ' οὗ ἀ-
 ποδοκιμάζω τὰς μητέρας τὰς ἀποτρε-
 πούσας τοὺς υἱοὺς τῶν δόξης, ἧς καὶ
 ἄλλοι πολλοὶ θὰ μετασχησι, δὲν μοι ἐ-
 πιτρέπεται νὰ στερήσω τὴν κόρην μου
 δόξης μοναδικῆς (ἧς οὐδεὶς ἄλλος θὰ
 μετασχη). ἀλλ' ὀφείλω νὰ θυσιάσω
 αὐτὴν καὶ διὰ τοῦτο.

Στίχ. 35 - 40. τὴν τεκοῦσαν] =
 ἐμὲ καὶ σὲ (τὸν Ἐρεχθίδα) καὶ τὰς δύο ἀ-
 δελφάς τῆς· περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θυ-
 γατέρων τοῦ Ἐρεχθίδος ὄρα § 99 σημ.
 — πλὴν ἢ φύσει] = παρὰ μόνον διότι
 τὴν ἐγέννησα. Τὰ τέκνα ἔθεωροῦντο
 οὐχὶ τῶν γονέων, ἀλλὰ τῆς πόλεως.

40 - 45. τοῦν γ' ἐμοὶ] = ὅσον
 ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμὲ τοῦλάχιστον. —
 ἄρξουσιν] ὁ μέλλων δηλοῦσιν συγκατά-
 θεσιν = δύνανται νὰ γείνωσιν ἄλλοι
 ἄρχοντες, ἐγὼ (ὅμως) θὰ θεωρῶμαι ὡς
 σωτὴρ ταύτης τῆς πόλεως. — ἐκεῖνο
 δὲ] προεξαγγελτικὴ παράθεσις, ἔνν.
 ἐστὶ τοῦτο. — ἐν κοινῷ] ἔνν. ἐστὶ
 = ἀφορᾷ εἰς τὸ γενικὸν καλόν. — τῆς
 ἐμῆς ψυχῆς ἄτερ] = ἄνευ ἐμοῦ ἐ-
 κούσης, ἄνευ τῆς θελήσεώς μου. Ἄλλοι
 γράφουσιν ἄνερ, διότι πρὸς τὸν ἄνδρα
 ἢ Πραξιθέα λέγει ταῦτα. — θέσμια]
 = τοὺς θεσμούς, τοῦ νὰ εἶνε δηλαδὴ
 ἢ Ἀθηναῖ πολιοῦχος τῶν Ἀθηναίων.

Στίχ. 45 - 50. οὐδ' ἀντ' ἐλάας]
 ἢ ἔννοια: οὐτε τὴν λατρείαν τῆς Ἀθη-
 νᾶς θὰ ἀντικαταστήσῃ ἢ λατρεία τοῦ
 Ποσειδῶνος. Ἡ ἐλαία ἦτο τὸ ἱερὸν
 δένδρον τῆς Ἀθηνᾶς. — Γοργόνος]
 τῆς Μεδούσης, ἧς ἡ ὄφιοπλόκαμος κε-
 φαλή, τὸ καλούμενον Γοργόνειον, ἔπηρ-

τρίαιναν ὀρθὴν σιῶσαν ἐν πόλεως βάθροισι
 Εὐμόλπος οὐδὲ Θοῤῃξ ἀναστέψει λεῶς
 στεφάνοισι, Πάλλας δ' οὐδαμοῦ τιμήσεται.
 50 χοῖσθ', ὦ πολῖται, τοῖς ἐμοῖς λοχεύμασιν,
 σώζεσθε, ρικῆντ' ἀντὶ γὰρ ψυχῆς μιᾶς
 οὐκ ἔσθ' ὅπως ὑμῖν ἐγὼ οὐ σώσω πόλιν.

ᾠ πατρίσι, εἴθε πάντες οἱ ναῖνοσί σε
 οὕτω φιλοῖεν ὡς ἐγώ· καὶ ἑαδίως
 55 οἰκοῖμεν ἄν σε, κοῦδὲν ἄν πάσχοις κακόν.

101

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες, τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαίδευε. Φύσει γὰρ οὐσῶν φιλοτέκνων πασῶν τῶν γυναικῶν ταύτην ἐποίησε τὴν πατρίδα μᾶλλον τῶν παίδων φιλοῦσαν, ἐνδεικνύμενος ὅτι εἴπερ αἱ γυναῖκες τοῦτο τολμήσουσι ποιεῖν, τοὺς γε ἄνδρας ἀνυπέροβλητόν τινα δεῖ τὴν εὐνοίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔχειν, μηδὲ φεύγειν αὐτὴν ἐγκαταλιπόντας μηδὲ καταισχύρειν πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ὥσπερ Λεωκράτης.

γεν ἐν τῇ ἀσπίδι τῆς Ἀθηνᾶς. Τὸ Γοργόνειον τοῦτο ἐν τῇ χρυσελευφαντίνῳ ἀγάλματι τῆς Ἀθηνᾶς τῷ κατασκευασθέντι ὑπὸ τοῦ Φειδίου ἦτο χρυσοῦν, ἐκ τούτου λέγεται ἡ Γοργὼν χρυσῆ. Ἡ τρίαινα ἦτο κάμαξ μὲ τρεῖς αἰχμάς, σύμβολον τοῦ Ποσειδῶνος. — ἐν πόλεως βάθροισι] = ἐν τῷ ἐδάφει τῆς πόλεως, ἐν τῇ πόλει. — Πάλλας δὲ οὐδαμοῦ τιμήσεται] = καὶ ἡ Πάλλας οὐδαμοῦ θὰ τιμᾶται, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετον θὰ γένη.

Στίχ. 50-55. λοχεύμασι] λοχεύειν = τίκειν, λόχευμα = τὸ τέκνον. — οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ] = δὲν ὑπάρχει τρόπος ποῦ δὲν (ἄρα πάντως) θὰ σώσω πρὸς χάριν σας τὴν π. διδων ὡς ἀντάλλαγμα (ἀντὶ) μίαν ζωὴν. — ὦ πατρίσι] περὶ τοῦ ἑραίου τούτου μέρους Ἰδοῦ τί γράφει ὁ Μελάγχθων (τῷ

1545) πρὸς ἐπίσημον φίλον του : ὁσάκις τούτους τοὺς στίχους ἐνθυμῆσαι, θὰ εὐχῆσαι νὰ ὑπάρξωσί ποτε περισσότεροι, αἵτινες νὰ λέγωσι ταῦτα περὶ ἑαυτῶν εὐκρινῶς καὶ νὰ προτιμῶσι τῶν ἰδίων συμφερόντων τὴν κοινὴν σωτηρίαν. — καὶ] συλλογιστ. = λοιπόν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, Εὐρ. Ἰπ. πόλ. 938 χοῖν βροτοῖσι τῶν φίλων τεκμηρίον σαφές τι κείσθαι — κοῦκ ἄν ἠπατώμεθα. — ἑαδίως] = ἀκόπως, ἀνέτως.

§ 101. ταῦτα] τὰ ἀνωτέρω. — ἐπαίδευε] = ἐδίδασκεν, ὑποκειμ. ὁ Εὐριπίδης. — φύσει γὰρ] = ἐπειδὴ ὁῖλα δὴ εἶνε, ἀναπτύσσει τὴν εὐνοίαν τοῦ ταῦτα. — ἐνδεικνύμενος] = θέλων νὰ ἀποδείξη. — γε] ἐμπατικόν = κατὰ μείζονα λόγον. — τινὰ] μεγεθυντικόν = λίαν. — πρὸς] = ἀπέναντι ἐνώπιον.

Βούλομαι δ' ὑμῶν καὶ τὸν Ὀμηρον παρασχέσθαι ἐπαι- 102
 νῶν. Οὕτω γὰρ ὑπέλαβον ὑμῶν οἱ πατέρες σπουδαῖον εἶναι
 ποιητὴν, ὥστε νόμον ἔθεντο καθ' ἐκάστην πενταετηρίδα τῶν
 Παναθηναίων μόνου τῶν ἄλλων ποιητῶν θαυματοδοῦσθαι τὰ
 ἔπη, ἐπίδειξιν ποιούμενοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὅτι τὰ κάλλιστα
 τῶν ἔργων προηροῦντο, εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ νόμοι διὰ τὴν
 συντομίαν οὐ διδάσκουσιν ἀλλ' ἐπιτάτουσιν ἃ δεῖ ποιεῖν, οἱ δὲ
 ποιηταὶ μιμούμενοι τὸν ἀνθρώπινον βίον, τὰ κάλλιστα τῶν
 ἔργων ἐκλεξάμενοι, μετὰ λόγου καὶ ἀποδείξεως τοὺς ἀνθρώ-
 πους συμπεῖθουσιν. Ἐκτωρ γὰρ τοῖς Τρωσὶ παρακελεύόμενος ἵ
 ὑπὲρ τῆς πατρίδος τάδε εἶρηκεν,

ἀλλὰ μάχεσθ' ἐπὶ νηυσὶ διαμπερές Ὅς δέ κεν ὕμεων
 βλήμενος ἢ ἐν τυλαῖς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπῃ,

§ 102 καὶ τὸν Ὀμηρον] = καὶ
 τὸν Ὀμηρον νὰ σᾶς παρουσιάσω ἐπαι-
 νῶν αὐτόν, § 100 ἂν τις Εὐριπίδην ἐπαι-
 νέσειεν. Καὶ τοῦτου τοῦ χωρίου πολλὰ
 διορθώσεις ὑπάρχουσι.— οὕτω] = τόσον,
 εἰς τὸ σπουδαῖον. — πενταετηρίδα]
 Τὰ μεγάλα Παναθηναῖα ἐτελοῦντο πρὸς
 τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς κατὰ τὰς ἀρχὰς
 ἐκάστου πέμπτου ἔτους (πενταετηρίς
 ἑορτή, πρβλ. εἰσαγ. § 6 σημ.), ἐπο-
 μένος μετὰ τέσσαρα ἔτη πλήρη, εἰς
 ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Θησέως γενο-
 μένης πολιτικῆς καὶ διοικητικῆς ἐνώ-
 σεως τῶν δῆμων τῆς Ἀττικῆς. Κατὰ
 ταῦτα πλὴν τῶν γυμνικῶν καὶ μουσι-
 κῶν ἀγώνων ἀπηγγέλλοντο ὑπὸ τῶν
 θαυματοδῶν τὰ δημηρὰ ἔπη εἰσαχθέντος
 τοῦ ἔθους τοῦτου ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου
 υἱοῦ τοῦ Πεισιστράτου (Πλάτ. Ἰπ-
 παρχ. 228). — ἐπίδειξιν ποιούμε-
 νοι] = ἀποδεικνύοντες μετὰ τοῦτο. —
 προηροῦντο] = ἐξήλουν (§ 104).—

μιμούμενοι] = οἱ ὅποιοι (ἢ ἐπειδὴ)
 μιμοῦνται. Καὶ ὁ ἕρκτωρ Ἀλκιμάχης
 (Ἀριστοτ. ἔθ. ορ. 33) καλεῖ τὴν Ὀ-
 δύσσειαν καλὸν ἀνθρωπίνου βίου κά-
 τοπτρον, κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλη
 ποιητὴς ἐστὶ μίμησις — ἐκλεξάμενοι]
 = ἀφ' οὗ ἐκλέξωσι. Οἱ ἀρχαῖοι ἀπρί-
 τουν παρὰ τῆς ποιήσεως ἠθικὸν σκο-
 πόν. — μετὰ λόγου καὶ ἀποδεί-
 ξεως] = μετὰ λόγον καὶ μετὰ ἀποδείξεως.
 Κυρίως σχῆμα ἐν διὰ δύοσιν = μετὰ λό-
 γου ἀποδειχθέντος, μετὰ πράγματα,
 πρβλ. § 129 λόγον ἀναπόδεικτον. —
 συμπεῖθουσι] = καταπέθουσι, ἢ σὺν
 ἐπίτασιν.

§ 103. γὰρ] = δηλαδὴ, λοιπόν.—
 Πρβλ. Ἰλιάδ. Ο, 494 καὶ ἐξῆς.

ἀλλὰ] προτρεπτικὸς = ἐμπρός. —
 διαμπερές] = πέρα πέρα, πάντες ἀνε-
 ξαιρέτως.— βλήμενος ἢ ἐν τυλαῖς] =
 μακρόθεν ἢ ἐκ τοῦ πλησίον κτυπηθεῖς.
 — πότμον] = τὴν μοῖραν. — ἐπίσπῃ]

τεθνάτω. Οὐ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περι πάτρησ
 τε θνάμεν ἄλλ' ἄλογός τε σόη καὶ νήπια τέκνα,
 καὶ κλήρος καὶ οἶκος ἀκήρατος, εἴ κεν Ἀχαιοὶ
 οἴχονται σὸν νησοὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

- 104 Τούτων τῶν ἐπῶν ἀκούοντες, ὧ ἄνδρες, οἱ πρόγονοι ὑμῶν
 καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ζηλοῦντες οὕτως ἔσχον πρὸς ἀρε-
 τήν, ὥστε οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πατρίδος ἀλλὰ καὶ πά-
 τρησ τῆς Ἑλλάδος ὡς κοινῆς ἤθελον ἀποθνήσκειν. Οἱ γοῦν ἐν
 Μαραθῶνι παραταξάμενοι τοῖς βαρβάροις τὸν ἐξ ἀπάσης τῆς
 Ἀσίας στόλον ἐκράτησαν, τοῖς ἰδίοις κινδύνοις κοινήν ἄδειαν
 ἅπανοι τοῖς Ἑλλήσοι κτώμενοι, οὐκ ἐπὶ τῇ δόξῃ μέγα φρονοῦν-
 τες ἀλλ' ἐπὶ τῷ ταύτης ἄξια πράττειν, τῶν μὲν Ἑλλήνων
 προστάτας τῶν δὲ βαρβάρων δεσπότας ἑαυτοὺς καθιστάντες·
 οὐ γὰρ λόγῳ τὴν ἀρετὴν ἐπετήδευον, ἀλλ' ἔργῳ πᾶσιν ἐπε-
 105 δείκνυντο. Τοιγαροῦν οὕτως ἦσαν ἄνδρες σπουδαῖοι καὶ κοινῇ
 καὶ ἰδίᾳ οἱ τότε τὴν πόλιν οἰκοῦντες, ὥστε τοῖς ἀνδρειοτάτοις
 Λακεδαιμονίοις ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις πολεμοῦσι πρὸς
 Μεσσηνίους ἀνείλεν ὁ θεὸς παρ' ἡμῶν ἡγεμόνα λαβεῖν καὶ
 νικήσειν τοὺς ἐναντίους. Καίτοι εἰ πρὸς τοὺς ἀφ' Ἡρακλέους
 γεγενημένους, οἱ αἰεὶ βασιλεύουσιν ἐν Σπάρτῃ, τοὺς παρ' ἡμῶν
 ἡγεμόνας ἀμείνους ὁ θεὸς ἔκρινε, πῶς οὐκ ἀνυπέβλητον χρῆ

(ἐφέπω) = ἀκολουθήσῃ. — ἀεικὲς] =
 ἀπρεπεί. — σόη] ἐνν. ἐστί. — καὶ
 κλήρος] = καὶ ἡ περιουσία του καὶ
 ὁ οἶκος του εἶνε ἀδελφής, ἄθικτος.

§ 104. ἔσχον] = διετέθησαν. —
 ὡς κοινῆς] δηλαδὴ τῆς πατρίδος. —
 γοῦν] § 32. — στόλον] τίθεται καὶ
 ἐπὶ ναυτικῶν καὶ ἐπιπέδικῶν δυνάμεων.
 — ἄδειαν] = ἀσφάλειαν. — κτώμε-
 νοι] = ἀποκτώντες οὕτω, καὶ οὕτως
 ἀπέκτιων. — καθιστάντες] αἰτιολογ.
 μετοχ. ἐπεξηγοῦσα τὸ: ἐπὶ τῷ . . .
 πράττειν = διότι δηλ. καθίστων ἑαυ-

τοὺς. — ἐπετήδευον] = ἤσκουν
 § 51.

§ 105. κοινῇ καὶ ἰδίᾳ] καὶ ἐν
 τῷ δημοσίῳ καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ αὐ-
 τῶν βίῳ. — ἐν τοῖς ἔμπρ. χρόνοις]
 = πρότερον, εἰς τὸ ἀνδρειοτάτοις. —
 λαβεῖν καὶ νικήσειν] = νὰ λάβωσι
 καὶ θὰ νικήσωσιν. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥή-
 ματος τελικῶν καὶ εἰδικῶν ἀπαρέμφ.,
 διότι ὁ εὐθύς λόγος (λάβετε καὶ νική-
 σετε) περιέχει πρῶτασιν ἐπιθυμίας καὶ
 κρίσεως. — πρὸς τοὺς κλ.] ἡ πρὸς
 σύγκρισιν. Ἐν Σπάρτῃ ἐβασίλευον δύο

τὴν ἐκείνων ἀρετὴν νομίζειν; τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν Ἑλλή-106
νων διὰ Τυρταίων στρατηγὸν ἔλαβον παρὰ τῆς πόλεως, μεθ'
οὗ καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτησαν καὶ τὴν περὶ τοὺς νέους ἐπι-
μέλειαν συνετάξαντο, οὐ μόνον εἰς τὸν παρόντα κίνδυνον ἀλλ'
εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα βουλευσάμενοι καλῶς. Κατέλιπε γὰρ
αὐτοῖς ἐλεγεία ποιήσας, ὧν ἀκούοντες παιδεύονται πρὸς ἀν-
δρείαν· καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς οὐδένα λόγον ἔχοντες 107
περὶ τούτου οὕτω σφόδρα ἐσπουδάκασιν, ὥστε νόμον ἔθεντο,
ὅταν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκστρατεύομενοι ᾧσι, καλεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ
βασιλέως σκητὴν ἀκουσομένους τῶν Τυρταίων ποιημάτων ἅπαν-
τας νομίζοντες οὕτως ἂν αὐτοὺς μάλιστα πρὸ τῆς πατρίδος
ἐθέλειν ἀποθνήσκειν. Χρήσιμον δ' ἐστὶ καὶ τούτων ἀκοῦσαι
τῶν ἐλεγείων, ἵν' ἐπίστηθε οἷα ποιοῦντες εὐδοκίμων παρ'
ἐκείνοις.

Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐνὶ προμάχοισι πεσόντα
ἄνδρ' ἀγαθόν, περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον.

βασιλεῖς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἡρακλέ-
ους, ὁ μὲν ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀγιδῶν,
ὁ δὲ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Εὐρυπυωντιδῶν.

§ 106. **Τυρταίων**] ὁ Τυρταῖος ἦτο
ἐξ Ἀφίδνης δήμου τῆς Ἀττικῆς ἀκμά-
σας κατὰ τὸν 6'. Μεσσηνιακὸν πολε-
μον (645 π. Χ.). Τὰ λεγόμενα περὶ
αὐτοῦ ὅτι ἦτο γραμματοδιδάσκαλος
ἀπλῶς καὶ χολῶς φαίνονται ὅτι εἶνε
μεταγενέστερα ἐπινοήματα, ἄγνωστα εἰς
τοὺς ἀρχαιότερους συγγραφεῖς. Τοῦ-
ναντίον, ἂν κρίνη τις ἐκ τῶν ἔργων του,
ὁ Τυρταῖος φαίνεται ὅτι ἦτο μεγαλο-
φυῆς ἀνὴρ καὶ ποιητής. — **συνετά-
ξαντο**, = συστηματικῶς διέταξαν, ἐτα-
κτοποιήσαν. — **εἰς τὸν παρόντα**]
δηλ. τότε, ἢ εἰς ἀναφορὰν = διὰ. —
παιδεύονται = μορφοῦνται.

§ 107. **οὐδένα λόγον**] = οὐδεμίαν
φροντίδα. — **ἐσπουδάκασιν**] § 88. —

ἐν τοῖς ὅπλοις] = ὑπὸ τῶν ὅπλα, ἔνο-
πλοι § 37. — **ἐκστρατεύομε**. ᾧσι]
περίφρασις ἀντὶ ἐκστρατεύονται = εὐρί-
σκωνται ἐν ἐκστρατείᾳ. — **καλεῖν**] = ἐνὰ
καλῶσιν οἱ λοχαγοὶ τοὺς στρατιώτας
ὄλους. — **οὕτω**] κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον,
δηλ. εἰ ἀκούοιεν. — **οἷα ποιοῦντες**]
= ὅποια (πόσον ὠραία) ποιήματα ἐπει-
δὴ ἔκαμνον, ἐπομ. διὰ ποίων ποιημά-
των. Ἄλλοι διὰ ποίων πράξεων, καὶ τό-
τε ὑποκείμε. εἶνε οἱ πρόγονοι καθόλου.

Στίχ. 1-6 **γὰρ**] = τῷ ὄντι, ἀληθῶς.
Ἡ θείσις τοῦ γὰρ ἐν ἀρχῇ ἐξηγείται ἐκ
τῆς τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ πληρούσης
ἰδέας: μαχώμεθα καὶ θνήσκωμεν ὑπὲρ
πατρίδος, ἣτις ἐκφράζεται ἐν στίχ. 14
-15. — **ἐνὶ προμάχ. πεσόντα**] = ἀφ'
οὗ πέση μεταξύ τῶν προμάχων. —
ἄνδρ' ἀγαθόν] ὑποκείμενον. = τὸ
καλὸ παλληκάρει, — **περὶ ἧ** ... **μαρ-**

- Τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγροῦς
 πτωχεύειν πάντων ἔστ' ἀνηρότατον,
 5 πλαζόμενον ὄν μῆτροι φίλη καὶ πατρὶ γέροντι
 παῖσι τε σὺν μικροῖς κουριδίη τ' ἀλόχῳ.
 Ἐχθρὸς μὲν γὰρ τοῖσι μετέσσειται, οὓς κεν ἴκηται
 χηρημοσύνη τ' εἰκῶν καὶ στυγερῆ πενήη,
 αἰσχύνει τε γένος, κατὰ δ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
 10 πᾶσα δ' ἀτιμία καὶ κακότης ἔπεται.
 Εἰ δ' οὕτως ἀνδρὸς τοι ἀλωμένου οὐδεμί' ὄρη
 γίγνεται οὐδ' αἰδῶς ἐξοπίσω γένεος,
 θυμῷ γῆς περὶ τῆσδε μαχόμεθα, καὶ περὶ παίδων
 θνήσκωμεν ψυχῶν μηκέτι φειδόμενοι.
 15 ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένοντες,
 μηδὲ φυγῆς αἰσχρᾶς ἄρχετε μηδὲ φόβον,
 ἀλλὰ μέγαν ποιήσθε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμόν,
 μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρναμένοι

νάμενον] = ἐν ᾧ μάχεται ὑπὲρ τῆς πα-
 τριδος του. — πίονας] = εὐφόρους.
 — πτωχεύειν] = ἐπατεῖν. — πλα-
 ζόμενον] = περιπλανώμενος, Ὅμ.
 Ὀδ. 0,343 πλαγκτοσύνης δ' οὐκ ἔστι
 κακώτερον ἄλλο βροτοῖσι. — κουρι-
 διῆ τ' ἀλόχῳ] = μετὰ τῆς νομίμου
 συζύγου του.

Στίχ. 6 - 15. ἔχθρὸς μὲν] ἡ ἀντί-
 θεσις εἰς τὸ αἰσχύνει τε. — τοῖσι με-
 τέσσειται] = μετὰ τοῖσιν ἔσσειται. θὰ
 εἶναι μετὰ τὸ ἐκείνων. — οὓς] αἰτιατ. τῆς
 εἰς τόπον κινήσεως = εἰς τῶν ὑποίων
 τὴν χώραν. — χηρημοσύνη εἰκῶν]
 = ὑπείκων τῇ ἐνδείᾳ, πιεζόμενοι ὑπὸ
 τῆς ἐνδείας. — κατὰ] εἰς τὸ ἐλέγχει =
 κατεντροπιᾶζει τὴν λαμπρὰν μορφήν
 του. — πᾶσα δὲ] = ἐν συντόμῳ δὲ
 πᾶσα. — κακότης] = δυστυχία. — εἰ

δ' οὕτως] = ἀλλ' ἐὰν κατ' αὐτὸν τὸν
 τρόπον (ὅπως ἐλέγθη). — ἀλωμένου]
 ἀλῶμαι = περιπλανῶμαι. — ὄρη] =
 φροντίς. — αἰδῶς = σεβασμὸς — ἐξο-
 πίω = ἐν τῷ μελλόντι. Οἱ δειλοὶ οὐ
 μόνον αὐτοὶ περιφρονοῦνται, ἀλλὰ καὶ
 τὸ γένος των, τὸν ἀντίον δὲ τῶν ἀν-
 δρείων καὶ ἀποθησκόντων ὑπὲρ πα-
 τριδος «καὶ τύμβος καὶ παῖδες ἐν ἀν-
 θρώποισιν ἀρίστημοι καὶ παίδων παῖδες
 καὶ γένος ἐξοπίσω». Ἄλλοι γράφουσιν
 οὐτ' ὅπως (= φόβος) οὐτ' ἔλεος. —
 θυμῷ] = μετὰ καρδίᾳ, μετὰ θάρρους. —
 μηκέτι φειδόμενοι] = μὴ φειδόμενοι
 πλέον (εἰς τὸ ἔξῃ) τῆς ζωῆς μας, ὅπως
 μέχρι τοῦδε ἐν τῷ πολέμῳ ἐγίνετο.

Στίχ. 15 - 20. ἀλλὰ] = ἐμπρὸς §
 103. — ποιήσθε θυμόν] = κάμετε
 καρδίᾳ, θάρρους. — φιλοψυχεῖτε] =

τ οὓς δὲ παλαιότερους, ὧν οὐκέτι γούνατ' ἔλαφρά,
 μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραροῦς. 20
 Αἰσχροὺν γὰρ δὴ τοῦτο, μετὰ προμάχοισι πεσόντα
 κείσθαι πρόσθε νέων ἄνδρα παλαιότερον,
 ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολὺν τε γένειον,
 θυμὸν ἀποπνεύοντ' ἄλκιμον ἐν κοίῃ,
 αἱματόεντ' αἰδοῖα φίλης ἐν χερσὶν ἔχοντα 25
 (αἰσχροῖά τ' ἄγ' ὀφθαλμοῖς καὶ νεμεσητὸν ἰδεῖν)
 καὶ χροῖα γυμνωθέντα. νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοικεν,
 ὄφρ' ἔρατις ἤξεισ ἀγλαδὸν ἄνθος ἔχη·
 ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἰδεῖν, ἔρατὸς δὲ γυναιξίν
 ζωὸς εἶναι, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσών. 30
 Ἄλλὰ τις εὖ διαβάς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισιν
 στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακῶν.

Καλά γε, ὦ ἄνδρες, καὶ χρῆσιμα τοῖς βουλομένοις προσέχευ. 108
 Οὔτω τοίνυν εἶχον πρὸς ἀνδρείαν οἱ τούτων ἀκούοντες, ὥστε
 πρὸς τὴν πόλιν ἡμῶν περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητεῖν, εἰκό-
 τως τὰ γὰρ ἀλλίστα τῶν ἔργων ἀμφοτέροις ἦν κατεργασμένα.
 Οἱ μὲν γὰρ πρόγονοι τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν οἱ πρῶτοι τῆς
 Ἀττικῆς ἐπέβησαν, καὶ καταφανῆ ἐποίησαν τὴν ἀνδρείαν τοῦ
 πλούτου καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγυρομένην· Λακε-

εἶσθε φιλόζωοι. — γεραροῦς] = σε-
 βαστούς, ἄλλοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημα-
 σίας γεραίους.

Στίχοι 20-32. ἔχοντα] = ὁ ὁποῖος
 ἔχει (ἔπομ. μὲ) λευκὸν κλ. Αἰ κατω-
 τέρω μετοχὰ ἀποπνεύοντα, ἔχοντα, γυ-
 μνωθέντα ὀρίζουσι τὸν τρόπον τοῦ κεί-
 σθαι. — αἱματόεντα] = τὰ αἱμόφυρ-
 τα, τὰ αἱματομένα. = ἔχοντα] =
 καλύπτων, ἐξ αἰδοῦς ἕνεκα τῆς γυμνό-
 τητος. — αἰσχροῖά κλ.] ἡ σύνταξις:
 αἰσχροῖά καὶ νεμεσητὸν (= ἀξιόμμεπτον
 πράγμα) ἔπειτα τὰ (= ταῦτα, ὥστε) ἰδεῖν

ὀφθαλμοῖσι. — γυμνωθέντα] = γυ-
 μνὸς ὧν τὸ σῶμα. — ὄφρα] = ἕως
 ἂν, ἐν ὅσῳ. — ἔχη] ὑποκ. ὁ νέος,
 θεογν. 1007 ὄφρα τις ἤξεισ ἀγλαδὸν
 ἄνθος ἔχων καὶ φρεσὶν ἔσθλα νοῆ, πρὸ.
 Ἰλιάδ. X. 71. — θηητὸς] = θαυμα-
 στός. — εὖ διαβάς] = ἀνοίξας καλῶς
 τὰ σκελη, Ὅμ. Π. M. 458 εὖ διαβάς,
 ἵνα μὴ οἱ ἀφανρότερον εἶη βέλους. —
 δακῶν] τὴν ἔντασιν τῶν δυνάμεων
 εἰκονίζει.

§ 108. οἱ ἀκούοντες] οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι. — ἐπέβησαν] = ἐπάτησαν

δαιμόνιοι δ' ἐν Θερμοπύλαις παραταξάμενοι ταῖς μὲν τύχαις οὐχ ὁμοίως ἐχρήσαντο, τῇ δ' ἀνδρεία πολὺ πάντων διήνεγκαν.
 109 Τουγαροῦν ἐπὶ τοῖς ὄρεισι τοῦ βίου μαρτύρια ἔστιν ἰδεῖν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀναγεγραμμένα ἀληθῆ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἑλληνας, ἐκείνοις μὲν·

ὦ ξειν', ἄγγελον Λακεδαιμονίοις οὖι τῆδε
 κείμεθα τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις,

τοῖς δὲ ὑμετέροισι προγόνοισι·

Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι
 χερσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν.

110 Ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ μνημονεύεσθαι καλὰ καὶ τοῖς προξασίεν ἔπαινος καὶ τῇ πόλει δόξα ἀείμνηστος. Ἄλλ' οὐχ ὁ Λεωκράτης πεποίηκεν, ἀλλ' ἐκὼν τὴν ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος συνηθοισμένην τῇ πόλει δόξαν κατήσχυνεν. Ἐὰν μὲν οὖν ἀποκείνητε αὐτόν, δόξετε πᾶσι τοῖς Ἑλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλα βλάβετε.

τὸ πόδα των (ἐν Μαραθῶνι). Τὸ ἐπιβαίνειν τίθεται συνήθως ἐπὶ ἐχθρικῆς ἐφόδου. — **ὁμοίως**] τοῖς Ἀθηναίοις § 48.

§ 109. **ἐπὶ τοῖς ὄρεισι**] = ἐπὶ τῶν ὄροσῶν τοῦ βίου, δηλ. ἐπὶ τῶν τάφων. Ὁ Κοραῆς ἔγραψεν ἠλοῖσι, στήριζει δὲ τὴν γνώμην του εἰς τὸ τοῦ Ἀρκοκρατίωνος ἀήρια, Λυκοῦργος ἐν τῷ κατ' Αὐτολόκου. Ἡρία εἰσὶν οἱ τάφοι. Ἡ σύνταξις : ἔστιν ἰδεῖν ἀληθῆ μαρτύρια τῆς ἀρετῆς αὐτ. ἀναγεγραμμένα ἐπὶ τοῖς ὄρεισι τοῦ βίου πρὸς (= ἐνώπιον, ὑπὸ τὰς ὄψεις) ἅπαν. τ. Ἑλλήν. — **ἐκείνοις μὲν**] δοτικ. γαριστικ. — **ἄγγελον**] ὁ Ἡρόδοτος (7,228) ἀγγελλειν (= ἀγγελλε). — **πειθόμενοι**] = πιστοί, εὐπειθεῖς. —

νομίμοις] ὁ Ἡρόδ. ῥήμασι (= ῥήτραις, νόμοις). Διὰ τοῦ ἐπιγράμματος ἐφαίρεται ἡ Σπαρτιατικὴ εὐπειθεια. — **χερσοφόρων**] = τῶν φορούντων χροσᾶ (ὄπλα, ψέλλια). — **ἐστόρεσαν**] = κατέβαλον. Τῶν ὠραίων τούτων ἐπιγραμμάτων ποιητὴς λέγεται Σιμωνίδης ὁ Κεῖος.

§ 110. **ταῦτα**] μετὰ τόνου = ταῦτα (τὰ κατορθώματα, τὰ ἐν τοῖς ἐπιγράμμασι ἐγκωμιαζόμενα) εἶνε λαμπρὰ καὶ εἰς τὸ νὰ μνημονεύονται ἀκόμη. Ὁ καὶ ἐπιδοτικός. — **ἀλλ' οὐχ ὁ κλ.**] ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ταῦτα, ἐννοεῖται δὲ : ἔστι καλὸν καὶ . . . ἔπαινος καὶ . . . δόξα. — **καὶ ὑμεῖς**] ὡς οἱ πρόγονοι. — **ἀποστερήσετε**] διότι ἡ ἀρετὴ αὐτῶν δὲν θὰ ἐγγὴ πλέον ἀνομιμαστῆς.

Οἱ γὰρ ἐκείνους μὴ θαυμάζοντες τοῦτον πειράσσονται μιμεῖσθαι, νομίζοντες ἐκεῖνα μὲν παρὰ τοῖς πολεμίοις εὐδοκιμεῖν, παρὰ δ' ἑμῖν ἀναίδειαν καὶ προδοσίαν καὶ δειλίαν κερκίσθαι κάλλιστον.

¶ *Εἰ δὲ μὴ δύνασθε ὑπ' ἐμοῦ διδαχθῆναι ὃν τρόπον δεῖ πρὸς* 111 *τοὺς τοιούτους ἔχειν, σκέψασθε ἐκείνους τίνα τρόπον ἐλάμβανον παρ' αὐτῶν τὴν τιμωρίαν· ὥσπερ γὰρ τὰ καλὰ τῶν ἔργων ἠπίσταντο ἐπιτηδεύειν, οὕτω καὶ τὰ πονηρὰ προηγοῦντο κολάζειν. Ἐκεῖνοι γάρ, ὧ ἄνδρες, θεωρήσατε ὡς ὠργίζοντο τοῖς προδόταις καὶ κοινούς ἐχθροὺς ἐνόμιζον εἶναι τῆς πόλεως. Φρυνίχου γὰρ ἀποσφαγέντος νύκτωρ παρὰ τὴν κορήνην τὴν* 112 *ἐν τοῖς οἰσίοις ὑπὸ Ἀπολλοδώρου καὶ Θραουσούλου, καὶ τούτων ληφθέντων καὶ εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀποτεθέντων ὑπὸ τῶν τοῦ Φρυνίχου φίλων, αἰθανόμενος ὁ δῆμος τὸ γεγονός τούτε εἰρχθέντας ἐξῆγε καὶ βασιάνων γενομένων ἀνέκρινε, καὶ ζη-*

— *παρὰ τοῖς πολεμίοις κλ.]* = τὰ τοιαῦτα κατορθώματα τὸν θαυμασμὸν τῶν πολεμίων διεγείρουσιν. Ἄλλοι γράφουσιν ἀντὶ τοῦ πολεμίου: παλαιοί, προγόνοι, πολλοί.

§ 111. *τοὺς τοιούτους]* τοὺς προδότας. — *ἐκείνους]* πρόληψις ἀντί: τίνα τρόπον ἐκεῖνοι (οἱ πρόγονοι). — *τὴν τιμωρίαν]* = τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν. — *Φρυνίχου γὰρ]* ὁ γὰρ = δῆλα δῆ. Ὁ Φρυνίχος στρατηγός τῶν Ἀθηναίων ἐν Σάμφῳ (π. X. 312) ἀντετάχθη κατὰ τῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ συζητούμενης τότε καθόδου τοῦ Ἀλκιβιάδου (Θουκ. βιβλ. 8). Φοβούμενος δὲ τὴν ἐκδίηκσιν αὐτοῦ, ἐκὼς ἐπανήρχετο εἰς Ἀθήνας, προσετέθη εἰς τὴν ὀλιγαρχικὴν μερίδα καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος καὶ τὴν σύστασιν τῆς ἐπὶ 4 μῆνας διαρκεσάσης ἀρχῆς τῶν τετρα-

κοσίων, ἧς ὑπῆρξεν ὁ κυριώτερος μοχλός. Διὸ ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῆς ἀντιθέτου φατρίας. Περὶ τοῦ θανάτου του ὅμως ὑπάρχει διαφωνία μεταξὺ τῶν συγγραφέων. πρβλ. Θουκ. 8, 92, Λυσ. 13, 71, Πλουτάρχ. Ἀλκιβ. 25.

§ 112. *οἰσίοις]* οἴστυον καὶ οἰτύα (ἦ) = ἠ ἰτέα ἢ ἡ λύγος ἐκ τῶν κλάδων τῆς ὑποίας κατεσκευάζον διάφορα πλεκτὰ σκεύη. Ἐνταῦθα τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ἐνθα ἐπωλοῦντο τὰ οἰσύνια πλέγματα (πρβλ. τὰ: τυρός, ἰχθύες, μυροίνα κλ.). Τὰ χειρόγραφα ὅμως ἔχουσι τὴν γραφὴν οἰσίοις, ὅπερ εἶνε ἐπίθετον (οἰσίοις) ἐκ τοῦ οἴστυον παραγόμενον κατὰ τὸ δίγυις ἐκ τοῦ φυῆ, δίγυις ἐκ τοῦ γύα. — *ληφθέντων]* § 52. — *ἀποτεθέντων]* = τεθέντων κατὰ μέρος (χωριστὰ) εἰς τὸ δεσμοτήριον, συνηθέστερον ἀπάγειν εἰς τὸ δεσμοτήριον, κατατίθεσθαι εἰς τὸ οἴκιμα (Δημ. 56, 4).

τῶν τὸ πρᾶγμα εὔρε τὸν μὲν Φρύνιχον προδιδόντα τὴν πόλιν,
 113 τοὺς δ' ἀποκτείναντας αὐτὸν ἀδίκως εἰρχθέντας· καὶ ψηφίζε-
 ται ὁ δῆμος Κριτίου εἰπόντος τὸν μὲν νεκρὸν κρίνειν προδο-
 σίας, κἂν δόξη προδότης ὢν ἐν τῇ χώρᾳ τεθάρθαι, τὰ τε
 ὁστᾶ αὐτοῦ ἀνορούξαι καὶ ἐξορίσαι ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ὅπως ἂν
 μὴ κέηται ἐν τῇ χώρᾳ μηδὲ τὰ ὁστᾶ τοῦ τὴν χώραν καὶ τὴν
 114 πόλιν προδιδόντος. Ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἐὰν ἀπολογῶνταί τινας
 περὶ τοῦ τετελευτηκότος, ἐὰν ἄλῶ ὁ τεθνηκώς, ἐνόχους εἶναι
 καὶ τούτους τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίαις· οὕτως οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς
 τοὺς ἄλλους ἐγκαταλείπουσιν ἡγοῦντο δίκαιον εἶναι, ἀλλ' ὁμοίως
 ἂν προδοῦναι τὴν πόλιν καὶ τὸν διασώζοντα τὸν προδότην.
 Τοιγαροῦν οὕτω μισοῦντες τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοιαῦτα κατ'
 αὐτῶν ψηφιζόμενοι ἀσφαλῶς ἐκ τῶν κινδύνων ἀπηλλάκτοντο.
 Δασεὲ δὲ αὐτοῖς τὸ ψήφισμα, γραμματεῦ, καὶ ἀνάγνωθι.

ΨΗΦΙΣΜΑ

115 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, τούτου τοῦ ψηφίσματος. Ἐπειτα
 ἐκεῖνοι μὲν τὰ τοῦ προδότου ὁστᾶ ἀνορούξαντες ἐκ τῆς Ἀτι-
 κῆς ἐξώρισαν, καὶ τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀρί-
 σταρχον καὶ Ἀλεξικλέα ἀπέκτειναν καὶ οὐδ' ἐν τῇ χώρᾳ τα-
 φῆναι ἐπέτρεψαν· ὑμεῖς δ' αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ προδεδωκὸς τὴν
 πόλιν ζῶν καὶ ὑποχείριον ἔχοντες τῇ ψήφῳ ἀτιμώρητον ἔασετε;

§ 113. καί] = λοιπόν. — εἰπόν-
 τος] = προτάσει τοῦ Κριτ. (τοῦ κα-
 τόπιν ἀρχηγοῦ τῶν τριάκοντα). —
 κρίνειν] = εἰς κρίσιν (προδοσίας)
 καθιστάναι § 1, Ξενοφ. ἑλ. 1, 7, 22
 νόμος ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ
 προδόταις, ἐὰν τις ἢ τὴν πόλιν προ-
 διδῶ ἢ τὰ ἱερὰ κλέπτῃ, κριθέντα ἐν
 δικαστηρίῳ, ἂν καταγνωσθῆ, μὴ τα-
 φῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὰ δὲ χρήματα
 αὐτοῦ δημόσια εἶναι. — ὅπως ἂν]
 § 86.

§ 114. περὶ τοῦ] = ὑπέρ. —

ἄλῶ] = καταδικασθῆ, § 2. — οὐ-
 τως] = κατὰ ταῦτα § 107 στίχ. 11.
 — οὐδὲ] ἢ ἄρνησις εἰς τὸ εἶναι, ἢ δὲ
 ἐπίδοσις εἰς τὸ βοηθεῖν = καὶ τὸ νὰ
 βοηθῆ μόνον τοὺς ἐγκαταλείποντας
 (πολλὸν περισσότερο τὸ νὰ ἐγκαταλείπη
 αὐτός). — ὁμοίως] τῷ προδότῃ. —
 προδοῦναι ἂν] = ὅτι προδοίῃ ἂν.
 — ἀσφαλῶς] = οὕτως, ὥστε ἦσαν
 ἀσφαλεῖς. — αὐτοῖς] = χάριν αὐτῶν.

§ 115. ἔπειτα] § 27. — αὐτὸ τὸ
 σῶμα] § 25, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ
 ὁστᾶ. — ζῶν καὶ ὑποχ. ἔχοντες]

καί τοσοῦτον ἔσεσθέ γε τῶν προγόνων χεῖρους, ὅσον ἐκεῖνοι 116
 μὲν τοὺς λόγῳ μόνον τῷ προδοτῆ βοηθήσαντας ταῖς ἐσχάταις
 τιμωρίαις μετήλθον. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν τὸν ἔργῳ καὶ οὐ λόγῳ
 τὸν δῆμον ἐγκαταλιπόντα ὡς οὐδὲν ἀδικοῦντα ἀφήσετε; μὴ
 δῆτα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὃ ὑμῖν οὐδὲ πάτριον, ἀναξίως ὑμῶν
 αὐτῶν ψηφίζεσθε. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐν τι τοιούτῳ γεγονὸς ἦν
 ψήφισμα, εἶχεν ἄν τις εἰπεῖν ὡς δι' ὀργὴν μᾶλλον ἢ δι' ἀλήθειαν
 ἐποιήσαντο· ὅταν δὲ παρὰ πάντων ὁμοίως εἰληφότες ᾧσι τὴν
 αὐτὴν τιμωρίαν, πῶς οὐκ εὐδηλον ὅτι φύσει πᾶσι τοῖς τοιού-
 τοις ἔργοις ἐπολέμουν; Ἰππαρχον γὰρ τὸν Τιμάρχον οὐχ¹¹⁷
 ὑπομείναντα τὴν περὶ τῆς προδοσίας ἐν τῷ δήμῳ κρίσιν, ἀλλ'
 ἔρημον τὸν ἀγῶνα ἐάσαντα, θανάτῳ τοῦτον ζημιώσαντες,
 ἐπειδὴ τῆς ἀδικίας οὐκ ἔλαβον τὸ σῶμα δμηρον, τὴν εἰκόνα
 αὐτοῦ ἐξ ἀκροπόλεως καθελόντες καὶ συγχωνεύσαντες καὶ

— ἐν ᾧ τὸ ἐχάτε ζωντανόν καὶ ὑπὸ
 τὸ κράτος τῆς ψήφου σας, ὁμαλωτέ-
 ρον θά ἤτο· ἔχοντες ὑποχείριον τῆ
 ψήφῳ ζῶν, ἕνεκα τούτου τινὲς ἐξα-
 λείψουσι τὸν καί.

§ 116. γε] = βεβαίως. — ὅσον] =
 ὥστε § 30. — μετήλθον] = κατεδίω-
 ξαν, ἐτιμώρησαν, ἢ μετὰ τὸ κατό-
 πιν. — οὐδὲν] = οὐδόλως, ἐπίθ. συ-
 στοίχου αἰτιατικῆς. — μὴ δῆτα] τί-
 θεται ἐπὶ εὐγῶν καὶ παρακλήσεων =
 μή, δι' ὄνομα τὸ θεοῦ. — ὃ ὑμῖν
 κλ.] παράθεσις εἰς τὰ ἐπομένα =
 πρᾶγμα, τὸ ὅποσον οὐδὲ κἂν εἶνε πα-
 τροπαράδοτον εἰς ὑμᾶς. — καὶ γὰρ] ὁ
 καὶ ἐνταῦθα δι' ἡμᾶς πλεονάζει· χρη-
 σιμεῖον ἀπλῶς πρὸς στενωτέραν σύν-
 δεσιν τῶν προτάσεων. Ἄλλαχού ἀνα-
 φέρεται εἰς λέξιν ἢ εἰς ὅλην τὴν πρό-
 τασιν ὡς ἐπιδοτικὸς ἢ συμπλεκτικὸς.
 — ἐν τι] = ἐν μόνον. — δι' ἀλή-
 θειαν] = ἐκ πραγματικῆς πεποιθήσεως.
 Τὴν αὐτὴν ἔνοιαν ἐντονώτερον ἐκφρά-
 ζει κατωτέρω τό· φύσει = ἀπὸ φύσεως,

ἐξ ἐμφύτου ἀποστροφῆς. — ὁμοίως
 = ἀνεξαίρετως μετὰ τοῦ πάντων § 9.
 — εὐδηλον] = κατάδηλον.

§ 117. Ἰππαρχον] οὗτος κατὰ
 τὸν Ἀρποκράτη. « συγχωνῆς μὲν ἦν
 Πεισιστράτου τοῦ τυράννου καὶ πρῶ-
 τος ἐξωστρακίσθη τοῦ περὶ τὸν ἐξο-
 στρακισμόν νόμον τότε πρῶτον τεθέν-
 τος (διὰ τοῦ Κλεισθένους) διὰ τὴν
 ὑποψίαν τῶν περὶ Πεισιστράτον»,
 Πλουτάρχ. Νικ. 11. — ἐν τῷ δήμῳ]
 = ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ ὡς ἀντιπροσώπῳ
 τοῦ δήμου § 1. — τῆς προδοσίας]
 διὰ τοῦ ἄρθρου δηλοῦται κατηγορία
 ὠρισμένη καὶ γνωστὴ τοῖς ἀκροαταῖς.
 — δμηρον] = ὡς ἐνέχρον (ὡς ἐγ-
 γητὴν καὶ πληρωτὴν) τῆς ἀδικίας,
 § 127, περὶ τοῦ πράγματος Αἰσχ. 3,
 27 ἐν ἣ πόλις ἔχη ὑπεθθυνα σώματα.
 — Τὴν εἰκόνα] = τὸν χαλκοῦν ἀν-
 δριάντα. — ἀκροπόλεως] ἀνάθρως,
 ὡς καὶ τὸ πόλις, διότι ἐν τῷ στό-
 ματι τῶν Ἀθηναίων εἶνε οἰονεὶ κύ-
 ριον ὄνομα. — συγχωνεύσαντες] =

ποιήσαντες στήλην ἐψηφίσαντο εἰς ταύτην ἀναγράψαι τοὺς ἀλι-
 τηρίους καὶ τοὺς προδότας· καὶ αὐτὸς δ' Ἰππάρχος ἐν ταύτῃ
 118 τῇ στήλῃ ἀναέγραπται. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ προδόται. Καὶ μοι
 λαβὲ προῶτον μὲν τὸ ψήφισμα καθ' ὃ ἡ εἰκὼν τοῦ Ἰπάρχου
 τοῦ προδότου ἐξ ἀκροπόλεως καθηρέθη, ἔπειτα τῆς στήλης τὸ
 ὑπόγραμμα καὶ τοὺς ὑστερον προσαναγραφέντας προδότας εἰς
 ταύτην τὴν στήλην, καὶ ἀναγίνωσκε, γραμματεῦ.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΚΑΙ ΥΠΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΗΛΗΣ

119 Τί δοκοῦσιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες; ἄρα γε ὁμοίως ὑμῖν περὶ τῶν
 ἀδικούντων γινώσκεις, καὶ οὐκ, ἐπειδὴ καὶ τὸ σῶμα οὐκ ἐδύ-
 ναντο ὑποχείριον τοῦ προδότου λαβεῖν, τὸ μνημεῖον τοῦ προ-
 δότου ἀνελόντες ταῖς ἐνδεχομέναις τιμωρίαις ἐκόλασαν; οὐχ
 ὅπως τὸν χαλκοῦν ἀνδριάντα συγχωνεύσειαν, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐπι-
 γιγνομένοις παραδειγμα εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ὡς εἶχον πρὸς
 τοὺς προδότας καταλίποιεν.

120 Λαβὲ δ' αὐτοῖς καὶ τὸ ἕτερον ψήφισμα περὶ τῶν εἰς Λε-
 κέλειαν μεταστάντων, ὅτε ὁ δῆμος ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐπο-
 λιορκεῖτο, ὅπως εἰδῶσιν ὅτι περὶ τῶν προδοτῶν οἱ πρόγονοι

ἀναλύσαντες. — **στήλην**] στήλη κο-
 λώνα πρὸς ἀναγραφὴν δημοσίων πρά-
 ξεων (νόμων, ψηφισμάτων, συνθηκῶν
 κλ.), στῦλος κολώνα ὑποβαττάζουσα
 βάρος. — **ἀλιτηρίους**] λέξις τῆς ἐσχά-
 τῆς ἀνοσιουργίας, χαρακτηρίζουσα
 δηλ. τοὺς μέγιστα ἀνοσιουργήματα
 διαπράξαντας· οὗτοι ἐκαλοῦντο καὶ
 ἐναγεῖς αὐτῶν οὐκ ἐξῆν οὔτε συσσιτῆ-
 σαι οὔτε σύσκηνον γενέσθαι οὔτε δια-
 λέγεσθαι (Λυσ. κ. Ἄγορ. 79). —
ὑπόγραμμα] = τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπι-
 γραφῆς τὴν περιέχουσαν τὸ ὄνομα
 τοῦ Ἰπάρχου μετὰ τῆς αἰτίας τῆς
 καταδίκης του, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς
 ὑστερον προσαναγραφέντας. Ἡ ὑπό
 σημαίνει τὸ πρότερον, ὡς ἐν τοῖς ὑπα-

γορεύειν, ὑψηγεῖσθαι, Δημ. 37, 23
 ὑπογράφας = προγράφας. ἐν ἀρχῇ
 γράψας. — **ὑστερον προσ**] § 48
 ὑστερον ἐπι-

§119. **τί δοκοῦσι κλ.**] δύο ἐρωτη-
 σεις ἀντὶ μιᾶς: ἄρα γε δοκοῦσιν ὑμῖν,
 ὦ ἄν. Ἄθην., γινώσκεις ὁμοίως ὑμῖν
 κλ. § 123. Ἄνευ ἐρωτήσεως = οὐκ ἐγί-
 γνωσκον ὁμοίως ὑμῖν, ἀλλ' ἐκόλασαν,
 οὐκ ὅπως συγχωνεύσειαν, ἀλλ' ἵνα κα-
 ταλίποιεν. — **ἐπειδὴ καὶ**] = ἀφ' οὗ
 μάλιστα, ἀφ' οὗ δά, Πλάτ. πολιτ. 567,
 Ε: ἐπειτοὶ καὶ πιστότατοι αὐτῶν οὗτοί
 εἰσιν. — **τὸ μνημεῖον**] = τὸν ἀνδριάντα.
— ταῖς ἐνδεχομέναις] = ταῖς δυναταῖς.

§ 120. **Λεκέλειαν**] ὅτε οἱ Σπαρ-
 τιάται ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πο-

ὁμοίως καὶ ἀκολοῦθους ἀλλήλαις τὰς τιμωρίας ἐποιοῦντο. Ἀγνώσκουσε, γραμματεῦ.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, καὶ τούτου τοῦ ψηφίσματος. ὅτι τῶν 121 ἐν τῷ πολέμῳ μεταστάντων εἰς Δεκέλειαν κατέγνωσαν, καὶ ἐψηφίσαντο, ἂν τις αὐτῶν ἐπανῶν ἀλλίσκηται, ἀπαγαγεῖν Ἀθηναίων τὸν βουλόμενον πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, παραλαβόντας δὲ παραδοῦναι τῷ ἐπὶ τοῦ ὄρυγματος. Ἔπειτα ἐκείνοι μὲν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ μεταστάντας οὕτως ἐκόλαζον, ὑμεῖς δὲ τὸν ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ἐν τῷ πολέμῳ φυγόντα [εἰς Ῥόδον] καὶ προδόντα τὸν δῆμον οὐκ ἀποκτενεῖτε; πῶς οὖν δόξετε ἀλόγοι εἶναι ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν;

✠ Ἀξίον τοίνυν ἀκοῦσαι καὶ τοῦ περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῶνι 122 τελευτήσαντος γενομένου ψηφίσματος. ὃν ἡ βουλή, ὅτι λόγῳ

λέμου κατέλαβον τὴν Δεκέλειαν οὐ μόνον δοῦλοι περὶ τὰς 20000, ἀλλὰ καὶ πολῖται ὀλιγαρχικοῖς ἰδίᾳ κατέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν (Θουκ. 8, 98). Κατὰ τούτων λοιπὸν τὸ ἄλλοθεν ἄγνωστον τοῦτο ψήφισμα. — ἀκο-
λοῦθους] = συμφώνους.

§ 121. ἀλλίσκηται] = φωράται ἐπανερχόμενος, — ὄρυγματος] ὄρυγμα ἢ βάραιον ἢ το χάσμα φρεατιῶδες καὶ σκοτεινόν, εἰς ὃ ἔρριπτον τοὺς καταδίκους. Ὁ ἐπιστάτης τούτου ἐκαλεῖτο δῆμος, δημόκοιμος, ὃ ἐπὶ τῷ ὄρυγματι. — ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ] διότι ἡ Δεκέλεια ἦτο δῆμος τῆς Ἀττικῆς. Ἡ παραβολὴ τῶν ἀπελθόντων εἰς Δεκέλειαν, ἵνα κατὰ τῆς πατρίδος πολημηθῶσι, πρὸς ἓνα δειλὸν ἀποφυγόντα τὴν στρατεῖαν σοφιστικῆ καὶ ἀκατάλληλος.

§ 122. τοίνυν] = δέ, μεταβατι-

κόν. — τελευτήσαντος] τοῦ Λυκίδου βουλευτοῦ Ἀθηναίου. Ὁ Μακρόνιος καταλαβὼν τὰς Ἀθήνας ἐπέμψεν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους εἰς Σαλαμίνα Μουρυχίδην τὸν Ἑλλησπόντιον ἀφέροντα (Ἡρόδ. 9, 4) τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. . . Ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλήν ἔλεγε τὰ παρὰ Μακρονίου. . . Τῶν δὲ βουλευτῶν Λυκίδης εἶπε γνώμην ὡς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι δεξιόμηνους τὸν λόγον. . . ἐξενεῖται εἰς τὸν δῆμον. Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν. . . περιστάντες Λυκίδα κατέλευσαν βάλλοντες. Γενομένου δὲ θορόβου ἐν Σαλαμῶνι περὶ τὸν Λυκίδην πυνθάνονται τὸ γεγόμενον αἱ γυναῖκες, διακελευσάμενη δὲ γυνὴ γυναικί καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Λυκίδου οἰκίαν ἤσαν αὐτοκελές καὶ κατὰ

μόνω ἐνεχειρίει προδιδόναί τὴν πόλιν περιελομένη τοὺς σιε-
φάνους αὐτοχειρὶ ἀπέκτεινεν.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Γενναῖόν γε ὦ ἄνδρες, τὸ ψήφισμα καὶ ἄξιον τῶν ἡμε-
τέρων προγόνων, δικαίως ἐγγενεῖς γὰρ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς
ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἀδικούντων τιμωρίας ἐκέκμητο.

- 423 Τί οὖν, ὦ ἄνδρες; ἄρα γε ὑμῖν δοκεῖ βουλομένοις μιμει-
σθαι τοὺς προγόνους πάτριον εἶναι Λεωκράτην μὴ ἀποκτεῖναι;
ὁπότε γὰρ ἐκείνοι ἀνάστατον τὴν πόλιν οὖσαν τὸν λόγῳ μόνῳ
προδιδόντα οὕτως ἀπέκτειναν. τί ὑμᾶς προσήκει τὸν ἔργῳ
καὶ οὐ λόγῳ τὴν οἰκουμένην ἐκλιπόντα ποιῆσαι; ἄρ' οὐχ ὑπερ-
βαλέσθαι ἐκείνους τῇ τιμωρίᾳ; καὶ οὐ' ἐκείνοι τοὺς ἐπιχειρή-
σαντας τῆς παρὰ τοῦ δήμου σωτηρίας ἀποστερεῖν οὕτως ἐκό-
λασαν, τί ὑμᾶς προσήκει τὸν αὐτοῦ τοῦ δήμου τὴν σωτηρίαν
προδόντα ποιῆσαι; καὶ οἷε ὑπὲρ τῆς δόξης ἐκείνοι τοὺς αἰ-
τίους οὕτως ἐτιμωροῦντο, τί ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος προσή-
κει ποιεῖν;

μὲν ἔλεσαν τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα». — *περιελομένη*] § 35. Οἱ ἄρχοντες, οἱ βουλευταί, οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ ἐνασχῆσει τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων καὶ οἱ βήτορες ἀγορευόντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐφόρου στέφανον ἐκ μύρτου. Οἱ βουλευταὶ ἐναυθα ἀφήρεσαν τοὺς στεφάνους των, διότι ἐνήργουν ἐκτός τῶν καθηκόντων των λιθοβολῶντες τὸν Λυκίδην, ὅπως ὁ Ξενοφῶν ὅτε θυσιάζων ἔλαβε τὴν εἰδησιν τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ του. — *αὐτοχειρὶ*] = ἰδίαις χερσὶ (καὶ ἄνευ δίκης). — *ἐγγενεῖς*] ἡ ἔννοια: ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων των παρεκίνει αὐτοὺς εἰς ἀντιστοιχοῦς τιμωρίας κατὰ τῶν ἀδικούντων. "Ἄλλοι γράφουσι: συγγενεῖς = ὁμοίας § 120, δῆλ. οἱ πρόγονοι ἦσαν πρὸς ἀλλήλους τῆς αὐτῆς φύσεως (ὁμοιοί) οὐ

μόνον κατὰ τὰς ψυχὰς, ἀλλὰ καὶ κλ.

§ 123. *ὁπότε*] αἰτιολογ. = ἀφ' οὗ, εἰάν, ὅρα κατωτέρω ὅτε καὶ § 71 ὅπου. — *ἀνάστατον*] = ἔρημον, διότι οἱ κάτοικοι εὐρίσκοντο ἐν Σαλαμῖνι. Ἀντιτίθεται πρὸς τὴν οἰκουμένην (πόλιν), ὡς ἐν § 60 τὸ αἰκητόν (= ἀνάστατον) πρὸς τὸ οἰκίσθαι. — *οὕτως*] ὡς ἐρρήθη, δῆλ. αὐτοχειρὶ. — *ἐπιχειρήσαντας*] ἔννοσι τὸν Λυκίδην, ὅστις διὰ τῆς συμβουλῆς νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου ἠμπόδιζε τοὺς Ἀθηναίους νὰ σωθῶσι διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων, ὅπερ ἦτο ἄδοξον. Εἰς τὸ ἀποστερεῖν ἐνν. ἀντικεῖμι. τὴν πόλιν. — *τοὺς αἰτίους*] κατωτέρω § 125 τοὺς τὴν αἰτίαν ἔχοντας = τοὺς ὑπόπτους.

Ἰκανὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τὴν τῶν προγόνων γνῶναι διά-124
 ροιαν, ὡς εἶχον πρὸς τοὺς παρανομοῦντας εἰς τὴν πόλιν οὐ
 μὴν ἀλλ' ἔτι βούλομαι τῆς στήλης ἀκοῦσαι ὑμᾶς τῆς ἐν τῷ
 βουλευτηρίῳ περὶ τῶν προδοτῶν καὶ τῶν τὸν δῆμον κατα-
 λόντων· τὸ γὰρ μετὰ πολλῶν παραδειγμάτων διδάσκειν ὄρα-
 διαν ὑμῖν τὴν κρίσιν καθίστησι. Μετὰ γὰρ τοὺς τριάκοντα οἱ
 πατέρες ὑμῶν πεπονθότες ὑπὸ τῶν πολιτῶν οἶα οὐδείς πώ-
 ποτε τῶν Ἑλλήνων [ἤξιωσε], καὶ μόλις εἰς τὴν ἑαυτῶν κατε-
 ληλυθότες, ἀπάσας τὰς ὁδοὺς τῶν ἀδικημάτων ἐνέφραξαν,
 πεπειραμένοι καὶ εἰδότες τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐφόδους τῶν τὸν
 δῆμον προδιδόντων. Ἐφηφίσαντο γὰρ καὶ ὤμοσαν, ἐάν τις 125
 τυραννίδι ἐπιτιθῆται ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ ἢ τὸν δῆμον κατα-
 λήῃ, τὸν αἰσθανόμενον καθαρὸν εἶναι ἀποκτείναντα, καὶ κρεῖτ-
 τον ἔδοξεν αὐτοῖς τοὺς τὴν αἰτίαν ἔχοντας τεθνάναι μᾶλλον ἢ
 πειραθέντας μετὰ ἀληθείας αὐτοὺς δουλεύειν· ἀρχὴν γὰρ οὐ-

§ 124. ὡς εἶχον] = πῶς διέκειντο, ἐπεξήγησις εἰς τὸ διάνοικαν. — τῆς στήλης] = τῆς ἐπιγραφῆς τῆς στήλης, μετωνομία. — μετὰ γὰρ] ὁ γὰρ = δηλαδὴ. — τῶν πολιτῶν] = τῶν συμπολιτῶν των. — ἤξιωσε] = ἔκρινεν ὀρθόν, ἐνέκρινεν, ἐνν. παθεῖν τοὺς πολίτας ὑπὸ τῶν πολιτῶν, διότι καὶ αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀπεδοκίμασαν τὴν διαγωγὴν τῶν τριάκοντα. Ταῦτα κατὰ τὸν Rehdanz, ἄλλοι ἐκδοῦται κλείουσι τὸ ἤξιωσεν ἐντὸς ἀγκυλῶν ὡς ὑποπτον, ἄλλοι δὲ ἀστόχως διορθοῦσι. — καὶ μόλις] = καὶ ἐπειδὴ μετὰ δυσκολίας εἶχον ἐπανέλθῃ. Τὰ βήματα κατέρχασθαι, κατάγειν, καταδέχεσθαι ἐπὶ ἐξορίστων ἀποκαθίσταμένον εἰς τὴν πατρίδα των. — ἀδικημάτων] τῶν κατὰ τῆς πολιτείας. — πεπειραμένοι καὶ εἰδότες] ἐν διὰ δυοῖν = ἐκ (πικρᾶς) πείρας γνωρίζοντες. — τὰς ἀρχὰς] = τὰ

ὄρηκτήρια, πόθεν ἀρχίζουσι. — τὰς ἐφόδους] = τὰς μεθόδους (τὰ μέσα) Θουκ. 3, 11, 10, πῶς δηλαδὴ προβαίνουσι.

§ 125. ἐφηφίσαντο] μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν 30 (403 π. Χ.) προτάσει τοῦ Δημοφάντου, Ἄνδοκ. 1, 96. — ἐπιτιθῆται] = ἐπιχειρῆ, ζητῆ νὰ γείνη τυράννος. — τὸν αἰσθανόμενον] = ὅποιος τὸν ἐννοεῖ νὰ εἶναι ἀγνός ἐάν τὸν φανεύσῃ. Καθαρὸς οὐ μόνον ὁ ἀθῆος, ἀλλὰ καὶ ὁ μίσσηματος ἀπηλλαγμένος, Ἄνδοκ. 1, 96 (ψήφισμ.) ὁ ἀποκτείνας — ὅστις ἔστω καὶ εὐαγής. Οἱ ἀνδροκτόνοι ἔθεωροῦντο ἑναγείς, ἀλιτήριοι § 117. — τοὺς . . . ἔχοντας τεθνάναι] = οἱ καθ' ὧν ἢ ὑπόνοια, οἱ ὑποπτοι, νὰ ἀποθάνωσι (ἄκριτοι), Δημ. 22, 22 αἰτία μὲν ἔστιν, ὅταν τις ψιλῶ χρησάμενος λόγῳ μὴ παράσχηται πίστιν, ὧν λέγει. — πειραθέντας] ἀντικει-

τως ὄντο δεῖν ζῆν τοὺς πολίτας, ὥστε μηδ' εἰς ὑποψίαν ἐλθεῖν μηδένα τούτων τῶν ἀδικημάτων. Καί μοι λαεὲ τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ

- 126 Ταῦτα, ὦ ἄνδρες, ἔγραψαν εἰς τὴν στήλην, καὶ ταύτην ἔστησαν εἰς τὸ βουλευτήριον ὑπόμνημα τοῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνιοῦσι καὶ βουλευομένοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὡς δεῖ πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἔχειν. Καὶ διὰ τοῦτο ἄν τις αἰσθηται μόνον μέλλοντας αὐτοὺς τούτων τι ποιεῖν, ἀποκτείνειν συνώμοσαν, εἰκότως τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἀδικημάτων ἐσιέρας δεῖ τετάχθαι τὰς τιμωρίας, προδοσίας δὲ καὶ δήμου καταλύσεως προτιέρας. Εἰ γὰρ προήσεσθε τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν ᾧ μέλλουσι ἐκεῖνοι κατὰ τῆς πατρίδος φαῦλόν τι πράττειν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν μετὰ ταῦτα δίκην παρ' αὐτῶν ἀδικούντων λαεῖν· κρείτους γὰρ ἤδη γίνονται τῆς παρὰ τῶν ἀδικουμένων τιμωρίας.
- 127 Ἐνθυμείσθε τοίνυν, ὦ ἄνδρες, τῆς προνοίας ταύτης καὶ τῶν ἔργων ἀξίως, καὶ μὴ ἐπιλανθάνεσθε ἐν τῇ ψήφῳ οἶων ἀν-

μεν. αὐτῶν, — μετ' ἀληθείας] = ἔργῳ, εἰς τὸ πειραθέντας = ἀφ' οὗ δοκιμάσωσιν αὐτοὺς ἐμπράκτως (ὅτι θέλουσι τοιοῦτόν τι), νὰ γείνωσιν αὐτοὶ δούλοι. — ἀρχῆν] ἐπίρρημα. = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐν γενεῖ. Τίθεται καὶ ἐν καταφατικαῖς καὶ ἐν ἀποφατικαῖς προτάσεσιν. — τῶν ἀδικημάτων] γενικ. τῆς αἰτίας.

§ 126. συνιοῦσι] ἡ βουλή συνήρχετο καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν ἑορτασίων ἡμερῶν, Πολυδ. VIII, 95 οἱ πρυτάνεις τὴν βουλήν συνάγουσιν ὅσημέραι πλὴν ἂν ἄφετος ᾖ. — ὡς δεῖ] = πῶς πρέπει, ἐκ τοῦ ὑπόμνημα. — τοιοῦτους] οἷοι οἱ ἐν § 125 μνημονευθέντες. — μόνον] εἰς τὸ αἰσθηταί = ἄν τις ἐννοήσῃ μόνον, σφαλᾶθ' ὑπόνοιαν μόνον, ἄλλοι εἰς τὸ μέλλοντας = μόνον ὅτι σκοπεύουσι. — συνώμοσαν] =

ὄλοι μαζί ὠρκίσθησαν. — δεῖ τεταχθαι] = πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὴν (χρονικὴν) τάξιν ὕστεραι, μετὰ τὸ ἀδίκημα. — ἀδικούντων] ἐνεστώσ μεσημασ. παρακειμένου = ἐν ᾧ ἔχουν διαπράξῃ τὸ ἀδίκημα, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἐν ᾧ μέλλουσι. — κρείτους τῆς τιμωρίας] = ἰσχυρότεροι ἢ ὥστε οἱ ἀδικούμενοι νὰ δύνανται νὰ τιμωρήσωσιν αὐτοὺς. Σαλλουστ. Κατιλ. 52, 4 cetera maleficia tum persequare, ubi facta sunt: hoc nisi provideris ne accidat, ubi evenit, frustra iudicia implores: capta urbe nihil fit reliqui vobis.

§ 127. ἐνθυμείσθε] = βουλεύεσθε, σκέπτεσθε. — τῶν ἔργων] = τῶν ἀδικημάτων τοῦ Λεωκράτους. — ἐν τῇ ψήφῳ] = ἐν τῷ ψηφίζεσθαι, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ψηφοφορίας. —

δρῶν ἔκγονοί ἐστε, ἀλλὰ παρακελεύεσθε ὑμῖν αὐτοῖς ὅπως ὅμοιοι ἐκείνοις καὶ ἀκόλουθα ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ ἐψηφισμένοι ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἐξήιτε. Ὑπομνήματα δ' ἔχετε καὶ παραδείγματα τῆς ἐκείνων τιμωρίας τὰ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀδικούντων ψημίσμασιν ὄρισμένα· διομωμόκατε δ' ἐν τῷ ψηφίσματι τῷ Δημοφάντου κτείνειν τὸν τὴν πατρίδα προδιδόντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ χειρὶ καὶ ψήφῳ. Μὴ γὰρ οἴεσθε τῶν μὲν οὐσιῶν ἅς ἂν οἱ πρόγονοι καταλίπωσι κληρονόμοι εἶναι, τῶν δὲ ὄρκων καὶ τῆς πίστεως ἦν δόντες οἱ πατέρες ὑμῶν ὄρκον τοῖς θεοῖς τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως μετεῖχον, ταύτης δὲ μὴ κληρονομεῖν.

Ὁὐ μόνον τοίνυν ἡ πόλις ὑμῶν οὕτως ἔσχε πρὸς τοὺς 128 προδιδόντας, ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμόνιοι. Καὶ μὴ μοι ἀχθεσθῆτε, ὦ ἄνδρες, εἰ πολλάκις μέμνημαι τῶν ἀνδρῶν τούτων· καλὸν γάρ ἐστι πόλεως εὐνομουμένης περὶ τῶν δικαίων παραδείγματα λαμβάνειν· ἀσφαλέστερον γὰρ ἕκαστος ὑμῶν τὴν δικαίαν καὶ τὴν εὖορκον ψῆφον θήσεται. Πανσανίαν γὰρ τὸν βασιλέα

ὑμῖν αὐτοῖς] = ἀλλήλοις. — ἀκόλουθα] = σύμφωνα § 120. — διομωμόκατε] ἡ διὰ ἐπίτασιν = ῥητῶς ἔχετε ὀρκισθῆ (διὰ τῶν πατέρων). Ὁ ὄρκος καίπερ γενόμενος πρὸ 73 ἐτῶν (§ 125) ἐπεδάρουν τοὺς συγχρόνους Ἀθηναίους, διότι ὁ λαὸς ἀποτελεῖ ἠθικὸν πρόσωπον, τὸ ὅποσον παραμένει πάντοτε τὸ αὐτὸ καίπερ μεταβαλλομένων τῶν ἀτόμων. — λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ χειρὶ καὶ ψήφῳ] ῥητορική περιτύχησις τῆς ἰδέας «παντὶ τρόπῳ», Δίσχ. 2, 116 τιμωρήσειν καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ φωνῇ καὶ πάσῃ δυνάμει. — τῶν δὲ ὄρκων καὶ τῆς πίστεως] ἐν διὰ δυοῖν ἀντὶ τῆς ἐνόρκου πίστεως = τῆς ἐγγυήσεως, ἣν παρέχουσιν οἱ ὄρκοι, διότι ὁ ὄρκος εἶνε πίστις (= ἐγγύησον πίστεως) §

79. — ἦν] = τὴν ὅποιαν ἔδωσαν ὡς ἐνέχυρον εἰς τ. θ. καὶ οὕτω μετεῖχον τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως, δῆλ. τῆς ἐλευθερίας § 4. — ταύτης δὲ] ἀναληπτικὸν τοῦ: τῆς δὲ πίστεως, ὃ δὲ ἐπειδὴ ὑπάρχει εἰς τὸ οὐσιαστικόν, ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς τὴν δευτικὴν ἀντωνυμίαν. Ἡ ἔννοια: ὅπως κληρονομεῖτε τὰς περιουσίας τῶν πατέρων, οὕτω κληρονομεῖτε καὶ πάσας τὰς ὕλικὰς καὶ ἠθικὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν.

§ 128. τοίνυν] = δέ. — καὶ μὴ μοι ἀχθεσθῆτε] προδιόρθωσις § 16, οὗ γὰρ εὐμενῶς ἤκουσεν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπαινουμένους τοὺς Λακεδαιμονίους. — εὐνομουμένης] γεν. ἀπόλ. = εἰάν μία πόλις εἶνε καλῶς συντεταγμένη νομικῶς. — λαβόντες] § 55.

αὐτῶν προδιδόντα τῷ Πέροσῃ τὴν Ἑλλάδα λαβόντες, ἐπειδὴ
 ἔφθασε καταφυγῶν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἱερόν, τὴν θύραν
 ἀποικοδομήσαντες καὶ τὴν ὄροφὴν ἀποσκευάσαντες καὶ κύκλω
 περιστρατοπεδεύσαντες οὐ πρότερον ἀπῆλθον πρὶν ἢ τῷ λιμῶ
 129 ἀπέκτειναν, καὶ πᾶσιν ἐπίσημον ἐποίησαν [τὴν τιμωρίαν] ὅτι
 οὐδ' αἱ παρὰ τῶν θεῶν ἐπικουρίαι τοῖς προδόταις βοηθοῦσιν,
 εἰκότως· οὐδὲν γὰρ πρότερον ἀδικοῦσιν ἢ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσε-
 βῶσιν, τῶν πατριῶν νομίμων αὐτοὺς ἀποστεροῦντες. Μέγιστον
 δὲ τῶν ἐκεῖ γεγενημένων τεκμήριόν ἐστιν ὃ μέλλω λέγειν νό-
 μον γὰρ ἔθεντο περὶ ἀπάντων τῶν μὴ θελόντων ὑπὲρ τῆς πα-
 τριδος κινδυνεύειν διαρρηθῆναι λέγοντα ἀποθνήσκειν, εἰς αὐτὸ
 τοῦτο τὴν τιμωρίαν τάξαντες εἰς ὃ μάλιστα φοβούμενοι τυγ-
 χάνουσι, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν ὑπεύθυνον κινδύω
 ἐποίησαν μετ' αἰσχύνης· ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι οὐ λόγον ἀναπόδει-
 κτον εἶρηκα ἀλλὰ μετ' ἀληθείας παραδείγματα, φέρε αὐτοῖς τὸν
 νόμον

ΝΟΜΟΣ

130 Ἐνθυμείσθε δὴ ὡς καλὸς ὁ νόμος, ὃ ἄνδρες, καὶ σύμφο-
 ρος οὐ μόνον ἐκείνοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. Ὁ γὰρ

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐκαλεῖτο Χαλκίοικος ἢ ὅτι
 χαλκοῦν οἶκον εἶχεν ἢ διὰ τὸ τοὺς
 Χαλκιδεῖς ἐξ Εὐβοίας φυγάδας αὐτὸν
 κτίσαι (Σουῖδ.). — ἀποικοδομήσαν-
 τες] = ἀποφράξαντες διὰ τοίχου. —
 ἀποσκευάσαντες] = ἀφαιρέσαντες
 Θουκ. 1, 134 τὸν ὄροφον ἀφείλον. —
 πρὶν ἢ] = εἰ μὴ ἀφ' οὗ. Ἡ χρῆσις
 τοῦ ἢ μετὰ τὸ πρὶν εἶνε συνήθης παρὰ
 τοῖς Ἰωσι καὶ ἰδίᾳ τῷ Ἡροδότῳ,
 παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς σπανιωτάτη.
 — ἐπίσημον] = φανεράν.

§ 129. οὐδὲν πρότερον] = οὐδὲν
 ἀδίκημα πρότερον ποιῶσιν ἢ § 33.
 τῶν γεγενημένων] = τῶν ὅσα ἔχουσι
 γένην ἐκεῖ (ἐν Λακεδαίμνῳ), τῆς ἐκεῖ κα-
 ταστάσεως τῶν πραγμάτων. — διαρ-

ρηθῆναι] = βριτώσ διατάττοντα νὰ θα-
 νατώνονται. — εἰς αὐτὸ τοῦτο] ἢ εἰς
 ἀναφορὰν = ἐπάνω εἰς τοῦτο ἀκριβῶς,
 (ὡς πρὸς τοῦτο), ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον,
 Σοφ. Οἰδ. τύρ. 980 τὸ δὲ εἰς τὰ μητρὸς
 μὴ φοβοῦ νυμφεύματα. — ὑπεύθυνον]
 = ὑποκειμένην εἰς κίνδυνον μετ' αἰσχύ-
 νης (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πόλεμον
 ἀπειλοῦντα θάνατον μετὰ δόξης). Ὑ-
 πόλογος λέγεται κυρίως ἐπὶ ἀρχόν-
 των. — ἀναπόδεικτον] = ἄνευ ἀπο-
 δείξεως, μὴ στηριζόμενον εἰς τὰ πράγ-
 ματα, κενόν, § 102. Ἀντιτίθεται κατὰ
 χρισμὸν εἰς τὸ μετ' ἀληθείας (= ἀλη-
 θινὰ § 125), τὸ δὲ λόγον εἰς τὸ παρα-
 δείγματα (= πράγματα ἄξια μιμήσεως).

§ 130. ἐνθυμείσθε] = ἀναλογί-

παρὰ τῶν πολιτῶν φόβος ἰσχυρὸς ὢν ἀναγκάσει τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους κινδύνους ἐπομένειν· τίς γὰρ ὄρων θανάτῳ ζημιούμενον τὸν προδότην ἐν τοῖς κινδύνοις ἐκλείπει τὴν πατρίδα; ἢ τίς παρὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως φιλοψυχῆσει εἰδὼς ὑποκειμένην αὐτῷ ταύτην τιμωρίαν; οὐδεμίαν γὰρ ἄλλην δεῖ ζημίαν εἶναι τῆς δειλίας ἢ θάνατον· εἰδότες γὰρ ὅτι δυοῖν κινδύνοις ὑποκειμένοι ἀναγκαῖον ἔσται θατέρου μετασχεῖν, πολὺ μᾶλλον αἰρήσονται τὸν πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ τὸν πρὸς τοὺς νόμους καὶ τοὺς πολίτας.

Τοσοῦτῳ δ' ἂν δικαιότερον οὗτος ἀποθάνοι τῶν ἐκ τῶν 131
στρατοπέδων φευγόντων, ὅσον οἱ μὲν εἰς τὴν πόλιν ἦκουσι ὡς ὑπὲρ ταύτης μαχοῦμενοι ἢ κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν συναυχοῦντες, οὗτοσὶ δ' ἐκ τῆς πατρίδος ἔφυγεν ἰδίᾳ τὴν σωτηρίαν ποριζόμενος, οὐδὲ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐστίας ἀμύνεσθαι τολμήσας, ἀλλὰ μόνος οὗτος τῶν πάντων ἀνθρώπων καὶ τὰ τῆς φύσεως οἰκεῖα καὶ ἀναγκαῖα προδédωκεν, ἃ καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις μέγιστα καὶ σπουδαιότατα διείληπται. Τὰ γοῦν πεινὰ 132
ἃ μάλιστα πέφυκε πρὸς τάχος, ἔστιν ἰδεῖν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν νεοτιῶς ἐθέλοντα ἀποθνήσκειν· ὄθεν καὶ τῶν ποιητῶν τινες εἰρήκασιν

σῆητε, παρατηρεῖτε. — ὄρων] = ὅταν βλέπη. — ὑποκειμένην] = ὑπάρχουσαν, προκειμένην, (ἐπομ. ἀναμένουσαν), Δημ. 34, 19 τιμωρία ὑπὸκειται τοῖς τὰ ψευδῆ μαρτυροῦσι, Θουκ. 3, 84, 3 ἅπασιν ἐλπίς ὑπόκειται. — ταύτην τιμωρίαν] = τοῦτον (τὸν θάνατον) ὡς τιμωρίαν, ἐπίσης καὶ τὸ κατωτέρω οὐδεμίαν ἄλλην = οὐδὲν ἄλλο. "Ἄλλοι διορθοῦσι τὸ χωρίον. — πρὸς τοὺς] ἢ πρὸς τὸ ἀπέναντι.

§ 131. τῶν φευγόντων] 6' ὄρος συγκρίσεως. Ἡ παραβολὴ τοῦ Λεωκρ.

πρὸς τοὺς φεύγοντας ἐκ τῶν στρατοπέδων σοφιστικῆ. — συναυχοῦντες] χρόνου ἐνεστώτος, πλεονασμὸς (κοινῇ, μετὰ, σύν). — ποριζόμενος] = βουλόμενος πορίζων ἑαυτῷ. — ἀλλὰ προδédωκε] μετάδασις ἀπὸ μετοχῆς εἰς βῆμα § 17, 100. — τὰ τῆς φύσεως κλ.] — τοὺς φυσικοὺς δεσμοὺς τῆς οικειότητος καὶ συγγενείας. — διείληπται] = θεωροῦνται (διειληφότες ἀντὶ τοῦ νομίσαντες Ἡσύχ.

§ 132. πέφυκε πρὸς] = εἶνε προωρισμένα (καμωμένα) ἐκ φύσεως πρὸς ταχύτητα. — νεοτιῶς] = φωλεᾷ πτηνοῦ. Οἱ ἐπόμενοι στίχοι ἀποδίδονται εἰς τὸν

οὐδ' ἀγρία γὰρ ὄρνις, ἦν πλάσῃ δόμον,
ἄλλη νεοσσούς ἠξίωσεν ἐντεκεῖν.

ἀλλὰ Λεωκράτης τοσοῦτον ὑπερβέβληκε δειλία, ὥστε τὴν πα-
133 τριίδα τοῖς πολεμίοις ἐγκατέλιπε. Τοιγαροῦν οὐδεμία πόλις αὐ-
τὸν εἶασε παρ' αὐτῆ μετοικεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν ἀνδροφόνων
ἤλαυνεν, εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ φόνου φεύγοντες εἰς ἑτέραν πό-
λιν μεταστάντες οὐκ ἔχουσι ἐχθροὺς τοὺς ὑποδεξαμένους, τοῦ-
τον δὲ τίς ἂν ὑποδέξατο πόλις; ὅς γὰρ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ πατρί-
δος οὐκ ἐσοήθησε, ταχύ γε ἂν ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας κίνδυνόν
τινα ὑπομείνειε. Κακοὶ γὰρ καὶ πολῖται καὶ ξένοι καὶ ἰδία φί-
λοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων εἰσίν, οἱ τῶν μὲν ἀγαθῶν τῶν
τῆς πόλεως μεθέξουσιν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις οὐδὲ βοθηθείας ἀξι-
134 ὡσοῦσι. Καίτοι τὸν ὑπὸ τῶν μηδὲν ἀδικουμένων μισούμενον
καὶ ἐξελανόμενον τί δεῖ παθεῖν ὑφ' ἑμῶν τῶν τὰ δεινότερα
πεπονητότων; ἄρ' οὐ τῆς ἐσχάτης τιμωρίας τυγχάνειν; καὶ μὴν,
ὦ ἄνδρες, τῶν πρόποτε προδοτῶν δικαιοτάτ' ἂν Λεωκράτης, εἰ
τις μείζων εἶη τιμωρία θανάτου, ταύτην ὑπόσχοι. Οἱ μὲν γὰρ
ἄλλοι προδοτὰ μέλλοντες ἀδικεῖν, ὅταν καταληφθῶσι, τιμωρίαν

Σοφοκλέα. — ἄλλη] = ἀλλαγοῦ, ἐν
ἄλλῃ νεοστιᾷ, ἡ ἔννοια: καὶ τὸ ἄγριον
πτηνὸν δὲν ἐγκαταλείπει τὴν φωλεάν
του. Ὁ Κοραῆς γράφ. ἄλλην = ἄλλην
ὄρνιθα οὐκ εἶασε ἐντεκεῖν νεοσ. ἐν τῇ
ἐαυτῆς φωλεᾷ, ἀλλ' ἡ ἔννοια καταντᾷ
ἢ αὐτῇ. — ὑπερβέβληκε] ἀμεταβά-
τως = τὸσσην ὑπερβολικὴν δειλίαν ἔχει
δειξῆ.

§ 133. τοιγαροῦν κλ.] δεινώσις,
οὐχὶ δὲ ἀλήθεια, διότι ὁ Λεωκρ. δὲν
ἐξεδιώχθη ἐκ Ῥόδου καὶ Μεγάρων.
— ἀλλὰ] ἐνν. πᾶσα. — οἱ φεύ-
γοντες] = οἱ κατηγορούμενοι διὰ
φόνον, οἱ φονεῖς. Οὗτοι καὶ κατὰ τὴν
ἡμέραν τῆς δίχης πρὸ τῆς ἐκδόσεως
τῆς ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πά-
γου ἠδύνατο νὰ μεταβῶσιν ἰκουσίως

εἰς ἑξορίαν. — ὑποδεξαμένους] =
ἐκείνους, οἱ ἂν ὑποδέξονται αὐτοὺς
(ἐπανάληψιν). — τάχῃ γε] = γρή-
γορα βεβαίως, εἰρωνικῶς § 71. —
κακοὶ] καὶ εἰς τὰ τρία ἐπόμεια οὐ-
σιαστικὰ κακοὶ πολῖται, κακοὶ ξένοι,
κακοὶ προσωπικοὶ φίλοι. — μεθέ-
ξουσι] = θέλουσιν (ἐννοοῦν) νὰ με-
τέχῃσι § 4, εἰς τὸ ἀξιῶσουσιν ἐνν.
αὐτῆν.

§ 134. καίτοι] = καὶ λοιπόν. —
ἀδικουμένων] Ῥοδίων καὶ Μεγα-
ρέων. — πρόποτε] = ποτὲ μέχρι
τουῦδε, ἐνταῦθα μετὰ οὐσιαστικοῦ, ἐν τῷ
συνήθως τίθεται μετὰ μετοχῆς ἢ ἐπί-
ματος ἐν καταφατικαῖς καὶ ἀποφατι-
καῖς προτάσεσιν. — μέλλοντες ἀδι-
κεῖν] = ἐν τῷ μέλλουσι νὰ ἀδικώσι

υπέχουσι· οὗτος δὲ μόνος διαπεπραγμένος ὕπερ ἐπεχείρησε, τὴν πόλιν ἐγκαταλιπὼν κρίνεται.

Θαυμάζω δὲ καὶ τῶν συνηγορεῖν αὐτῷ μελλόντων, διὰ τί ποτε τοῦτον ἀξιόσουσιν ἀποφυγεῖν. Πότερον διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν; ἀλλ' ἔμοιγε δοκοῦσι δικαίως οὐκ ἂν χάριτος τυχεῖν ἀλλ' ἀποθανεῖν, ὅτι χρῆσθαι τούτῳ τολμῶσι. Πρῶν μὲν γὰρ τοῦτο προᾶξαι Λεωκράτην ἄδηλον ἦν ὁποῖοί τινες ὄντες ἐτύγχανον, νῦν δὲ πᾶσι φανερόν ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἦθεσι χρώμενοι τὴν πρὸς τοῦτον φιλίαν διαφυλάττουσι, ὥστε πολὺ πρότερον ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοῖς εἰσι ἀπολογητέον ἢ τοῦτον παρ' ὁμῶν ἐξαιτητέον.

**Ἡγοῦμαι δ' ἔγωγε καὶ τὸν πατέρα αὐτῷ τὸν τετελευτη-* 136

δῆλ. πρὸ τῆς πράξεως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ διαπεπραγμένος. Ὁ τόνος ἐπὶ τοῦ μέλλοντες ἀδικεῖν, ἢ δὲ πρότασις ὅταν καταληφθῶσι = ὅταν (ἐὰν) ἀνακαλυφθῶσι, συλληφθῶσι, ἐκφέρεται ἀσθενέτερον δηλοῦσα τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν υπέχουσι τὴν τιμωρίαν. — *ὕπερ*] ἐκ τοῦ ἐπεχείρησε, διότι λεγεται ἐπιχειρῶ τινι καὶ σπανίως ἐπιχειρῶ τι. Ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἐγκαταλιπὼν.

§ 135. Διαβολὴ τῶν συνηγόρων, οἵτινες διαίρουσιν ὡς πρὸς μὲν τὰ ἐλατήρια εἰς διὰ φιλίαν καὶ διὰ συμφέρον συνηγόρους, ὡς πρὸς δὲ τὰ μέσα τῆς ὑπερασπίσεως εἰς δεινοὺς περὶ τὸ λέγειν καὶ εἰς ζητοῦντας τὴν ἀθώωσίν του ἀντὶ τῶν ἑαυτῶν λειτουργιῶν. Οἱ τῆς δευτέρας καὶ οἱ τῆς τρίτης τάξεως συμπύπτουσιν· ὅθεν οἱ συνήγοροι διαίρουσιν εἰς τρεῖς κατηγορίας.

Τῶν μελλόντων] ἡ γενικὴ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ θαυμασμοῦ: διὰ τί ποτε κλ., ὕπερ δύναται νὰ περιληφθῇ

διὰ τῆς ἀνωνομίας τοῦτο. — *διὰ τί ποτε*] = διὰ τί ἄρα γε, μετὰ τοῦ ἀποφυγεῖν (= νὰ ἀθωωθῇ § 2). — *πότερον*] παραλείπεται τὸ δ' μέλος τῆς διπλῆς ἐρωτήσεως, διότι ὁ ῥήτωρ τοῦτου τοῦ σημείου τὴν ἀνασκευὴν ἔχει κατὰ νοῦν. — *τὴν φιλίαν*] = τὴν φιλίαν αὐτοῦ, τὸ ἄρθρον περιέχει ἐννοιαὶ κτήσεως. — *χάριτος*] = ἐνδείξεως εὐνοίας, χάριτος. — *ἀποθανεῖν*] ἐν. ἂν = ἀποθάνοιεν ἂν = ἀλλ' ὅτι δύναται νὰ θανατωθῶσι. — *χρῆσθαι*] = νὰ ἔχωσι σχέσεις, φιλίαν. — *τοῖς αὐτοῖς ἦθεσι χρώμενοι*] = ἐπειδὴ ἔχουσι τὰ αὐτὰ μετ' αὐτὸν ἦθη, ἡ παροιμία «πῆς μου τὸν φίλον σου νὰ σοῦ 'πῶ τ' εἶσα». — *ἐξαιτητέον*] § 20.

§ 136. *αὐτῷ*] μετὰ τοῦ γενέσθαι ἂν (= γένοιτ' ἂν), Ἰσοκρ. 19, 44 οἶμαι γὰρ ἂν αὐτὸν (τὸν πατέρα) γενέσθαι ταύτη (τῇ θυγατρὶ) χαλεπώτατον δικαστήν, εἶπερ αἰσθόιτο. — *καὶ τὸν πατέρα*] = καὶ ὁ πατήρ του ἀκόμη, ὁ στενώτατος τῶν φίλων του.

κότα, εἴ τις ἄρα ἔστιν αἴσθησις τοῖς ἐκεῖ περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, ἀπάντων ἂν χαλεπώτατον γενέσθαι δικαστήν, οὗ τὴν χαλκῆν εἰκόνα ἔκδοτον κατέλιπε τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἱεροσυλῆσαι καὶ αἰκίσασθαι, καὶ ἦν ἐκείνος ἔστησε μνημεῖον τῆς αὐτοῦ μετριότητος, ταύτην αὐτὸς ἐπονείδιστον

137 ἐποίησε· τοιοῦτον γὰρ νότον πατῆρ προσαγορεύεται. Διὸ καὶ πολλοὶ μοι προσεληλύθασιν, ὧ ἄνδρες, ἔρωτιῶντες διὰ τί οὐκ ἐνέγραφα τοῦτο εἰς τὴν εἰσαγγελίαν, προδεδωκέναι τὴν εἰκόνα τὴν τοῦ πατρός· τὴν ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἀνακειμένην. Ἐγὼ δέ, ὧ ἄνδρες, οὐκ ἠγνόουν τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἄξιον τῆς μεγίστης τιμωρίας, ἀλλ' οὐχ ἠγούμην δεῖν περὶ προδοσίας τοῦτον κρίνων ὄνομα Διὸς σωτήρος ἐπιγράψαι πρὸς τὴν εἰσαγγελίαν.

138 Ἐκπέπληγμαι δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῖς μῆτε γένει μῆτε φιλίᾳ

— **εἰ ἄρα**] = ἐάν τυχόν. — **τοῖς ἐκεῖ**] εὐφημισμός = τοῖς ἐν Ἄδου. — **ἐνθάδε**] = ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν κρίσιν τῶν νεκρῶν, ὧν ἡ αἴσθησις περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων ἐπιστεῦστο μετ' ἀμφιβολίας, εἶνε σπουδαῖον βητορικὸν μέσον σύνθεσις οὐ μόνον εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ἰσοκράτους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους βήτορας. — **εἰκόνα**] = ἀνδριάντα. — **ἐκδοτον**] § 59, 85. — **Διὸς**] § 17. — **αἰκίσασθαι**] = νὰ ὑβρίσῃσι (δι' ἀκρωτηριασμοῦ ἢ συγχωνεύσεως). Αἰκία ὑβρις ἔμπληγος. Διαφέρει δὲ ὑβρεως, ὅτι αἰκία μὲν ἢ διὰ πληγῶν, ὑβρις δὲ καὶ ἄνευ πληγῶν μετὰ προπηλακισμοῦ καὶ ἐπιβουλῆς. — **ἔστησε**] = ἐφάνη ἄξιος ὥστε νὰ στήσῃσι πρὸς τιμὴν του. Ἄλλοι ἔστησεν ὁ ἴδιος, διότι εἰς ἐξόχους πολίτας ἐπετρέπετο νὰ στήσῃσι τὸν ἴδιον αὐτῶν ἀνδριάντα. — **μετριότητος**] = τῆς ἀρετῆς

του. Μέτριος ὁ ἔχων τὸ προσήκον μέτρον τῆς ἀρετῆς, ὁ ὅπως πρέπει. — **αὐτὸς**] = ὁ ἴδιος ὁ Λεωκράτης ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πολεμίους.

§ 137. **εἰσαγγελίαν**] § 34. — **οὐκ ἠγνόουν**] ἐνν. ἡ μετοχ. ὄν. — **κρίνων**] § 1, ἡ ὀνομαστικὴ διότι τὸ ἡγοῦμαι δεῖν ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν. — **ἐπιγράψαι πρὸς**] = προσεπιγράψαι τῇ εἰσαγγελίᾳ, νὰ προσγράψω εἰς τὸ κατηγορητήριον, ἢ πρὸς προσθήκην πρὸς τὸν νεῶν. Ὁ Λυκούργος δὲν ἀνέγραψεν εἰς τὸ κατηγορητήριον τὸ ἔγκλημα τοῦτο τοῦ Λεωκράτους, διότι τὴν μνησίαν τοῦ εὐδοκίμου ὀνόματος « Ζεὺς σωτήρ » ἐν κατηγορίᾳ περὶ προδοσίας, ἧς τὸ τίμημα θάνατος, ἐθεώρησεν ἀσυμβίβαστον.

§ 138. **ἐκπέπληγμαι**] = ἐκτός ἐμαυτοῦ εἰμι, θαυμάζω καὶ ὑπερβο-

μηδὲν προσήκουσι, μισθοῦ δὲ συναπολογουμένοις ἀεὶ τοῖς κρινομένοις, εἰ λελήθασιν ὑμᾶς τῆς ἐσχάτης δογῆς δικαίως ἂν τυγχάνοντες. Τὸ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀδικημάτων ἀπολογεῖσθαι τεκμηριὸν ἔστιν ὅτι καὶ τῶν πεπραγμένων οἱ τοιοῦτοι ἂν μετᾴσχοιεν. Οὐ γὰρ δεῖ καθ' ὑμῶν γεγενῆσθαι δεινόν, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοκρατίας.

Καίτοι τινὲς αὐτῶν οὐκέτι τοῖς λόγοις ὑμᾶς παρακρούσα-¹³⁹σθαι ζητοῦσιν, ἀλλ' ἤδη ταῖς αὐτῶν λειτουργίαις ἐξαίτεσθαι τοὺς κρινομένους ἀξιόσουσιν ἔφ' οἷς ἔγωγε καὶ μάλιστα ἀγανακτῶ. Εἰς γὰρ τὸν ἴδιον οἶκον αὐτὰς περιποιησάμενοι κοινὰς χάριτας ὑμᾶς ἀπαιτοῦσιν. Οὐ γὰρ εἴτις ἱπποτετρόφηκεν ἢ κεχο-

λῆν. — **προσήκουσι**] = μὲ τοὺς μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντας μήτε ὑπὸ ἔποψιν γένους (συγγενείας) μήτε ὑπὸ ἔποψιν φιλίας. — **συναπολογουμένοις**] = συνηγοροῦσι. — **εἰ**] ἀντί ὅτι, μετριάξει τὴν κατὰ τῶν δικαστῶν μομφήν, διότι τὸ αἴτιον τῆς ἐκπλήξεως τοῦ ῥήτορος κυρίως εἶναι ὅχι οἱ συνηγοροὶ, ἀλλ' ἡ ἀβελτηρία τῶν δικαστῶν ἀνεχομένων τοιοῦτους συνηγόρους. Ἡ ἐξήγησις: διότι ἔχουν διαφύγη τὴν προσοχὴν σας (έπομ. δὲν ἐννοεῖτε) ὅτι δύνανται νὰ τύχωσιν. — **δογῆς**] = ποινῆς. — **ἀπολογεῖσθαι**] συνηγορεῖν. — **γεγενῆσθαι**] = εἶναι. — **δεινόν**] ἐνν. λέγειν.

§ 139. **αὐτῶν**] τῶν συνηγόρων. — **παρακρούσασθαι**] = νὰ σᾶς ἀπατήσωσιν. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς πάλης, κατὰ δὲ τὸν Ἀρποκρατ. ἀπὸ τοῦ τοὺς ἰστάντας τι ἢ μετροῦντας κρούειν τὰ μέτρα ἕνεκα τοῦ πλεονεκτηεῖν. — **ταῖς λειτουργίαις**] αἴτιον = δυνάμει τῶν λειτουργιῶν των. Αἱ λειτουργίαι ἐκ τοῦ λείτων (λειῶς, λείτων, λείτων) = δημόσιον καὶ ἔργον, ἦσαν δημόσια ὑπηρεσία ὑπὸ πολιτῶν ὠρι-

σμένης περιουσίας ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐκτελούμεναι. Αὐτὰ ἦσαν τακτικά ἢ ἐγκύκλιοι (χορηγία, γυμνασιαρχία, λαμπάδαρχία κλ.) καὶ ἔκτακτοι (τριηραρχία, εἰσφορὰ κλ.) Ἐκ τῶν πρώτων ἐτιμῶντο οἱ ἐκτελοῦντες αὐτάς, ἐκ τῶν δευτέρων ὠφειλεῖτο ἡ πόλις. Ἐνταῦθα ὁ Λυκούργος ἐννοεῖ ἀνθρώπους τῆς πρώτης κατηγορίας ἀξιῶντας τὴν ἀθρόωσιν τῶν κατηγορουμένων, δικαίωμα, ὅπερ οὐδ' εἰς τοὺς μεγίστους εὐεργέτας τῆς πόλεως ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέπηται. — **ἀξιόσουσιν**] = θὰ θελήσωσι. — **ἔφ' οἷς**] = διὰ τὴν (ἀνόητον) ἀξίωσιν τῶν ὁπίων. — **καὶ μάλιστα**] = ὡς μάλιστα. — **περιποιησάμενοι**] = ἐν ᾧ περιεποίησαν αὐτὰς εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, δηλ. ἐν ᾧ ἐκαρπώθησαν αὐτοὶ καὶ ἡ οἰκογένειά των τὴν δόξαν τῶν λειτουργιῶν των, ἐτιμήθησαν δηλ. αὐτοί, πρὸλ. κατωτέρω αὐτὸς μόνος στεφανοῦται τοὺς ἄλλους οὐδὲν ὠφελῶν. — **κοινὰς χάριτας**] = ἐνδείξεις κοινῆς εὐγνωμοσύνης. Τοιαῦτα συνήθως ἦσαν στέφανος, ἀνδριάς, στήσις εἰς τὸ πρυτανεῖον, πολιτικὸν δικαίωμα, οὐδέποτε ὅμως

ρηγήκε λαμπρῶς ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τι δεδαπάνηκεν, ἀξίός ἐστι παρ' ἑμῶν τοιαύτης χάριτος (ἐπὶ τούτοις γὰρ αὐτὸς μόνος στεφανοῦται, τοὺς ἄλλους οὐδὲν ὠφελῶν), ἀλλ' εἴ τις τετριτοχόρηκε λαμπρῶς ἢ τείχη τῇ πατρίδι περιέβαλεν ἢ πρὸς 140 τὴν κοινὴν σωτηρίαν ἐκ τῶν ἰδίων συνενπόρησε· ταῦτα γὰρ ἐστὶ κοινῶς ὑπὲρ ἑμῶν ἀπάντων, καὶ ἐν μὲν τοίοις ἔστιν ἰδεῖν τὴν ἀρετὴν τῶν ἐπιδεδωκότων, ἐν ἐκείνοις δὲ τὴν εὐπορίαν μόνον τῶν δεδαπανηκότων. Ἐγοῦμαι δ' ἔγωγε, οὐδένα οὕτω μεγάλα τὴν πόλιν εὐηργετηκέναι, ὥστ' ἐξαιρέτον ἀξιοῦν λαμβάνειν χάριν τὴν κατὰ τῶν προδιδόντων τιμωρίαν, οὐδ' οὕτως ἀνόητον ὥστε φιλοτιμεῖσθαι μὲν πρὸς τὴν πόλιν, τούτῳ δὲ βοηθεῖν δις αὐτοῦ προῦτον τὰς φιλοτιμίας ἠφάνισεν· εἰ μὴ νῆ Δία μὴ ταῦτα τῇ πατρίδι καὶ τούτοις ἐστὶ συμφέροντα.

ἀθρόωσις τῶν κατηγορουμένων, ἦν παραλόγως ἐξήτουν οὗτοι. — **ἵπποτροφόρηκεν**] ἢ ἔσωθεν αὔξησις ἀντιμάχεται πρὸς τὴν ἀναλογία, Ἰσοκράτ. 5, 43 καθιπποτρόφης, Δημ. 21, 172 ἱππάρχης, 19, 148 ἵπποκράτου, Θουκ. 4, 114, 3 ἵππομάχησαν. Τὸ ἵπποτροφεῖν (= ἵππους ἀρματίους τρέφειν) δὲν ἦτο μὲν λειτουργία, ἦτο ὅμως λίαν ἐντιμον, διότι οἱ νικηταὶ τῶν ἀγῶνων περιεπόουσι δόξαν οὐ μόνον εἰς ἑαυτοῦς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα. — **λαμπρῶς**] = μεγαλοπρεπῶς. — **τι**] = δαπάνη τινά. — **τοιαύτης**] = κοινῆς. — **στεφανοῦται**] = τιμᾶται, (στεφανῶν ἀντί τοῦ τιμῶν, Ἀρποκρ.). — **τείχη**] ἐνοεῖ τοὺς τειχοποιούς ἢ ἐπιμελητὰς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς, ὧν πολλοὶ προσέφερον ἐξ ἰδίων πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου. Ὑπακινῆμος ὑπὲρ τοῦ Δημοσθένους, οὗ ἡ περὶ τοῦ στεφάνου δίκη ἐγένετο εὐθὺς μετ' ὀλίγον. —

συνενπόρησε] = ἐδοθήσε, συνεισέφερε. — **κοινῶς**] = εἰς τὸ ἀπάντων.

§ 140. **ἐπιδεδωκότων**] ἐπιδιδόμενι (τι) = ἑκουσίως συνεισφέρω, χαρίζω. — **δὲ**] = ἀλλά. — **ἐξαιρέτον**] = ἐξαιρετικὴν χάριν (ἐξαιρετικὸν προνόμιον). Ἐξαιρέτος ὁ ἐκ τοῦ σωροῦ τῶν λαφύρων πρὸ τῆς διανομῆς ἐξαιρεθεὶς διὰ τὸν στρατηγὸν ἢ ἄλλο τίμιον πρόσωπον, ἐπομ. ἐκλεκτός, πρβλ. τὸ Ὀμηρικὸν γέρας ἔξαιτον. — **φιλοτιμεῖσθαι**] = νὰ φαίνηται εὐεργετικός (γενναϊόδωρος). Τὸ φιλοτιμεῖσθαι (= ἐπιδιώκειν δόξαν) λέγεται πολλάκις περὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀναλαμβάνουσι ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔργα, ὧν ἡ ἐκπλήρωσις περιποιεῖ εἰς αὐτοὺς τιμὴν. Ὅθεν φιλοτιμία σημ. ἄλλοτε τὴν εὐεργεσίαν αὐτὴν, ἄλλοτε δὲ τὴν ἐκ ταύτης τιμὴν, ὡς κατοπτέρω. — **εἰμὴ**] = ἐκτός ἐάν. — **μὴ ταῦτα**] = διάφορα. — **τούτοις**] = τοῖς φιλοτιμουμένοις.

Ἐχοῖν μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες, εἰ καὶ περὶ οὐδενὸς ἄλλου νό- 141
 μιμόν ἔστι παῖδας καὶ γυναῖκας παρακαθισαμένους ἑαυτοῖς τοὺς
 δικαστὰς δικάζειν, ἀλλ' οὖν γε περὶ προδοσίας κρίνοντας οὐ-
 τως ὅσιον εἶναι τοῦτο πράττειν, ὅπως ὅποσοι τοῦ κινδύνου
 μετέϊχον, ἐν ὀφθαλμοῖς ὄντες καὶ ὁρώμενοι καὶ ἀναμνησκόνο-
 τες οὐ τοῦ κοινοῦ παρὰ πᾶσιν ἔλεον οὐκ ἠξιώθησαν, πικρο-
 τέρας τὰς γνώσεις κατὰ τοῦ ἀδικούντος παρασκευάζωσιν. Ἐπειδὴ
 δ' οὐ νόμιμον οὐδ' εἰθισμένον ἔστιν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἡμᾶς ὑπὲρ
 ἐκείνων δικάζειν, τιμωρησάμενοι γοῦν Λεωκράτη καὶ ἀποκτεί-
 ναντες αὐτόν, ἀπαγγέλλετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν παῖδι καὶ γυ-
 ναίξιν οὐ ὑποχείριον λαζόντες τὸν προδότην αὐτῶν ἐτιμωρησα-
 σθε. Καὶ γὰρ δεινὸν καὶ σχέτιλον, ὅταν νομίξῃ δεῖν Λεωκρά- 142
 τῆς ἴσον ἔχειν φυγῶν ἐν τῇ τῶν μεινάντων πόλει καὶ ὁ μὴ
 κινδυνεύσας ἐν τῇ τῶν παραταξαμένων καὶ ὁ μὴ διαφυλάξας
 ἐν τῇ τῶν σωσάντων· ἀλλ' ἤκει ἰερῶν θεοῦν ἀγορᾶς νόμων
 πολιτείας μεθέξων, ὑπὲρ ὧν τοῦ μὴ καταλυθῆναι χίλιοι τῶν

§ 141. Πλὴν τῶν συνηγόνων οἱ
 κατηγορούμενοι συνήθως ἀνεδίβαζον
 εἰς τὸ δικαστήριον τὰς γυναῖκας καὶ
 τὰ τέκνα τῶν καὶ διὰ τῶν θαυρῶν
 τούτων προσεπάθον νὰ κινήσωσι τὸν
 ἔλεον τῶν δικαστῶν. Ὁ Λεωκράτης
 ὁμῶς ἀντιστρέφον τὴν συνήθειαν λέ-
 γει ὅτι προκειμένου περὶ προδοσίας
 ἔπρεπε τῶν αὐτῶν οἱ δικασταὶ νὰ δι-
 κάζωσι παρακαθιστάντες πλησίον τῶν
 τὰς ἰδίας αὐτῶν γυναῖκας καὶ τὰ τέ-
 κνα, ἵνα βλέποντες ταῦτα καὶ ἀνα-
 μνησκόμοι τοῦ κινδύνου, ὃν διέ-
 τρεψαν, εἶνε εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν
 αὐστηρότεροι. Τῆς τοιαύτης ἀντιστρο-
 φῆς τὰ παραδείγματα εἶνε σπάνια,
 Δεῖναρχ. 1, 104. — ἀλλ' οὖν γε]
 = ἀλλὰ τοῦλάχιστον. — οὕτως]
 δηλ. παρακαθισταμένους παῖδας καὶ
 γυναῖκας, συναπτεῖον μετὰ τοῦ τούτου

πράττειν = κρίνειν, δικάζειν. — ὅπως
 παρασκευάζωσι] ἐπέθη ὑποτακτικὴ
 ἀντὶ ὀριστικῆς (παρασκευάζον), διότι
 ὁ σκοπὸς παρίσταται ὡς ἐξακολουθεῖν
 μέχρι τοῦ παρόντος. — κοινοῦ] ὃν
 πᾶς τις αἰσθάνεται πρὸς τοὺς ἀδυνά-
 τους καὶ δυστυχεῖς. — γνώσεις] =
 ἀποφάσεις. — ἔστιν] τοῦτο, τὸ δι-
 κάζειν παρακαθισαμένους παῖδας καὶ
 γυναῖκας. — ὑπὲρ ἐκείνων] = πρὸς
 τὸ συμφέρον ἐκείνων. — γοῦν] =
 τοῦλάχιστον.

§ 142. σχέτιλον] = οἰκτρόν, ἐλε-
 einόν. — ὅταν νομίξῃ] = τὸ νὰ νο-
 μίξῃ. — ἴσον] = ἴσα δικαίωματα. —
 ἀλλ' ἤκει] = ἀλλ' ὁμῶς (καὶ ὁμῶς)
 ἔχει ἔλθῃ. — μεθέξων] § 65. —
 τοῦ μὴ καταλυθῆναι] γενικ. τοῦ
 σκοποῦ = ἵνα μὴ καταλυθῶσι, Θεουκ.
 1, 4. Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει

ὁμητέρων πολιτῶν ἐν Χαιρωνείᾳ ἐτελεύτησαν καὶ δημοσίᾳ αὐ-
 τοὺς ἢ πόλις ἔθαψαν· ὧν οὗτος οὐδὲ τὰ ἐλεγεία τὰ ἐπιγεγραμ-
 μένα τοῖς μνημείοις ἐπανίων εἰς τὴν πόλιν ἠδέσθη, ἀλλ' οὕτως
 ἀναιδῶς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν πενθησάντων τὰς ἐκείνων συμ-
 143 φορὰς ἠγείται δεῖν ἀναστρέφεσθαι Καὶ αὐτίκα μάλ' ἡμᾶς ἀξι-
 ώσει ἀκούειν αὐτοῦ ἀπολογουμένου κατὰ τοὺς νόμους· ἡμεῖς
 δ' ἐρωτᾶτε αὐτὸν ποίους; οὓς ἐγκαταλιπὼν ὄχητο. Καὶ εἶσαι
 αὐτὸν οἰκεῖν ἐν τοῖς τείχεσι τῆς πατρίδος· ποίους; ἂ μόνος τῶν
 πολιτῶν οὐ συνδιεφύλαξε. Καὶ ἐπικαλέσεται τοὺς θεοὺς σώσον-
 τας αὐτὸν ἐκ τῶν κινδύνων· τίνας; οὐχ ὧν τοὺς νεῶς καὶ τὰ
 ἔδη καὶ τὰ τεμένη προὔδωκεν; καὶ δεήσει καὶ ἱκετεύσει ἐλεῆσαι
 αὐτόν· τίνων; οὐχ οἷς τὸν αὐτὸν ἔρανον εἰς τὴν σωτηρίαν εἰσ-
 ενεγκεῖν οὐκ ἐτόλμησεν; Ῥοδίουσ' ἱκετενέτω· τὴν γὰρ ἀσφάλειαν
 ἐν τῇ ἐκείνων πόλει μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι ἐνόμισεν
 144 εἶναι Ποία δὲ ἡλικία δικαίως ἂν τοῦτον ἐλεήσειε; πότερον ἢ
 τῶν προεσβυτέρων; ἀλλ' οὐδὲ γηροτροφηθῆναι οὐδ' ἐν ἐλευθέρῳ
 ἐδάφει τῆς πατρίδος αὐτοῖς ταφῆναι τὸ καθ' αὐτὸν μέρος παρ-
 ἔδωκεν. Ἄλλ' ἢ τῶν νεωτέρων; καὶ τίς ἂν ἀναμνηθεὶς τῶν
 ἡλικιωτῶν τῶν ἐν Χαιρωνείᾳ ἑαυτοῖς συμπαραταξαμένων καὶ
 τῶν κινδύνων τῶν αὐτῶν μετασχόντων σώσειε τὸν τὰς ἐκεί-
 νων θήκας προδεδωκότα, καὶ τῇ αὐτῇ ψήφῳ τῶν μὲν ἐπὲρ
 τῆς ἐλευθερίας τελευτησάντων παρανοίας καταγνοίη, τὸν δ' ἐγ-

τοῦ . . . εἶναι κλ. — **ἔθαψαν**] § 87. — **ἐλεγεία**] = ἐπιγράμματα, διὰ τὸ ἐλεγειακὸν μέτρον αὐτῶν, § 45. — **οὕτως**] ὅπως δὴλ. τὸν βλέπετε (νὰ γρηῃξῆ).

143. **αὐτίκα μάλ᾽**] εὐθὺς μετ' ὀλίγον § 17, 31. — **ποίους**] = κατὰ ποίους. — **τίνων**] ἡ γενικὴ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προηγουμένων βημάτων, διότι τὸ ἱκετεύω συντάσσεται καὶ μετὰ γενικῆς προσώπου § 150. — **οἷς**] ἐκ τοῦ τὸν αὐτῶν. Ἡ ἐξήγησις: οὐχὶ ἐκείνους, μὲ τούς ὁποίους δὲν ἐτόλ-

μησε νὰ συνεσφέρῃ τὸν αὐτὸν ἔρανον (δὴλ. τὴν προσωπικὴν του ὑπηρεσίαν) διὰ τὴν σωτηρίαν;

§ 144. **παρέδωκε**] = ἐπέτρεψε. — **ἑαυτοῖς**] ἀντὶ ἑαυτῶ, ἕμμεσος ἀνανάκλασις εἰς τὸ τίς τῶν νεωτέρων. — **παρανοίας**] = εἰς παράνοιαν, συνήθως τίθεται αἰτιατικὴ § 22, ἐνίοτε δὲ λέγεται καταγινώσκειν τίνος τίνος Δημ. προσὶμ. 35 παρανοίας ἡμεῖς καταγινώσκατε ὑμῶν αὐτῶν, καὶ καταγινώσκατε τινά τίνος (Λυσ. 1, 30) καὶ κα-

καταλιπόντα τὴν πατρίδα ὡς εὖ φρονούντα ἀθῶρον ἀφήσει; 145
 ἔξουσίαν ἄρα δώσετε τῷ βουλομένῳ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὸν
 δῆμον καὶ ὑμᾶς κακῶς ποιεῖν. Οὐ γὰρ μόνον νῦν οἱ φεύγον-
 τες κατέρχονται, διὰ δ' ἔγκαταλιπὼν τὴν πόλιν καὶ φυγὴν αὐ-
 τὸς ἑαυτοῦ καταγνοὺς καὶ οἰκίσας ἐν Μεγάροις ἐπὶ προστάτιου
 πλείω πέντ' ἢ ἕξ ἔτη ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐν τῇ πόλει ἀναστρέφη-
 ται, ἀλλὰ καὶ ὁ μηλόδοτος τὴν Ἀττικὴν εἶναι φανεροῦ τῇ ψήφῳ
 καταψηφισάμενος, οὗτος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ σύνοικος ὑμῶν
 γενήσεται.

Βούλομαι δ' εἰ βραχέα πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν καταβῆναι καὶ 146
 τὸ ψήφισμα τοῦ δήμου παρασχόμενος ὁ περὶ εὐσεβείας ἐποι-
 ῆσατο· χρῆσιμον γὰρ ὑμῖν ἔστι τοῖς μέλλουσι τὴν ψήφον φέ-
 ρειν. Καί μοι λέγε αὐτό.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ἐγὼ τοίνυν μνηύω τὸν ἀφανίζοντα πάντα ταῦτα πρὸς

ταχυγνώσκειν τινὰ τι (Ξενοφ. Ἐλ.
 1, 7, 33).

§ 145. **κατέρχονται**] § 124. — **ἐπὶ προστάτου**] § 21. — **ὁ . . . καταψηφισάμενος**] = ὁ; ἂν καταψηφίσῃται, πᾶς ὅστις θὰ καταδικάσῃ μὲ φανεράν τὴν ψήφον (ὡς ὁ Λεωκρ. διὰ τῆς ἐγκαταλείψεώς του) τὴν Ἀττικὴν νὰ εἶνε νομῆ ποιμνίων (ἔρημος), δηλ. καὶ ὁ ἀσπονδότητος ἔγθρος τῶν Ἀθηνῶν. Μηλόδοτος (μηῆλα = μικρὰ βοσκήματα, καὶ βύσσω) λέγεται· χώρα χρησιμεύουσα εἰς νομὴν ποιμνίων, ἐπομ. ἔρημος. Ἡ δὲ φράσις μηλόδοτος εἶνε ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς γνωστῆς γνώμης τοῦ Θηβαίου Ἐριάνθου, ὅστις ἐν τῷ συμβουλίῳ τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς τύχης τῶν Ἀθηνῶν (404 π. Χ.) ἐπρότεινε «τὴν τε πόλιν ἐξανδραποδίσασθαι καὶ τὴν χώραν ἀνεῖναι μηλόδοτον». Τὴν φρά-

σιν ταύτην ὁ Λυκούργος κατὰ τὸν Σουίδαν μεταχειρίσθη καὶ ἐν τῷ κατ' Αὐτολόκου «μηλόδοτος τὴν Ἀττικὴν ἀνήκεν».

§ 146. **βούλομαι δέ**] συνήθης τύπος μεταβάσεως εἰς τὸν ἐπίλογον. — **καταβῆναι**] Δημ. 19, 113 καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος. Ὁ κατηγορὸς καὶ ὁ κατηγορούμενος εἶχον ἑκάτερος ἴδιον βῆμα. — **παρασχόμενος**] = καὶ ἄφ' οὗ σᾶς παρουσιάσω. Περὶ τοῦ ψηφίσματος τούτου οὐδὲν ἄλλοθεν εἶνε γνωστόν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐγὼ τοίνυν] ἐνταῦθεν ἀρχεται ὁ ἐπίλογος ὅστις κατὰ τὸν Volkmann εἶνε καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης κατασκευασμένος. — **μνηύω**] = καταγγέλλω, § 4. — **ταῦτα πάντα**] = πάσας ταύτας τὰς ἐν τῷ ψηφί-

ὑμᾶς τοὺς κυρίους ὄντας κολάσαι, ὑμέτερον δέ ἐστι καὶ ὑπὲρ
 ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσασθαι Λεωκράτην. Τὰ γὰρ
 ἀδικήματα, ἕως μὲν ἂν ἦ ἄκρατα, παρὰ τοῖς πράξασίν ἐστιν,
 ἐπειδὴν δὲ κοίσις γένηται, παρὰ τοῖς μὴ δικαίως ἐπεξεληθοῦσιν.
 Εὖ δὲ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν κρύεθην ψηφιζόμενος ἕκαστος
 147 ὑμῶν φανερὰν ποιήσει τὴν αὐτοῦ διάνοιαν τοῖς θεοῖς. Ἐγοῦ-
 μαί δέ, ὦ ἄνδρες, ὑπὲρ ἀπάντων τῶν μεγίστων καὶ δεινοτάτων
 ἀδικημάτων μίαν ὑμᾶς ψῆφον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ φέρειν, οἷς
 ἅπασιν ἔνοχον ὄντα Λεωκράτην ἔστιν ἰδεῖν, προδοσίας μὲν ὅτι
 τὴν πόλιν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίοις ὑποχείριον ἐποίησε, δῆ-
 μου δὲ καταλύσεως ὅτι οὐχ ὑπέμεινε τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
 κίνδυνον, ἀσεβείας δ' ὅτι τοῦ τὰ τεμένη τέμεσθαι καὶ τοὺς νεῶς
 κατασκάπτεισθαι τὸ καθ' ἑαυτὸν γέγονεν αἴτιος, τοκέων δὲ κακώ-
 σεως τὰ μνημεῖα αὐτῶν ἀφανίζων καὶ τῶν νομίμων ἀποστε-
 ρῶν, λειποταξίου δὲ καὶ ἀστρατείας οὐ παρασχὼν τὸ σῶμα τάξει
 148 τοῖς στρατηγοῖς. Ἔπειτα τούτου τίς ἀποψηφιεῖται καὶ συγγνώ-
 μην ἔξει τῶν κατὰ προαίρεσιν ἀδικημάτων; καὶ τοσοῦτόν ἐστιν
 ἀνόητος ὥστε τοῦτον σῶζων τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προσέθαι
 τοῖς ἐγκαταλιπεῖν βουλομένοις, καὶ τοῦτον ἐλεήσας αὐτὸς ἀνε-
 λέητος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀπολέσθαι προαιρήσεται, καὶ τῷ
 προδότη τῆς πατρίδος χάριν θέμενος ὑπεύθυνος εἶναι τῇ παρὰ
 τῶν θεῶν τιμωρίᾳ;

σματι μνημονευθείσας) διατάξεις. —
κυρίους] § 56. — **παρὰ τοῖς πρά-
 ξασι**] = εἶνε πλησίον ἐκείνων, ἐπι-
 βαρύνουσιν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὰ
 ἐπραξαν. — **ἐπεξεληθοῦσιν**] = ἐπι-
 βαρύνουσιν ἐκείνους, οἷτινες δὲν τὰ
 ἐτιμώρησαν. Τὸ ἐπεξέρχεσθαι = κα-
 ταδιώκειν, τιμωρεῖν, λέγεται συνήθως
 ἐπὶ τῶν κατηγορῶν, ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν
 δικαστῶν, πρὸλ. § 116 μετῆλθον. —
ψηφιζόμενος] = ἂν καὶ τῶρα ψη-
 φίζει μυστικά. — **ὑπὲρ**] = περὶ,

ἐνν. καὶ εἰς τὰς ἐπομ. γενικῆς προδο-
 σίας κλ. — **ἀφανίζων**] = διότι ἠφάνι-
 ζεν. Ἀνακολουθία προεληθοῦσο ἐκ μετα-
 βολῆς τῆς συντάξεως, ἡ γενικ. κακώσεως
 ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τῆς ὑπὲρ, ἀλλ' ἐκ τοῦ
 νοουμένου γέγονεν αἴτιος. — **μνημεῖα**]
 τὸν ἀνδριάντα τοῦ πατρὸς (§ 136) καὶ
 τοὺς τάφους τῶν προγόνων του.

§ 148. **ἔπειτα**] § 27. — **τῶν
 κατὰ προαίρεσιν**] γενικ. τῆς αἰτίας
 = διὰ τὰ προαιρετικά. — **χάριν θε-
 μενος**] = χαρισάμενος.

Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τῇ πατρίδι βοηθῶν καὶ τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς νόμοις ἀποδέδωκα τὸν ἀγῶνα ὀρθῶς καὶ δικαίως, οὔτε τὸν ἄλλον τούτου βίον διαβαλὼν οὔτ' ἔξω τοῦ πράγματός οὐδὲν κατηγορήσας· ὑμῶν δ' ἕκαστον χρῆ νομίζειν τὸν Λεωκράτους ἀποψηφίζόμενον θάνατον τῆς πατρίδος καὶ ἀνδραποδισμόν καταψηφίζεσθαι, καὶ δυοῖν καθίσκωιν κειμένωιν τὸν μὲν προδοσίας τὸν δὲ σωτηρίας εἶναι, καὶ τὰς ψήφους φέρεσθαι τὰς μὲν ὑπὲρ ἀναστάσεως τῆς πατρίδος τὰς δὲ ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει εὐδαιμονίας. Ἐὰν μὲν Λεωκράτην ἀπολύσῃτε προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὰς ναῦς ψηφιεῖσθε· ἐὰν δὲ τοῦτον ἀποκτείνῃτε, διαφυλάττειν καὶ σώζειν τὴν πατρίδα

§ 149. **βοηθῶν**] = θέλων νὰ βοηθήσω, ἐπομ. χάριν τῆς πατρίδος κλ. — **ἀποδέδωκα**] = διεξήγαγον, ὡς ὤφειλον (καθ' ὃ εἶχον καθήκον), τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα. Ἡ ἀπό τὸ ὀφειλόμενον, διότι πᾶς πολίτης ἔχει καθήκον νὰ βοηθῇ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους § 20. — **οὔτε διαβαλὼν κλ.]** § 11, αἱ μετοχαὶ ἐπεξηγοῦσι τὸ ὀρθῶς καὶ δικαίως. — **καθίσκωιν**] «καθίσκωι» γαλκαὶ ὑδρίαί, εἰς ἃς καθιέντο αἱ ψῆφοι τῶν δικαζομένων». Οὗτοι ἦσαν δύο καὶ ἐκαλοῦντο ὁ μὲν εἰς κύριος ἢ πρότερος, ὁ δὲ ἕτερος ἄκυρος ἢ ὑστερος. Κατὰ τὸ εἶδος τῆς ψηφοφορίας τὸ καταδικαστικὸν ἢ ἀθροιστικὸν τῆς ψήφου ἐξηρτάτο ἢ ἐκ τοῦ καθίσκωι ἢ ἐκ τῆς ψήφου αὐτῆς. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ μὲν πρότερος καθίσκος ἦτο ὁ ἀπολύων, ὁ δὲ ὑστερος ὁ ἀπολύς, ὁ δὲ δικαστὴς ἐλάμβανε τότε μίαν ψήφον (κογχύλιον), ἣν ἔριπτε κατὰ βούλησιν εἰς τὸν ἕτερον τῶν καθίσκων. Ἐπὶ τῶν τριάκοντα τοὺς δύο καθίσκους ἀντικατέστησαν δύο τράπεζαι. Λυσ. 13, 37. Ἐν τῇ δευτέρῃ περιπτώσει ἐγένετο ἐπίσης χρῆσις δύο καθίσκων ἢ ἀμφοτέρων, ὧν ὁ

εἷς ἦτο γάλκινος καὶ ἐκαλεῖτο κύριος, διότι τούτου αἱ ψῆφοι ἠρθμοῦντο μετὰ τὴν ψηφοφορίαν, ὁ δὲ ἕτερος ξύλινος καὶ ἐκαλεῖτο ἄκυρος, διότι εἰς αὐτὸν ἔρριπτοντο αἱ ἄχρηστοὶ ψῆφοι, ἐξηρησμένοι δὲ διὰ τὴν ἐξασφαλίσιν τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, ὁ δὲ δικαστὴς ἐλάμβανε τότε δύο ψήφους μίαν τετραπλημένην (ψῆφος καθαροῦσα, καταδικαστικὴ) καὶ μίαν πλήρη (ψῆφος ἀπολύουσα, ἀθροιστικὴ), ὧν ἐκατέραν ἔριπτεν εἰς ἐκότερον καθίσκον. Ἦτο δὲ ἡ δικαστικὴ ψῆφος γάλκινον διακρίριον, διὰ τοῦ κέντρου τοῦ ὁποίου διήρχετο μικρὸς χαλοῦς ἄξων τετραπλημένος ἢ πλήρης (προβλ. Ἀρχαιολ. Γιλθερτ ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου σελ. 522). Κατὰ τὸν Γιλθερτ ἐνταῦθα πρόκειται μᾶλλον περὶ τὸν πρῶτον εἶδους τῆς ψηφοφορίας. Ἐπομένως καθίσκος μὲν σωτηρίας εἶνε ὁ καταδικαστικὸς καὶ ψῆφοι ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ εὐδαιμονίας αἱ εἰς αὐτὸν βιπτόμεναι, καθίσκος δὲ προδοσίας ὁ ἀθροιστικὸς καὶ ψῆφοι ὑπὲρ ἀναστάσεως αἱ εἰς αὐτὸν βιπτόμεναι. — **ἀναστάσεως]** § 60. — **εὐδαιμονίας]** § 9, 127.

§ 150. **ἐὰν μὲν κλ.]** ἐπεξηγημα-

καὶ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύσεσθε. Νομίζοντες οὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἱκετεύειν ὑμῶν τὴν χώραν καὶ τὰ δένδρα, δεῖσθαι τοὺς λιμένας τὰ νεώρια καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἀξιοῦν δὲ καὶ τοὺς νεῶς καὶ τὰ ἱερά βοηθεῖν αὐτοῖς, παράδειγμα ποιήσατε Λεωκράτη, ἀναμνησθέντες τῶν κατηγορημένων, ὅτι οὐ πλέον ἰσχύει παρ' ὑμῖν ἔλεος οὐδὲ δάκρυα τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας.

τικὴ ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων. ἐκ τούτου τὸ ἀσύνδετον. — **ἱκετεύειν ὑμῶν]** § 143. Προσωποποιεῖα μετὰ πολλοῦ πάθους. — **παράδειγμα ποιήσατε]** § 27. — **τῶν κατηγορημένων]** οὐδέτερον. = τῶν ἄρθρων

τῆς κατηγορίας. — **ὅτι οὐ]** ἐκ τοῦ παράδειγμα. **τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων σωτηρίας]** πρβλ. Δημ. 26, 12 εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς πατρὸς σωτηρίαν. "Ἄλλοι γράφουσι τιμωρίας.

Εξυπακούεται
εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως
καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων
καὶ τῶν ἐπισκόπων
καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων
καὶ τῶν ἐπισκόπων
καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων
καὶ τῶν ἐπισκόπων

ἡμεῖς οὖν ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι

καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι

καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι

καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι

καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι

υπουργία
αφοσίωση και
μεγάλη
ρομπότ

Τιμάται δραχ. 2,25